

ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ፣ የአዕምሮ ጤና አጠባበቅ፣ የሰነልቦና እና የማህበራዊ ዕርዳታ አሰጣጥ እንዲሁም የህግና የፍትህ ድጋፍ አደራረግን የሚመለከት ሁሉን አቀፍ የሰልጠና ማንዋል

ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመከላከል፣ ተጋላጭነትን ለመቀነስና ምላሽ ለመስጠት የሚያስችለውን አገር አቀፍ የአሠራር ስራዐት ማስፈጸሚያ

የሰልጣኞች ማንዋል

የመጀመሪያ እትም

አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

መስከረም 2017

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ፣ የአዕምሮ ጤና አጠባበቅ፣ የስነልቦና እና የማህበራዊ እርዳታ አሰጣጥ እንዲሁም የህግና የፍትህ ድጋፍ አደራረግን የሚመለከት ሁሉን አቀፍ የስልጠና ማንዋል

(ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመከላከል፣ ተጋላጭነትን ለመቀነስና ምላሽ ለመስጠት የሚያስችለውን አገር አቀፍ የአሰራር ስርዓት ማስፈጸሚያ)

Judge Project

የይዘት ማውጫ

የይዘት ማውጫ	4
አህጽሮተቃላት ከነዝርዝራቸው	7
የሰንጠረዦች ዝርዝር	9
የምስል ዝርዝር ማውጫ	9
የሞጁዩሉ መግቢያ	10
የስልጠናው ስርዓተትምህርት	12
የሞጁዩል መግለጫ	12
ምዕራፍ አንድ፤ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ያን	21
1.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ፅንሰሀሳቦች አጠቃላይ እይታ	23
1.2. የመመሪያ መርሆዎች	36
1.3. ዘርፈብዙ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ	42
1.4. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ አጠቃላይ እይታ	46
1.5. ደህንነትና የደህንነት አማራጮች	48
1.6. የተጋላጭ ቡድኖችን ፍላጎት ማሟላት	52
1.7. መከላከልና አደጋ መቀነስ	59
1.8. የመግባባት ክህሎቶች	70
1.9. ደህንነትና ጭንቀትን መቆጣጠር	75
1.10. በየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ ክትትልና ግምገማ	80
1.11. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ ፍሰት ገበታ	85
ማጠቃለያ	86
ምዕራፍ ሁለት፤ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ	89
2.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ መግቢያ	91
2.2. ተጎጂ ያማከለ አቀራረብ ንድፈሃሳባዊ መሰረት	92
2.3፤ በየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር አካላት መካከል ያለው ቅንጅት	97
2.4 ይፋ ማድረግ/Disclosure/	99
2.5 ጥራት ያለው የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር አገልግሎቶችን ማዋቀር	103
2.6. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ደረጃዎች	111
2.7. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ባለሙያ ብቃቶች	144
ማጠቃለያ	149

ምዕራፍ ሶስት፤ የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተጎዱ ሰዎች የአዕምሮ ጤና፤ የስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ.....	151
3.1. መሠረታዊ ቃላትና ጽንሰሐሳቦች.....	154
3.2. ጾታንና የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስነልቦናዊና ማህበራዊ ተፅእኖዎችን መረዳት	155
3.3. የአእምሮ ጤና ስነልቦናዊና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) የመመሪያ መርሆዎች.....	158
3.4. ከአካል ጉዳተኛ (PWD) ጋር በሚሰሩበት ጊዜ ልዩ ትኩረት.....	160
3.5. አጠቃላይ የአእምሮ ጤና፤ የስነልቦናዊና የማህበራዊ ድጋፍ መመሪያ ለየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎዲዎች	162
3.6. የመጀመሪያ ደረጃ ስነልቦናዊ እርዳታ (Psychological First Aid)	165
3.7. የስነልቦና የመጀመሪያ ድጋፍ ለልጆች.....	172
ማጠቃለያ	177
ምዕራፍ አራት፤ ጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት ተጎዲዎች የህግና የፍትህ እርዳታ	179
4.1 የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ መሰረታዊ ፅንሰ ሀሳቦች.....	181
4.2 ከየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎዲዎች የህግና የፍትህ ድጋፍ ፍላጎት.....	182
4.3. ለየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎዲዎች የህግና የፍትህ ድጋፍ ዓይነቶች.....	184
4.4. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓለም አቀፍዊ እና አካባቢያዊ የህግ ማዕቀፎች.....	186
4.5. በህግና በፍትህ ድጋፍ ውስጥ ኃላፊነት ያለባቸው አካላት/ተዋንያን.....	192
4.6. ከፊት መስመር አገልግሎት ሰጪዎች ምን ይጠበቃል?	196
4.7. የደህንነት እና የደህንነት አማራጮች.....	198
ማጠቃለያ	199
አባሪ	202
አባሪ I፡ በመረጃ የተደገፈ ፈቃድ/የድጋፍ ቅጽ.....	202
አባሪ II፡ የምስጢራዊነት ቅጽ፡ መረጃን ይፋ ማድረጊያ ስምምነት.....	204
አባሪ III፡ የመግቢያ እና የመጀመሪያ ምርመራ ቅጽ.....	207
አባሪ IV፤ የጉዳይ ጣልቃገብነት እቅድ.....	215
አባሪ V፤ የሪፈረ ፎርም (Referral Form)	216
አባሪ VI፤ የጉዳይ ማጠቃለያ.....	218
አባሪ VII፤ የጉዳይ ክትትል ቅጽ.....	219
አባሪ VIII፤ የጉዳይ መዝጊያ ቅጽ.....	220
አባሪ IX፤ የደንበኛ ግብረመልስ ዳሰሳ.....	221
አባሪ X፤ የጉዳይ ቃለ ጉባኤ ቅጽ.....	226
አባሪ XI፤ የየታ /የወሲብ/ ጥቃት (SV) የህክምና የምስክር ወረቀት	227

አባሪ XII፤ የፕሮጀክት ጉዳይ/ኬዝ/ ሁኔታ	228
አባሪ XIII፤ የደህንነት ማረጋገጫ ዝርዝርና የደህንነት እቅድ	230
አባሪ XIV፤ ደጋፊ ቁጥጥር	233
አባሪ XV፤ የአዕምሮ ጤናና ስነልቦናዊ ማህበራዊ ግምገማዎች	235
አባሪ XVI፤ አጠቃላይ ግለአንክብካቤ ምዘና	238
አባሪ XVII፤ ተራማጅ/ፕሮግራሲብ የጡንቻ መዝናናት (PMR)	243
አባሪ XVIII፤ ሪፖርት ማድረግ	245
አባሪ XIX፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 3.4.....	246
አባሪ XX፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 3.7.....	250
አባሪ XXI፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 4.6.....	252
አባሪ XXII፤ የድርጊት መርሃግብር	255

አህጽሮተቃላት ከነዝርዝራቸው

AAP - ለተጎዱ ህዝቦች ተጠያቂነት

AFSRH - በጉርምስና ዕድሜ ላይ የሚገኙ ወጣቶች ተስማሚ የሆነ የግብረ-ሥጋ ግንኙነት

እና ስነ-ተዋልዶ ጤና

CEDAW - በሴቶች ላይ የሚደርሱ ሁሉንም አይነት አድልዎ የማስወገድ ስምምነት

CMR - የአስገድዶ መድፈር ክሊኒካዊ አስተዳደር

CRC - የህፃናት መብቶች ኮንቬንሽን

CSA - የልጆች ጥቃት

EDHS - የኢትዮጵያ የሥነ ሕዝብና ጤና ዳሰሳ ጥናት

FGDs - የትኩረት ቡድን ውይይቶች

GBV - ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት

GBV AoR - ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የኃላፊነት ቦታ

GBV CM - ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ

GBV IMS - ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የመረጃ አስተዳደር ስርዓት

IASC - የኢንተር ኤጀንሲ ቋሚ ኮሚቴ

LCD - ፈሳሽ ክሪስታል ማሳያ

IDS - የፈጠራ ልማት መፍትሄዎች

IDS - የማስተማሪያ ንድፍ ስርዓት

IPV - የቅርብ አጋር ጥቃት

M & E - ክትትል እና ግምገማ

MHPSS - የአእምሮ ጤና እና የስነ-ልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ

MoWSA - የሴቶች እና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር

N4ED - ምግብ ለትምህርት እና ልማት

NFI - ምግብ ያልሆነ ነገር

OCHA: የሰብአዊ ጉዳዮች ማስተባበሪያ ጽ/ቤት

PEP: የተጋላጭነት ድህረ-ገጽታ

PFA - የስነልቦና የመጀመሪያ እርዳታ

PMR - ፕሮግራሙን የጡንቻ መዝናናት

PTSD - ከአስቃቂ አደጋ በኋላ የሚመጣ የጭንቀት ህመም

SEA - የፆታ ብዝበዛ እና ጥቃት

STIs - በግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚተላለፉ በሽታዎች

SV - የፆታ ጥቃት

SOPs - መደበኛ የአሠራር ሂደቶች

TF GBV- በቴክኖሎጂ የተሳለጠ የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከል

TOT - የአሰልጣኝ ስልጠና

UDHR — አለም አቀፍ የሰብአዊ መብት መግለጫ

UN - የተባበሩት መንግስታት

WGFS - ለሴቶች እና ለሴቶች ተስማሚ ቦታ

WHO - የዓለም ጤና ድርጅት

የሰንጠረዦች ዝርዝር

ሠንጠረዥ 1.1 የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓይነቶች	26
ሠንጠረዥ 1.2. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውጤቶች.....	29
ሠንጠረዥ 1.3. የመመሪያ መርሆዎች	36
ሠንጠረዥ 1.4. መከላከል ወይስ ቅነሳ.....	67
ሠንጠረዥ 1.5. የክትትልና ግምገማ ዋና ዋና ክፍሎች.....	81
ሠንጠረዥ 2.1 ይፋ የማድረግ ሂደት.....	98
ሠንጠረዥ 2.2፤ አቅርቦቶች፤ መድሃኒቶችና መሳሪያዎች.....	103
ሠንጠረዥ 3.1. የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ የመመሪያ መርሆዎች	155
ሠንጠረዥ 3. 2. የመጀመሪያ ደረጃ የስነልቦናዊ እርዳታ ምንድን ነው?	162
ሠንጠረዥ 3.3. ልጆች እንዴት ምላሽ እንደሚሰጡ ተጽእኖ የሚያሳድሩ ምክንያቶች.....	170
ሠንጠረዥ 4. 1 ዓለም አቀፍ ማዕቀፎች.....	183
ሠንጠረዥ 4.2 አገራዊ የህግ ማዕቀፎች.....	184
ሠንጠረዥ 4. 3 የፍርድ ሂደቶች.....	191

የምስል ዝርዝር ማውጫ

ምስል 1.1 የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስርጭት.....	33
ምስል 1. 2. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አጠቃላይ ፍሰት ቻርት.....	83
ምስል 2. 1. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ሂደት.....	107
ምስል 2. 2፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር ደረጃዎች.....	140
ምስል 3.1 የሚነገሩ/የሚደረጉና የማይነገሩ/የማይደረጉ ነገሮች.....	168
ምስል 3.2 ለህጻናት ግምት ውስጥ መግባት - የስነ-ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ.....	170

የሞጁደሉ መግቢያ

ከጊዜ ወደጊዜ እየጨመረ የመጣው የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስብስብ ሁኗል። ይህም ምላሽና አገልግሎት ሰጪዎችን ጨምሮ ለባለድርሻ አካላት ፈታኝ ሁኗል። ይህን አስቸጋሪ ፈተና ለመቅረፍም የጥቃቱ ተጎጂዎችን ትክክለኛ ፍላጎቶቻቸውን ለመፍታት እንደጤናጥበቃ፣ ትምህርትና የፍትህ ስርዓት ባሉ ዋና ዋና ባለድርሻ አካላት መካከል ለሚኖር ትብብር የጋራ መመሪያ ሰነዶች ማዘጋጀትን ይጠይቃል። ለዚህም መደበኛ የአሰራር አካሄድ (SOPs)፣ የስልጠና ሞጁደሎች፣ ፕሮቶኮሎችና የተለያዩ አጋዥ መሳሪያዎች ያስፈልጋሉ። በተለይም አገልግሎት ሰጪዎችንና በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትምላሽ አስተባባሪዎችን ለማግኘት አጠቃላይ የስልጠና ማንዋል ከእነዚህ የመመሪያ ሰነዶች መካከል በጣም ወሳኝ መሳሪያዎች ናቸው። እንደነዚህ ያሉት ማንዋሎች የባለድርሻ አካላት መርሆችን ወደተግባር እንዲገቡ፣ ደረጃቸውን የጠበቁ አገልግሎቶችን ለመስጠት አስፈላጊ ክህሎቶችን እንዲያሟሉና ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትመከላከልና ምላሽ የጋራ አሰራርን ለመፍጠር ይረዳሉ።

ይህንን ፍላጎት ለማሟላት እንደየሴቶችና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር (MoWSA)፣ የኢትዮጵያ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሃላፊነት ቦታ (AoR)፣ ስነምግብ ለትምህርትና ልማት (N4ED)፣ ዩሪካ (Eurika) እና አይዲኤስ (IDS) (የፈጠራ ልማት መፍትሔዎች) ያሉ ድርጅቶች የስልጠና ቁሳቁሶችንና መሳሪያዎችን የሚያዘጋጁ አማካሪዎችን ቀጥረዋል። እነዚህ ግብአቶች በኢትዮጵያ አዲስ የተጀመሩትን ብሄራዊ “SOPs” ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ፣ መከላከልና ስጋት ቅነሳ ተግባራዊ ለማድረግ ያግዛሉ። አማካሪዎቹ ከ“ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ” መሠረቶች፣ ከአስተዳደራዊ ከጉዳይ፣ ከእእምሮ ጤና፣ ከስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) እነዲሁም ከህግ አገልግሎቶች ጋር የተያያዙ የተሳታፊዎችን እውቀት፣ አመለካከትና ክህሎት ለማዳበር የማስተማሪያ የስልጠና ማንዋል (IDS) አዘጋጅተዋል።

ስለዚህ ይህ የስልጠና ማንዋል የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከልና ምላሽ ሶስት ዋና ዋና ዘርፎችን በአንድ ላይ ያመጣል። ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ጉዳይ (case) አያያዝ፣ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ጋር የተያያዙ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ እንዲሁም የህግ ድጋፍን ይዟል። ማንዋሉ በእነዚህ ቁልፍ የተግባር ዘርፎች ላይ የጋራ ግንዛቤን ለመፍጠር በአጠቃላይ ጥቅል እይታ ይጀምራል።

በአጠቃላይ ሞጁሉ አራት ምዕራፎች አሉት፤

- ምዕራፍ አንድ፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-መከላከልና ምላሽ መስጠት መሰረታዊ ጉዳዮች
- ምዕራፍ ሁለት፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ኬዝ አያያዝ
- ምዕራፍ ሶስት፤ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ
- ምዕራፍ አራት፤ የህግና የፍትህ ድጋፍ

ይህ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ኬዝ አያያዝ፣ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ አገልግሎቶች እንዲሁም የህግ ድጋፍ ስልጠና መመሪያ የሚከተሉት ዋና ነጥቦች ይዟል።

- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-መከላከልና ምላሽ መሰረታዊ ጉዳዮች
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ኬዝ አያያዝ ደረጃዎች
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-መከላከያ ተግባራት
- የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ እንዲሁም የህግ አገልግሎቶች ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ያላቸው ሚና የሚሉ ናቸው።

የስልጠናው ስርዓተትምህርት

የሞጽደል መግለጫ

ይህ የስድስት ቀን ስልጠና የታን ተኮር ጥቃት መከላከልና ምላሽ መስጠት የሚያስችሉ ተግባራት ይይዛል። እንዲሁም ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ፣ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ እንዲሁም የህግ አገግሎቶችን ለማስተባበር የሚያስችል እውቀት፣ አመለካከትና ክህሎትን ለተሳታፊዎች ያስጨብጣል።

የሞጽደሉ አጠቃቀም

ምዕራፎች	ቀናት
ምዕራፍ አንድ፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ን መከላከልና ምላሽ የመስጠት መሰረታዊያን	2 ቀናት
ምዕራፍ ሁለት፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ	1 ቀን ተኩል
ምዕራፍ ሶስት፤ የአዕምሮ ጤና እና የስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍ	1 ቀን ተኩል
ምዕራፍ አራት፤ የህግና የፍትህ ድጋፍ	1 ቀን
ድምር=	6 ቀናት

የስልጠናው አዘጋጆች የሚሰጡትን ስልጠናና የሚያስለጥኑትን ሰልጣኞች መሰረት በማድረግ

የአቀራቀብ አማራጮቻቸውን መምረጥ ይችላሉ።

ይህ ስልጠና አራት የአቀራረብ አማራጮችን አቅርቧል፡

አጠቃላይ ስልጠና 6 ቀናት ሁሉም ምዕራፎች	መደበኛ ስልጠና 5 ቀናት ከምዕራፍ 1 እስከ ምዕራፍ 5	መሰረታዊ ስልጠና 3 ቀናት ምዕራፍ አንድ ብቻ	ተተኪሪ ስልጠና ምዕራፍ 1 የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ላይ ያተኮረ-4 ቀናት ምዕራፍ 1 የአዕምሮ ጤናና የስልቦና ማህበራዊ ድጋፍ ላይ ያተኮረ-4 ቀናት ምዕራፍ አንድ ህጋዊና የፍትህ ድጋፍ ላይ ያተኮረ -3 ቀናት
---	---	---	--

የሞጃዩሉ ግብ

በዚህ የ6 ቀን አጠቃላይ ስልጠና፤ ተሳታፊዎች የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን መከላከልና ለጥቃቱ ሰለባዎች የድጋፍ አገልግሎት በተመለከተ ያላቸውን እውቀት፣ ክህሎትና አዎንታዊ አመለካከት በ10-20% ያሳድጋሉ ወይም ጉልህ አህዛዊ ለውጥ እና ውጤት ይኖራቸዋል። ይህም መሻሻል በቅድመና በድህረ ፈተና አማካኝ ውጤቶችን በማነፃፀር ይለካል።

የተሳታፊዎች የመማር አላማዎች፤ ስልጣኞች ከዚህ ስልጠናው በኋላ፤

- መሰረታዊ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከልና ምላሽ የመስጠትን መሰረታዊ ፅንሰሃሳቦችንና ልምዶችን ያብራራሉ፤
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ደረጃዎችን በተግባራዊ ልምምዶች ችሎታቸውን ያዳብራሉ፤
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመደገፍ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ ፅንሰሃሳቦችንና የመፍትሔ እርምጃዎችን ይተገብራሉ፤
- ለየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎዲዎች የሚሰጥን የህግና የፍትህ ድጋፍ ይገልጻሉ።

የማሰልጠኛ ዘዴዎች (Learning Methods)

- የግልና የቡድን ተግባር (Individual and group activity)
- የአዕምሮ ቁስቆሳ (የአዕምሮ ማነቃቂያ) (Brainstorming)
- በምስል የተደገፈ ገለፃ (Illustrated lecture)
- የሚና ጨዋታ (Role play)
- ጅግሳው (Jigsaw method)
- የንጥል ጥናቶች (Case studies)
- የፕሮጀክት ስራ (Project work)
- ትልዕኮ ንባብ/ማስተማር (Reading assignment/teach back)
- ከፊል-የማስመሰል ልምምዶች (Semi - simulation exercises)

የሚያስፈልጉ የማስልጠኛ ቁሳቁሶች (Resource Materials)

- የታተሙ ፀሐፎች /Printed materials

- የተሳታፊ ማንዋል/መምሪያ
- የአስልጣኝ/አመቻች/ መምሪያ
- የጉዳይ ሁኔታዎች /ኬዝ ሲናሪዩና የግልና የቡድን ተግባራት/
- ቅደመና ድህረስልጠና ፈተናዎች

- ያልታቀዱ ቁሳቁሶች /Non-projected materials

- ፍሊፕ ቻርት (Flip chart)
- ማርከር → (Marker)
- የመጻፊያ ቦርድ → (Writing board)
- የማስታወሻ ደብተርና እስክርቢቶ (Notebook and pen)

- የማሳያ ቁሳቁሶች (Projected materials)

- LCD
- ላፕቶፕ ኮሚፒውተር
- የፓወርፖይንት ስላይዶች

የመሰረታዊ ስልጠና ተሳታፊ መመልመያ መስፈርቶች

የዚህ ስልጠና ተሳታፊዎች፤

- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ግንባር ቀደም (የፊት መስመር) አገልግሎት አቅራቢዎችና አስተባባሪዎች ማለትም የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትኬዝ አስተዳዳሪዎች፣ የፌዴራልና የክልል የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከልና ምላሽ ሰጪ አስተባባሪዎች፣ የአዕምሮ ጤና ባለሙያዎችና የህግ አገልግሎት ሰጪዎች ናቸው።
- ስልጠናውን ከወሰዱ በኋላ በየተቋሞቻቸው ለመተግበር ቁርጠኝነትና ፍቃደኝነት ያላቸው ናቸው።

የአሰልጣኞች ስልጠና (TOT) መመልመያ መስፈርቶች

- የማመቻቸት ክህሎትን የተላባሰ ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ባለሙያ
- የአዕምሮ ጤና ባለሙያዎች- የሳይኮሎጂ፣ ሶሻል ወርክና የሳይክተሪ ባለሙያዎች፤
- የጤና ባለሙያዎች- አጠቃላይ ሃኪሞች፣ የጤና አፈሰሮችና በያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዙሪያ የሚሰሩ ነርሶች፤
- የህግናና የፍትህ አገልግሎት ሰጪዎች፤ ፖሊስና ጠበቃ
- ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በመከላከልና ምላሽ በመስጠት ጠንካራ ልምድ ያላቸው ግለሰቦች
- በጠንካራ የስራ ስነምግባራቸው የሚታወቁ አሰልጣኞች

የስልጠና አመቻቾች የመመልመያ መስፈርቶች

የስልጠና ማንዋል/መምሪያ በማዘጋጀት አስተዋፅኦ ያደረጉ ባለሙያዎች

- ለዚህ የማሰልጠኛ ማንዋል አስፈላጊ ቁሳቁሶችንና ሰነዶችን ያቀረቡ ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት (AOR) አባላት፤
- የማመቻቸት ክህሎት ያላቸው ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ባለሙያዎች፤
- ይህን የአሰልጣኞች ስልጠና (TOT) ወስደው ያጠናቀቁ ግለሰቦች፤
- ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-በመከላከልና ምላሽ በመስጠት ጠንካራ ልምድ ያላቸው ግለሰቦች፤
- በጠንካራ የስራ ስነምግባራቸው የሚታወቁ አሰልጣኞች

የመገምገሚያ ዘዴዎች

▪ ተሳታፊዎች

- የቅደመና ድህረስልጠና ፈተና ውጤት ነጥብ (70%)
- የተሳታፊዎች አቴንዳንስ (10%)
- ፕሮጀክት ማስገባት (የስራ ቦታ ላይ የድርጊት መርሃ ግብር) እና ልምምድ (20%)

▪ ስልጠና

- የውሎ የትምህርት ግመገማ

- የማጠናቀቂያ ትምህርት ግመገማ
- የስልጠናው ቆይታ/የጊዜ ርዝማኔ
- በአቀራረብ አማራጭ ላይ የተመረከዘ

የምስክር ወረቀት መስፈርት

- ተሳታፊዎች ሁሉንም ምዘናዎች 80% እና ከዚያ በላይ ውጤት በማምጣት ሊያልፉ ይገባል።

የስልጠናው ቦታ

- ምቹ የመስተንግዶ አዳራሽ (ጥሩ አየር ያለው፣ በቂ ብርሃን ያለውና የተለያዩ ተግባሮችን ለማመቻቸት የሚያስችል ስፋት ያለው)

የትምህርት /የስልጠናው መዋቅር/

- 25-30 ተሳታፊዎች
- 5 አሰልጣኞች (ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ባለሙያዎች፣ ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ኬዝ ባለሙያ፣ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍና የህግ ባለሙያዎች)።

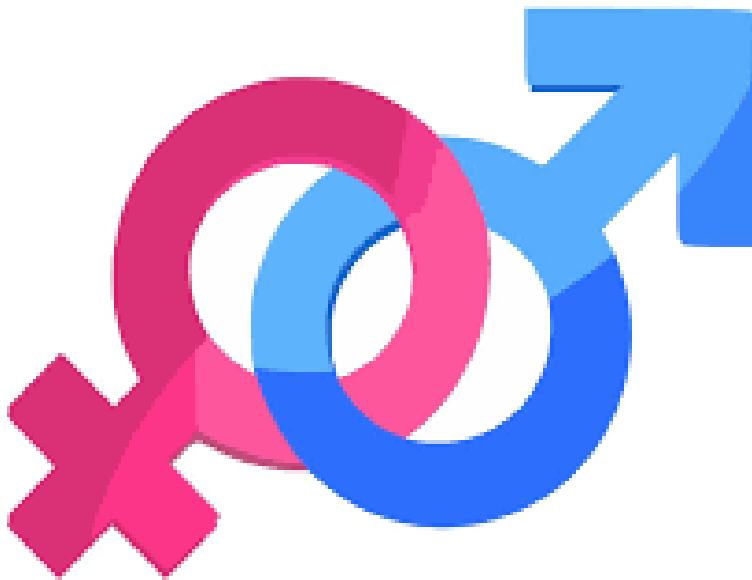
የስልጠና ክፍለጊዜ (መርሃግብር)

ርዕሰጉዳይ	ጊዜ	አቅራቢ	አስተባባሪ
የመጀመሪያ ቀን			
ምዝገባ	8:30-8:45	ተሳታፊዎች	
የመክፈቻ ንግግር	8:45-9:00		
ራስን እና የስልጠናውን መተዳደሪያ ደንቦችና የሚጠበቁ ነገሮች ማስተዋወቅ	9:00-9:20	ተሳታፊዎች	አስተባባሪዎች
ቅድመ ፈተና	9:20-10:00	ተሳታፊዎች	
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	
1.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ፅንሰሃሳቦች አጠቃላይ እይታ 1.2. የመመሪያ መርሆዎች 1.3. ዘርፈብዙ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ ሰጭ አገልግሎት	10:20-12:30	አስተባባሪ	
የምሳ ዕረፍት	6:30-1:30	አዘጋጆች	
1.4. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ አጠቃላይ እይታ 1.5. ደህንነትና የደህንነት አማራጮች	1:30-3:30	አስተባባሪዎች	
የሻሂ ዕረፍት	3:30-3:50	አዘጋጆች	
1.6 የተጋላጭ ቡድኖችን ፍላጎት ማቅረብ	3:50-4:50	አስተባባሪዎች	
የውሎ ግምገማ	4:50-5:00	አስተባባሪዎች	
ሁለተኛ ቀን			
የመጀመሪያ ቀን ስልጠና ማጠቃለያ	8:30-9:00	ተሳታፊዎች	
1.7. መካላከልና ስጋትን መቀነስ	9:00-10:00	አስተባባሪዎች	
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	
1.8. የተግባቦት ክህሎቶች	10:20-12:30	አስተባባሪዎች	
የምሳ ረፍት	6:30-1:30	አዘጋጆች	
1.9. ደህንነትና ውጥረትን ማስተዳደርና መቆጣጠር	1:30-3:30	አስተባባሪዎች	
የሻሂ ዕረፍት	3:30-3:50	አዘጋጆች	
1.10. ክትትልና ግምገማ 1.11. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ፍሎው ቻርት	3:50-4:50	አስተባባሪዎች	
የውሎ ግምገማ	4:50-5:00	አስተባባሪዎች	
ሶስተኛ ቀን			
የ2ተኛ ቀን ስልጠና ማጠቃለያ	8:30-9:00	ተሳታፊዎች	
2.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ መግቢያ	9:00-10:00	ተሳታፊዎችና አስተባባሪዎች	
2.2. የኬዝ አያያዝ ፅንሰሃሳባዊ መሰረት 2.3. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ አካላት መካከል ያለ ቅንጅት		ተሳታፊዎች	
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	

2.4. ይፋ ማድረግ	10:20-12:30	ተሳታፊዎችና አስተባባሪዎች	
2.5. ጥራት ያለው የፆታተኮር ኬዝ አያያዝ አገልግሎቶችን ማዋቀር			
የምሳ ዕረፍት	6:30-1:30	አዘጋጆች	
2.6. ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትኬዝ አያያዝ ደረጃዎች	1:30-3:30	ተሳታፊዎችና አስተባባሪዎች	
የሻሂ ዕረፍት	3:30-3:50	አዘጋጆች	
2.7. ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትጉዳይ ኬዝ አያያዝ ደረጃዎች	3:50-4:50		
2.8. ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትኬዝ ሰራተኛ ባህርያት			
የውሎ ግምገማ		ተሳታፊዎች	
አራተኛ ቀን			
የሶስተኛው ቀን የስልጠና ውሎ ማጠቃለያ	8:30-9:00	ተሳታፊዎች	
የኬዝ አያያዝ ፕሮጀክት ማጠቃለያ መፃፍና ጽብረቃ	9:00-10:00	አስተባባሪዎችና ተሳታፊዎች	
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	
የኬዝ አያያዝ ፕሮጀክት ማጠቃለያ መፃፍና ጽብረቃ	10:20-12:30	አስተባባሪዎችና ተሳታፊዎች	
የምሳ ረፍት	6:30-1:30	አዘጋጆች	
3.1. መሰረታዊ ቃላትና ዕንሰሃሳቦች	1:30-3:30	አስተባባሪዎች	
3.2. ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስነልቦናዊና ማህበራዊ ተፅዕኖ			
3.3. የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ አገልግሎት መመሪያ መርሆዎች	3:50-4:50	አስተባባሪዎች	
3.4. ከአካል ጉዳተኞች ጋር በሚሰሩበት ጊዜ ልዩ ትኩረት መስጠት			
የውሎ ግምገማ	4:50-5:00	ተሳታፊዎች	
አምስተኛ ቀን			
የአራተኛ ቀን የስልጠና ውሎ ማጠቃለያ	8:30-9:00	ተሳታፊዎች	
3.5. አጠቃላይ የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናዊና ማህበራዊ አገልግሎቶች ጋይዳንስ ለፆታተኮር ጥቃቶች	9:00-10:00		
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	
3.6. የስነልቦና የመጀመሪያ ደረጃ ድጋፍ (PFA)	10:20-12:30	አስተባባሪዎች	
የምሳ ረፍት	12:30-1:30	አዘጋጆች	
3.7. የስነልቦና የመጀመሪያ ደረጃ ድጋፍ (PFA)	1:30-3:30	አስተባባሪዎች	
የሻሂ ዕረፍት	3:30-3:50	አዘጋጆች	
3.8. የስነልቦና የመጀመሪያ ደረጃ ድጋፍ ለልጆች	3:50-4:50	አስተባባሪዎች	

የውሎ ግምገማ	4:50-5:00	ተሳታፊዎች	
ስድስተኛ ቀን			
የአምስተኛ ቀን የስልጠና ውሎ ማጠቃለያ	8:30-9:00	ተሳታፊዎች	
4.1. የህግና ፍትህ ድጋፍ መሰረታዊ ፅንሰ-ሃሳቦች	9:00-10:00	አስተባባሪዎች	
4.2. ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች የህግና ፍትህ ድጋፍ አስፈላጊነት			
የሻሂ ዕረፍት	10:00-10:20	አዘጋጆች	
4.3. ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች የህግና ፍትህ ድጋፍ ዓይነቶች	10:20-12:30	አስተባባሪዎች	
4.4. ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓለምአቀፋዊና ሀገራዊ ማዕቀፎች			
የምሳ ረፍት	12:30-1:30	አዘጋጆች	
4.5. የህግና ፍትህ ድጋፍ ዋነኛ አካላት	1:30-3:30	አስተባባሪዎች	
4.6. ከግንባር ቀደም አገልግሎት አቅራቢዎች ምን ይጠበቃል?			
የሻሂ ዕረፍት	3:30-3:50	አዘጋጆች	
4.7. ደህንነትና የደህንነት አማራጮች	3:50-4:30	አስተባባሪዎች	
ድህረ ስልጠና ፈተና	4:30-4:50	አስተባባሪዎች	
የመዝጊያ ንግግር	4:50-5:00	አስተባባሪዎች	

**ምዕራፍ አንድ፡ ፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት
መሰረታዊያን**

ምዕራፍ አንድ፤ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊያን

የምዕራፉ መግለጫ፤ ይህ ምዕራፍ በመከላከልና ምላሽ ተግባራት ወቅት የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተዛማጅ ጽንሰ ሀሳቦችንና መሰረታዊ ጉዳዮችን ለመረዳት በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ፣ በአዕምሮ ጤና፣ በስነልቦና፣ በህግና በፍትህ ድጋፍ ውስጥ ለግንባር ቀደም አገልግሎት ሰጪዎችና አስተባባሪዎች የተዘጋጀ ነው። ይዘቱ በIASC ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መመሪያ በሰብአዊነት ሁኔታ፣ በኢጀንሲና በስርዓተ-ታላላቅ ላይ የተመሰረቱ ዝቅተኛው የአደጋ ጊዜ መርሃግብር መስፈርቶችና ብሔራዊ የመደበኛው የአሰራር አቀራረብ (SOP) ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አደጋ ቅነሳ፣ መከላከልና ምላሾች ላይ የተመሰረተ ነው።

የምዕራፉ ዓላማ፤ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ተግባራት ያከናውናሉ፤

- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን መከላከልና ምላሽ የመስጠት መሰረታዊ ፅንሰ-ሀሳቦችንና ልምዶችን ያብራራሉ።

የምዕራፉ ዝርዝር (አስቻይ) አላማዎች፤ በዚህ ምዕራፍ ሰልጣኞች፤

- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ፅንሰ-ሀሳቦችን ይገልጻሉ፤
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መመሪያ መርሆዎች ላይ ይወያያሉ፤
- ዘርፈ-ብዙ ትብብርን ያብራራሉ፤
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ደረጃዎችን ይተገብራሉ፤
- የጥቃቱን ተጎጂዎች/ሰለባዎችን ደኅንነት ያረጋግጣሉ፤
- ከተጋላጭ ቡድኖች ጋር በሚሰሩበት ጊዜ ከግምት ውስጥ የሚገቡ ነገሮችን ያሳያሉ፤
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ስጋትን የመቀነስና የመከላከል መንገዶችን ይለያሉ፤
- አስፈላጊ የተግባቦት ክህሎቶችንና ችሎታዎችን ይለማመዳሉ፤
- የግለ-እንክብካቤ ተግባሮችን ያቅዳሉ፤
- የክትትልና የግምገማ ተግባራቶችን ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-መከላከልና ምላሽ ጋር ያዛምዳሉ፤

የምዕራፉ ይዘቶች፤

የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ፅንሰሀሳቦች አጠቃላይ እይታ

የመመሪያ መርሆዎች

ዘርፈብዙ የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ አገልግሎት

የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ

ደኅንነትና የደኅንነት አማራጮች

የተጋላጭ ቡድኖች ፍላጎትን ማሟላት

አደጋን መቀነስና መከላከል

የተግባቦት ክህሎቶች

ግለ ጌ ጌክብካቦ

1.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሰረታዊ ፅንሰሀሳቦች አጠቃላይ እይታ

እንደብሔራዊ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከል፣ የአደጋ ስጋት መቀነስና ምላሽ የስርዓት መመሪያ እቅድ መሠረት፤ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ከሰው ፍላጎት ውጭ ለሚፈጸምና በማህበራዊ ግንኙነት (በፆታ) በወንዶችና በሴቶች መካከል ባለው ልዩነት ላይ የተመሰረተ ማንኛውም ጎጂ ድርጊትን የሚያቅፍ ቃል ነው።

ተግባር 1.1. ማሰብ- መጣመር- ማጋራት

የወሲብ እና የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃትን ምን ይለያቸዋል?

ስርዓተ-ጾታ የሚለው ቃል በእውነተኛ ህይወት ውስጥ ያለ ይመስልዎታል? ወይስ ስለፆታ ብቻ ነው ያለው?

“ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ” የሚለው ቃል ብዙውን ጊዜ “በሴቶች ላይ የሚፈጸምን ጥቃት” እና “የወሲብና የጾታ ተኮር ጥቃት” ከሚለው ቃል ጋር በተለዋዋጭነት ጥቅም ላይ ይውላል።

በፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ የሚገኙ ዋና ዋና ጉዳዮች፤

ሀ. የታና ስርዓተ-ፆታ

ለ. ሰብአዊ መብቶች

ሐ. ኃይል

መ. ጥቃት

ሠ. ጉዳት

ረ. ፍቃድ

ሀ. ፆታና ስርዓተፆታ

የፆታና ስርዓተፆታ ልዩነት፤

ፆታ (Sex)፤ አንድን ሰው ወንድ ወይም ሴት መሆናቸውን የሚገልጹ ስነህይወታዊ ባህሪያትን ይመለከታል። እነዚህ ባህሪያትም “ክሮሞሶም”፣ “ሆርሞኖች”፣ ውስጣዊና ውጫዊ የመራቢያ አካላትን ያካትታሉ።

ስርዓተፆታ፤ አንድ የተወሰነ ማህበረሰብ ወንድ ወይም ሴት ከመሆን ጋር የሚያቆራኘውን ማህበራዊና ባህላዊ ሚናዎች፣ ባህሪያት፣ ተግባራትና መገለጫ ባህሪያትን ይመለከታል።

በወንዶችና በሴቶች (ፆታ) እንዲሁም ወንድነት እና ሴትነት (ስርዓተፆታ)

ፆታ (Sex)- ስነህይወታዊ (Biological)

- ወንድ (Male)፤ XY ክሮሞሶም (chromosomes) በዋናነት የወንድ ልጅ የመራቢያ ሆርሞን (ቴስቴስተሮን) እና ተያያዥ ሆርሞኖች
- ሴት (Female)፤ XX ክሮሞሶም (chromosomes) በተለምዶ የሴት ልጅ የስነ-ተዋልዶ (አቫሪስና ተያያዥ ሆርሞኖች)

ስርዓተፆታ- ማህበራዊ (Gender — Social)

- ወንዶችና ሴቶች (Men and Women) በማህበራዊ ግንባታዎች የሚገለፁ ከወንድነት እና ከሴትነት ጋር ተያያዘው የሚጠበቁ ባህሪያትና ሚናዎች ናቸው። እነዚህ ተጠባቂ ነገሮች እንደየ ባህሉና ታሪካዊ ሁኔታ በጣም ሊለያዩ ይችላሉ። ለምሳሌ፤ በአንድ ባህል ውስጥ የወንድነት ተደርጎ የሚወሰደው ባህሪ በሌላው ባህል ውስጥ እንደሴትነት ሊታይ ይችላል።

በስርዓተፆታ ላይ የሚጠበቁ ነገሮች ለሃይል አለመመጣጠንና ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እንዴት አስተዋጽኦ ያደርጋሉ?

ፅኑ የሥርዓተፆታ ተጠባቂ ነገሮች ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሊያስከስቱ ለሚችሉ ሁኔታዎች አስተዋፅኦ የሚያደርግን የኃይል ሚዛን መዛባት ሊፈጥሩ ይችላሉ።

ወንድነትን ማበረታታት፤ ብዙውን ጊዜ ባህሎች ወንድነትን ከበላይነት፣ ከቁጥጥርና ከጥቃት ጋር ያዛምዳሉ፤ ሴትነት ግን ከመታዘዝና ከስንፍና ጋር ያያይዛሉ። ይህ ወንዶች ኃይልን

እንዲጠቀሙና በበላይነት ለመቆጣጠር ጥረትና ግፊት እንዲያደርጉና እንዲሰማቸው ያደርጋል፤ ይህም ወደ ጥቃት ሊያመራ ይችላል።

የሴቶች ተገዥነት፤ ሴቶች ተገዢና ጥገኞች እንዲሆኑ ሲጠበቁ ጥቃትን የመቃወም እድላቸው አነስተኛ ይሆናል። ይህ ሁኔታም በትዳር አጋራቸው ወይም በፍቅር አጋራቸው ወይም በህብረተሰቡ ውስጥ ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የበለጠ ተጋላጭ ሊያደርጋቸው ይችላል።

ጥቃትን ማመካከት፤ የስርዓተፆታ አመለካከቶች ከሚጠበቁት ጉዳዮች ጋር በማይገጥሙ ሰዎች ላይ የሚደርስን ጥቃት ለማስረዳት አገልግሎት ላይ ሊውሉ ይችላሉ። ለምሳሌ፤ “ወንድ” ተብሎ በሚታሰበው መንገድ የምትለብስ እንደ ወንድ የምትለብስ ወይም የምትሰራ ሴት ጥቃት የሚገባት ተደርጋል ትችላለች።

ለ. ሰብዓዊ መብት

ቁልፍ ዓለምአቀፍ የሰብዓዊ መብት ድንጋጌዎች

- ዓለም አቀፋዊ የሰብአዊ መብቶች መግለጫ (UDHR, 1948)
- በሴቶች ላይ የሚደረጉ ሁሉንም አይነት አድሎዎች የማስወገድ ስምምነት (CEDAW፣ 1979)
- የህጻናት መብቶች ኮንቬንሽን (CRC, 1989)

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሚከተሉትን መብቶች ይጥሳል፤

- የሰው ሕይወት፣ ነፃነትና ደህንነት
- ከፍተኛ የአካልና የአዕምሮ ጤናን ደረጃ
- ከስቃይ ወይም ከጭካኔያዊ ኢሰብዓዊ ወይም የሰውን ልጅ ክብር ዝቅ ከሚያደርግ አያያዝና ቅጣት ነፃ የመውጣት መብትን
- ለትምህርት፣ ለማህበራዊ ደህንነትና ለግል እድገት አመለካከትንና ሀሳብን የመግለጽ ነፃነትን

ሐ. ስምምነት (Consent)

ስምምነት ማለት - “አዎ” በሚል ሃሳብ በአንድ ነገር መስማማት ነው፤ ይህም በመረጃ ላይ የተመሰረተ ፈቃድ ወይም በነጻ እና በፈቃደኝነትና በመረጃ ላይ የተመሰረተ ምርጫ ማድረግ

ነው። ይህም ሲባል እሱ /እሷ እኩል ስልጣን ኖሯቸው ምርጫቸው የሚያስከትለውን ውጤት ይረዳሉ ውጤቱንም ለመቀበል በነጻነት ይመርጣሉ።

ተግባር 1.2. የቡድን መልመጃዎች

በትንሽ ቡድን ውስጥ ይሁኑና ከዚህ በታች ያለውን ሁኔታ ይክልሉ።

በቀረቡት ዝርዝሮች ላይ በመመስረት፣ በዚህ ጉዳይ ላይ ስምምነት በእውነት መስጠቱን ይወስኑ።

ሁኔታ፤ ምስራችና ዳዊት ለተወሰነ ጊዜ በአንድ የምሽት ክብብ (ፓርቲ) ላይ ሲያወሩና ሲጨፍሩ ቆይተዋል።

ሁለቱም በጣም ጠጥተዋል፤ ምስራች ትንሽ ግራ የመጋባት ስሜት ተስምቷታል። ዳዊት ጸጥ ወዳለ ቦታ ሄደው

ለመነጋገር ሐሳብ አቀረበላት። ምስራች በሃሳቡ ተስማምታ

ብርሃን ወደሌለበት ሳሎን ተከተለችው። ዳዊት ተጠግቶ ይስማት ጀመር። ምስራች ግን መልሳ አልሳመችውም፤

ነገርግን ከሱ ተነጥላ ለመሄድ አልሞከረችም። ዳዊት መሳሙን ቀጠለና የሽሚዝዋን ቁልፍ መፍታት ጀመረ።

ምስራች በማይሰማ ድምፅ አጉተመተመች።

ዳዊት ችላ ብሎ ወደሶፋው ገፋት።

ፈጣን ፅብረቃ፤ እውነተኛ ስምምነት ምን ይመስላል፤

እንዲሁም በመስተጋብራችን ውስጥ ፍቃድ/ስምምነትን የማክበር ባህልን እንዴት ማሳደግ እንችላለን?

የሚፈጀው ጊዜ፤ 15 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለትንሽ የቡድን ወይይት እና 10 ለትልቅ ቡድን ወይይት)

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት ማለት ደግሞ “አይሆንም” የማለት መብትን ማወቅና መጠቀም መቻል ማለት ነው።

“አዎ” በጉልበት በግድ ከተባለ እውነተኛ ፈቃድ አይደለም።

ከ18 ዓመት በታች የሆኑ ልጆች በመረጃ የተደገፈ ስምምነት መስጠት አይችሉም።

መ. ኃይል

ኃይል ሀብቶችን፣ እድሎችን፣ መብቶችንና የውሳኔ አሰጣጥ ሂደቶችን የመቆጣጠርና የማግኘት ችሎታ ነው። ይህም በሁለቱም ማለትም በእውነትና በምናብ ሊሆን ይችላል።

የኃይል ምንጮች፤

- አካላዊ
- ትምህርታዊ
- ጎሣ
- ኢኮኖሚያዊ
- ጾታ ላይ የተመሰረተ
- ሃይማኖት
- በፖለቲካ
- በእድሜ ላይ የተመሰረተ
- ማህበራዊ
- መደብ-ላይ የተመሰረተ

ተግባር 1.3. የኃይልና የተጋላጭነት የእግር ጉዞ
በአንድ ረድፍ ተሰልፉ።

የካራክተር ካርድ ከስልጠናው አመቻቾች ይውሰዱ።

ሌሎች ሊያዩት በሚችሉት ቦታ ላይ ካርዱን ያያይዙ።

ከዚያም የስልጠናው አመቻቾች የሚሰጧቸውን መመሪያ ይከተሉ።

የሚወስደው ጊዜ፡ 30 ደቂቃ (የ20 ደቂቃ ልምምድና የ10 ደቂቃ የቡድን ጽብረቃ)

የኃይል ዓይነቶች፡

1. ኃይል ከላይ (የበላይነት)

- አንድ ሰው ወይም ቡድን ሌላውን ሰው ወይም ቡድንን ለመቆጣጠር የሚጠቀምበት ወይም የሚጠቀሙበት ኃይል ማለት ሲሆን፤ በተጨማሪም በሌሎች ላይ ውሳኔዎችን መጫን መቻል ሲሆን፤ ከደረጃ ጋር በጥብቅ የተገናኘ ማለት ነው።

II. የውስጥ ኃይል

- በራሳችን ህይወትና በማህበረሰቡ ላይ በጎ ተጽዕኖ ለማሳረፍ በሁላችንም ውስጥ ያለውን እኩል የሆነውን ችሎታ ስንገነዘብ ከውስጣችን የሚመነጭ ጥንካሬ ወይም ሃይል ነው።

III. ኃይል ከ ጋር (Power With)

- ሁለት ወይም ከዚያ በላይ ሰዎች ብቻቸውን ሊያደርጉት የማይችሉትን አንድ ነገር ማድረግ ሲችሉ የሚሰማቸው ኃይል ሲሆን ለፍትህ መጓደል ምላሽ ለመስጠት ከግለሰቦችም ሆነ ከቡድኖች ጋር ሃይላችንን አንድ ማድረግ ያካትታል።

IV. ኃይል ለ (Power TO)

- ይህ ሃይል ግለሰቦችና ቡድኖች አወንታዊ ለውጦችን ለመፍጠር የሚጠቀሙበት እምነትና ተግባር፤ እንዲሁም ሁሉም የማህበረሰቡ አባላት ሙሉ የሰብአዊ መብቶች ተጠቃሚ እንዲሆኑና ሙሉ አቅማቸውን ማሳካት እንዲችሉ ግለሰቦች በንቃት ሲሰሩ ነው።

ሠ. ጥቃት

በዚህ አውድ ውስጥ ጥቃት ማለት ጉዳት የሚያስከትል ማንኛውም ድርጊት ማለት ነው። ይህም እውነተኛው ሆነ ወይም ታሳቢ የተደረጉ አንዳንድ የኃይልን ዓይነቶችን መጠቀምን ያካትታል። ጥቃት ሁልጊዜ አካላዊ ማለት ላይሆን ይችላል። በተፈጥሮው አካላዊ፣ ስሜታዊ፣ ማህበራዊ ወይም ኢኮኖሚያዊ ሊሆን ይችላል።

- ጥቃት ማስገደድ ወይም ጫና ሊጨምር ይችላል። የዚህ አይነት ጥቃት ኢላማው የሚጠበቀውን ለመምሰል ወይም የተጠየቀውን ለማድረግ የተገደደ ሲሆን ይህም እውነተኛ እና ጎጂ መዘዞችን በመፍራት ነው።

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትዓይነቶች

የወሲብ /Sexual	አስገድዶ መድፈር (Rape) የወንድ ብልት ወይም ሌላ አካል ወደ ሴቷ ብልት፣ ፊንጢጣ ወይም ሌላ የሰውነት ክፍል ውስጥ ያለፈቃድ ዘልቆ ማስገባትን የሚመለከት ነው። እንዲሁም ባዕድ ነገር ወደሴቷ ብልት ወይም ፊንጢጣ ማስገባትንም ይጨምራል። አንድን ሰው በሁለት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ጥቃት ፈጻሚዎች የሚደረግ መደፈር “የቡድን አስገድዶ”
-----------------	---

	መደፈር” ተብሎ ይጠራል። የወሲብ ጥቃት ሙከራ (Sexual Assault) ማንኛውም ዓይነት ያለፈቃድ የሚደረግ ነገር ግን ወደብልት ዘልቆ የማይገባ ወሲባዊ ድርጊት ነው። ለምሳሌ፣ የመድፈር ሙከራ፣ ያለፍላጎት መሳሰሉ፣ ማሻሻት፣ ብልትንና መቀመጫን መካካትን ያካትታል። የሴት ልጅ ግርዛት በወሲብ ብልቶች ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድር የጥቃት ድርጊት በመሆኑ የወሲብ ጥቃት ሙከራ ስር መመደብ አለበት። ይህ ድርጊት ዘልቆ የማስገባት ድርጊት ስላልሆነ አስገድዶ መደፈርን አያካትትም። የህፃን የወሲብ ጥቃት ሙከራ የሴት ልጅ ግርዛት አስገድዶ ሴተኛ አዳሪ ማድረግ (Forced Prostitution) ወሲባዊ ጥቃት (Sexual harassment) ያልተፈለገ፣ ተቀባይነት የሌለው ወሲብነክ አስተያየት፣ የወሲብ ውለታ መጠየቅ
አካላዊ	ወሲባዊ ባህርይ የሌለው የአካላዊ ጥቃት ድርጊት ነው። ለምሳሌ፣ መደብደብ፣ በጥፊ መምታት፣ ማነቅ፣ መቁረጥ፣ መገፍተር፣ ማቃጠል፣ መሳሪያ መተኮስ ወይም ማንኛውንም መሳሪያ መጠቀም፣ የአሲድ ጥቃቶች ወይም ማንኛውም ህምም፣ ስቃይ ወይም ጉዳት የሚያስከትል ድርጊቶች ይገኙበታል። የዚህ የክስተት ዓይነት የሴት ልጅ ግርዛትን አያካትትም።
ጎጂ ባህላዊ ልማዶች (Harmful Traditional Practices)	የግዳጅና ያለእድሜ ጋብቻ (Forced and early marriage) - አንድ ሰው ሳይፈቅድ/ሳይፈልግ የሚደረግ ጋብቻ ነው። የህጻናት ወይም ያለዕድሜ ጋብቻ ከ18 ዓመት ዕድሜ በታች በጋብቻ ሥርዓት ወይም ያለሥርዓት የሚፈጸም ጥምረትን ይመለከታል። የክብር ግድያ /Honor killing - ከሴቷ ያታ ጋር ተያይዞ ላልተገባ ድርጊት ሴቶች/ልጃገረዶችን እንደቅጣት መግደል ሴት ህፃናት የመግደል ወንጀልና ችላ ማለት (Female infanticide and neglect) - ሆን ብሎ አዲስ የተወለዱ ሴት ጨቅላ ህፃናትን መግደል ወይም ችላማለት
ማህበረ-ኢኮኖሚ (Socio-Economic)	ኢኮኖሚያዊ ሀብቶች/ንብረቶችን ወይም የመተዳደሪያ ዕድሎችን፣ ትምህርት፣ ጤና ወይም ሌሎች ማህበራዊ አገልግሎቶችን የማግኘት መብትን መከልከል ነው። ለዚህ ምሳሌ ከሚሆኑት መካከል ውርስ የተከለከለች ባል የሞተባት

	ሴት፣ የሚያገኙትን ገቢ በቅርብ አጋር ወይም የቤተሰብ አባል የሚቀሙ ሴቶች፣ የወሊድ መቆጣጠሪያ እንዳትጠቀም የተከለከለች ሴት፣ ትምህርት እንዳትማር የተከለከለች ልጅ ወዘተ ይገኙበታል። የጋራ የሆኑት የድህነት መረጃዎች እዚህ ውስጥ አይካተቱም፡
ስነልቦናዊና ስሜታዊ ጥቃት (Psychological and Emotional Abuse)	ለምሳሌ፤ የአካላዊ ወይም ወሲባዊ ጥቃት ስጋቶች፣ ማስፈራራት፣ ማዋረድ፣ በግዳጅ መለየት፣ ማህበራዊ መገለል፣ ማሳደድ፣ የቃላት ትንኮሳ፣ አስፈላጊ ያለሆነ ትኩረት፣ አስተያየቶች፣ አካላዊ ገጽታዎች ማሳየት፣ ወይም ወሲባዊና/ አስጊ ባህሪ ያላቸው የጽሑፍ መልዕክቶች፣ ተጎጂዎች የሚወዷቸውን ነገሮች ማውደም፣ ወዘተ “ጾታዊ ትንኮሳ” በሚለው ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምድብ ውስጥ ይካተታሉ። ማሰር/ማፈን (Confinement) ከቤተሰብ ከጓደኞች ግለሰቡን መነጠል

ሠንጠረዥ 1.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓይነቶች

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መዘዞች

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ብዙ መዘዞችን ያስከትላል፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን፣ ቤተሰቦቻቸውንና ማህበረሰቡን በተለያዩ መንገዶች ይካሄዳል። እነዚህ መዘዞች አካላዊ፣ ስነልቦናዊ፣ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሊሆኑ ይችላሉ።

ተግባር 1.4. የጅግሳው ልምምድ (Jigsaw Exercise)

በአራት ትናንሽ ቡድኖች ይሁኑና በሰልጣኑ/ፈ/ የሚሰጣችሁን ርዕስ መወያየት

ከዚያም ከቡድኖችሁ አንድ ሰው መመደብ እንደባለሙያ በመሆን በተሰጠው ርዕስ ሌሎችን ያስተምራል/ታስተምራለች።

ከዚያም ከቡድንዎ አንድ ሰው ይመድቡ እና ወደ ሌላ አዲስ ቡድን ይዘዋወሩ፤ እንደ “ኤክስፐርት” ሆነው በተሰጡት ርዕስ ጉዳዮች ሌሎችን ያስተምሩ።

ለሁሉንም ቡድኖች ገለፃ እስኪያደርጉ ድረስ ይህንን ተግባር ይቀጥሉ።

የሚስደው ጊዜ፤ 20 ደቂቃ

ምድብ	ተጎጂዎች	ቤተሰብ	ማህበረሰብ
አካላዊ	ጉዳቶች፣ ሥር የሰደደ ሕመም፣ የወሲብ ጤና ችግሮች፣ የአካል ጉዳት፣ ኤችአይቪ/ኤድስ፣ ያልተፈለገ እርግዝና፣ ደህንነቱ ያልተጠበቀ ውርጃ፣ ፌስቱላ፣ ሞት፡፡	በሕክምና ወጪ ምክንያት የሚመጣ የገንዘብ ችግር፣ የልጅ እንክብካቤ መቋረጥ፣ የገቢ ማጣት	የጤና አገልግሎት ወጪዎች መጨመር፣ በማህበራዊ አገልግሎቶች ላይ ጫና ማሳዳር
ስነልቦናዊ	የስሜት ቀውስ፣ ድብርት፣ ጭንቀት፣ ከአስቃቂ አደጋ በሆላ የሚመጣ ጭንቀት (PTSD)፣ ለራስ ዝቅተኛ ግምት፣ እራስን መውቀስ፣ ራስን የማጥፋት ሐሳብ/መከራ፣ ፍርሃት	ስሜታዊ ጭንቀት፣ ፍርሃት፣ የተረበሸ የቤተሰብ ሁኔታ	የአእምሮ ጤና ችግሮች መጨመር፣ ፍርሃት ማህበራዊ መገለል
ማህበራዊ	መገለል፣ መድሎ የግንኙነት ችግሮች	ማህበራዊ መገለል፣ ፍርሃት፣ የተዛባ የአስተዳደግ ዘዴ	የማህበራዊ ትስስር መፍረስ፣ መተማመን መቀነስ፣ ምርታማነት ማጣት
ኢኮኖሚያዊ	የገቢ ማጣት፣ የስራ እድሎች ውስንነት፣ ምርታማነት መቀነስ፣ መገለል	የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለመንከባከብ የሚወጣ ወጭ፣ ድህነት፣ ተቀባይነት ማጣት	የምርታማነት እጦት፣ የቱሪዝም መቀነስ፣ የንግድ ሥራ መቋረጥ፣ መገለል፣ ተጎጂዎችን መውቀስ፣ እንደገና የመጠቃት ስጋት/አደጋ

ሠንጠረዥ 1.2. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውጤቶች

በጾታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት መንስኤዎች

በጾታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ዋነኛ መንስኤዎች

- የሰብአዊ መብቶችን አለማክበር
- የፆታ አድሎዊነት
- ሴቶችን የሚንቅ ወይም የሚያናንቅ ባህል/ማህበራዊ ደንቦችና አመለካከቶች
- ስልጣንን ያለአግባብ መጠቀም

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትአደጋዎችን የሚጨምሩ ምክንያቶች

- አልኮሆል/ዕፅ አላግባብ መጠቀም
- ድህነት

- በቂ ያልሆነ የምግብ አቅርቦት፣ የማገዶ እንጨት፣ የገቢ ማስገኛ አማራጮች ሴቶችን ወደገለልተኛ አካባቢዎች (ለጥቃት ወደ ሚዳርጉ) ቦታዎች እንዲገቡ የሚያደርጉ
- የማህበረሰብ ባህላዊ እና የቤተሰብ ድጋፎች መውደቅ
- ሃይማኖታዊ፣ ባህላዊ እና/ወይም የቤተሰብ እምነቶችና ልምዶች
- የመጠለያ ጣቢያ ዲዛይንና ማህበራዊ መዋቅር (የተጨናነቀ ቦታ፣ ከማያውቋቸው ሰዎች ጋር መኖር)
- ጂኦግራፊያዊ አቀማመጥ/አካባቢ (ከፍተኛ የወንጀል ድርጊት የሚፈጸምበት ቦታ)
- ጾታን መሰረት ያደረጉ ጥቃቶችን የሚቃወሙ ሕጎች እጥረት
- የፖሊስ ጥበቃ እጦት
- ግጭት
- መፈናቀል
- እንደድርቅና ጎርፍ ያሉ የተፈጥሮ አደጋዎች
- የትምህርት እጥረት
- የፖለቲካ ዓላማ፣ የጦርነት መሳሪያ፣ ለስልጣን/መቆጣጠር/ፍርሀት/ዘር ማዕዳት

በአደጋ ጊዜ የሚያጋጥሙ ሁኔታዎች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ን ከፍ ሊያደርጉና በጥቃቱ አይነት እና መጠን ላይ ተጽእኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ። ምንም እንኳን ከአንዳንድ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ድርጊቶች ጋር የተቆራኙ ቢሆኑም እነዚህ አስተዋፅዖ የሚያደርጉ ምክንያቶች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ያደረጉ ጥቃቶችን አያስከትሉም።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ና በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች/ተጎጂዎች ላይ ያሉ አመለካከቶችና ልምዶች

ስለፆታ ተኮር ጥቃቶች እና የጥቃቱ ተጎጂዎች ብዙ የተሳሳቱ አመለካከቶች አሉ፤ እነዚህም አመለካከቶች ግለሰቦችን ለአደጋ ሊያጋልጥ እና የሚፈልጉትን ድጋፍ እንዳያገኙ እንቅፋት ይሆናሉ።

ተግባር 1.5. መስተጋብራዊ የእንቅስቃሴ ተግባር

በክፍሉ መካከል ላይ ይቁሙ

በአስልጠኞች የሚነገሩ ተከታታይ መግለጫዎችን ያዳምጡና የትኛው አባባል እውነት ወይም ሀሰት እንደሆነ ያስቡና ከዚያም እውነት ወይም ሀሰት ወደሉት መለያ ይሂዱ።

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለትንሽ የቡድን ውይይት እና የ10 ደቂቃ ለጋራ የቡድን ጽብረቃ)

እነዚህ አመለካከቶች ብዙውን ጊዜ ከቤተሰብና ከማህበረሰቡ እምነት የመነጨ ናቸው፤ ነገርግን ራሳቸው የጥቃቱ ተጎጂዎች ባጋጠሟቸው ስነልቦናዊና ማህበራዊ ችግሮች የተነሳ የተሳሳቱ አመለካከቶችን ሊያዳብሩ ይችላሉ።

የጥቃቱ ተጎጂዎችን/ተጎጂዎችን ሰዎች ምን ይሏቸዋል?

ተግባር 1.6. ግላዊ ጽብረቃ

እራስዎን በተጠቂው/ዋ ቦታ ያስቀምጡ እና እሱ/እሷ በአካባቢያቸው ስለሚሰማቸው ነገሮች ያስቡ።

እባክህ/ሽ ወደአፅምሮህ/ሽ የሚመጣውን አንድ ነገር ጻፍ።

“ይህ ለተጠቂዎች ምን ማለት ነው” ብለው ያስባሉ?

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለማሰብ እና 5 ደቂቃ ለማንጸባረቅ)

እነዚህ አብዛኛዎቹ ሰዎች የሚናገሯቸው ነገሮች “ተጎጂ-ተወቃሽ” የሚያደርጉ ናቸው፤ ይህም ማለት የጥቃት ሰለባ ሁኔታ እያለ በሰዎች ዘንድ ከአጥቂው ይልቅ ጥፋተኛ እንደሆኑ ይታሰባሉ፤ ወይም አንዳንድ ጊዜ ከአጥቂው ጋር በጥቃቱ ውስጥ ተባባሪ ተደርገው ይታሰባሉ።

- ተጎጂ ከመውቀስ ይልቅ "ተጎጂን ያማከለ" አመለካከትን ማሳደግ እንፈልጋለን። ይህም ማለት የተጎጂ ልምዶች፣ ፍላጎቶችና ቅድሚያ በሚሰጧት ነገሮች ዙሪያ ትኩረት ማድረግ ማለት ነው።
- ተጎጂ ያማከለ ማለት ትኩረታችንን ከእኛ እና ከምናስበው ነገር ለተጎጂ ወደ የሚያስፈልጉና ነገሮችና ፍላጎቶች ማዞር ማለት ነው።

የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎችና አስተባባሪዎች እንደመሆናችን መጠን ስለጸታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና ለጥቃቱ ሰለባዎች የምንይዘውና የምናስተላልፈው ነገር ከተጎጂ

ጋር እንዴት መስራት እንደምንችልና ለፈውሳቸው እንዴት እንደሚረዳቸው ማስታወስ ጠቃሚ ነው።

ሁላችንም የኖርንባቸውና የሰራንባቸው አካባቢ ውጤቶች ነን፤ ስለዚህ አመለካከታችንና እምነታችን በህይወታችን ውስጥ ስር የለደዱ ናቸው - እነሱን ለማወቅ፤ ለመቃወምና ለመለወጥ ጊዜ ሊወስድ ይችላል። ከተጠቂ ጋር ያለንን ስራ ለማሻሻል ሁላችንም ይህን አስፈላጊ የውስጥ ገለጻ ማድረጋችንን መቀጠል አለብን።

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትተጠቂው ማነው?

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በብዛት ወንዶች በሴቶች ላይ ይፈጽማሉ። ልጆች፣ ጎረምቶች ልጃገረዶችና አዋቂ ሴቶች ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በጣም ተጋላጭ ቡድኖች ናቸው። የቅርብ አጋር ወይም የቤተሰብ አባልን ጨምሮ በደንብ በሚያውቋቸው ሰዎች የጥቃት ድርጊቶች ይፈጸማሉ።

- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ደግሞ ወንዶችንና ወጣት ወንዶችንም ሊጎዳ ይችላል። በእድሜ፣ በአካል ጉዳተኝነትና በሌሎች ተያያዥ ችግሮች ተመሰረቶ ስልጣንና ደረጃ በመቀነሱ ምክንያት ለጥቃት ዒላማ ሊሆኑ ይችላሉ።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስርጭት

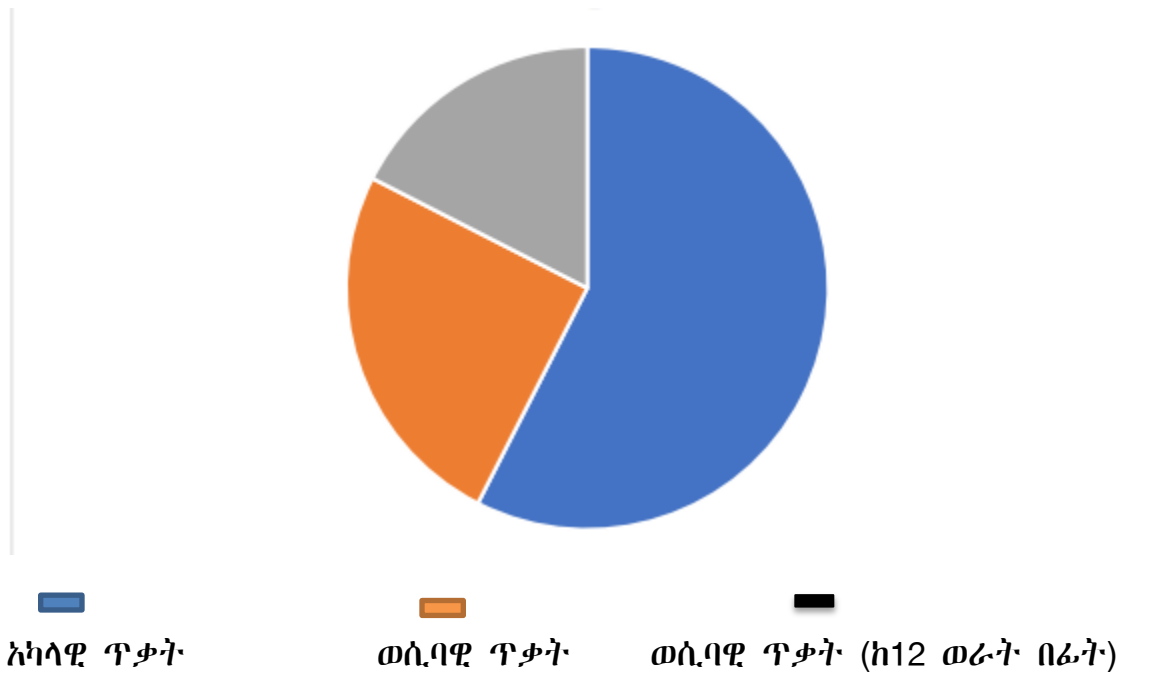
እንደ የአለም ጤና ድርጅት ሪፖርት፣ በዓለምአቀፍ ደረጃ ከ15 እና ከዚያ በላይ እድሜ ከሆናቸው ሶስት ሴቶች መካከል አንዷ ማለትም 30% የሚሆኑት በህይወት ዘመናቸው አካላዊ እና/ወይም ወሲባዊ የአጋር/ጓደኛ ጥቃት (IPV) ወይም አጋር ባልሆኑ ሰዎች የወሲባዊ ጥቃት አጋጥሟቸዋል (WHO, 2023)።

- ከ15-49 አመት እድሜ ክልል ውስጥ ባሉ ሴቶች ላይ የሚደርሰው የቅርብ የአጋር ጥቃት (IPV) የህይወት ዘመን ስርጭት ግምት በምእራብ ፓስፊክ ክልል ከ20% ጥቃት እስከ 33% በ“WHO” አፍሪካና ምስራቃዊ ሜዲትራኒያን ክልሎች እንደሚደርስ ገልጿል።

የ2019 የኢትዮጵያ የሥነህዝብና ጤና ዳሰሳ (EDHS) እንዲረጋገጠው ኢትዮጵያ ውስጥ፡-

- ከ15-49 ዓመት የሆናቸው ሴቶች 23% የሚሆኑት ከባል ወይም ከባልደረባ አካላዊ ጥቃት ደርሶባቸዋል።
- ዕድሜያቸው ከ15-49 የሆኑ 10% የሚሆኑ ሴቶች ከባል ወይም ከትዳር አጋራቸው ጾታዊ ጥቃት ደርሶባቸዋል።
- ባለፉት 12 ወራት ውስጥ 7% የሚሆኑት ከ15-49 የሆኑ ሴቶች ወሲባዊ ጥቃት ደርሶባቸዋል።

15-19 እድሜ ያላቸው ሴቶች

ምስል-1.1 የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስርጭት

- ሌላው የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የሰብአዊ ጉዳዮች ማስተባበሪያ ቢሮ (OCHA) ሪፖርት እንዳመለከተው እድሜያቸው ከ15-49 የሆኑ ቢጋብቻ ውስጥ ከሚኖሩ ሴቶች መካከል 35% የሚሆኑት አካላዊ፣ ስሜታዊ ወይም ጾታዊ ጥቃት ከባለቤታቸው ወይም ከትዳር አጋራቸው ደርሶባቸዋል።
- እነዚህ አካላዊ መረጃዎች ዝቅተኛ ሪፖርት ባለማድረግና በመካሄድ ላይ ባሉ ግጭቶች ምክንያት የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ትክክለኛ ስርጭት አቅልለው ይመለከቱታል።

1.2. የመመሪያ መርሆዎች

ይህ ክፍል ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመከላከል፣ ተጋላጭነትን ለመቀነስና ምላሽ ለመስጠት ለሚሰሩ ሁሉም አካላት (ማለትም የሰብዓዊ ርዳታ ሰጭና ሌሎች አካላት ጨምሮ) መሰረት ሆነው የሚያገለግሉ ዋና ዋና መርሆዎችንና ስልቶችን ያቀርባል።

ሀ. ለሁሉም ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተሰማሩ ባለድርሻ አካላት የመመሪያ መርሆዎች

ሁሉም በሚሰሩት ስራ ውስጥ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ማካተታቸውን፣ አስፈላጊ ስልጠና መውሰዳቸውን፣ እንዲሁም ፕሮግራሞቻቸው ሥርዓተ ጾታተኮር፣ ትብብራዊና አሳታፊ መሆናቸውን ለማረጋገጥ፣ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከል፣ ተጋላጭነት መቀነስና ተሳትፎ የሚያደርጉ አካላት መርሆዎች መከተል አለባቸው።

ሁሉም ባለድርሻ አካላት፤

- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን በሁሉም ፕሮግራሞችና ዘርፎች ማቀናጀትና ማካተት፤
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ለመከላከልና ምላሽ ለመስጠት የተፈጠሩ/የተቋቋሙ የቅንጅታዊ አሰራሮችን ማጠናከርና ከሌለም ማቋቋም፤
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመከላከልና ምላሽ ለመስጠት እርስ በርስ የተሟላ ትብብርና ድጋፍ ማድረግን ማስፋት ያስፈልጋል። ይህም ድግግሞሽን ለማስቀረትና የተለያዩ ጥናቶች፣ የዐውድ/የሁኔታ ትንተና ለማድረግና በጋራ ለመጠቀም እንዲቻል ያስችላል።
- ማህበረሰቡን በንቃት በማሳተፍ የሴቶችንና ታዳጊ ሴቶችን መብቶች የሚያስጠብቁና የሚያከብሩ የሥርዓተጾታ እኩልነትንና የሥርዓተጾታ የኃይል ግንኙነቶችን እንዲረዱና እንዲያገለብቱ ማድረግ፤

- አሳታፊ ዘዴዎችን ስልታዊ በሆነ መንገድ በመጠቀም ፕሮግራሞችን ዳሰሳ በማድረግ፣ በማቀድ፣ በመተግበር፣ በመከታተልና በመገምገም ሴቶችና ወንዶች፣ የታዳጊ ሴቶችና የወንዶች ልጆችን እኩልነትና ንቁ ተሳትፎን ማረጋገጥ፤
- በሁሉም ደረጃዎች ተጠያቂነትን ማረጋገጥ፤
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን በመከላከልና ምላሽ በመስጠት ስራ ላይ የተሰማሩ ሁሉም ሰራተኞች፣ ኮንትራክተሮችና በጎ ፈቃደኞች የሥነምግባር ደንብ ወይም ተመሳሳይ የሥነምግባር መመሪያዎች ያሉት ሰነድ ተረድተው መፈረማቸውን ማረጋገጥ፤
- በሰው ሰራሽና ተፈጥሯዊ አደጋ ጊዜ ወሲባዊ ጥቃትን ጥናትና ምርምር ለማድረግ፣ ለመሰነድና ለመመከታተል፣ የአለም ጤና ድርጅት (2007) ያወጣውን የሥነምግባርና ደህንነት መርሆዎችን መረዳትና መከተል፤ እንዲሁም በመደበኛ የአካሄድ ስርዓትም ይህንን ተግባራዊ ማድረግ ይቻላል፡፡

ለ. ጾታን ተኮር ጥቃት ከደረሰባቸው ሰዎች ጋር ለሚሰሩ አካላት የመመሪያ መርሆዎች

ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎች ላይ የሚደርሱ ጉዳዮችን ለመቀነስ፣ አቅማቸውንና በራስ መተማመናቸውን ማሳደግና፣ እንክብካቤና ደህንነታቸውን፣ ማገገማቸውን ማበረታታት፣ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከል፣ ተጋላጭነት ቅነሳና ምላሽ ስራ ላይ የተሰማሩ አካላት ተጎጂዎችን ማዕከል ያደረገ አሰራር መከተል አለባቸው፡፡

እንዲሁም ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የመከላከልና ምላሽ የመስጠት የሚተገበሩ የስትራቴጂዎችን ውጤታማነት ለማሳደግ፣ ይህንን አሰራር መከተል አለባቸው፡፡ ጥቃት የደረሰባቸውን ተጎጂዎች ማዕከል ያደረገ አሰራር ማለት ደህንነታቸውን፣ ሚስጥራቸውን፣ ክብራቸውን የመጠበቅና ያለማዳላት መርሆዎችን መከተል ማለት ነው፡፡ ማንኛውም ባለድርሻ አካላት ድጋፍ ለሚፈልጉ ጥቃት የደረሰባቸው ግለሰቦች ድጋፍ በሚሰጡበት ጊዜ ሁሉ እነዚህን መርሆዎች ማክበርና መከተል አለባቸው፡፡

ማህበራዊ	ክህሊት
የደህንነት ማሻሻያ - የጥቃት የደረሰባቸው ልጆቻቸው እንዲሠሩ ለሌሎች የሚከባከቧቸውን ሰዎች ደህንነት መከበቅ የሚያስፈልጋቸውን አካላት የሚያረጋግጥ መሆኑን አሳይተዋል፡፡ - ጾታዊ መብረት ያደረገ ጥቃት መከሰቱን ወይም የጥቃት ታሪክን ይፋ ያደረጉ ሰዎች በጥቃት አድራሾች ወይም ለሌሎች አካባቢያቸው በሚገኙ ሰዎች ለተጨማሪ ጥቃት ሊጋለጡ ይችላሉ፡፡	- ወይም የሰዎችን፣ ዳሰሳዎችንና ቃለመዘዎችን ጸጥባለ እና ገለልባለ ቦታ ያደርገዋል፡፡ - ጥቃት ተጎጂዎች/ወን ደህንነት መግምገም ተጎጂዎች የሚገኝባቸውን የደህንነት እርምጃዎች መወሰድ ያስፈልጋል፡፡ - የተጎጂዎች ፈቃደኝነት ተስፋ ጥቅም ሲሆን አከናውኑ፡፡
ሚሳሰብ የመከበቅ ማሻሻያ - ምክጥር መከበቅ ሰዎች ታሪካቸውን ለሚገኝ መግባቱ ወይም አለመግባቱ እንዳለባቸው መረጃ መስጠት ያሳያል፡፡ - ሚሳሰብ መከበቅ ማለት ከሚከተለው ሰው ፈቃደኝነት ተስማሚ ትክክለኛ በስተቀር፣ በሚከተለው ምንም ዓይነት መረጃ ለማምረት አይጠቀምም ማለት ነው፡፡	- የተጎጂዎችን ፈቃደኝነት መብረት በማድረግ አስፈላጊ መረጃ ጥቅም አይገኝም፤ ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎች ስም፣ መለያ፣ መረጃና ወይም ታሪካቸውን ለሌሎች አታጋሩ፡፡ - ፋይልት/ሰነዶች በግለሰብ ስም ሳይሆን በኮድ ወይም በቁጥር ተለይተው ሊገኙ ይገባል፡፡ ደህንነት፡ በተጠበቀ ቦታ መቀመጥ አለባቸው፡፡

የመከበር መላክ ሀላፊዎች ተወስዶ እርምጃዎች ጥቃት የደረሰባቸውን ምርጫዎችና ምኞታቸውን፣ መባታቸውን እና ክብራቸውን በመከበር መመራት አለባቸው።	- ስለመከበር ስልጣናት እና የአገልግሎት ጥራት አስመልክቶ ለተጎጂዎች መረጃ መስጠት - ጥቃት ለደረሰባቸው ሰዎች የሚፈገፉትን እንክብካቤና ድጋፍ እንዲሰጥባቸው/አሚጭላቸው። - እንዲሁም ምክር ከመስጠት ተቆጠብ፡፡ - ተጎጂዎችን ይመኛቸው - ስሜታዊ ድጋፍ ይስጣቸው - ጥቃት ለደረሰባቸው ሰዎች ስነ-ልቦናዊ ድጋፍ ይስጣቸው። ስጋታቸውንና ታሪካቸውን ለመዳከም፣ ጥንቃቄያችሁን ለመከታተል፣ መረዳታችሁንና ፈቃደኝነታችሁን መከታተል አለባችሁ። - ፈረጅ አትህት/አትፍረዳቸው። - የእርስዎን ምክርና የመከበር ድጋፍና እርዳታ አይነት ይገልጽ አድርጉላቸው። - የመከበር መላክን ነገር በፍፁም ቃል አትግቡ።
ከአደጋ ጋር የመከላከል መላክ ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎች እድሜ፣ ጾታ፣ ዘር፣ ሃይማኖት፣ ዜግነት፣ ጎሳ፣ ለሰላም ሳይሆን እንዲሆን ፍትሃዊ እንክብካቤ ሊደረግላቸው ይገባል።	- ሀላፊዎች ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎች በእኩልነትና ክብራቸውን በመከበር መከላከል መላክ - ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎች ግለሰብ ወይም የኃላፊነት አትገምግሙ። - ጾታን ተኮር ጥቃትን በመከላከል ያለዎትን አመለካከትና ዕድል ጥንቃቄ ያደርጉ፤ ይህ ሁኔታ ተጎጂዎችን በመጠነ ተግባራዊነት ወቅት እንዲያንፀባረቅ ጥንቃቄ አድርጉ፡፡

ሠንጠረዥ 1.3. የመመሪያ መርሆዎች

ሐ. ጥቃት ከደረሰባቸው ህጻናት ጋር ለመስራት የሚያስችሉ መርሆዎች

- የህጻኑ/ኗ ተቀዳሚ ፍላጎት ግምት ውስጥ ማስገባት፤
- እያንዳንዱ ውሳኔ የህጻኑ/ኗ ልዩ ፍላጎቶችና የረጅም ጊዜ ጥቅም ይመለከታል፤
- የህጻኑ/ኗ ደህንነት፣ የመኖር፣ የህልውናና የእድገት መብታቸውን መከበራቸውን ያረጋግጡ፤
- የህጻኑ/ኗ አካላዊና ስሜታዊ ደህንነት መጠበቅ ከሁሉም በላይ ቅድሚያ የሚሰጠው ነው።
- ህጻኑን/ኗን ደህንነት እንዲሰማቸው አጽናኗቸው፤
- ህጻኑ/ኗ በሚያገግሙበት ጊዜ ደህንነት፣ ማመን እና መደገፍ ሊሰማቸው ይገባል።
- ተገቢውን ሚስጥራዊነት ያረጋግጡ፤
- መረጃ ህጋዊ መመሪያዎችን በመከተል እና ከህጻኑ/ኗ (እና ምናልባትም ተንከባካቢ) ፈቃድ ጋር ደህንነቱ በተጠበቀ ሁኔታ መረጃ ይሰበሰባል እና ይጋራል፤
- ህጻኑን/ኗ በውሳኔ አሰጣጥ ውስጥ ያሳትፉ፤
- ህጻናት እድሜያቸውንና ብስለታቸውን ከግምት ውስጥ በማስገባት በሚሰጡ ውሳኔዎች

ውስጥ የመሳተፍ መብት አላቸው፤

ተግባር 1.7. መስተጋብራዊ የእንቅስቃሴ ተግባር- የመቋቋም ችሎታ ዛፍ

- የተለያዩ መመሪያዎችን የሚወክሉ ቅርንጫፎች የያዘ ዛፍ ይፍጠሩ።
- እያንዳንዱን የመርህ ድርጊት የሚያካትቱ ምሳሌዎችን የያዙ ቅጠሎችን በዛፉ ላይ ጨምር/ራ።

መ. ከአካል ጉዳተኛ የጥቃት ሰለባዎች/ተገድዎች ጋር አብሮ ለመስራት የሚረዱ መመሪያዎች
የሚከተሉት መመሪያዎች የአካል ጉዳተኛ ተጠቂዎች እንዲካተቱ፣ እንዲበረታቱና አክብሮታዊ እንክብካቤን እንዲደረግላቸው የሚያረጋግጡ ናቸው።

- **የመሳተፍና የመዋህድ መብት**
 - በማህበረሰቡ ውስጥ በእኩል እድሎች እና የአገልግሎቶች ተጠቃሚነት ሙሉ በሙሉ ማካተት። ይህ የግለሰባዊ ማንነትን በማክበር በሁሉም ጾታዎች እና ዕድሜዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።
- **ከአካል ጉዳት ላይ ይልቅ በግለሰብ ላይ አተኩር**
 - ክብራቸውን፣ ነፃነታቸውንና ውሳኔ ሰጪነታቸውን ያክብሩ። አማጮችን በማሰስና ግቦችን በማውጣት ልክ እንደሌሎች የጥቃት ሰለባዎች ያሳትፏቸው።
- **አሉታዊ የኃይል ጫናን አለማራመድ**
 - ካልተጠየቁ በስተቀር ለእነሱ ውሳኔ ከማድረግ ይቆጠቡ። ራሳቸውን የመቻልንና የመምረጥ ችሎታቸውን ይደግፉ።
- **ከተንከባካቢዎች እና ከቤተሰቦች ጋር መገናኘት**
 - የተንከባካቢዎችን ወይም አሳዳጊዎችን (ብዙውን ጊዜ ሴቶች እና ልጃገረዶች) ፍላጎቶችን ይረዱ እና በቤተሰብ ውስጥ ጤናማ እና ሚዛናዊ ግንኙነቶችን ያስተዋውቁ።

ሰዎች ስለጥቃት ተጎጂዎች ምን ይላሉ?

ተግባር 1.8. መስተጋብራዊ የእንቅስቃሴ ተግባር- የአካቶ ክብብ

የአካል ጉዳተኞችን ተሳትፎና ውህደት እንዴት ማረጋገጥ እንደሚቻል ሀሳቦችን ካካፈሉ በኋላ ተነስተው እና ክብ ይፍጠሩ፤ ከዚያም ካስለከንድ ሰው ያስተላልፉ።

ቆይታ፤ 10 ደቂቃዎች

ሠ. በሰብአዊ ድጋፍ ወይም ርዳታ ጊዜ መከተል የሚገቡን መሰረታዊ መርሆዎች

- የተጎዱትን ሰዎች ተደራሽ ለማድረግና ውጤታማ የሆነ ሰብአዊ ርዳታና ድጋፍ ወይም ምላሽን ለማረጋገጥ የሰብአዊነት፣ የገለልተኝነት፣ የነጻነትና ሰብአዊ መርሆዎች ወሳኝ ናቸው።
- “አትጎዱ” የሚለው መርህ በሰብአዊ ሰጪ አካላት ድርጊት ምክንያት ሰዎችን ለበለጠ ጉዳት እንዳያጋልጥ ሁሉንም አስፈላጊ እርምጃዎችን መውሰድን ያካትታል።
- ለተጎዲዎች ተጠያቂነት (Accountability to Affected Populations AAP)፤ የሰብአዊ ርዳታ ተቋማት በማህበረሰብ ህይወት ቀጥተኛ ተጽዕኖ በሚያሳድሩ ውሳኔዎችና ስራዎች ላይ ማህበረሰቡ ትርጉም ያለውና ዘላቂ ተሳትፎ እንዲኖረው በማድረግ የማህበረሰቡን ተሳታፊነት በሚያረጋግጥ መልኩና ተጠያቂነት ያለው ስራ መስራት ይኖርባቸዋል።

1.3. ዘርፈብዙ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ

ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የባለብዙ ዘርፍ ምላሽ አገልግሎቶችን ለማጣጣምና ለማዛመድ ያለመ ሁለንተናዊና የተቀናጀ አካሄድን ይወክላል። ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች የሚደረግ ሴክተር-ተኮር ተግባራት፣ ሚናዎችና ግቦች እንደ እያንዳንዱ አገልግሎት ባህሪ ይለያያሉ ነገርግን ሁሉም አቅራቢዎች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች በማስተናገድ ሚናዎችንና ኃላፊነቶችን ይጋራሉ።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ አገልግሎቶች የሚከተሉትን ተግባራት ሊያካትቱ ይችላሉ፡-

- የህክምና እርዳታና የጤና እንክብካቤ፡- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሊያደርስ የሚችለውን አፋጣኝና የረዥም ጊዜ አካላዊና አዕምሯዊ የጤና ችግሮችን ለመፍታት ቅደመ ምርመራና ህክምና፣ ክትትል የሚደረግበት የህክምና አገልግሎትና የህክምናና የህግ (Medico-Legal) አገልግሎቶችን ማለትም ሰነዶችን ማዘጋጀትና ለፍትህ ሥርዓቱ ቃለመሃላ መፈፀምን ጨምሮ ሌሎችንም ያካተተ የህክምናና የጤና እንክብካቤ አገልግሎት መስጠት።
- ስነልቦናዊና ማህበረሰባዊ እንክብካቤና ድጋፍ፡- ከስሜታዊ፣ ስነልቦናና ከማህበራዊ ችግሮች ለመፈወስና ለማገገም የመጀመሪያ እርዳታ አገልግሎቶችን፣ የረዥም ጊዜ ስሜታዊና ተግባራዊ ድጋፍንና መረጃና ቅስቀሳን ጨምሮ ሌሎችንም ያካተተ ድጋፍን ማድረግ።

- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደራዊ አገልግሎቶች፡ መረጃን፣ ሪፈራሎችንና የድጋፍ አገልግሎቶችን ማግኘት (እንደ ደህንነቱ የተጠበቀ መጠለያ፣ ፖሊስ ወይም የማህበረሰብ ደህንነትና ሌላ ቦታ ማዛወር ወዘተ)፣ የጥብቅናና ክትትልና ግምገማ እንዲሁም እቅድን ያካትታል።
- የህግና የህግ ማስከበር አገልግሎቶች፤ የህግ ድጋፍና አገልግሎቶችን ጨምሮ ጥቃት ያጋጠማቸው ሰዎች መብቶቻቸውና ደህንነታቸውን እንዲጠበቅላቸው እንዲጠይቁ ማበረታታትን ወይም መርዳትም ያካትታል።
- የትምህርት፣ የኢኮኖሚ/የእርዳታና የመተዳደሪያ እድሎች፤ ሪፈራልን፣ አስቸኳይ መተዳደሪያን፣ የትምህርት መርሃ ግብሮች፣ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አደጋዎችን ሊቀንስ የሚችል ኢኮኖሚያዊ ጣልቃገብ ተሳትፎን፣ ፈውስንና አቅም ግንባታን በማሳደግ ጥቃት ያጋጠማቸውን ተጎጂዎችና ቤተሰቦቻቸውን በነፃነት፣ በሰላምና በክብር እንዲኖሩ መደገፍ ነው።

ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስለባዎች የሴክተር-ተኮር ተግባራት፣ ሚናዎች እና ግቦች

አስታውሱ፤

በአንድ የስራ ቡድን ውስጥ፣ የተለያዩ ባለሙያዎች የተለያዩ ኃላፊነቶች ሊኖራቸው ይችላል (ለምሳሌ፣ መንግሥታዊ ያልሆነ ድርጅት የጥበቃ ኦፊሰር እንደፖሊስ መኮንን ወይም ጠበቃ፣ ነርስ እንደዶክተር ተመሳሳይ ሃላፊነት የላትም) ። በዚህም ምክንያት አንዳንድ ተግባራት እና ኃላፊነቶች ሊደራረቡ ይችላሉ።

ተግባር 1.9. መስተጋብራዊ የእንቅስቃሴ ተግባር - በቀኝ መራመድ

እባካችሁ ተነሱና በክፍሉ መሃል ላይ ክብ ይፍጠሩ። በክፍሉ ዙሪያ በ“ፆታ ተኮር ጥቃት” ጉዳዮች ላይ የሚሰሩ የተለያዩ ቡድኖችን የሚወክሉ ምልክቶችን ያያሉ። እነዚህም የሚከተሉትን ያካትታሉ፤ የጤና ቡድን፣ የስነልቦና ድጋፍ ቡድን፣ የጥበቃ/የደህንነት ቡድን፣ የህግና ፍትህ ቡድን)።

አስተባባሪው ስለ“ፆታ ተኮር ጥቃት” ምላሽ መግለጫ ሲያነብ፣ ያንን የተለየ ጉዳይ ለመፍታት “በጣም ኃላፊነት” ያለውን ቡድን ወክሎ ወደክፍሉ ጎን ይሂዱ።

ያስታውሱ፣ በሚናዎች ውስጥ አንዳንድ መደራረቦች ሊኖሩ ይችላሉ። ወደተወከለው ቡድን ከተዛወርክ/ሽ በኋላ ምክንያትህን/ሽን ከሌሎች ጋር ለመወያየት ነፃነት ይሰጣህ/ሽ።

የሚወስደው ጊዜ፤ 20 ደቂቃዎች

የጤና ቡድን፤

- በክስተቱ ወቅት ስለተከሰተው ነገር ዝርዝር ጥያቄዎችን መጠየቅ።
- ስለጉዳቶች ዝርዝር ጥያቄዎችን መጠየቅ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን የሕክምና ምርመራ ማካሄድ።
- ጉዳቶችን መመዝገብና የፎረንሲክ ማስረጃዎችን መሰብሰብ።
- የድንገተኛ የእርግዝና መከላከያና የአካል ጉዳት እንዲሁም የአባላዘር በሽታዎች ሕክምና ይስጡ።
- የሕክምና የምስክር ወረቀት ይስጡ።
- በፍርድ ቤት ምስክርነት መስጠት።
- ስለወሲብ ጥቃት የጤና መዘዝ መረጃ ማቅረብ።

የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ ቡድን፤

- የሰለጠኑ ባለሙያዎች ባለብት ቦታ የግለሰብ የምክር አገልግሎትን (Individual Counseling) ወይም የቡድን ምክርን (Group Counseling) ያካሂዳሉ፤ እንዲሁም ተጎጂው/ዋ ባልተለመደ ሁኔታ የሚጨናነቁ ከሆነ ወይም በዕለት ተዕለት ሕይወት ውስጥ መሥራት ማከናወን ካልቻሉ የአእምሮ ጤና ምርመራ ያካሂዱ።
- ለተጎጂዎች የክህሎት ስልጠና (Skill-training) ይስጡ።
- ለተጎጂዎች እንደልብስ፣ ምግብ የመሳሰሉ የቁሳቁስ ድጋፍ ያቅርቡ።
- ለተጎጂዎች የገቢ ማስገኛ ተግባራትን ያመቻቹ።
- በአካባቢው ያሉ የአዕምሮ ጤና ክሊኒካል አገልግሎት ሰጪዎች በጾታዊ ጥቃት ምክንያት የሚመጡ ችግሮችን ማከም እንደሚችሉ ያረጋግጡ።

- ከጾታዊ ጥቃት ሰለባዎች መገለልና መድሎን ለመቀነስና ህብረተሰቡን በማስተባበር የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከተጨማሪ ጉዳት ለማስጣልና ለመከላከል ከማህበረሰቡ ጋር መስራት።

የጥበቃ (የደህንነት) ቡድን

- ከጥቃት ሰለባዎች ዝርዝር መግለጫ ይውሰዱ፤ እውነታዎችን ያረጋግጡ።
- የወሲብ ጥቃት ጉዳዮችን ይመርምሩ።
- ተመሳሳይ ጾታ ባላቸው ፖሊሶች ተጎጂዎችን ቃለመጠይቅ እንዲያደርጉ ወይም ምርምራ የሚያደርገውን መርማሪ ፖሊስ ጾታ ተጎጂዎች እንዲመርጡ ምርጫ ያቅርቡላቸው።
- የጥቃቱን ፈፃሚዎች በቁጥጥር ስር ማዋል።
- ለፍርድ ቤት ክስ ማቅረብ።
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በሚመለከቱ አግባብነት ያላቸውን ብሄራዊ ህጎችና ፖሊሶችን መለየት።
- ለጥበቃ፣ ለችግር ፈቺ እና/ወይም ለፍትህ የሚያገለግሉ በማኅበረሰቡ ውስጥ ያሉ ባህላዊ ሥርዓቶችን መለየት።
- ከፍተኛ ስጋት ያለባቸውን ቦታዎች መለየት፣ ለምሳሌ፣ ጾታን መሰረት ያደረጉ ጥቃቶች የሚከሰቱባቸውን፣ ሴቶችና ልጃገረዶች የደህንነት ስጋቶችን የሚሰማቸውን ቦታዎችን ወዘተ መለየት።
- አደጋዎችን ለመከላከልና አደጋዎችን ሪፖርት ማድረግ የሚፈልጉ የጥቃቱ ተጎጂዎች ለመጠበቅ ደህንነትን ለማሻሻል ስልቶችን ይቅረጹ።
- ስለህጋዊ እና የፍትህ መፍትሄዎች መረጃን ለጥቃቱ ሰለባዎች ያቅርቡ።
- ለተጎጂዎች መጠለያ ይስጡ።
- የጾታዊ ጥቃት ጉዳዮችን በተመለከተ ምንነቱ ያልታወቀ (de-identified) መረጃን ለሌሎች ዘርፎች ያካፍሉ።

የህግ ፍትህ ቡድን፤

- ለተጎጂዎች ስለህጋዊ የፍትህ ዘዴዎች መረጃ ይስጡ።
- ለጥቃቱ ተጎጂዎች የሕግ ምክር አገልግሎትና ውክልና ይስጡ።
- የፍርድቤት ጉዳዮችን ይቆጣጠሩ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች ጉዳያቸውን ወደፍርድቤት እንዲያቀርቡ ያግዙ።
- ከጥቃቱ ተጎጂዎች ዝርዝር መግለጫዎች ይውሰዱ፤ እውነታዎችን ያረጋግጡ።
- ክስ ለፍርድ ቤት ያቅርቡ።
- ጾታ ተኮር ጥቃትን በተመለከተ አግባብነት ያላቸውን ሀገራዊ ህጎችን ተግባራዊ ያድርጉ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስለመብቶቻቸውና ስለሚወሰዱ ህጋዊ እርምጃ እድሎች ያሳውቁ።

ከፆታተኮር ጥቃት ተጎጂዎች ጋር የሚሰራ የእያንዳንዱ ሰው ሚናዎችና ግቦች፤

- የተጎጂዎችን ደህንነት ግምት ውስጥ ያስገቡ።
- ስለየድጋፍ አማራጮች መረጃ ማቅረብና የሚጠበቁትን ማስተዳደር
- ወደተገቢ አገልግሎቶች ሪፈራልን ያረጋግጡ።
- ተጎጂዎችን በአክብሮት ይያዙ፤ ሚስጥራዊነትን ያረጋግጡ።
- ተጎጂዎች መረዳት ያሏቸውን ስጋቶች ለማዳመጥና ፈቃደኛነት ማሳየትና አስፈላጊ ከሆነ ታሪካቸውንም ጭምር።

1.4. ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትጉዳይ አያያዝ አጠቃላይ እይታ

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትጉዳይ አያያዝ ለተጎጂዎች እርዳታ ለመስጠት የተዘጋጀ የአሰራር ዘዴ ነው። ይህንን የማረጋገጥ ሃላፊነት የሚወስድ አንድ ድርጅት፣ አብዛኛውን ጊዜ የስነልቦና ድጋፍ ወይም የማህበራዊ አገልግሎት አካላትን የሚወስዷቸውን የሚከተሉትን ሃላፊነቶች ያካትታል፦

- ✧ የጥቃቱ ተጎጂዎችና ቤተሰቦቻቸው የሚያጋጥሟቸውን ችግሮች ተለይተው ያውቃሉ።
- ✧ የጥቃቱ ተጎጂዎች ስለሚገኙ ሌሎች አማራጮች ሁሉ ይነገሯቸዋል።
- ✧ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶች በተቀናጀ መንገድ ክትትል ያደርጋሉ።
- ✧ በሂደቱ ውስጥ ለጥቃቱ ተጎጂዎች ስሜታዊ ድጋፍ ይሰጣሉ።

የ“IASC” መመሪያዎች ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ስድስት ደረጃዎችን ይዘረዝራል።

1. መግቢያና ተሳትፎ

ይህ የመጀመሪያ እርምጃ ከተጎጂዎች ጋር ግንኙነት መፍጠርና ጉዳይን ለመግለፅ አስተማማኝና ምቹ ቦታ መፍጠርን ያካትታል።

2. ግምገማ

በዚህ ደረጃ የጉዳይ ሰራተኛው ስለተጎጂዎ/ው ልምድ መረጃ ይሰበስባል፤ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተት ተፈጥሮ ዝርዝሮች፣ የደህንነት ስጋቶች፣ አስቸኳይ ፍላጎቶችና የረጅም ጊዜ ግቦችን ጨምሮ መረጃ ይሰበስባል።

ይህ ግምገማ ፈጣን አካላዊ፣ ስሜታዊ፣ ስነልቦናዊ፣ ህጋዊና ማህበራዊ ፍላጎቶችን ይመለከታል።

3. የጉዳይ (case) ድርጊት እቅድ ማውጣት

ከተጎጂዎች ጋር በመተባበር የጉዳይ ሰራተኛው ለጤና ጣቢያዎች፣ ለአዕምሮ ጤና ባለሙያዎች፣ የህግ እርዳታ፣ መጠለያዎች ወይም የማህበራዊ ድጋፍ አገልግሎቶችን ጨምሮ ግላዊ ተጎጂን ያማከለ እቅድ ያወጣል።

4. የድርጊት መርሃግብር ትግበራ

ይህ ደረጃ የጉዳዩን የድርጊት መርሃግብር ተግባራዊ ማድረግን ያካትታል።

የጉዳይ ሰራተኛው የጥቃቱ ተጎጂዎችን ተለይተው የሚታወቁ አገልግሎቶችን እንዲያገኙ ታግዛለች/ያግዛል፤ በአገልግሎት ሰጪዎች መካከል ግንኙነትን ታመቻቸለች/ያመቻቸዋል፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶች ለማሟላት ይሟገታል።

5. ክትትልና ክትትል

እድገታቸው/መሻሻላቸውን ለመገምገም፣ አዳዲስ ፍላጎቶችን ለማሟላትና ቀጣይነት ያለው ድጋፍ ለመስጠት ከተጎዲዎች ጋር አዘውትሮ መገናኘት ያስፈልጋል።

6. የጉዳይ መዘጋት

ጉዳዩ የሚዘጋው የጥቃቱ ተጎዲዎችን ደህንነት ሲሰማቸውና ፍላጎታቸው ሲሟላላቸው፣ የጥቃቱ ተጎዲዎችን ለመድረስ ሙከራ ቢያደርጉም ባለፉት 3 ወራት ውስጥ ተደራሽ በማይሆኑበት ጊዜ፣ ተጎዲው በሞት ሲለይ/ስትለይ እና ተጎዲዋ/ው ሌላ የጉዳይ አስተዳደር ወዳለበት ሌላ ቦታ ወደ ሲትዛወር ጉዳዩ ይዘጋል።

ይህ ራስን ወደመቻል ወይም ቀጣይነት ያለው የማህበረሰብ አቀፍ ድጋፍ ሽግግርን ለማረጋገጥ ከተጎዲዎች ጋር የትብብር ውይይትን ያካትታል።

1.5. ደህንነትና የደህንነት አማራጮች

ሁሉም አገልግሎት ሰጪዎች የጥቃቱ ተጎዲዎችን፣ ቤተሰባቸውንና ሰራተኞቻቸውን ደህንነት ማስቀደም አለባቸው።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎዲዎች ደህንነት ለማረጋገጥ የሚከተሉት ሂደቶች መከተል ይመከራል፤

- * አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ የጥቃቱ ተጎዲዎችን ከቤተሰቦቻቸው ጋር በደህና እንዲቆዩ የሚያስችላቸውን ስልቶች ያግኙ (ለምሳሌ፣ ተጎዲው/ዋ በሳልና ታማኝ የቤተሰብ አባል እንዲያገኝ መርዳት)።

- * ለተጎጂዎች ጊዜያዊ መጠለያ (ማለትም ደህንነቱ የተጠበቀ፣ አስተማማኝና ለጊዜው የሚያርፉበት ተደራሽ ቦታ) ከተጎጂ ቤተሰብ አባላት ጋር ወይም በአቅራቢያ ባሉና ተደራሽ ቦታዎች ውስጥ ይለዩ።
- * ተጎጂዎች በሚያገግሙበት የፈውስ ሂደት ውስጥ ቅር የማይሰኙ ተንከባካቢዎችን ያሳትፉ፤ በተለይም አጥቂው ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ህጻናት ወላጆች ውስጥ አንዱ ከሆነ)።
- * አማራጭ የማዛወር መፍትሄዎች ካልተገኙ የጥቃቱ ተጎጂዎችን በተለይ ለአደጋ በተጋለጡባቸው ጉዳዮች ላይ ተደጋጋሚና መደበኛ ክትትልን መድረግ ያስፈልጋል።
- * የቤት ውስጥ ጥቃትን የማባባስ አደጋ ላይ ላሉ ጉዳዮች፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ጥቃት የሚያስከትሉ ወይም ወደጥቃቱ የሚያመሩ የእንቅስቃሴ ነጥቦች የሚቀንሱባቸውን ዘዴዎችን የሚለዩበት የደህንነት እቅድ እንዲያወጡ መርዳት (ለምሳሌ፡- ባልየው ከቤት ሲመለስ ብቻውን ቤት ውስጥ አለመገኘት፣ ሌሎች የቤተሰብ አባላት መጋበዝ ስለዋና ጉዳዮች መወያየት)
- * ከፆታ ተኮር ተጎጂዎች ለክትትል ጉብኝቶች ለማድረግ ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታን ይለዩ፤ ተጎጂዎች ማግኘት የማይቻል ከሆነ ደግሞ ታማኝ ሰው እንዲያገኛቸው ይስማሙ።
- * ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ስለአጠቃላይ የማገገምና የሪፈራል ሂደት በተመለከተ መረጃዎችን ያቅርቡ፤ አገልግሎቶችን የማግኘት ጥቅሞችንና ጉዳዮችን ያስገንዝቡ።
- * ከተጎጂው የሚነሡ ሌሎች አስቸኳይ ፍላጎቶችን ለበለጠ ጉዳትና ጥቃት ሊያጋልጡ ስለሚችሉ ሌሎች ሴክተሮችን በጊዜው ማሳተፍ።
- * ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ውስጥ የሚሳተፉ ሰራተኞች ከተጎጂዎች ውስጥ ራስን የማጥፋት ሀሳብ ያላቸውን እንዴት መለየት እንደሚችሉ ማስልጠን።
- * ሁሉም ሰራተኞች በስራ ላይ እያሉ የድርጅቱን የደህንነት አካሄዶችን መሰልጠንና መተግበራቸውን ማረጋገጥ።

ግጭት በሚፈጠርበት ጊዜ በአካባቢው ያለው የሕግ ሥርዓት ሊስተንገል እና የፀጥታ አካላትም በመደበኛውን የአሰራር አካሄድ መሰረት በሪፈራል መንገዶች ውስጥ ላይካተቱ ይችላል።

* የመንግስት ሴክተሮች ሙሉ በሙሉ በሚሰሩበት የእድገት ሁኔታ ውስጥ የመንግስት አካላት የመደበኛ አሰራር አካሄድ (SOP) እንደዝቅተኛ መስፈርት በመጠቀም የደህንነትና የጸጥታ አገልግሎት በመስጠት ረገድ ቁልፍ ሚና ሊኖራቸው ይገባል።

ደህንነታቸው የተጠበቁ ቤቶችና መጠለያዎች

ደህንነታቸው የተጠበቁ ቤቶች ወይም መጠለያዎች ከጥቃት ወይም ከመጥፎ ሁኔታዎች የሚያመልጡ ተረጂዎችን ፈጣን ደህንነት፣ ጊዜያዊ መሸሸጊያና ድጋፍ ይሰጣሉ። በሐሳብ ደረጃ፣ ደህንነቱ የተጠበቀ መጠለያ ወይም ቤት ዕውቅና ተሰጥቶት በልዩ የመግቢያ መስፈርት ባለሙያዎች ያሉበት ነው። በኢትዮጵያ ውስጥ የጥቃቱ ተጎጂዎች ቤቶችና ልጃገረዶች የመጠለያ አገልግሎት በብሔራዊ የአሰራር ሂደት ደረጃ በመጠለያ አገልግሎት አቅርቦት ላይ መተግበር አለበት።

ጥቂት ደህንነታቸው የተጠበቁ ቤቶች በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ወንዶችና ልጆች በተወሰኑ ቦታዎች ይቀበላሉ። የሪፈራል/የቅብብሎሽ መንገድ ለወንዶችና ወንድ ልጆች በቅርብ አደጋ ውስጥ ያሉ አገልግሎቶችን ግምት ውስጥ ማስገባት አለበት።

ተግባር 1.10. የቡድን ስራ

በአካባቢዎ የሚገኙ የፆታ ተኮር ጥቃት ሀብቶች (አጭር የስልክ መደወያ ቁጥሮችንና መጠለያዎችን) ይለዩ።

የሚወስደው ጊዜ፤ 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይትና 5 ደቂቃ ትልቅ የቡድን ጽብረቃ)

እንደ የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች ሊያደርጓቸው የሚገቡ ነገሮችና የሜዲካል እና የህጋዊ ጉዳዮች

የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች የህክምናና የህግ (ሜዲክ-ህጋዊ) ሀላፊነቶች

- የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች በፍትህ አስተዳደርን የመርዳት ህጋዊ ግዴታ አለባቸው።
- ይህም በፍርድቤት ውስጥ ማስረጃ ማቅረብን ሊያካትት ይችላል፤ ወይም ለጥቃቱ ተጎዲዎች ሁኔታ እንደ አይን ምስክር ወይም በልዩ አካባቢያቸው እንደባለሙያ ምስክር ሆነው ያገለግላሉ።

በፍርድቤት ውስጥ ማስረጃ መስጠት

- የሕክምና ባለሙያዎች እራሳቸውን ሙያዊና ገለልተኛ ሆነው በፍርድቤት ማቅረብ አለባቸው።
- ማስረጃዎቻቸው እውነተኛ፣ ትክክለኛና ተጨባጭ መሆን አለባቸው።
- ቴክኒካዊ ቃላትን ከመጠቀም መቆጠብና ነገሮችን በግልፅና ለመረዳት በሚያስችል መንገድ ማብራራት አለባቸው።

ሜዲክ-ህጋዊ ሰነድ

- የሕክምና ሪፖርቶች ግልጽ፣ አጭርና በሚገባ የተደራጁ መሆን አለባቸው።
- ዝርዝር መደምደሚያን ጨምሮ ሁሉንም አስፈላጊ ግኝቶች በምርመራው ውስጥ መያዝ አለባቸው።
- የሕክምና ምርመራውን የሚያካሂደው ባለሙያ የምርመራውን ውጤት የሚገልጽ የሕክምና የምስክር ወረቀት (ሪፖርት) ያቀርባል። ለህክምናው ህጋዊ የሪፖርት ማስረጃው በፎቶግራፍ፣ በመግለጫና ንድፍ እንዲሁም በምስክርነት ሊሆን ይችላል።
- የሕክምና ሪፖርቶች በአካባቢው የስራ ወይም ብሔራዊ ቋንቋ መጻፍ አለባቸው፤ በመጻፍ ሂደቱም የሕክምና ቃላትን ያስወግዱ።
- ለፖሊስና ለፍርድቤት የሚቀርቡ የሕክምና የምስክር ወረቀቶች በ48 ሰዓታት ውስጥ መዘጋጀት አለባቸው፤ በሚዘጋጁበት ጊዜም ማብራሪያ ሊሰጥበት ይገባል።
- ለፖሊስ ከመቅረቡ በፊት ሪፖርቱ መታተም አለበት።
- የተጎጂውን/ዋን ፋይል በተቆለፈ የፋይል ማስቀመጫ ካቢኔ ውስጥ ማስቀመጥ።

1.6. የተጋላጭ ቡድኖችን ፍላጎት ማሟላት

ሀ. ከጥቃት ስለባ ህጻናት

ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተጎዱ ልጆች እንክብካቤ መስጠት ፈታኝ ነው። ብቁና የሰለጠኑ ተገቢውን ብቃትና አመለካከት ያላቸውን ባለሙያዎች ይጠይቃል። ከመመሪያ መርሆች ውጭ፤ የጥቃቱ ስለባዎ ሕፃናት የሚያካትት የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይን ሲያስተዳድሩ የሚከተሉት ነጥቦች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው፦

- የልጁን ጥቅም ሁል ጊዜ ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል።

■ ክልሎች ወገን በኩል የጥቃቱ ተጎጂዎች ሀሳባቸውን እንዲገልጹ ለማበረታታት ክልሎች ጋር መግባባትና ለክልሎች ተስማሚ ዘዴዎችን መጠቀም አለባቸው።

■ የሰብአዊ መብት ጥበቃና የጂቢቪ ዋነኛ አካላት ባሉበት ሁኔታ ከ14 አመት በታች የሆኑ ህጻናት የጥቃቱ ተጎጂዎች ወደህጻናት ጥበቃ አካላት መቅረብ አለባቸው፤ ከ14 እስከ18 ዓመት የሆናቸው ወንድ ልጆች በህጻናት ጥበቃ አካላት በጉዳይ አስተዳደር መርዳት አለባቸው። በተመሳሳይ ዕድሜ ላይ ላሉ ልጃገረዶች የጉዳይ አያያዝ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት “ስፔሻሊስቶች” መሰጠት አለበት።

■ በእድገት ቦታዎች፣ ከ18 አመት በታች የሆኑን የጥቃቱ ስለባ ህጻናትን እንዴት መንከባከብ እንደሚችሉ የሰለጠኑ እስከሆኑ ድረስ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስፔሻሊስት ወይም የህጻናት ጥበቃ ስፔሻሊስቶች ሊረዱ ይችላሉ። የጉዳይ አስተዳዳሪ ባለበት ሁኔታ የጉዳይ አስተዳዳሪው በጉዳዩ ለማስተዳደር መርዳት አለበት።

■ ዕድሜያቸው ከ18 ዓመት በታች ለሆኑ ሕፃናት፣ ወላጆች እና/ወይም ተንከባካቢዎች ወንጀለኞች ወይም በሕፃናቱ ጥቃት ተባባሪ ተብሎ በሚጠረጠሩበት ጊዜ፣ ልጁ የሚያምነውን አዋቂ (ለምሳሌ፤ ዘመድ) ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል።

■ እራስዎን ከልጁ ጋር ያስተዋውቁና ቴክኒኮችን በመጠቀም ግንኙነት ይፍጠሩ፤ በፊት ለፊት መቀመጥና የአይን ግንኙነት መጠበቅ፤ ህጻኑ ምንም አይነት ችግር ውስጥ እንደማይገባ ማረጋገጥ፤ ስለገለልተኛ ርዕሰጉዳዮች ጥቂት ጥያቄዎችን መጠየቅ፤ ለምሳሌ፤ ትምህርት፣ ጓደኞች፣ ልጁ ከሚወዷቸው ተግባራት ጋር አብሮ ይኖራል? እና ከተቻለ በተለይ ለትንንሽ ልጆች መጫወቻዎችን ማሟላት ያስፈልጋል።

■ ምንም እንኳን በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳዮች ውስጥ የተሳተፉ ልጆች በእድሜ ምክንያት በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት መስጠት ባይችሉም፤ መሰረታዊ መብቶቻቸውን በተለይም የማወቅና የመቀበል መብትን ማክበር አስፈላጊ ነው።

→ የማወቅ መብት ልጆች ስለሁኔታቸው ከእድሜ ጋር የሚስማማ መረጃ እንደሚገባቸው አፅንዖት ይሰጣል። ይህ ስለተከሰተው ነገር ዝርዝሮች፣ ስላሉት የድጋፍ አገልግሎቶችና በእንክብካቤ አስተዳደር ሂደት ውስጥ ቀጣይ እርምጃዎችን ያካትታል። የመረጃ አሰጣጥ ሚስጥራዊነት ያለው፣ ለመረዳት የሚቻል እና የልጁን ዕድሜና እድገት ግምት ውስጥ ማስገባት አለበት።

→ ልጆች ፈቃዳቸውን በማግኘት በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት መስጠት አይችሉም፤ ስምምነት የልጁን ሁኔታ በመረዳት ላይ በመመስረት የመሳተፍ ስምምነትን ያመለክታል።

ለ. ወጣት ልጃገረዶች

ምንም እንኳን በጉርምስና ዕድሜ ላይ ያሉ ልጃገረዶች ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃትየተጋለጡ ቢሆኑም ብዙውን ጊዜ ጥቃቱን ለመከላከል የሚደረው ጥረት ዝቅተኛ ነው። ይህም በተለይ በክፍል በማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ደረጃቸው ዝቅተኛ ለሆኑት ልጃገረዶች ነው። ፍርሃት፣ እፍረትና የህብረተሰብ ጫና ከመናገር እንዲቆጠቡ ሊያደርጋቸው ይችላል። ጥቃት ፈፃሚው ላይ ጥገኛ ከሆኑ ደግሞ፤ ጥቃቱን መደበኛ አድርገውት ወይም እንደወጥመድ ቆጥረውት በዚያው ውስጥ ሊቆዩ ይችላሉ። እርዳታ መፈለጋቸው የበለጠ አደጋ ላይ ሊጥላቸው ይችላል። በጉርምስና ዕድሜ ላይ የምትገኝ ልጃገረድ የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይን በሚቆጣጠሩበት ጊዜ፤ የሚከተሉት ነጥቦች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው።

- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደህንነት መመርመር፤
- ግራ መጋባት፣ የጥፋተኝነት ስሜት፣ ፍርሃትና ሀዘን ሊሰማት እንደሚችል ማወቅ፤
- በእሷ ላይ የደረሰውን ነገር እንደማትገነዘበው መረዳት፣ እርግዝናና የአባላዘር በሽታዎችን ጨምሮ ወሲባዊ ጥቃት ሊያስከትል የሚችለውን መዘዝ ላያውቁ እንደሚችሉ መረዳትና ማገዝ፤
- እነዚህን አገልግሎቶች ማግኘት የሚያስከትለውን ጥቅምና ጉዳት ጨምሮ ምን አገልግሎቶች እንዳሉ ለማብራራት ቀላል ቋንቋ መጠቀም፤
- ለሴት ልጅ የእድገት ደረጃ ትኩረት ይስጡ፤ ተገጅዋ ስለተፈጠረው ነገር የማብራራትና ማግኘት የምትፈልገውን አገልግሎት በተመለከተ ውሳኔ የማድረግ ችሎታ እንደዕድሜዋና የትምህርት ደረጃዋ ሊለያይ ይችላል።
- በጉርምስና ዕድሜ ላይ የሚገኙ ልጃገረዶች ልዩ የሆነ የልጅ ጋብቻ፣ ጠለፋና ሌሎች የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓይነቶች ያጋጥማቸዋል። የእንደዚህ አይነት ጉዳይ አያያዝ ልጃገረዱ ውሳኔ እንድታደርግና ለበለጠ ጉዳት እንዳትጋለጥ ለማድረግ ከመጠን በላይ ጥንቃቄ የተሞላበት አካሄድ እንደሚጠይቅ መረዳት ያስፈልጋል።

ለታዳጊዎች ተስማሚ የሆነ የግብረሰጋና የስነተዋልዶ ጤና (AFSRH) አገልግሎቶች ትምህርት

ለምንድነው ለታዳጊ ወጣቶች ተስማሚ የግብረሰጋና የስነተዋልዶ ፕሮግራም የሚያስፈልገን?

- እንደጾታ፣ አካል ጉዳተኝነት፣ ሃይማኖት፣ ባህል፣ የትዳር ሁኔታ፣ የወላጅነትና የማህበራዊ ድጋፍ መረቦች ያሉ ሁኔታዎች በጉርምስና ዕድሜ ላይ የሚገኙ ወጣቶች ከጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና ጋር ያለውን ስጋት ይጨምራሉ።
- የወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና (AFSRH) መከበር፣ መጠበቅና መሟላት ያለባቸው መሰረታዊ ሰብአዊ መብቶች ናቸው።
- በወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና ላይ ገንዘብ በማፍሰስ ሞትን መከላከል፣ አጠቃላይ የጤና ውጤቶችን ማሻሻል፣ ለሰፋፊ የልማት ግቦች አስተዋፅኦ ማድረግና ቀደም ብሎ ማገገሚያን (የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጥቅሞችን ጨምሮ) መደገፍ ይችላል።

የወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና አገልግሎቶችን በጥበቃ (ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት) ጣልቃገብነት ማካተት

- ሁሉም የፕሮግራሙ ሰራተኞች ታዳጊዎችን ለአገልግሎቶች የት እንደሚልኩ መረዳታቸውን ለማረጋገጥ የወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና አገልግሎቶች አቅርቦትን መመሪያ ያድርጉ።
- በፕሮግራም ዲዛይን፣ ትግበራና የእንቅስቃሴ ግምገማ ላይ ታዳጊዎችን ማማክር።
- የአገልግሎት አሰጣጥን ለመከታተል በጉርምስና ዕድሜ ላይ የሚገኙ ወጣቶችን በተመለከተ የዕድሜና የፆታ ልዩነት መረጃን መሰብሰብ።
- ለህጻናት፣ ሴት ልጆች፣ ወጣቶችና ሴቶች ለወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና ተግባራትና አገልግሎቶች ተስማሚ ቦታዎች ሆነው እንደሚያገለግሉ ማረጋገጥ።
- የወጣቶች ጾታዊና ስነተዋልዶ ጤና (ASRH) ፍላጎቶችን፣ ስጋቶችንና መሰናክሎችን በተሻለ ለመረዳት ከታዳጊዎች ጋር የጋራ የቡድን ውይይቶችን (FGD) በጥሩ ቦታዎች ማከናወን።
- ተደራሽነትን ለመጨመር በአስተማማኝ ቦታዎች ተለይተው የታወቁ ፍላጎቶችና መሰናክሎች ለጤና ቡድኖች መነጋገራቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

ሐ. አካል ጉዳተኞች

የሥርዓተ-ፆታ አለመመጣጠን እና የአካል ጉዳት መድሎ ተንከባካቢዎቻቸውን ጨምሮ ለአካል ጉዳተኞች ሁሉ፣ የከፋ ጥቃትን ይጨምራሉ።

- እንደ ጾታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ሁሉ የአካል ጉዳተኝነት ላይ የተመሰረተ አለመመጣጠን ጥቃትን ያቀጣጥላል።

የአካል ጉዳተኛ ተጎዲዎችን መደገፍ ስሜታዊነትን ይጠይቃል፡

- የግንኙነት እንቅፋቶች መረጃን ይፋ ማድረግን ሊያደናቅፉ እና የተንከባካቢ ጥገኝነት የአገልግሎቶችን ተደራሽነት ሊገድብ ይችላል።

የጥቃቱ ተጎዲዎችን ለማከሉ አቀራረቦችን ቅድሚያ ይስጡ፤

- ያዳምጡ፣ በቀጥታ ይነጋገሩ፣ የመግባቢያ ፍንጭዎቻቸውን ይከተሉ፣ ሁልጊዜ የጥቃቱ ተጎዲዎች ድጋፍን ይፈልጉ እንደሆነ ይጠይቁና እነሱን ከማስገደድ ወይም መጫን ይቆጠቡ።

የቡድን የምንባብ አሳይመንት

በትንሽ ቡድን ውስጥ መሆን።

በሚከተሉት ተተኪ-ቡድኖች ላይ ቁልፍ ሃሳቦችን ተወያይቶ ወደ ለጋራ ትልቁ ቡድን ያንፀባርቃል።

የሰልጣኞችን መመሪያ ይመልከቱ።

1. ሴቶች

2. በሰብአዊ ድጋፍ ውስጥ ያሉ የጥቃቱ ተጎዲዎች

3. ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎድ ወንዶች እና ወጣት ወንዶች

መ. አ

በዕድሜ

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን

ውይይት እና 5 ደቂቃ ለጋራ የቡድን ጽብረቃ)

ተመስርተው ብዙ አይነት መድልዎ ያ

- እንደአካላዊ ተጋላጭነት፣ መፈናቀል፣ ሕመም፣ መገለል፣ የአዕምሮ ጤና ማጣት፣ በዘመድ አዝማራት ወይም በጎረቤት ላይ ጥገኛ መሆን፣ አረጋውያን ከወጣት ሴቶች ጋር ሲነጻጸሩ ለጥቃት ተጋላጭ ያደርጋቸዋል።

- በዕድሜ የገፉ አረጋውያን ሴቶች እንደየቤት ውስጥ ጥቃት ያሉ አስጸያፊ ድርጊቶችን ለይተው ማወቅም አይችሉም።

- እንደ ውርስ ያሉ ህጋዊ መብቶቻቸውን ባለማወቃቸው ሁኔታቸው እየተባባሰ ሊሄድ ይችላል።

በእድሜ የገፉ ሴቶችን ጾታን መሰረት ካደረገ የጥቃት ጉዳይን ሲቆጣጠሩ የሚከተሉትን ነጥቦች ግምት ውስጥ ማስገባት አለባችሁ።

- ምን አገልግሎቶች እንዳሉ እና እነዚህን አገልግሎቶች ማግኘት የሚያስከትለውን ጥቅምና ጉዳት ጨምሮ ለማስረዳት ቀላል ቋንቋ ይጠቀሙ።
- በጥቃቱ ለተጎዳችው ሰው የአዕምሮ ጤና ሁኔታ ትኩረት ይስጡ። ተጎጂዋ ስለተፈጠረው ነገር የማብራራትና ማግኘት ስለምትመኘው አገልግሎቶች ውሳኔ የመወሰን ችሎታ ባላችበት ደረጃ ሁኔታ ሊለያይ ይችላል።
- ካስፈለገ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎችን ለማሳተፍ ፈቃደኞች መሆን አለመሆናቸውን ይጠይቁ፤ እንደሚረዷቸው ይተማመናሉ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ይህ ሰው ማን እንደሆነ እንዲያውቅ ያድርጉ።
- በእድሜ የገፉ ሴቶችን በመረጃ አቅርቦትና በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የግንዛቤ ማስጨበጫ ክፍለ ጊዜዎች ውስጥ ለማካተት የርቀት እና ተንቀሳቃሽ ቡድንን ንቁ ያድርጉ።

ሠ. የቅርብ አጋር ጥቃት (IPV) ተጎጂዎች

የቅርብ አጋር ጥቃት አካላዊ፣ ጾታዊ ወይም ስነልቦናዊ ጉዳትን የሚያስከትል በቅርብ ባልደረባ ወይም የቀድሞ አጋር ባህሪን ማለትም አካላዊ ጥቃትን፣ ወሲባዊ ማስገደድን፣ ስነልቦናዊ ጥቃትንና የመቆጣጠር ባህሪያትን ያመለክታል (WHO፣ 2024)።

- በቅርብ አጋር ጥቃት (IPV) ወቅት የጉዳይ ሰራተኞች በደህንነት ስልቶች ላይ ማተኮርና የጥቃቱ ተጎጂዎችን የመቋቋሚያ ዘዴዎችና ምንጮችን መለየት አለባቸው፤
- ስለ የቅርብ አጋር ጥቃት እና የተጎጂዎች ፍላጎት መሰረት ነማድረግ ስላሉት አገልግሎቶች መረጃ ያቅርቡ
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስሜቶች እና ልምዶች ያረጋግጡ፤ በተሞክሯቸው እና በተጎጂዎች ውሳኔ ላይ ማንኛውንም ፍርድ ያስወግዱ፤

- ባህል አንዳንድ ጊዜ የቅርብ አጋር ጥቃት ጉዳዮች ላይ ሽምግልናን ያጠናክራል፤ በዚህ ጊዜ ውስጥ የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ለተጎዲዋ ደህንነት መሟገት፤ ስጋቶቿን እና መብቶቿን ማስረዳት እና በሂደቱ በሙሉ የጥቃቱ ተጎዲዎችን መደገፍ አለባቸው፤
- ሽምግልና የጥቃት ፈፃሚውን ኃይልና ቁጥጥር ሊያጠናክር ይችላል፤ እናም እናም ጥቃቱን ለማስቆም አይቻልም፡፡

ፈ. የጥቃቱ ተጎዲዎች በሰብአዊ ሁኔታ ውስጥ

በሰብአዊ ሁኔታ ውስጥ የጥቃቱ ተጎዲዎች ጋር ለመስራት የሚከተሉትን ነገሮች ግምት ውስጥ ማስገባት ያስፈልጋል፡-

- የሰብአዊ መመሪያ መርሆዎችና አቀራረቦችን በጥብቅ ይከተሉ፤
- ሁኔታው ተለዋዋጭ ሊሆን ስለሚችል፤ ስለሁኔታው ማወቅ፤ ሊኖሩ ስለሚችሉ አደጋዎች ይወቁ፤ ለተጎዲዋና ለራስዎ አስፈላጊውን የጥንቃቄ እርምጃ ይውሰዱ፡፡
- ተጋላጭ ቡድኖችን ይወቁና ለደህንነታቸውና ለደህንነታቸው ቅድሚያ ይስጡ፤
- የጥቃቱ ተጎዲዎችን ፍላጎቶች እየገመገሙ አሁን ያለውን ሁኔታ ግምት ውስጥ ያስገቡ፤
- የእርስዎን ሚናና የሚቀርቡትን አገልግሎቶች ይፈልጉ እንደሆነ ከተጎዲዎች ጋር በደንብ ይነጋገሩ፤
- ጥረቶች እንዳይደጋገሙና በጎ ተጽዕኖዎችን ከፍ ለማድረግ ከሌሎች ግብረ ሰናይ ድርጅቶችና የአካባቢ ባለስልጣናት ጋር ይስሩ፤
- ለከፍተኛ አስጨናቂ ሁኔታዎች ተጋላጭነትና ለከባድ የስሜት ቀውስ የመጋለጥ እድልን ከግምት ውስጥ በማስገባት የሰራተኞች እንክብካቤ ሊታሰብበት ይገባል፡፡

ለ. የታ መሰረት ባደረገ ጥቃት የተጎዱ ወንዶችና ወጣት ወንዶች

በማንኛውም ሁኔታ ወንዶችና ወጣት ወንዶችም ለጾታዊ ጥቃት አደጋ ተጋላጭ ናቸው፡፡ ይህ በትጥቅ ትግል ወይም በጎሳ ግጭት ውስጥ ባሉ ሌሎች ወንዶች፤ ወንዶችን ለማኮላሸት ወይም አቅም ለሌላቸው ቤተሰቦችና ማህበረሰቦች በቤተሰቡ አባላት ወይም በልጁ በሚታወቁ ሌሎች ሰዎች ወይም “ለመቅጣት” እና “ለበቀል” በባህሉ የሥርዓተጾታ መመዘኛዎች መሰረት በሌሎች (ብዙውን ጊዜ ሌሎች ወጣት ወንዶች እና ወንዶች) የሚያሳዩትን ባህሪያትና መገለጫ ባህሪያት ማስተካከል ሊፈጽሙ ይችላሉ፡፡

- ብዙ የወሲብ ጥቃት ስለባ የሆኑ ወንዶች በከፍተኛ ኃፍረት እና እንክብካቤን ለመድረስ ባሉ መሰናክሎች ምክንያት ጉዳዩን ሪፖርት አያደርጉም ምክንያቱም የተለመደው

የወንድነት ባህላዊ ጽንሰ-ሀሳቦች ለወንዶች እንደ ልምዶች የራስን እንክብካቤ እና ፈውስ አያስተዋውቁም። ይልቁንም የወንዶች ተጐጂዎች ወደ አሉታዊ የመቋቋም ዘዴዎች (ለምሳሌ፣ አደንዛዥ ዕፅና አልኮል አላግባብ መጠቀምን) ሊዞሩ ይችላሉ።

የወሲብ ጥቃት ስለባ የሆነ ወንድ ጉዳይን በሚያስተዳድሩበት ጊዜ የሚከተሉት ነጥቦች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው።

- የወሲብ ጥቃቱ በሌላ ወንድ ከተፈጸመ ወንድ ወይም ወንድ ልጅ ወደ ግብረ ሰዶማዊነት እንደተለወጡ ሊያምኑ እንደሚችሉ ልብ ይበሉ። ለወደፊቱ በተለመደው የተቃራኒ የታ ፍላጎታቸው የመደሰት ችሎታቸው ሊያሳስባቸው ይችላል።
- ስለ ተጎጂው የወሲብ ዝንባሌ ምንም ዓይነት መደምደሚያ ላይ መድረስ የለባችሁም።
- የተፈጸመውን ነገር በመካድ ላይ ሊሆኑ እንደሚችሉና ስለዚህ ስላጋጠማቸው ነገር የሚናገሩት ነገር ወጥነት ያለው ወይም ትክክለኛ ላይሆን እንደሚችል ተገንዝቡ።
- ተቀብለዋቸው ሊሆን ስለሚችሉ አሉታዊ የመቋቋም ዘዴዎችን በተመለከተ ምንም ዓይነት ፍረድ አትስጡ።
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ድርጊቱን በመግለፃቸው ጠንካራ እና ደፋር እንደሆኑ በመግለጽ ጥንካሬያቸውን ያረጋግጡላቸው። ይህ የወንድነት ስሜታቸውን እንደገና ለማደስና እና የመፈወሻቸው ሂደት አካል ለመሆን ይረዳል።

1.7. መከላከልና አደጋ መቀነስ

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን መከላከል የተወሰኑ የማህበረሰቡ አባላትን ለዚህ አይነት ጥቃት ተጋላጭ የሚያደርጉትን ምክንያቶች መለየት፣ መቀነስና ለሁሉም ሰው ጥበቃን የሚያሻሽሉ ስልቶችን ማዘጋጀት ይጠይቃል። የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመዋጋት እንደሁሉም ፕሮግራሞች ሁሉ የቅድመ መከላከያ ስትራቴጂዎችም ውጤታማ የሚሆኑት ሁሉም አካላት በጋራ ሲሰሩና ከማህበረሰቡ ጋር በመሆን እቅድ ሲያወጡ፣ ሲተገብሩና ሲገመገሙ ነው።

- የአደጋ ቅነሳ ተግባራት ተጋላጭ የሆኑ ሰዎች (በተለይ ሴቶችና ልጃገረዶች) በማንኛውም ሁኔታ የሚያጋጥሟቸውን አደጋዎች ለመቀነስና ጥቃት የደረሰባቸውን ከተጨማሪ ጉዳት ለመጠበቅ ያለሙ ተግባራት ናቸው።

ጠንካራ የመከላከል አካል ከሌለ የአገልግሎት አሰጣጥ ብቻ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሚያስከትሉና በህብረተሰቡ ውስጥ እንዲቀጥሉ የሚያስችላቸው አመለካከቶችንና ባህሪያትን አይለውጥም።

ጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት መከላከያ እርምጃ ምክሮች

ደረጃ 1፤ ስጋቶችና አደጋዎችን መለየት

ግቦች፡- በአካባቢው ያሉ አመለካከቶችን፣ የፆታ ሚናዎችን እና ከጾታን መሰረት ካደረገ ጥቃት ጋር የተያያዙ አደጋዎችን መገምገም።

እርምጃዎች፡ ከሴቶች እና ከሴት ልጆች ጋር የተሳተፈ ግምገማዎችን ማካሄድ፣ የፆታ ተለዋዋጭነትን መተንተን፣ በየጊዜው የደኅንነት ኦዲት ማካሄድ እና የማህበረሰቡን ስጋቶች እና የደኅንነት ፍላጎቶች ለመረዳት የግብረመልስ ዘዴዎችን ማዘጋጀት

ደረጃ 2፤ ግንዛቤን ማሳደግ እና መረጃን ማካፈል

ግቦች፡ ስለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት፣ ስለ ሰብአዊ መብቶችና ስለሚገኙ የድጋፍ አገልግሎቶች ግንዛቤን ማሳደግ

እርምጃዎች፤ የግንዛቤ ማስጨበጫ ዘመቻዎችን ማደራጀት፣ መስተጋብራዊ እና ሀሳብን ቀስቃሽ ልምምዶችን በመጠቀም ግልፅ ውይይቶችንና ወሳኝ አስተሳሰብን በማስተዋወቅና ሚና መጫወት በሴቶችና በወንዶች ሚና ዙሪያ ያሉ አፈ ታሪኮችንና የተሳሳቱ አመለካከቶችን ለመቃወም፣ ቁልፍ ሰዎችን (የጤና አጠባበቅ ባለሙያዎች፣ የማህበረሰብ መሪዎችን) ስለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጽንሰሀሳቦች እና መከላከል ማሰልጠን እንዲሁም የድጋፍ አገልግሎቶችን መረጃን ማሰራጨትና ለተለያዩ ቡድኖች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መረጃን ለማግኘት የሚያስችላቸውን ግልፅ ቻናሎችን መፍጠር ያስፈልጋል።

ደረጃ 3፤ እርምጃ መውሰድ እና ማጎልበት

ግቦች፡ ግንዛቤን ወደ ተግባር መተርጎም እና ግለሰቦች እና ቡድኖች ለውጥን እንዲፈጥሩ ማጎልበት

እርምጃዎች: በማህበረሰብ ቡድኖች መካከል አውታረ መረቦችን መገንባት፣ ሴቶችን እና ልጃገረዶችን በመሳተፍ እና የሕይወት ክህሎቶች ስልጠና በመስጠት ማጥልበት እና የድጋፍ ሥርዓቶችን እንደገና መገንባት።

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትዎንኛ አጀንዳ ማድረግ

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትመከላከልና ቅነሳ ስልቶች በሁሉም አካላት ወደ ፕሮግራሞች መካተት አለባቸው።

አጠቃላይ ምክሮች

1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን መከላከልና መቀነስ የሥርዓተ-ታን እኩልነትን ማራመድ፣ አክብሮት ያላቸውን፣ ዓመፅ አልባ የታን ደንቦችን የሚያበረታቱ እምነቶች እና ደንቦችን ማስተዋወቅን ያካትታል።
2. ደህንነት፣ መከባበር፣ ሚስጥራዊነትና የጥቃቱ ተጎጂዎችና የአደጋ ስጋት ያለባቸውን በተመለከተ አድልዎ አለማድረግ ወሳኝ ጉዳዮች ናቸው።
3. ከየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጋር የተያያዙ እርምጃዎች አውድ መሰረት ያደረጉ መሆን አለባቸው።
4. ተሳትፎና አጋርነት የማዕዘን ድንጋጮች ናቸው።

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዋና ዋና ምክሮች በደረጃ

ደረጃ 1፣ ግምገማና እቅድ ማውጣት

- ግምገማዎችን በሚዘጋጁበት ጊዜ የየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ከግምት ውስጥ ለማስገባት ቁልፍ ጥያቄዎችን ማዘጋጀት። እነዚህ ጥያቄዎች የፕሮግራም አወጣጥን፣ ፖሊሲዎችንና የግንኙነት ስልቶችን ይመለከታሉ።

ደረጃ 2፣ ሃብት ማሰባሰብ

- አቅርቦቶችን፣ ሰራተኞችንና ገንዘብ በሚሰበስቡበት ጊዜ ጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት መከላከልና ድጋፍ አገልግሎቶች ሀብቶችን ለማካተት መሟገት።

ደረጃ 3፣ ትግበራ

- ለአደጋ ተጋላጭ ለሆኑ ቡድኖች ሊደርስ የሚችለውን የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስጋቶችን የሚያጤኑና የደህንነት እና የደህንነት ፍላጎቶቻቸውን የሚያሟሉ ፕሮግራሞችን ማዘጋጀት።
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከያ ስልቶችን ከመጀመሪያው ጀምሮ በፕሮግራም ፖሊሲዎችና መመሪያዎች ውስጥ ያካቱ።
- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስጋት ቅነሳን ከሀገርአቀፍና ከአካባቢ ልማት ዕቅዶች ጋር እንዲካተት መደገፍ።
- የሴቶችን፣ ልጃገረዶችንና ለአደጋ የተጋለጡ ቡድን መብቶች ለማራመድ ህጎችንና ፖሊሲዎችን ለማሻሻል ይሟገቱ።
- ደህንነቱ የተጠበቀ፣ ሚስጥራዊ ግንኙነትንና የመረጃ መጋራትን ለማረጋገጥ ከየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስፔሻሊስቶች ጋር ትብብር ማድረግ
- በጾታ፣ በየታ መሰረት ያደረገ ጥቃት፣ በሰብአዊ መብቶችና በማህበረ ስነልቦናዊ ድጋፍ ላይ ሰራተኞችን ማሰልጠን።

ደረጃ 4፣ ማስተባበር

- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስፔሻሊስቶች ጥበቃንና የአደጋ ቅነሳ ስልቶችን በሚከተሉት ተግባራት ማዋህድ ይችላሉ፤
 - የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ግምገማዎች፤
 - ለተጎዲዎች ተገቢውን አገልግሎቶች ማረጋገጥ፤
 - የአገልግሎት ጥራትን መደበኛ ማድረግ፤

- የሪፈራል/የቅብብሎሽ/ ስርዓቶችን ማዘጋጀት፤
- የጉዳይ አያያዝን/አስተዳደር ማቅረብ፤
- የዘርፉ ሴክተር አካላትን የታን መሰረት ስላደረገ ጥቃትና በተጎጂዎች ድጋፍ ላይ ስልጠና መስጠት፤

ደረጃ 5: ክትትል እና ግምገማ

- አሁን ያሉት የክትትል” እና ግምገማ (M&E) መሳሪያዎች እና “ፕሮቶኮሎች” በአውድ ውስጥ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት (GBV) ፕሮግራም እድገትን ለመከታተል እና ለመገምገም ሊረዱ ይችላሉ።
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሪፖርት የተደረጉ ጉዳዮችን ከመለካት ይልቅ ሂደቶችን እና ማቋቋምን ላይ ሊያተኩር ይችላል።
- የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የመረጃ ስርዓት (ሲገኝ) የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሪፖርት የተደረጉ ጉዳዮችንና የአገልግሎት ጥራት አቅርቦ አካላትን ለመስጠት ይረዳል።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ደህንነት አዲት

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ደህንነት አዲቶች በሁሉም ቦታዎች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስጋትና ምላሽ ክፍተቶችን በፍጥነት የሚገመግም፣ ሁሉን አቀፍ፣ ቀላልና አስተማማኝ መንገድ ሊሆን ይችላል። የደህንነት አዲት አራት ዋና ዓላማዎች አሉት፤

- አጠቃላይ የደህንነትና ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መከላከል፣ ቅነሳና ምላሽ ፕሮግራሞችን በሀገር ውስጥ በተሰጠው ሁኔታ መገምገምና መከታተል፤
- በአዳዲስ ፕሮግራሞች ውስጥ ያሉትን አደጋዎችና ክፍተቶችን መለየት፤
- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽን ማሳወቅ፣ የአደጋ ቅነሳና መከላከልን ልዩ ፕሮግራሞችን ጨምሮ በማስረጃ የተደገፈ ፕሮግራም፣ ጥብቅ፣ ቅንጅትና አጋርነትን ማሳደግ፤
- ፕሮግራሞችን ለተጎዱ ማህበረሰቦች ተጠያቂ ማድረግ።

የማህበረሰብ ተሳትፎ

ለመከላከልና ለአደጋ መቀነስ ተግባራት ከአካባቢው ማህበረሰብ ጋር ሙሉ ተሳትፎን ለማረጋገጥ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጋር የሚሰሩ አካላት የሚከተሉትን ማድረግ አለባቸው፤

- ከህብረተሰቡ ጋር በመተባበር የትኩረት ነጥቦችን መምረጥና ስልጠና መስጠትና ተግባራትን ለማቀድ፤ ለመንደፍና ተግባራዊ ለማድረግ የጥበቃ መስፈርቶችን ይከተሉ።
- የአካባቢ ሀብቶችን መለየትና አጠቃላይ የመከላከያ ተግባራትን (የመዝናኛ ተግባራትን ጨምሮ) መደገፍ የሚችሉ ሰዎችን ከማህበረሰቡ ማሳተፍ።

የማህበረሰብ ተሳትፎ እንቅስቃሴዎችን በመስክ ደረጃ የሚደግፉ ቁልፍ ተቋማትን (ለምሳሌ፤ የጤና እንክብካቤ አቅራቢዎች፤ የሃይማኖት መሪዎች፤ መምህራን) ከአካባቢው ተወካዮች መመልመል።

ለሴቶች ተስማሚ ቦታዎች (WGFS)

የሴቶችና ለሴት ልጆች ተስማሚ ቦታዎች ለሴቶችና ለሴት ልጆች ደህንነታቸው የተጠበቀ ቦታዎች ናቸው። እነዚህ ቦታዎች አካላዊና ስሜታዊ ደህንነትን ይሰጧቸዋል።

- በነጻነት ሃሳባቸውን መግለጽና ወሳኝ ግብአቶችን ማግኘት ይችላሉ። የሴቶችና ለሴት ልጆች ተስማሚ ቦታዎች የጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት ድጋፍን ጨምሮ ባሉ አገልግሎቶች ላይ መረጃን ይሰጣል።
- በተጨማሪም የሥነ-ልቦና ማህበራዊ ድጋፍ፤ የመዝናኛ እንቅስቃሴዎች እና እንደ የጤና እንክብካቤ እና የኑሮ ፕሮግራሞች ካሉ ሌሎች አስፈላጊ አገልግሎቶች ጋር ግንኙነቶችን ይሰጣሉ።
- በአስፈላጊ ሁኔታ፤ የሴቶችና የሴት ልጆች ተስማሚ ቦታዎች የማህበራዊ አውታረ መረቦችን ያሳድጋል፤ ሴቶችና ሴት ልጆች ለራሳቸው ጥበቅና እንዲቆሙ እንዲሁም ለችግሮቻቸው መፍትሄ እንዲፈልጉ ያበረታታል።

ችግር ባለባቸው አካባቢዎች ውስጥ ለሴቶችና ለሴት ልጆች ተስማሚ ቦታዎችን ለማቋቋም ስድስቱን የተስማሚ ቦታዎች መፍጠሪያ መመሪያ መርሆች መከተል አለብን፦

- 1) ምንም ጉዳት አታድርጉ - የጥቃቱ ተጎዲዎችን ላይ ያተኮረ
- 2) አሁን ባለው አቅም ሀብቶች እና መዋቅሮች ላይ መገንባት አሁን ያሉት የማህበረሰብ ድጋፍ ስርዓቶች (ለምሳሌ፡ የሴቶች ማህበራት) ተለይተው ሊታወቁ እና ሊጠናከሩ

ይችላሉ፤ እና የማህበረሰብ አመራር መዋቅሮች ለሴቶችና ለሴት ልጆች ተስማሚ ቦታዎችን (WGFS) በማቋቋም ላይ ሊሳተፉ ይችላሉ።

- 3) ተሳትፎ/ማህበረሰብን መሰረት ያደረገ አቀራረብ - የማህበረሰብ ግዢን እና ተሳትፎን ማግኘት እና ማቆየት።
- 4) ደህንነቱ የተጠበቀ እና ተደራሽ
- 5) የተስተካከሉ፤ ግን ባለ ብዙ ሽፋን የተቀናጁ የድጋፍ ሥርዓቶች።
- 6) በማካተት እና በዘላቂነት ላይ ያተኩሩ

የክብር ቁሳቁሶች/Dignity Kits/

የክብር ቁሳቁሶች ሴቶች እና ልጃገረዶች በሰብአዊ ቀውስ ወቅት ክብራቸውን እንዲጠብቁ ይረዳቸዋል። እነዚህ ቁሳቁሶች የንፅህና እና የንፅህና መጠበቂያ እቃዎች፣ የንፅህና መጠበቂያ ፓድ፣ የውስጥ ልብስ፣ የእጅ ሳሙና፣ የጥርስ ብሩሽ እና የጥርስ ሳሙናን ያካትታሉ።

የክብር ቁሳቁሶች ለማከፋፈል የሚያቅዱ ድርጅቶች፡-

- አካባቢን እና የታለመውን ህዝብ ለማስተባበር ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሃላፊነት ቦታዎች (GBV AOR) ጋር በሀገር አቀፍና በክልል ደረጃ ይገናኙ።
- የቁሳቁስ ድግግሞሽን ለማስቀረት ተመሳሳይ ቦታዎችን ከሚሸፍኑ ሌሎች አካላት ጋር ማስተባበር።
- ከአካባቢው ማህበረሰቦች ጋር በመተባበር የሴቶችን እና የሴቶችን ልዩ ፍላጎቶች በክብር ኪት ውስጥ ማካተት ያለባቸውን ነገሮች መለየት።
- የጥራት ደረጃቸውን እያረጋገጡ በአገር ውስጥ ተገዝተው የሚገጣጠሙ የክብር ዕቃዎችን መጠቀም ቅድሚያ ይስጡ።
- በአደጋ ጊዜ የክብር ኪቶችን በየተወሰነ ጊዜ ያሰራጩ
- በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ላይ ያሉ ቁልፍ መልእክቶች በስርጭት ጊዜ መስጠታቸውን ያረጋግጡ።
- ለተጨማሪ ድጋፍ ከሌሎች አካላት ጋር ይተባበሩ

የሴቶችና ልጃገረዶችን ኢኮኖሚ ማጎልበት

ኢኮኖሚን ማጎልበት መርሃ ግብሮች ሴቶችን በአገር ውስጥ ብቻ የሚገድቡትን አሉታዊ ጾታን እና ማህበራዊ ደንቦችን ለመለወጥ፣ የሴቶች ኤጀንሲን ለመገንባት እና በህዝባዊ ህይወት ውስጥ ተሳትፎን ለማጎልበት እና የግለሰቦችን፣ ቤተሰቦችን እና ኢኮኖሚያዊ፣ አካላዊ እና ስነ-ልቦናዊ ደህንነትን ለማሻሻል ይረዳል።

ለሴቶችና ለአረጋውያን፣ ልጃገረዶች ኢኮኖሚያዊና መተዳደሪያ መርሃግብር የሚከተሉትን ማድረግ የለበትም፡-

- የሴቶችን ባህላዊ ሚናዎች ማጠናከር።
- የሥራ ጫና በማብዛት የስራ ብዛት መጨመር።
- የሥርዓተ-ፆታ ደንቦችን በመቀየር እና/ወይንም በወንዶች እና በሴቶች መካከል ያለውን የንብረት ቁጥጥር ሚዛን በመቀየር በቤተሰብ ወይም በማህበረሰብ ውስጥ ግጭት እና ብጥብጥ እንዲፈጠር ማድረግ፤
- የሴቶች እና የሴቶች ልጆች ለጥቃት የመጋለጥ እድላቸውን ከፍ ማድረግ

ህብረተሰቡን፣ አባወራዎችን ጨምሮ፣ የሴቶችን በኑሮ መርሃ ግብሮች እንዲደግፉ ማድረግ አደጋን ለመቅረፍ ወሳኝ እርምጃ ነው።

የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ (PSEA)

ተግባር 1.11፤ የአዕምሮ ማነቃቂያ

በትናንሽ ቡድኖች (4-5 ሰዎች) ይሁኑ።

ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ የሃሳብ ማፍለቂያ መፍትሄዎችን መሰረት በማድረግ በሚከተሉት ቦታዎች ላይ በማተኮር፡

መከላከል፤ የፆታ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ በመጀመሪያ ደረጃ እንዳይከሰት ለመከላከል ምን አይነት እርምጃዎች ሊወሰዱ ይችላሉ? እንደ የመኖሪያ አቀማመጥ፣ መብራት፣ የደህንነት ጥበቃ እና የግንዛቤ ማስጨበጫ ዘመቻዎችን ከምግት ውስጥ አስገቡ።

ልዩታ፤ ከጥቃቱ ለተረፉ ሰዎች ደህንነታቸውን በማረጋገጥ እና የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ ሪፖርት ለማድረግ ምቹ ቦታ መፍጠር እንዴት ይቻላል?

ድጋፍ፤ በወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ለተጎዱ ምን አይነት የድጋፍ አገልግሎቶች ያስፈልጋሉ?

ይህ የሕክምና እንክብካቤ፣ የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ፣ የህግ ድጋፍ እና ደህንነቱ የተጠበቀ መጠለያን ሊያካትት ይችላል።

ትብብር፤ የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ (SEA)ን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመፍታት ከሌሎች ሰብአዊ ድርጅቶች፣ የአካባቢ ባለስልጣናት እና የማህበረሰብ መሪዎች ጋር እንዴት መተባበር ይቻላል?

ሃሳቦችዎን በፍሊፕቻርት ላይ ያስቀምጡ።

ከአእምሮ ቁስቆሳ በኋላ መፍትሄዎችዎን ለትልቅ ቡድን ያቅርቡ።

የተለያዩ መፍትሄዎችን በመተንተን እና በጣም ውጤታማ እና ሰፊ ስልቶችን ይለዩ።

ሁኔታ፡ እርስዎ ከተፈጥሮ አደጋ ክስተት በሆላ መጠለያ ጣቢያ የተሰማሩ የሰብአዊ እርዳታ ሰራተኛ ነዎት። በጣቢያው ውስጥ ሴቶች፣ ህፃናት እና ወንዶችን ጨምሮ በርካታ የተፈናቀሉ ዜጎች ይገኛሉ። በመጀመርያ ግምገማዎችዎ፣ በካምፕ ውስጥ ስለሚፈጸሙ የፆታ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ (SEA) ሪፖርቶችን ይደርስዎታል።

ችግር፤ በስደተኞች ካምፕ ውስጥ ከፍተኛ የሆነ የወሲብ ብዝበዛ እና በደል አለ። የፆታ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ ለመከላከል፣ ተጎድዎችን ለመለየት እና ተገቢውን ድጋፍ ማግኘታቸውን ለማረጋገጥ አጠቃላይ ስትራቴጂ ማዘጋጀት አለበዎት።

የሚወስደው ጊዜ፤ 20 ደቂቃ (15 ደቂቃ በትናንሽ ቡድን እና 5 በትልቅ ቡድን መወያየት)

የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ (PSEA) የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አስፈላጊ ገጽታ ነው። ይህ የሚያመለክተው የእርዳታ ሰራተኞች ወይም ሌሎች በስልጣን ላይ ያሉ የወሲብ ጥቃትን እና ብዝበዛን ለመከላከል የሚደረገውን ጥረት ነው። ከሰብአዊነት እና ከሌሎች ፕሮግራሞች ጋር በተያያዙ ሴቶች እና ልጃገረዶች ላይ የወሲብ ብዝበዛ እና ጥቃት (SEA) አደጋዎች፤

- የእርዳታ ማከፋፈያዎችን ለመቀበል ያለአጃቢ በሚሄዱበት ጊዜ ወሲባዊ ትንኮሳ እና ጥቃት።
- በትምህርት ቤቶች የሚፈጸም ወሲባዊ ብዝበዛ
- የጤና አገልግሎት ሲያገኙ ትንኮሳ።
- በመሬት ባለቤቶች የሚፈጸም ወሲባዊ ብዝበዛ ለኪራይ (የሰብአዊ ሁኔታ)
- በስርጭት ቦታዎች አቅራቢያ የሚሰሩ ልጆችን የወሲብ ብዝበዛ

የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ጥበቃ ፖሊሲዎች እና ልምዶች፤

- ሚስጥራዊ የሪፖርት አቀራረብ ዘዴዎችን ማቋቋም።
- የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ክስተቶች ሲነገሩ እና/ወይም ሲከሰቱ ደህንነቱ የተጠበቀ እና ስነምግባር ምላሾችን ማቋቋም።
- ለጥቃት ተጎዲዎች ልዩ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ድጋፍ አገልግሎቶችን እንዲያገኙ ማድረግ።
- የምግብ ነክ ያልሆኑ ነገሮች (NFI) ስርጭትን ማረጋገጥ የህጻናት ጥበቃ ደረጃዎችን ያካተተ እና ተጠቃሚዎችን የወሲብ ብዝበዛና ጥቃት ለመጠበቅ የተጣጣመ ነው።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተግባራትን በተመለከተ፣ በመከላከል እና በመቀነሱ መካከል ያለው ልዩነት እንዲሁ ወሳኝ ሚና ይጫወታል፡-

መከላከልን ከመቀነስ መለየት

	መከላከል (Prevention)	መቀነስ (Mitigation)
ትኩረት	በመጀመሪያ ደረጃ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እንዳይከሰት ማቆም	ከተከሰተ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አደጋንና ክብደትን መቀነስ።
ተግባራት	የጾታ እኩልነትን እና ጥቃትን ማያበረታቱ ማህበራዊ ደንቦችን በማስተዋወቅ የ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዋና መንስኤዎችን መፍታት	የጥቃት ተጎጂዎችን ለመደገፍ ስርዓቶችን እና አገልግሎቶችን ማጠናከር እና ፈፃሚዎችን ተጠያቂ ማድረግ።
ተጽዕኖ	በሐሳብ ደረጃ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተቶችን ይከላከላል እና ለሁሉም ሰው ደህንነቱ የተጠበቀ አካባቢ ይፈጥራል።	በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተቶች የሚደርሰውን ጉዳት ይቀንሳል፤ ለጥቃቱ ተጎጂዎችን ድጋፍ ያደርጋል እና ወደፊት ወንጀለኞችን ይከላከላል።

ሰንጠረዥ 1.4. መከላከል ወይስ ቅነሳ

ቁልፍ ነጥቦች

- መከላከል ወሳኝ ነው፤ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን መከላከል የመጨረሻው ግብ ነው፤ ምክንያቱም ለሁሉም ሰው ደህንነቱ የተጠበቀ እና የበለጠ ፍትሃዊ ማህበረሰብ ይፈጥራል።
- መቀነስ አስፈላጊ ነው፤ በመከላከል ጥረቶችም ቢሆን ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አሁንም ሊከሰት ይችላል፤ ስለዚህ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለመርዳት እና አጥፊዎችን ተጠያቂ ለማድረግ የቅነሳ ተግባራት ወሳኝ ናቸው።
- አብረው ይሰራሉ፤ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አጠቃላይ አቀራረብ የመከላከል እና የመቀነስ ስልቶችን ያጣምራል። ለምሳሌ፡- የሥርዓተ-ጾታ እኩልነትን በትምህርት (መከላከያ) ማራመድ ህጋዊ ስርዓቶችን ከማጠናከር ጎን ለጎን ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት (መቀነሱን) ለመፍታት የበለጠ ውጤታማ ምላሽ ይፈጥራል።

1.8. የመግባባት ክህሎቶች

ከመጀመሪያው ጊዜ ጀምሮ የጥቃቱ ተጎጂዎችን የምንይዝበት መንገድ ከእነሱ ጋር የሚኖረንን ግንኙነት ጥራት ሊወስን ይችላል። በአገልግሎት አቅራቢና በተጎጂ ሰው መካከል ያለው የግንኙነት ግብ እምነት የሚጣልበት፣ ደህንነቱ የተጠበቀ እና ደጋፊ የሆነ የእርዳታ ግንኙነት መመስረት ነው።

በማንኛውም የፊት ለፊት ግንኙነት ውስጥ ሶስት የተግባቦት ክፍሎች አሉ።

1. ቃላቶቹ ወይም የተጋሩት ነገር ይዘት
2. የእነዚያ ቃላት ቃና፣ ፍጥነት እና አቀራረብ
3. የቃል ያልሆነ ግንኙነት ወይም የሰውነት ቋንቋ

የሰውነት ቋንቋ፡ የሰውነት ቋንቋ በብዙ የተለያዩ ምክንያቶች የተዋቀረ ነው፤ የሰውነት አቀማመጥ፣ ምልክቶች፣ የፊት ገጽታዎች እና የዓይን እንቅስቃሴዎች።

የዓይን ግንኙነት፤ ተገቢው የአይን ግንኙነት ደረጃ ከባህል ወደ ባህል ይቀየራል፤ በዚህ ላይ የጥቃቱ ተጎጂዎችን አመራር ይከተሉ። ተጎጂዋ ብዙ የዓይን ግንኙነትን እያደረገች ከሆነ ድርጊቶቻቸውን በተመሳሳይ ያንጸባርቁ።

የሰውነት አቀማመጥ፤ በራስዎ እና በተጎጂዋ መካከል ያለውን ርቀት ጠንቀቅ ይበሉ። በጣም ብዙ ርቀት፣ ወይም በመካከላችሁ ያሉት ጠረጴዛዎች ክፍተትን ይቀንሳሉ። በጣም ትንሽ ርቀት የጥቃቱ ተጎጂዎችን ምቹት እንዳይሰማው ወይም ደህንነቱ የተጠበቀ እንዳይሆን ሊያደርግ ይችላል።

- በተጨማሪም በክፍሉ ውስጥ የት እንደሚቀመጡና እንዴት እንደሚቀመጡ ልብ ይበሉ- እጆቻቸው ከፊትዎ ተጣምረዋል? ሁሌም በድንጋጤ ማስታወሻዎችን እየወሰዱ ነው? መውጫ መተላለፊያውን በእርስዎ አቀማመጥ እየከለከሉ ነው?

የድምጽ ቃና፡ ድምፅህ የሚሰማ ይሁን እንጂ ድምፅህን ዝቅ አድርገህ ተናገር። በጣም ጮክ ብለህ ወይም ተናድደህ ከተናገርክ ተጎጂውን/ዋን ጨንቀት እንዲሰማት ያደርጋል።

- በተጨማሪም ተመሳሳይ የድምፅ መጠን እና ቃና በመያዝ ፍላጎት የሌለው ወይም ያልተሳተፈ ሆኖ እንዳይሰማን ወይም እንዳይመስል መጠንቀቅ እንፈልጋለን።

ተግባር 1.12፤ መልመጃ በጥንድ

- በዚህ ሳምንት ስለሚሰማዎት ስሜት ለመወያየት ይሞክሩ፤- ነገርግን የቃልአልባ ግንኙነትን ብቻ ይጠቀሙ። ድካም ተሰምቶሽ/ህ፤ ጥሩ ስሜት ካልተሰማህ/ሽ፤ ደስተኛ፤ መሰልቸት ወዘተ ከነበረሽ/ህ ለመግለጽ ሞክር/ሪ።
- ከትንሽ ደቂቃዎች የቃልአልባ የሐሳብ ልውውጥ በኋላ የባልደረባችሁን መልእክት ለመረዳት ምን ያህል እንደተቃረባችሁ ለማየት እርስ በርሳችሁ በቃል ተነጋገሩ።
- እንደ የጋራ ትልቅ ቡድን፤ ይህ መልመጃ እንዴት እንደሄደ እንነጋገር - ከባድ፤ ቀላል ነበር? አለመግባባቶች ነበሩ?

የቆይታ ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (የ5 ደቂቃ የጥንድ ልምምድ እና የ5 ደቂቃ የጋራ የቡድን ነጻብራቅ)

የግንኙነት ስልቶች

ሀ. በንቃት ማዳመጥ

- መግለጽና እና ማጠቃለል - እየሰማህ/ሽ እና እየተረዳህ/ሽ መሆንህ/ሽን ለማሳየት (ይህ መብት እንዳለኝ እስኪ ልይ....)
- አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ግልጽ አድርግ (እሱ እያስፈራኝ ነበር ስትይ ምን እያደረገ እንዳለ ልትነግሪኝ ትችላለሽ?)
- ይዘትን እና/ወይም ስሜትን ያንጸባርቁ (ሲጮህ እና ጠጭውን ባነሳበት ቅጽበት በጣም የፈሩ ይመስላል)።
- የጥቃቱ ተጎዲዎችት ወደ ሌሎች ርዕሰ ጉዳዮች ትኩረታቸው ከሆነ ወደ ጉዳዩ እንዲያተኩር ይርዷቸው (ስለዚህ ወደ ቤት እየሄድሽ እንደሆነ ቀደም ብለሽ ተናግረሻል፤ ከዚያም በመንገዱ ላይ አስገረመሽ...)

ለ. ውጤታማ አጠያየቅ

- ክፍት ጥያቄዎች፡- እነዚህ የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንዲናገሩ እና የሚናገሩትን እንዲያስፉ ያነሳሳሉ። ለምሳሌ፤ ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታ እንዴት መድረስ ቻለ?
- ዝግ ጥያቄዎች (አዎ/አይደለም)፤ እነዚህ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከመናገር ሊከለክሉ/ሊገቱ ይችላሉ። እነዚህን ጥያቄዎች ልዩ መረጃ ሲያስፈልግ ብቻ መጠቀም ይገባል። ለምሳሌ፤ ዶክተር ማየት ይፈልጋሉ?
- በ«ለምን» የሚጀምሩ ጥያቄዎች፤ እነዚህ በተጎጂ ላይ ነቀፋ ሊመስሉ ይችላሉ። እነዚህን ጥያቄዎች ከመጠቀም መቆጠብ ይገባል። ለምሳሌ፤ ለምን እንዲህ አደረግሽ? ይልቁንስ ያ እንዴት እንደተከሰተ የበለጠ ንገረኝ።

ሐ. ስሜቶችን ያረጋግጡ

- የጥቃቱ ተጎጂዎች በአካሉ ላይ ስለደረሰው ነገር ሃሳባቸውን፤ እምነታቸውን፤ ስሜታቸውንና አስተያየታቸውን የመግለጽ መብት አላቸው። እንደዚህ ያሉትን ነገሮች መናገር ጠቃሚ አይደለም፡- እንዳትናገር! እንደዚህ አይነት ስሜት ሊሰማዎት አይገባም። ቁጣ/ማዘን አቁም፤ አይጠቅምም። እንደዚህ ያሉት መግለጫዎች የጥቃቱ ተጎጂዎችን የመከላከል ስሜት እንዲሰማቸውና ስለሃሳባቸው ወይም ስሜታቸው ከመናገር እንዲቆጠቡ ሊያደርጉ ይችላሉ።
- ከዚህ ይልቅ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ቃላት እንዲሁም ለሚናገሩት ነገር መሠረት የሆኑትን ስሜቶችና አመለካከቶች አዳምጡ። ለምሳሌ፤ እንደዚህ ቢሰማሽ/ህ ምንም ችግር የለውም። ባንተ/ች ላይ ስለደረሰው ነገር ጠንካራ ስሜት መሰማት የተለመደ ነው፤ እና እኔ ለማዳመጥና ለመርዳት እዚህ ነኝ። የሚፈልጉትን ጊዜ ሁሉ ይውሰዱ፤ እኔ መገመት እችላለሁ...የሚያስፈራ ስሜት ሊሰማኝ ይችላል።

መ. የፈውስ መግለጫዎችን መጠቀም

- እነዚህ መግለጫዎች መተማመንን ለመፍጠር፤ ለማረጋገጥ፤ ርኅራኄን ለመግለጽ፤ ለማረጋገጥ፤ ለማበረታታትና ግንኙነትን ለመገንባት ይረዳሉ።

- ብዙ የጥቃቱ ተጎጂዎች በፍርሃትና በሃፍረት ምክንያት ይፋ አያደርጉም። አወንታዊና ደጋፊ ምላሽ ተጎጂዎን ጥሩ ስሜት እንዲሰማት ይረዳል፤ አሉታዊ ምላሽ ደግሞ የበለጠ ጉዳት ሊያደርስ ይችላል።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች ለተፈጠረው ነገር ጥፋተኛ እንዳልሆኑ ማረጋገጫ ሊሰጣቸው ይገባል። ይህ ተጎጂዎችን ማዕከል ያደረገ አመለካከት ማዳበር አስፈላጊ መሆኑን ያገናኛል ስለሆነም ጥቃት አድራሾች ተጠያቂዎች መሆናቸውን እና የጥቃቱ ተጎጂዎች ደግሞ የጉዳት መንስኤ ወይም የሚገባቸው እንዳልሆኑ እንገነዘባለን።

የፈውስ መገለጫ ምሳሌዎች

ተጎጂዎች እንዲህ የሚል መግለጫ ብትሰጥ “ልብሱን በሰዓቱ አጥቤለት ቢሆን ይህ አይከሰትም ነበር”።

ምላሽ ይስጡ፤ - በአንች ላይ የደረሰው ነገር የአንች ጥፋት አይደለም ወይም ለተፈጠረው ነገር አንች ተጠያቂ አይደለንም።

-አምንሻለሁ። በመናገርሽ ትክክለኛውን ነገር አድርገሻል። ጠንካራ ነሽ እና መፈወስ ትችያለሽ። እሱን ለማለፍ ማድረግ ያለብሽን በትክክል አድርገሻል። እዚህ ብዙ ድጋፍ አለሽ፤

-ያንን ከእኔ ጋር በማካፈልሽ በጣም ደፋር ነበርሽ፤

-ይህን ስላካፈልሽኝ አመሰግናለሁ፤

-አምንሃሻለሁ፤

-ይህ በአንች ላይ ስለደረሰ አዝናለሁ ወይም በዚህ ሁኔታ ውስጥ ስላጋጠመሽ በጣም አዝኛለሁ፤

-ጥፋተኛ አይደለሽም ወይም የሆነው ነገር ያንች ጥፋት አልነበረም

-ስለነገርሽኝ ደስ ብሎኛል።

እንደ መግለጫዎች አይጠቀሙ

ለምን አላደረክሽም...? ማድረግ ነበረብሽ... ይህን አደርግ ነበር... X ብታደርገኒ ኖሮ ይህ ላይሆን ይችላል። እርግጠኛ ነሽ...

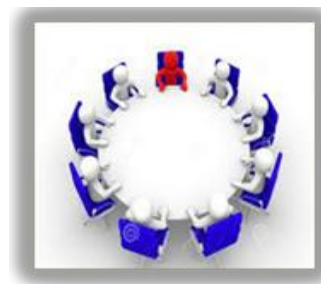
ሠ. የጥቃቱ ተጎጂን ፍጥነት ተከተል

- ግለሰቧ ታሪኳን በፈለገችው መንገድ እና በፈለገችው ፍጥነት እንዲናገሩ ያደርጉ። የጥቃቱ ተጎጂዎች ታሪካቸውን እንዲናገሩ ማስቸኮል አያስፈልግም ወይም ማጋራት የማትፈልገውን ነገር እንድታካፍል ማስገደድ አያስፈልግም።
- ለአንተም/ችም ሆነ ለተረጅዋ/ተጎጂዋ ዕረፍት ማድረግ ጥሩ እንደሆነ ማስታወስ- ግለሰቧ ይህን ከመጀመሪያው ጀምሮ እንደሚያውቅ አረጋግጥ።

ለምሳሌ፤- ምንም አይደለም፤ ጊዜዎን ይውሰዱ። ስለእሱ አሁን ማውራት ካልፈለጉ በኋላ ወደዚያ ልንመለስ እንችላለን።

ረ. ቀለል ያለና ተመሳሳይ ቋንቋ ይጠቀሙ

- በዚሁ ቋንቋ መነጋገር ይኖርብናል።
- በአስተርጓሚ በኩል መሥራት ጥሩ አይደለም፤ ግን ብቸኛው አማራጭ ከሆነ፤ ተርጓሚዎች የታን መሰረት ባደረገ ጥቃት መመሪያ መርሆዎች ላይ የሰለጠነው መሆኑን ያረጋግጡ፤ ምስጢራዊነትን የመጠበቅ ግዴታ እንዳለባቸው ማስገንዘብ፤ እና እርስዎ እና የጥቃቱ ተረጅዎች በትክክል ምን እንደሚሉ መተርጎም አለባቸው (በሌላ አነጋገር በትርጉማቸው ማጠቃለል፤ ማብራራት ወይም የራሳቸውን ትርጓሜ ማከል የለባቸውም)።

መልመጃ 1.13፤ የቡድን ተግባር

ቢያንስ የ 5 ባለሙያዎችን ዝርዝር ይዘው ይምጡ።

በዚህ መስክ የምንጠቀምባቸው ውሎች እና/ወይም ሀረጎች እና ወደ ቀላል፤ ግልጽ ቋንቋ እንተረጉማቸዋለን።

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የቡድን ውይይት እና የ5 ደቂቃ የጋራ የቡድን ነጸብራቅ)

ሰ. ተገቢ ሆኖ ሲገኝ ዝምታን ይጠቀሙ

- ዝምታ ኃይለኛ የግንኙነት መሣሪያ ነው።

- እኛ ከጥቃት ተጎጂ ጋር አብረን ሆነንና ተቀምጠን ለኛ ስትበሳጭ ማየት በጣም ኃይለኛ ነው። እንድታለቅስ እናደርጋታለን፤ ምንም እንዳልሆነ እናሳውቃታለን እና ለመቀጠል እስክትዘጋጅ ድረስ ከአሷ ጋር ዝም እንላለን።

1.9. ደህንነትና ጭንቀትን መቆጣጠር

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ ሰራተኞች እና አስተባባሪዎች ያለማቋረጥ ለሌሎች ስቃይ የተጋለጡ ናቸው። ይህ ደግሞ አቅመ ማጣት፣ ርህራሄ ድካምና የድካም ስሜት ያስከትላል። ስለዚህ ራስን መንከባከብ ለሁለት ዋና ዋና ምክንያቶች ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ ሰራተኞች አስፈላጊ ነው፦

1. የራስዎን ደህንነት መጠበቅ፤ ራስን መንከባከብ ጭንቀትን ለመቆጣጠር፣ የአካል እና የአዕምሮ ጤናን ለማሻሻል እና የድካም ስሜትን ለመከላከል ይረዳል።
2. የጥቃቱ ተጎጂዎች ውጤታማ ድጋፍ መስጠት፤ ጥሩ እረፍት እና ስሜታዊ ሚዛናችሁን የጠበቃችሁ ከሆነ ተረጅዎችን ለመርዳት ይበልጥ ንቁ፤ አሳቢና ውጤታማ መሆን ትችላላችሁ።

ውጥረት (Stress)፦ ሰውነታችን ስጋት ወይም ፈታኝ ሁኔታ ሲገጥመው የሚሰጠው ተፈጥሯዊ ምላሽ ነው።

የፊዚዮሎጂ ውጥረት ምላሽ፤ መወጋት ወይም መሸሽ በመባልም ይታወቃል። በሰውነታችን እንደ ኮርቲሶልና አድሬናሊን ያሉ ሆርሞኖችን ይለቀቃሉ፤ እነዚህ ሆርሞኖች የልብ ምት፣ የመተንፈሻ ፍጥነትና የደም ግፊት እንዲጨምር በማድረግ ሰውነታችን አደጋ ሲገጥመው ለመቋቋም ያዘጋጁታል።

ሁለተኛ ደረጃ የስሜት መቃወስ፤ ለተረጂዎች ጉዳት በተደጋጋሚ መጋለጥ በጉዳይ ሰራተኛዎች ላይ ተመሳሳይ ስሜታዊነት እና ስነልቦናዊ ምላሾችን ሊያስከትልባት ይችላል። የእራስዎን የጭንቀት ምልክቶች ማወቅ በደህንነትዎ ላይ አሉታዊ ተጽእኖ ከማሳደሩ በፊት እርምጃ እንዲወስዱ ይረዳዎታል።

ተተኪ የሆነ የስሜት ቀውስ፤ ተተኪ የሆነ የስሜት ቀውስ በተደጋጋሚ ለአስቃቂ ቁሳቁስ መጋለጥ የሚያስከትለው ጥልቅ የሆነ የዓለም አመለካከት ለውጥ ነው።

የርኅራኄ ድካም ሌሎችን በመርዳት የሚመጣ ስሜታዊ እና አካላዊ ድካም ነው።

- ግለሰቧ የምትረዳቸውን ቀላል ቃላት መጠቀም ይኖርብናል።

ተግባር 1.14፤ መልመጃ በጥንድ - ጭንቀትን መለየት እና ቀስቃሾች

ጥንድ ሁኑ።

እያንዳንዱ ጥንዶች በፆታ ተኮር ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች የሚያጋጥሟቸውን የተለመዱ ጭንቀቶች በሃሳብ ያስተላልፋሉ።

የተወሰኑ የስራ ተግባራት፣ ፈታኝ የደንበኛ መስተጋብር፣ የሀብት ውስንነቶች፣ ወይም ማንኛውም ወደ መጨናነቅ የሚገፋፋዎት ሌላ ነገር አለ?

እያንዳንዱ ጥንዶች በፍሊፕ ቻርት ወይም በትልቅ ወረቀት ላይ የ"ጭንቀት ሜትር" ምስል ይፈጥራሉ። ቆጣሪው ከታች ከ "ጭንቀት የለም" እስከ "ከፍተኛ ጭንቀት" የሚደርሱ መለያዎች ያሉት ቀጥ ያለ መስመር መሆን አለበት።

የቡድን ውይይት (5 ደቂቃ)

እያንዳንዱ ጥንድ የጭንቀት መለኪያቸውን እና የተለመዱ አስጨናቂዎችን ለትልቅ ቡድን እንዲያቀርቡ ይጋብዙ።

ተጨማሪ የውይይት ነጥቦች

ለአንተ የጭንቀት የመጀመሪያ ማስጠንቀቂያ ምልክቶች የትኞቹ ናቸው?

የጭንቀት ምላሽዎን የሚቀሰቅሱት የትኞቹ ሁኔታዎች ናቸው?

የሚወስደ ጊዜ፡ 30 ደቂቃ (20 ደቂቃ ለውይይት እና 10 ደቂቃ ለጋራ ቡድን ፅብረቃ)

የመቋቋም አቅም መገንባት (Building Resilience)

የመቋቋም አቅም ማለት ከአስቸጋሪ ሁኔታዎች ለመላቀቅ፣ ፈታኝ ሁኔታዎችን ለመለመድ እና ደኅንነትን ለመጠበቅ ያለን ችሎታ ነው። የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ ሠራተኞች ውጥረትን በብቃት እንዲቆጣጠሩ እና ሥራን በሚጠይቁበት ጊዜ ደኅንነታቸውን እንዲያስጠብቁ ይረዳቸዋል።

የመቋቋም አቅምን ለመገንባት ቁልፍ ፅንሰ-ሀሳቦች-

1. ለራስ መራራት

- በተለይ በአስቸጋሪ ጊዜያት ለራስህ ደግና አስተዋይ ሁን።

2. ለራስ አዎንታዊ ንግግር

- አሉታዊ ሃሳቦችን በመቃወም ጠንካራ ጎኖችህንና ችሎታዎችህን በሚያረጋግጡ አዎንታዊ ሃሳቦች ይተኩዋቸው።

3. ዓላማ ያለው ሕይወት መምራት

- ስራዎ ምን ያህል አስፈላጊ እንደሆነና የጥቃት ተጎጂዎች ላይ ምን ያህል በግ ተጽዕኖ እንዳሳድሩ ለራስዎ ያስታውሱ።

ራስን መንከባከብ፡ ጭንቀትን ለመቆጣጠር እና ደህንነትን ለመጠበቅ ንቁ አቀራረብ/Proactive Approach/ ነው። እራስን መንከባከብ ቅንጦት አይደለም ነገር ግን እራሳቸውን ለሌሎች ዘወትር ለሚሰጡ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች አስፈላጊ ነው። እራስን መንከባከብ አካላዊ፣ አእምሯዊ እና ስሜታዊ ደህንነትዎን ለመንከባከብ ሆን ተብሎ የሚደረግ ጥረት ነው። እርስዎን የሚንከባከቧቸው እና የሚሞሉ፣ በተቻላችሁ መጠን እንድትሰሩ የሚያስችላችኑ ምርጫዎችን ማድረግ ነው። ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች፣ ራስን መንከባከብ በተለይ በስራው ተፈላጊ ባህሪ እና በሁለተኛ ደረጃ ጉዳት ላይ ሊደርስ ስለሚችል በጣም አስፈላጊ ነው።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች በህይወታቸው ውስጥ ሊያካትቷቸው የሚችሏቸው አንዳንድ ቁልፍ የራስ እንክብካቤ ስልቶች እዚህ አሉ፡-

I. አካላዊ የግል እንክብካቤ

- ጤናማ አመጋገብ ይኑርዎት፡ የተመጣጠነ ምግቦችን መመገብ እና በቂ ውሀን መጠጣት ሰውነትህ እና አእምሮህን ያነቃቃል።
- ለእንቅልፍ ቅድሚያ ስጡ፡ ጥሩ አካላዊና አዕምሯዊ ጤንነት እንዲኖርህ በየምሽቱ ከ7-8 ሰዓት ያህል ጥሩ እንቅልፍ ለማግኘት ጥረት አድርግ/ጊ።

- መደበኛ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ እድርግ/ጊ፡ አካላዊ እንቅስቃሴ ማድረግ ውጥረትን ይቀንሳል፤ ስሜትን ያሻሽላል እንዲሁም የኃይል ደረጃን ከፍ ያደርጋል። እንደ መራመድ፣ የጋ ወይም ዳንስ ያሉ ደስ የሚሉ እንቅስቃሴዎች ያድርጉ።
- ዘና ለማለት የሚረዱ ዘዴዎችን ተለማመዱ፡ እንደ ጥልቅ መተንፈስ፣ ቀስ በቀስ ጡንቻን ማዝናናት እና ተመስጦ ያሉ ቴክኒኮች ጭንቀትን ለመቆጣጠር እና መረጋጋትን ለማበረታት ይረዳሉ።

ራስን የመንከባከብ ልማድ ይፍጠሩ፡- በዕለት ተዕለት ወይም ሳምንታዊ ልማድዎ ውስጥ ለራስ እንክብካቤ እንቅስቃሴዎች/ተግባራት ጊዜ ይመድቡ።

ለራስህ/ሽ ደግ ሁኑ፡- ራሳችሁን አጥብቃችሁ ከመተቸት ተቆጠቡ፤ እንዲሁም ለራሳችሁ ርኅራሄን አሳዩ።

አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ እርዳታ ጠይቁ፡- ችግር ገጥሞችሁ ከሆነ ከሥራ ባልደረቦቻችሁ፣ ከአለቆቻችሁ ወይም ከአዕምሮ ጤና ባለሙያዎች እርዳታ ለመጠየቅ አትፍሩ።.

II. አዕምሯዊና ስሜታዊ እንክብካቤ

- ገደብ አውጣ፡ ከአቅማችሁ በላይ የሆነ ኃላፊነት ለመውሰድ ፈቃደኛ አለመሆንን ተማሩ። ይህ በሥራ ቦታም ሆነ በግል ሕይወታችሁ ገደብ ማውጣትን ይጨምራል።
- አዕምሮአዊነትን ይለማመዱ፡- አዕምሮአዊነት ያለፍርድ ለአሁኑ ጊዜ ትኩረት መስጠትን ያካትታል። እንደ ማሰላሰል ወይም አዕምሮአዊ የእግር ጉዞ ያሉ ቴክኒኮች ሀሳቦችዎን እና ስሜቶችዎን የበለጠ እንዲገነዘቡ ሊረዱዎት ይችላሉ፤ ይህም ጭንቀትን በብቃት ለማስተዳደር ያስችልዎታል።
- በሚያስደስቷችህ እንቅስቃሴዎች ይሳተፉ፡- ደስታና እርካታ በሚያስገኙላችሁ የትርፍ ጊዜ ማሳለፊያዎችና እንቅስቃሴዎችን ጊዜ መድብ።
- ከሚወዷቸው ሰዎች ጋር ይገናኙ፤ ከሚደግፉ ጓደኞች፣ የቤተሰብ አባላት ወይም ከቴራፒስት ጋር ጊዜ ያሳልፉ። ማህበራዊ ግንኙነት ለስሜታዊ ደህንነት አስፈላጊ ነው።
- ምስጋናን ተለማመዱ፡ አመስጋኝ በሆኑባቸው ነገሮች ላይ ማሰላሰል ስሜትዎን እና አጠቃላይ እይታዎን ሊያሻሽል ይችላል።

- አመስጋኝ ሁኑ፥ አመስጋኝ ስለሆናችሁባቸው ነገሮች ማሰላሰላችሁ ስሜታችሁና አጠቃላይ አመለካከታችሁን ሊያሻሽል ይችላል።

ራስን መንከባከብ ጉዞ እንጂ መድረሻ አይደለም። ለእርስዎ የሚበጀውን ማግኘት እና ወጥ የሆነ የህይወትዎ አካል ማድረግ ነው። ለራስ እንክብካቤ ቅድሚያ በመስጠት የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች ጽናትን መገንባት፣ ጭንቀትን መቆጣጠር እና ለጥቃት ተጎጂዎች ወላኝ ድጋፍ ማድረጋቸውን መቀጠል ይችላሉ።

1.10. በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ ክትትልና ግምገማ

ክትትልና ግምገማ (M&E) በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት (GBV) የሚያስተናግድ የማንኛውም ፕሮግራም ወሳኝ ገጽታዎች ናቸው። የፕሮግራሞችና የአገልግሎቶችን ውጤታማነት ለመገምገም፣ የማሻሻያ ቦታዎችን ለመለየትና የታሰበውን ውጤት እያሳካን መሆኑን ለማረጋገጥ ያስችሉናል።

ክትትል (Monitoring)

• የአገልግሎትና የፕሮግራም እንቅስቃሴዎችን፣ ውጤቶችን፣ እና የአጭር ጊዜ ውጤቶችን በየጊዜው መከታተል።

- ተግባራት በታቀደው መሰረት እየተተገበሩ መሆናቸውን ይለያል።
- ሊከሰቱ የሚችሉ ችግሮች የቅድመ ማስጠንቀቂያ ምልክቶችን ያቀርባል።
- በኮርስ አጋማሽ ላይ የአገልግሎቶች እና የፕሮግራም እንቅስቃሴዎች ማስተካከያዎችን ይፈቅዳል።

- በግንዛቤ ማስጨበጫ ዘመቻዎች ተደራሽ የሆኑ ሰዎችን ብዛት መከታተል።
- የሚሰጠውን የምክር ዓገልግሎት ክፍለ ጊዜ ብዛት መከታተል።
- የተረፉ የቀረቡ የአገልግሎት ዓይነቶች መመዝገብ።

ግምገማ (Evaluation)

- አገልግሎቶችን እና የፕሮግራሙን የረዥም ጊዜ ተፅእኖ እና አላማውን ለማሳካት ያለውን ውጤታማነት መገምገም።
- አገልግሎቶቹ እና ፕሮግራሙ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን በመቀነስ ረገድ ለውጥ እያመጡ እንደሆነ መወሰን።
- ቀጣይ የገንዘብ ድጋፍ ወይም ጣልቃ ገብነት ወይም/እና የፕሮግራም ማሻሻያዎችን ለማረጋገጥ ማስረጃዎችን ማቅረብ።
- ለወደፊት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እርምጃዎች ምርጥ ተሞክሮዎችን ለመለየት ይረዳል።

- የታ መሰረት ካደረገ ጥቃት ጋር የተያያዙ የእውቀት፣ የአመለካከት እና የባህሪ ለውጦችን መለካት።
- ተረጅዎች አገልግሎቶችን ካገኙ በኋላ ደህንነት እንደተሰማቸው ወይም እንደተበረታቱ ሪፖርት ማድረጋቸውን መገምገም።
- ከፕሮግራም ትግበራ በፊት እና በኋላ የታ መሰረት ካደረገ ጥቃት ተመንን/መጠንን ማወዳደር (በጥንቃቄ የተሞላ መረጃ መሰብሰብ እና ትንተና ያስፈልገዋል)።

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ የክትትል እና ግመገማ ተግዳሮቶች

- የደኅንነት አሳሳቢ ጉዳዮች፤ በክትትልና ግመገማ ተግባራት ውስጥ ለሚሳተፉ የጥቃቱ ተጎጂዎች ምስጢራዊነትን እና ደህንነትን ማረጋገጥ በጣም አስፈላጊ ነው።
- ሚስጥራዊነት ያለው መረጃ፤ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጋር የተያያዙ መረጃዎችን መሰብሰብ፣ መተንተን እና ማጋራት ሚስጥራዊነት ያለው እና ስነምግባርን የሚጠይቅ ሊሆን ይችላል። ጥቅል ድምር፡ ከብዙ ስም-አልባ ጉዳዮች/ኬዞች/ የተገኙ መረጃዎችን በማጣመር ማንነቶችን ሳያሳዩ ግንዛቤን ይሰጣል። በዚህ መረጃ ውስጥ ያሉ ሁኔታዎችን መተንተን (ቦታ፣ አይነት፣ የዕድሜ ምድብ) እርምጃዎችን ኢላማ ለማድረግ እና የፖሊሲ ውሳኔዎችን ለማሳወቅ ይረዳል። ነገር ግን፣ የነጠላ ጉዳይ፡ ዝርዝሮችን ማጋራት ተጎጂዎችን የማጋለጥ፣ ሚስጥራዊነትን የሚጥስ፣ ዳግም ስሜታዊነትን እና ሪፖርት የማድረግን እንቅፋት ይፈጥራል።
- መለያ መስጠት፡- የተለያዩ ነገሮች ጣልቃገብነት ምክንያቶች የተነሳ የአንድን የተወሰነ ፕሮግራም በጾታን መሰረት ባደረገ ጥቃት ላይ የሚያሳድረውን ተጽእኖ ለይቶ ማወቅ ፈታኝ ሊሆን ይችላል።

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ ለክትትል እና ግመገማ ግምት ውስጥ መግባት ያለባቸው ነገሮች

- ባለድርሻ አካላትን ያሳትፉ፡- የጥቃቱ ተጎጂዎችን፣ አገልግሎት ሰጪዎችን እና ሌሎች ባለድርሻዎችን በክትትል እና ግመገማ ሂደት ውስጥ ያካትቱ።

- አሳታፊ አቀራረብን ተጠቀም፡- ከባለድርሻ አካላት ጋር በባህል ተስማሚ የሆኑ ለክትትል እና ግምገማ መሳሪያዎችን እና ዘዴዎችን ለማዘጋጀት ይስሩ።
- በውጤቶች ላይ አተኩር፡- በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ላይ ያለውን ተጽእኖ የሚያሳዩ የመለኪያ ፕሮግራም ውጤቶችን ቅድሚያ ይስጡ።
- የስነምግባር መረጃ መስብሰብን ማረጋገጥ፡ ከተሳታፊዎች በመረጃ የተደገፈ ስምምነት ያግኙ እና የመረጃ ሚስጥራዊነትን ይጠብቁ።

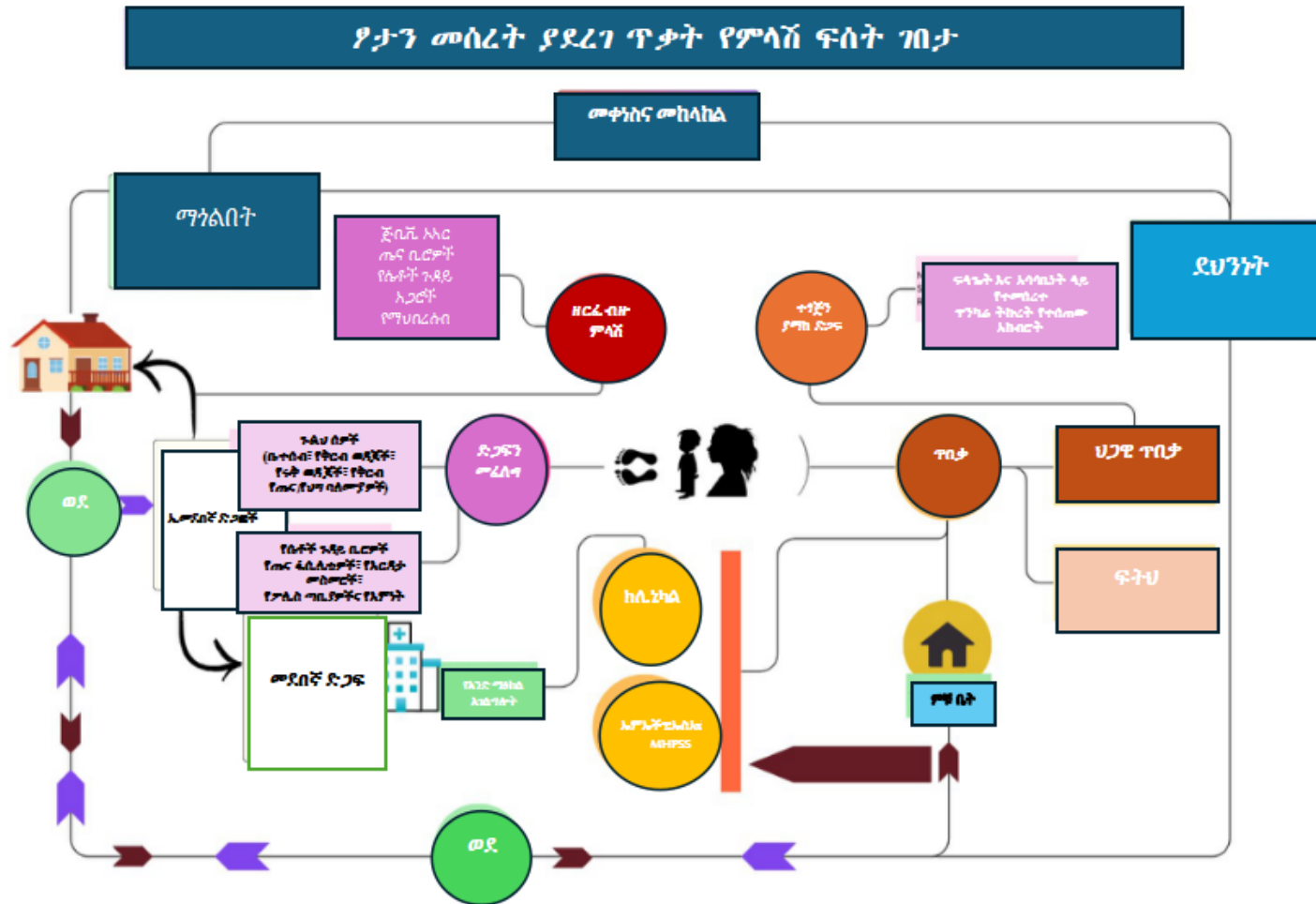
የክትትል እና ግምገማ (M & E) ዋና ዋና ክፍሎች (ከክትትልና እና ግምገማ መሣሪያ ስብስብ የተወሰደ፣ 2004)

ደረጃ	አካባቢ	ቁልፍ ጥያቄዎች	ጠቋሚ ምሳሌ
ግብዓት (ስልቶች፣ ፖሊሲዎች፣ መመሪያዎች ፣ ፋይናንስ)	- ፖሊሲ - ወጪ ማውጣት - መሠረተ ልማት - ማስተባበር	- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ብሔራዊ ስትራቴጂክ ዕቅዶች (ማለትም OVCs) - ፖሊሲ፣ SOPs እና መመሪያዎች አሉ። - ቅንጅት ተቋቁሟል - መሠረተ ልማት እና መሳሪያዎች ይገኛሉ	- በአገር አቀፍ ደረጃ በሥራ ላይ ያለው ፖሊሲና መመሪያ - የስርጭት መስቀለኛ መንገድ ተመርጧል - አቅራቢዎች የተመረጡ/አኬሰሱዎች - ለቴክኒካል እና ለተግባራዊ ጉዳዮች የማስተባበር ዘዴ
ሂደት (የሰው ሃይል፣ ስልጠና፣ ሽቀጦች)	የሰው ሀብት	ለአገልግሎት አሰጣጡ እና ለክትትል የሚሆን የሰው ሃይል ተቀጥሮ፣ በቂ ተነሳሽነት ያለው፣ የሰለጠነው እና የተሰማራ ነው።	ለጣልቃ ገብነት በሀገር አቀፍ ደረጃ የሰለጠኑ ሰዎች ብዛት
	መድኃኒቶች፣ መሠረታዊ ፍላጎቶች፣ የክብር ዕቃዎች እና ሽቀጦች	- መድሐኒቶች ያለማቋረጥ ለተጠቃሚዎች በትክክለኛው ጊዜና ቦታ ይገኛሉ - መሠረታዊ ፍላጎቶች (ምግብ፣ አልባሳት፣ ወዘተ) ለተጎጂ ሕዝብ በትክክለኛው ጊዜና ቦታ በቋሚነት ይገኛሉ። - ደረጃውን የጠበቀ የሕክምና መመሪያና የአጠቃቀም መመሪያ ተዘጋጅቶ ተዘጋጅቷል።	% በየወሩ/በየሩብ ደረጃ የመድኃኒት አከፋፈል ሁኔታን (መሙላትን፣ እጥረትን፣ ፍጆታን፣ ጥራትን፣ ኪሳራን) ሪፖርት ያቀርባል። - የተጎጂዎችን መሠረታዊ ፍላጎቶች የሚፈቱ የተደራጁ ተግባራት ብዛት - የህዝብ ብዛት - የሕክምና መመሪያዎች እና የአጠቃቀም መመሪያዎች ተዘጋጅተው በአገልግሎት ቦታዎች ይገኛሉ
ውጤቶች (አገልግሎቶች ፣ ቁጥር ደርሷል፣ ሽፋን)	የአገልግሎት አሰጣጥ ቴክኖሎጂዎች	ጣልቃ ገብነት በበርካታ ወይም በአብዛኛው ወረዳዎች ወይም በሌላ የአስተዳደር ክፍል ውስጥ ተደራሽ ነው።	- የዲስትሪክቶች ቁጥር ወይም % ወይም ሌላ የአስተዳደር ክፍል ቢያንስ አንድ የመድኃኒት ወይም የኪት ማከፋፈያ ማዕከል - ቁጥር ወይም % የዲስትሪክት ወይም ሌላ የአስተዳደር ክፍል የሚፈለገው የእርዳታ አቅራቢዎች ቁጥር %

			የመድኃኒት ማከፋፈያ ተቋማት የመድኃኒት እጥረት አለመኖሩን ሪፖርት አድርገዋል። • % ለጣልቃ ገብነት የታጠቁ ከተመረጡት አቅራቢዎች (ላቦራቶሪዎች፣ ነርሶች፣ ሳይኮሶሻል ድጋፍ፣ ሌሎች)
	እውቀት፣ ችሎታ እና ልምምድ	• የታለመው ህዝብ የጣልቃ ገብነትን ጥቅም ያውቃል • የታለመው ህዝብ ለ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እውቀት እና አመለካከት አሻሽሏል።	• በቁጥር ወይም % የዲስትሪክት ወይም ሌላ የአስተዳደር ክፍል ከተሰየመ አገልግሎት ሰጪ ጋር በጣልቃ ገብነት መመሪያ መሰረት የሚሰራ
ውጤቶች /Outcome/ (የተለወጡ ባህሪያት፣ ሽፋን)	• በሕክምና ላይ ያሉ ሰዎች፣ ከጣልቃ ገብነት ተጠቃሚ የሆኑ ሰዎች	• አብዛኛው የታለመለት ህዝብ በጣልቃ ገብነት የተሸፈነ ነው።	• በጣልቃ ገብነት የተሸፈነው የታለመው ህዝብ ቁጥር ወይም %
	• የተለወጡ ባህሪያት	• ለ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ያላቸውን ተጋላጭነት የሚቀንሱ ባህሪያትን የሚወስዱ የታለመው ህዝብ ቁጥር ወይም መጠን መጨመር	• የተፈለገው የጤና ፍለጋ ባህሪ ያለው የታለመ ህዝብ ቁጥር ወይም %
ተፅዕኖዎች (ስነህይወት እና የህይወት ጥራት)	በሽታ፣ ሞት፣ ማህበራዊ-ኢኮኖሚያዊ ደህንነት	• በጣልቃ ገብነት ምክንያት አብዛኛው የታለመው ህዝብ በተሻለ ጤና እና ደህንነት ላይ ነው።	• ከ6፣ 12 ወራት በኋላ ክሊኒካዊ (እና ሊላካ የሚችል) የመዳን ምልክቶች የሚያሳዩ የታለመ ህዝብ ብዛት • የበሽታ መስፋፋት በክልል ወይም በአገር አቀፍ ደረጃ

ሰንጠረዥ 1. 5. የክትትልና ግምገማ ዋና ዋና ክፍሎች

1.11. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ ፍሰት ገበታ

ምስል 1. 2፤ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አጠቃላይ ፍሰት ቻርት

ማጠቃለያ

ይህ የሰልጣኞች ማንዋል በአለም አቀፍ ደረጃ በሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ሰዎችን የሚጎዳ ሰፊ ጉዳይ ስለሆነውን ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አጠቃላይ እይታን አቅርቧል። የተለያዩ የጥቃት ዓይነቶችን፣ መንስኤዎቻቸውን እና ዋና መርሆችን ለ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ምላሾች ውጤታማ በሆነ መንገድ ይዘረዝራል፤ ይህም የጥቃቱ ተጎዲዎችን ያማከለ አቀራረብን አፅንኦት ይሰጣል።

መመሪያው የተለያዩ አገልግሎት ሰጭዎች የጥቃቱ ተጎዲዎችን ሁለንተናዊ ፍላጎቶች (የህክምና እንክብካቤ፣ የህግ እርዳታ፣ የስነ-ልቦና ድጋፍ) ለማሟላት የሚተባበሩበት የባለብዙ ዘርፍ አቀራረብን አስፈላጊነትን ያጎላል። በፈውስ ጉዟቸው ሁሉ የተቀናጀ እና ቀጣይነት ያለው ድጋፍን በማረጋገጥ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ጉዳይ አያያዝን ያስተዋውቃል።

ደህንነት እና ደህንነት በጣም አስፈላጊ ናቸው። መመሪያው ደህንነታቸው የተጠበቁ ቦታዎችን መፍጠር እና ከፍተኛ ስጋቶችን የሚጋፈጡ የተጋላጭ ቡድኖችን ልዩ ፍላጎቶችን ይመለከታል። እንዲሁም የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስጋቶችን ለመቀነስ እና ደህንነታቸው የተጠበቀ ማህበረሰቦችን ለማፍራት የመከላከያ እርምጃዎችን ያጎላል።

የግንኙነት ችሎታዎች እና ለአገልግሎት አቅራቢዎች ራስን መንከባከብ ወሳኝ መሆኑን ያሳያል። መመሪያው በንቃት ለማዳመጥ፣ ክፍት ጥያቄዎችን ለመጠቀም እና ስሜቶችን የማረጋገጥ ዘዴዎችን ይዘረዝራል። የዳኝነት/ፈራጅነት ቋንቋን ወይም የጥቃቱ ተጎዲዎችን መወንጀልን አያበረታታም።

ለአደጋ ተጋላጭ ለሆኑት አገልግሎት አቅራቢዎች ራስን መንከባከብ አስፈላጊ ነው። መመሪያው ጤናማ የአኗኗር ዘዴዎች፣ የቀስ በቀስ ራስን ዘና የማድረጊያ ቴክኒኮችን እና ገደቦችን ማስቀመጥን የመሳሰሉ የመቋቋም አቅምን ለመገንባት የሚያስችሉ ዘዴዎችን ይጠቁማል።

በመጨረሻም መመሪያው የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ፕሮግራሞችን እና እንቅስቃሴዎችን መከታተልና መገምገምን (M&E) ይሸፍናል። ክትትልና ገምገማ (M&E) የፕሮግራም ውጤታማነትን ለመፈተሽ አስፈላጊ ናቸው እናም ከባህላዊ ተገቢ ዘዴዎችን መጠቀም፣ የፕሮግራም ውጤቶችን መለካት እና ስነ-ምግባራዊ መረጃ መሰብሰብን ማረጋገጥ አለበት።

ምዕራፍ 2፤ የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ/ጉዳይ አያያዝ/አስተዳደር

ምዕራፍ ሁለት፤ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ

የምዕራፍ መግለጫ፤ ይህ ምዕራፍ በስራዎ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ጉዳይ የማስተዳደር እርጃዎችን የመተግበር ችሎታን ይስጥዎታል። በምእራፉ ውስጥ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ አስፈላጊነት፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ መሰረታዊ ዕንሰ-ሀሳቦችና መሰረቶች፤ ጥራት ያለው የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ጉዳይ አያያዝን እንዴት ማዘጋጀት እንደሚቻል፤ ከቁጥጥር እና ከጉዳይ አስተዳዳሪዎች የሚጠበቁ ሚናዎችን ይዳስሳል። በተጨማሪም ማሰልጠኛ ማንዋሉ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ደረጃዎች በዝርዝር ይሸፍናል።

የምዕራፍ ዓላማ፤ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ሰልጣኞች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፦

- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ደረጃዎችን ተግባራዊ የማድረግ አቅም ያሳያሉ።

ዝርዝር አላማዎች፦ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ላይ ሰልጣኞች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፦

- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ኬዝ አያያዝን ይግለጻሉ
- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ የንድፈ ሃሳብ መሰረት ያብራራሉ
- ተሳታፊዎችን በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ኬዝ አያያዝ አካላት መካከል ያለውን ቅንጅት ይገነዘባሉ
- ምርጥ ተሞክሮዎችን በማክበር የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ደረጃዎችን ስልታዊ በሆነ መንገድ ያሳያሉ።
- ይፋ ማድረግን እንዴት መያዝ እንዳለበት ይለማመዳሉ
- ከፍተኛ ጥራት ያለው የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ኬዝ አያያዝ አገልግሎቶችን ለማቋቋም ስትራቴጂዎችን መለየት እና መተግበር
- ቁልፍ የሙያ ብቃት እና የጉዳይ አስተዳዳሪ ጥራት መለየት

የምዕራፉ ይዘቶች

- 2.1. የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ መግቢያ
- 2.2. ተጎጅን ያማከለ አቀራረብ ንድፈ-ሃሳባዊ መሰረት
- 2.3. በየታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደሪ አካላት መካከል ያለ ቅንጅት
- 2.4. ይፋ ማድረግ
- 2.5. ጥራት ያለው የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ አገልግሎቶችን ማቋቋም
- 2.6. የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ ያሉ ደረጃዎች
- 2.7. የሙያ ብቃት እና የጉዳይ አስተዳደሪ ጥራት

2.1. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ መግቢያ

ተግባር 2.1፤ የቃላት ጥምረት

በፍሊፕ ቻርት ላይ የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር የሚለውን ቃል ያነባሉ።

ስለየታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ስታስቡ ወደ አእምሯችሁ የሚመጡትን ቃላት ወይም ሀረጎች ጥሩ።

ቆይታ፡ 10 ደቂቃዎች

የየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ለተጎጂዎች ድጋፍ ለመስጠት ስልታዊ አቀረረብ ነው። የየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ዓላማው የጥቃቱ ተጎጂዎችን (እና፣ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ተንከባካቢዎቻቸውን) በምርጫዎቻቸው ላይ ግንዛቤን በማሳደግ፣ በመረጃ ላይ የተመሰረተ ውሳኔ እንዲያደርጉ በመርዳት እና በሂደቱ ውስጥ ስሜታዊ ድጋፍን በመስጠት ማጥናት ነው።

የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ከግምት መግባት ያለባቸው ነገሮች፤

የየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በዘርፉ ልዩ ዕውቀት ባላቸው ድርጅቶች የቀረበ ሲሆን የጉዳይ አስተዳደር አካላት የሚከተሉትን ነገሮች ከግምት ውስጥ ማስገባት አለባቸው፡

- ሁልጊዜ የመመሪያ መርሆችን ማክበር
- የጉዳይ አስተዳደር ሂደቶች ውስብስብ እና ዝርዝር ሊሆኑ ይችላሉ። በመሠረታዊ ነገሮች ላይ ያተኮሩ እና አጠቃላይ ሂደቱን ቀላል ያድርጉት።
- ከእውነት የራቁ ተስፋዎችን ሳይጠብቁ ሊያቀርቧቸው በሚችሉ አገልግሎቶች ላይ ያተኮሩ።
- ሁኔታው በተለይ አስተማማኝ በማይሆንበት ጊዜ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወቅታዊ ፍላጎቶች፣ ክህሎቶች እና አቅም ላይ ማተኮር።
- ለችግሩ ምላሽ ለመስጠት ወቅታዊ እርምጃዎችን መውሰድን ማረጋገጥ።

- የጉዳይ አስተዳደር የሰለጠኑ፣ በደንብ ቁጥጥር የሚደረግባቸው እና ልምድ ያላቸው ሰራተኞች ስራቸውን ለማከናወን የሚያስችል ጊዜ እና ግብዓቶች እንዲኖራቸው ማረጋገጥ።
- የጉዳይ አያያዝ በተቻለ መጠን ደህንነቱ በተጠበቀ እና ሚስጥራዊ በሆኑ ቦታዎች መከናወን አለበት።
- የቤት ጉብኝቶች ተገቢ ከሆነ ብቻ መከናወን አለባቸው።

2.2. ተጎጂ ያማከለ አቀራረብ ንድፈሃሳባዊ መሰረት

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ የእያንዳንዱ ተጎጂ መብት የሚከበርበት እና ተጎጂዎች በክብር እና በአክብሮት የሚስተናገዱበት ደጋፊ አካባቢ ለመፍጠር ያለመ ነው። የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ እያንዳንዱ ተጎጂ፡-

- ለእንክብካቤ እና ለድጋፍ እኩል መብት አለው።
- የተለያዩ እና ልዩ ናቸው።
- ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልምዳቸው በተለየ ምላሽ ይሰጣሉ
- የተለያዩ ጥንካሬዎች፣ አቅሞች፣ ሀብቶች እና ፍላጎቶች አሏት።
- በእሷ/በእሷ ላይ የደረሰባትን እና ከዚያ በኋላ ስለሚሆነው ነገር ማን ማወቅ እንዳለበት የመወሰን መብት፣ ለእሱ/እሷ ዕድሜ እና ሁኔታ ተስማሚ የሆነ መብት አላት።
- ሊታመን እና በአክብሮት፣ በደግነት እና በአዛኝነት ሊታተም ይገባል።

ተግባር 2.2፤. አስብ - በጥንድ መሆን - አጋሩ

- የኬዝ አስተዳዳሪ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብን እንዴት ሊከተሉ ይችላል?

የሚወስደው ጊዜ፤ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለማሰብ እና የ5 ደቂቃ ለማንጸባረቅ)

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ መጠቀም ማለት እርስዎ፤

- የግለሰብን ልምድ ያረጋግጡ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ ማለት የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንደምናምናቸው እና ልምዶቻቸውን ወይም በቀጠይ ለማድረግ ለወሰኑት ውሳኔዎቻቸውን ፍርድ እንደማንሰጥ ከነሱ ጋር የመግባባት አስፈላጊነት ላይ አጽንኦት ይሰጣል። የሁኔታቸው ባለሙያዎች እንደሆኑ እናምናለን።
- * ግለሰብን ለማጎልበት ይሞክሩ፤ ተጎጂን ያማከለ አቀራረብ ግለሰቧን በመርዳታ ሂደቱ ማዕከል ማድረግና እና ግለሰቧን ለማጎልበት ያለመ ነው። ከጥቃቱ ተጎጂዎች ጋር የሚደረጉ መስተጋብር በእርዳታ ሂደቱ ውስጥ ውሳኔ ሰጪዎች መሆናቸውን በማረጋገጥ የቁጥጥር ስሜታቸውን ወደነበረበት ለመመለስ ያለመ መሆን አለበት።
- * የግለሰቡን/ቧን ጥንካሬዎች አጽንኦት ይስጡ፤ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ የጥቃቱ ተጎጂዎች የመቋቋም እና ችግር መፍቻ መንገዶች እንዳሏቸው ይገነዘባል። የጥቃቱ ተጎጂዎችን ውስጣዊ እና ውጫዊ ሀብቶች መረዳትና መገንባት ትኩረትን ከድክመቶቻቸው እና ከችግሮቻቸው ወደ ጥንካሬዎቻቸው ለማዞር ለመጀመር ጥሩ መንገድ ነው። ይህ በጥንካሬ ላይ የተመሰረተ አቀራረብ የሰዎችን ተፈጥሮአዊ የመቋቋም ችሎታ ለመገንባት እና ለመገንዘብ ይረዳል።
- * የመርዳት ግንኙነትን ዋጋ ይስጡ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ ረዳቱ ከተረፈው ጋር ያለው ግንኙነት ለመፈወስ መነሻ ነጥብ መሆኑን አጽንኦት ይሰጣል። ይህ ማለት ከተረፈው ጋር ያለንን ሁሉንም ግንኙነቶች እንደ ግንኙነት እና መተማመን ለመገንባት እንደ እድል ማየት አለብን ማለት ነው።

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ ምክንያታዊነት?

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልምድ ካላቸው ሰዎች ጋር አብሮ በመስራት የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ የመጠቀም አመክንዮ የሚመጣው ከንድፈ ሃሳብ፣ ልምምድ፣ የሴቶች መብት እንቅስቃሴዎች ተሟጋችነት እና ተጎጂዎችን ለመፈወስ እና ለማገገም በጣም የሚረዳውን የድጋፍ አይነትን የመግለፅ ምርምር ነው።

1. የማህበራዊ ስራ ጉዳይ አስተዳደር/አያያዝ

የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ከጉዳይ አያያዝ ጋር በተያያዘ ከማህበራዊ ሥራ አቀራረብ የሚመነጭ ነው። ተጎጂን ማዕከል ባደረገ አቀራረብ ውስጥ የሚገኙት የማህበራዊ ስራ ጉዳይ አስተዳደር ገፅታዎች፤

▪ በግለሰቦች ላይ ያማከለ አገልግሎቶች

የጥቃቱ ተጎጂዎች በእገዛ ሂደቱ ማዕከል ናቸው፤ እና ድጋፉ እንደየፍላጎታቸው እና እንደየሁኔታቸው የተዘጋጀ ነው።

▪ የጥቃቱ ተጎጂ-ማህበራዊ ሰራተኛ የግንኙነት ሚና

ተጎጂዎች ግባቸውን እንዲያሳኩ ለመርዳት በጉዳይ ሰራተኛው እና በተጎጂዎች መካከል ያለው ግንኙነት ወሳኝ ነው።

▪ ሰው-በ-አካባቢ ማዕቀፍ

አንድ ሰው በማህበራዊ እና በአካላዊ አካባቢው ተጽዕኖ ይደርስበታል፤ እና ልምዶቹም እንደዚሁ መረዳት አለባቸው። ይህ ማዕቀፍ በስርዓታዊ ኢፍትሃዊነት እና ጭቆና ውስጥ ያሉ የግለሰቦችን የጥቃት ልምዶች ለመረዳት አስፈላጊ ነው፤ ለምሳሌ፤ ባላባት/ፓትሪያሪክ

▪ የጥንካሬ እይታ

በአንድ ሰው ላይ ስህተት ላይ ብቻ ከማተኮር ይልቅ፤ የጉዳይ ሰራተኛው በአያያዝ አገልግሎት ውስጥ ያለውን ነባራዊ የመቋቋም እና የዕድገት አቅም ይደግፋል እና ይገነባል።

2. የአስቃቂ ሁኔታ ንድፈሃሳብ እና ልምምድ/Trauma theory and practice/

ተግባር 2.3. የግለሰብ ነጸብራቅ

የአስቃቂ ሁኔታ የስሜት ቀውስ/Trauma/ ምንድን ነው?

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለማሰብ እና የ5 ደቂቃ ለማንጸባረቅ)

የአስቃቂ ሁኔታ የስሜት ቀውስ/Trauma/ ማለት ጥልቅ የሆነ አስጨናቂ ወይም አስጨናቂ ተሞክሮ ተከትሎ የሚመጣ ብዙውን ጊዜ ከባድ ውጥረትን የሚካትት ሲሆን ከሳራን ወይም ጉልህ ለውጥን ያጠቃልላል። እንደ ጥልቅ አስጨናቂ ወይም አስጨናቂ ተሞክሮ ይገለጻል። የጥቃት ድርጊቶች አስቃቂ ሊሆኑ ይችላሉ። የአንድ ሰው የአሰራር ሁኔታን ሁሉ የሚነካ እና ሰዎች በዓለም ላይ የመቈጣጠር፣ የመገናኘት እና ትርጉም ያለው ስሜት እንዲኖራቸው የሚያደርግ የተለመደውን የእንክብካቤ ሥርዓት ሁሉ ይነካል።

የአስቃቂ ሁኔታ የስሜት ቀውስ አንድ ሰው ከሌሎች ጋር ያለውን ግንኙነት ያቋርጣል፣ ይህም ማለት የማገገሚያ ሂደቱ ከሌሎች ጋር ግለሰብ/ቧ ባለው/ት ግንኙነት ላይ ትኩረት ማድረግ አለበት ማለት ነው።

የጉዳይ አስተዳደር ከተቻለ ልዩ የአእምሮ ጤና ክብካቤ ጋር የተገናኘ መሆን አለበት፣ እና የጉዳይ ሰራተኞች በአስቃቂ ሁኔታ በመረጃ የተደገፈ የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን ለመስጠት ስለቱራማ እና የአስቃቂ ህክምናን የሚመሩ መርሆዎች ግንዛቤ ሊኖራቸው ይገባል።

እነዚህ መርሆዎች የሚከተሉትን ያካትታሉ፤

- **አክብሮት እና አዎንታዊ ግምት፣** ይህም የጉዳዩ ሠራተኛ አገልግሎቶችን ለሚፈለግ ለተጎጂ ሰው ፈቃደኝነት እና ድፍረት አክብሮት እንዳለው እና ከተሞክሮ በላይ ለመፈወስ እና ለማደግ የተረጅውን ሰው ችሎታ እውቅና መስጠት መቻል አለበት።
- **ደህንነትን ማቋቋም፡** በአካልም ሆነ በስነልቦና አገልግሎት ለማግኘት የምትሄድ ደንበኛ በምትሄድበት አገልግሎት ሰጪዎች የማትተች፣ የማይፈረድባት፣ ሃሳቧ የማይቋረጥና ወድቅ የማይደረግባት፣ የማትጠላ፣ የማትዋረድበት መሆኑን መረጋገጥ አካላዊ ደህንነቱ እና አካላዊ ቦታው ደህንነቱ የተጠበቀ ማድረግ ይገባል።

- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከማህበረሰቡ ጋር ያነበራቸውን ግንኙነት መልሶ ማቋቋም፡- ከአስቃቂ ገጠመኞች ማገገም በአብዛኛው የሚከሰተው በግንኙነቶች አውድ እና መተማመንን፣ ራስን በራስ የማስተዳደርን፣ ተነሳሽነትን፣ ብቃትን፣ ማንነትንና ቅርርብን እንደገና በመገንባት ላይ ነው።

3. የሴቶች ንቅናቄዎች (Women's movements)

- በታሪክ ውስጥ በሰሜን እና ደቡብ የአለም አቀፍ ክፍል ውስጥ የነበሩ የሴቶች ንቅናቄዎች እና ድርጅቶች ለሴቶች የቅርብ አጋር እና ወሲባዊ ጥቃት የመጀመሪያ ምላሽ ሰጭዎች ናቸው። በጥቃቱ ተጎጂዎች ስሜታዊ እና ቁሳዊ ድጋፍ በመስጠት እና ፍላጎቶቻቸውን እንዲሁም መብቶቻቸውን ወክለው በመሟገት ረገድ ወሳኝ ነበሩ እና አሁንም ቀጥለዋል።
- በሴቶች ላይ የሚፈፀሙ የጥቃት ድርጊቶች የሚከሰቱት በተለያዩ የሃይል ደረጃዎች (ማለትም፣ የጥቃት ተጎጂዎች ያነሡ እና ወንጀለኞች ደግሞ የበለጠ ኃይል) ምክንያት መሆኑን እንዲሁም በሴቶች ላይ የሚፈፀሙ የጥቃት ድርጊቶች በወንጀለኛው የሃይል አላግባብ መጠቀምና የቁጥጥር አጠቃቀም ምክንያት ግለሰቦችን ኃይል እያጡ መሆናቸውን ይገነዘባል።
- የጥቃቱ ተጎጂን በመደገፍ ህይወቷን እና ሃይሏን እንደገና መቆጣጠር ላይ ትኩረት ተደርጓል።
- የድጋፍ ሂደቱ ይህንን ለማድረግ አንዱ መንገድ ነው፣ እንዲሁም የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከሌሎች ጥቃት ከደረሰባቸው ሴቶች ጋር ማገናኘት፣ እና እድሎችን መፍጠር (እና ተጎጂዋ ዝግጁ ከሆነች) ስለ ተሞክሮዎቻቸው እንዲነጋገሩ ማድረግ ነው።

4. የጥቃቱ ተጎጂዎች የሰጡት ማስረጃ

ፆታን መሰረት ያደረገ ትቃት ጉዳይ አያያዝን የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያማከለ አቀራረብ ከጤና ተቋማት በተደረጉ ጥናቶችም ጥቃት ያጋጠማቸው ሴቶች የሚከተሉትን ከአገልግሎት አቅራቢዎች እንደሚፈልጉ ተመላክቷል፦

- በትኩረት ማዳመጥ

- ለፍላጎቶቻቸው ስሜታዊ ያልሆነ የፍርድ ምርመራ
- ይፋ ያደረጉትን መግለጫቸውን ትክክለኛነት ማረጋገጥ
- ለእሷ እና ለልጇቿ ደህንነትን ማሻሻል/መጨመር
- ሀብቶችን ለማግኘት ድጋፍ እና እገዛ መስጠት

2.3፤ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር አካላት መካከል ያለው ቅንጅት

ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር የብሔራዊና ክልላዊ ደረጃ ቅንጅት

የትብብር መዋቅር፤ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳዳሪዎች ጋር አብረው የሚሰሩ በተለያዩ ደረጃዎች (ሀገርአቀፍ፣ ክልላዊ፣ እስከ ማህበረሰብ) ያሉ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -ጉዳይ አስተዳዳሪ አስተባባሪዎች አሉ።

የትብብር መድረኮች፤ በብሔራዊ እና በክልል ደረጃ ያሉ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ማስተባበሪያ መድረኮች ጥቅም ላይ ይውላሉ። እነዚህ የትብብር መድረኮች ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -ኬዝ አያያዝን እንደ ቁልፍ ቦታ ያካትታሉ።

ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ዘርፈብዙ ማስተባበሪያ መድረኮች

በብሔራዊ ደረጃ፤

ብሔራዊ ማስተባበሪያ አካል (የአመራር ኮሚቴ)፤ ይህ ኮሚቴ የብሔራዊ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -ኬዝ አያያዝ (GBV-CM) መመሪያ አተገባበርን ይመራል እንዲሁም በተለያዩ ዘርፎች መካከል ግንኙነት ያመቻቻል።

ብሔራዊ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሃላፊነት ቦታዎች (GBV AoR)፤ ይህ ቡድን በድንገተኛ ሁኔታዎች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ምላሽ ላይ ያተኩራል እንዲሁም አጠቃላይ የጉዳይ አስተዳደር ስርዓት ለመመስረት ይረዳል።

በክልል ደረጃ፤

የክልል የልጆች ጥበቃ-ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የሃላፊነት ቦታዎች (CP-GBV AoR)፤ ይህ ቡድን በዝቅተኛ የአስተዳደር ደረጃዎች (ማለትም ዞኖች፣ ወረዳዎች፣ ማህበረሰቦች) የጉዳይ አስተዳደር ስርዓትን ለማጠናከር ከብሔራዊ የሃላፊነት ቦታዎች (AoR) ጋር ይሰራል።

በሴቶች እና ሕፃናት ላይ የሚደርሰውን ጥቃት ለማስቆም የሚያስችል የክልል አስተባባሪ አካል (EVAWC):- ይህ በዞን ደረጃ እና ከዚያ በታች ባሉ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -ኬዝ አስተዳዳሪ ተግባራት ግንባር ቀደም መድረክ ነው። የድርጊት መርሃ ግብሮችን ያዘጋጃል፤ ሀብቶችን ይመድባል እንዲሁም ለሠራተኞች ተገቢውን ስልጠና መስጠቱን ያረጋግጣል።

በማህበረሰብ ደረጃ:

ፀረ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች ግብረ ሃይል /Anti-GBV-HTP task forces:- ይህ በማህበረሰብ ደረጃ ዘርፈ ብዙ አካል ሲሆን በቀበሌ አስተዳዳሪዎች የሚመራ እና ከጾታን መሰረት ያደረገ የጥቃቱ ተጎጂዎች በመለየት እና በመንከባከብ የሚያስተባብር ነው። ማህበራዊ ሰራተኞች እና የሴቶች ልማት ማህበራት እዚህ ላይ ቁልፍ ሚና ይጫወታሉ።

2..4 ይፋ ማድረግ/Disclosure/

ይፋ ማድረግ፦ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባ አዋቂ የገጠማትን/ውን ነገር ከሰው ጋር ለማካፈል ምርጫን ይመለከታል። መረጃውን ለማን እንደሚያጋሩ፣ የደረሰባቸውን ትንሽም ሆነ ብዙ የመግለጥ እና መረጃውን መቼ እንደሚያስውቁ የመምረጥ መብት አላቸው።

ማሳወቅ/Identification/፦ ሰዎች ሌላ ሰው የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት እንደደረሰበት ለአገልግሎት አቅራቢው የሚያሳውቁበትን ሁኔታ ያመለክታል።

ተግባር 2.4. አስቡ - ጥንድ ሁኑ - አጋሩ

በአካባቢያችሁ ውስጥ በፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት የተፈጸመባቸው ጉዳዮች ይፋ ተደርገዋል ወይስ ተለይተዋል?

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የማሰብ እና 5 ደቂቃ ለማንጸባረቅ)

ማንኛውም አገልግሎት አቅራቢ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተትን ከጥቃቱ ሰለባ ከተቀበለ በሆላ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን የይፋ ማድረግ መመሪያዎችን መከተል አለበት፦

- ስላሉት የምላሽ አገልግሎቶች የተሟላ መረጃ መስጠት፣ አገልግሎቶቹ የሚሰጡበት የጊዜ ሰሌዳ፣ እነዚህን አገልግሎቶች እንዴት ማግኘት እንደሚችሉ መረጃ እና አስፈላጊው ድጋፍ ከተረጅው ፍላጎት ጋር በማጣጣም መስጠት
- እርዳታ ከየት እና ከማን ጋር የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንደሚፈልጉ ያላቸውን ፍላጎት ያክብሩ። ወደ አንድ የተለየ እርምጃ/ምርጫ እንዲወስዱ ጫና ማሳደር አይገባም።
- ሁሉም መረጃዎች ሁልጊዜ በሚስጥር መያዝ አለባቸው እንዲሁም ሊጋሩ የሚችሉትን የጥቃቱ ተጎጂዎች እና/ወይም ተንከባካቢዎቻቸው ፈቃድ በማግኘትና እና በእነሱ እውቅና ማወቅ መሰረት ብቻ ነው።
- ሁሉም አካላት እና ባለድርሻ አካላት፣ የማህበረሰቡ አባላትን ጨምሮ፣ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች በንቃት ለመለየት መሞከር የለባቸውም ምክንያቱም ይህ ወደ መገለል እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንዲሁም ሰራተኞችን/በጎ ፈቃደኞችን ለአደጋ ያጋልጣል።

ነገር ግን በትናንሽ ልጆች ላይ ጉዳይ ከሆነ የልጆች ጥበቃ ዝቅተኛ መመዘኛዎች መስፈርት የሚስማማ ይበልጥ ንቁ የሆነ ልየታ ተገቢ ነው።

- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተቶችን ይፋ ሲያደርጉ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደህንነት፣ ክብር እና መብቶች ማክበር አስፈላጊ ነው። የጥቃቱ ተጎጂዎች የቀረቡት የመጀመሪያ መረጃዎች እና መልእክቶች ተሞክሮዎቻቸውን ለመግለፅ እና ተጨማሪ እገዛን በመጠየቅ ላይ ተጽዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ።
- ልዩ ስልጠና ያልወሰዱ አካላት የጥቃቱ ተጎጂ ሰዎችን ቃለ መጠይቅ ማድረግ ወይም በቀጥታ ምላሽ መስጠት የለባቸውም። ቃለመጠይቆቹ የስሜት፣ የህክምና እና የህግ ድጋፍ ሊሰጡ በሚችሉ ልዩ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አካላት መከናወን አለባቸው።
- ይፋ በሚደረግበት ጊዜ፣ በሪፈራል መንገድ ላይ ያሉ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልዩ ባለሙያዎችን ለማነጋገር እና በአገልግሎት አቅራቢው እና በተጎጂው መካከል ያለውን ግንኙነት ለማመቻቸት የተረፀውን ፈቃድ ይጠይቁ።

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለመቀበል መዘጋጀት /Preparing to Receive Survivors/

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልዩ አገልግሎት የማይሰጡ ድርጅቶችን ጨምሮ ሁሉም አካላት (ጤና/ህክምና፣ ስነልቦናዊ፣ ህጋዊ እና ደህንነት) ቢያንስ፦

- ሁሉንም ሰራተኞች በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መመሪያ መርሆች እና ከልዩ ባለሙያነታቸው ጋር በተያያዙ መደበኛ የአሰራር ሂደቶች ላይ ማስልጠን።
- ከተጠቃሚዎች ወይም ከደንበኞች ጋር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የሚገናኙ ሰራተኞች፣ እንደየሰጡት አገልግሎት አይነት፣ በአካባቢው ያለውን የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልዩ አገልግሎት ማወቅ አለባቸው።

ይፋ የማውጣት ሂደት/Disclosure Procedure/

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ያልሆኑ ልዩ አካላት የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተትን ለሚገልጹ እና ሪፈራል ለሚፈልጉ እና ለሚፈቅዱ የጥቃቱ ተጎጂ ሰዎች ወደ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሪፈራል መንገዶች መግቢያ መሆናቸው የተለመደ ነው። ስለዚህ ሁሉም አካላት እነዚህን ይፋ የማውጣት ሂደቶች ማወቅና እና ማክበር ወሳኝ ነው።

አሰራር (Procedure)	ድርጊቶች (Actions)
ማዘጋጀት (Prepare)	• ስለሚገኙ አገልግሎቶች ይጠንቀቁ። • ከተጎጂ ጋር እንዴት ተጎጂን ያማከለ በሆነ መንገድ መገናኘት እንደሚችሉ ይወቁ። • እንደ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ያልሆነ ባለሙያ እውቀትዎን እና ችሎታዎን ያሳድጉ።
አቀባበል (Welcome)	• ለመነጋገር ደህንነቱ የተጠበቀ እና ጸጥ ያለ ቦታ ያግኙ። • የጥቃቱ ተጎጂዎችን የቅርብ ጭንቀታቸው ምን እንደሆነ ይጠይቁ። • የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደህንነት እና ደህንነት መገምገም፣ ይህንን በጋራ መገምገም። • ይህን ማድረግ ደህንነቱ የተጠበቀ ከሆነ ግለሰቧን ከወዲያውኑ አደጋ ያስወግዷት እና ለመርዳት የሚወስዱ እርምጃዎችን አንድ ላይ ይለዩ (ለምሳሌ፣ የሚገናኙባቸው ቁልፍ ሰዎች፣ ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታዎች)። • ተጎጂው ሰው በጣም ከተጨነቀ፣ እንዲረጋጉ እርዷቸው። • በተለይ በችግር ጊዜ የተጎጂው ሰው ምቹት እንዲኖረው (አልባሳት፣ ብርድ ልብስ፣ ምግብ፣ ውሃ ወዘተ) ምን እንደሚፈልግ ይጠይቁ።
ማደማጥ/Listen	• ከተጎጂ ሰዎች ጋር መተማመን ለመፍጠር እና እነሱን ለማድመጥ በአክብሮት እርምጃ ይውሰዱ። • የጥቃቱ ተጎጂዎችን ጭንቀታቸውን እንዲገልጹ እና እርዳታ እንዲፈልጉ ይፍቀዱላቸው። • ግለሰቧ እንዲትናገር ግፊት አታድርጉ እና ስሜታዊ ምላሽ እንዲሰጥ አትጠብቅ። • በትኩረት ያዳምጡ (ለምሳሌ ሙሉ ትኩረት ይስጡ፣ ጭንቅላትዎን በቀስታ ያወዛውዙ፣ ዓይን ለዓይን መገናኘት፣ ተገቢውን የሰውነት ቋንቋ ይጠቀሙ)። • የጥቃቱ ተጎጂ ሰዎች የነሱ ጥፋት እንዳልሆነ አረጋግጡ። • በእነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ ጠንካራ አሉታዊ ስሜቶች መሰማት

	የተለመደ መሆኑን አሳውቃቸው።
መረጃ መስጠት (Provide information)	- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከጥቃት፣ ከእንግልት እና ከብዝበዛ ጥበቃ እንዲደረግላቸው እና እንክብካቤ እና ድጋፍ እንዲደረግላቸው ማሳወቅ። - ስላሱት አገልግሎቶች እና ስላሱት አማራጮች ጥቅማጥቅሞች እና መዘዞች ያሳውቋቸው። - የሚረዷቸውን ቋንቋ ተጠቀሙ። - አገልግሎት የሚጠበቅበትን ትክክለኛ የጊዜ ገደብ ለአደጋው ማሳወቅ። - ካላወቁ፤ ለመጠየቅ አገልግሎት ሰጪውን ያነጋግሩ። - የጥቃቱ ተጎጂዎች አዋቂ ሰዎች ምን ዓይነት አገልግሎቶችን መቀበል እንደሚፈልጉ እና ከማን ጋር መረጃን ማካፈል እንደሚፈልጉ የመወሰን መብት እንዳላቸው ያሳውቋቸው። - የጥቃቱ ተጎጂዎች እረፍት እንዲያደርግ እና ማብራሪያ እንዲሰጥ ጊዜ ይስጡት። - ተጎጂዋ ምን ማድረግ እንዳለባት ምክር ወይም አስተያየት አይስጡ
ሪፈራል (Referral)	ተጎጂዋ አገልግሎቶችን ለማግኘት ከጠየቀች፣ ለማጣቀሻ ሂደቶች መደበኛውን የአሰራር አካሄድ (SOPs)ን ይከተሉ።
መዝጊያ (Close)	- ይፋ ማድረግን /መግለጫውን በአዎንታዊ መልኩ ያጠናቅቁ። - እንክብካቤ እና ድጋፍ የማግኘት መብት እንዳላቸው በድጋሚ ያረጋግጡ። - የነሱ ጥፋት እንዳልሆነ በድጋሚ አረጋግጡ። - በእነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ ጠንካራ አሉታዊ ስሜቶች መሰማት የተለመደ መሆኑን በድጋሚ ያረጋግጡ። - ከጥቃት እና ከጥቃት ስጋት ነፃ ሆነው የመኖር መብት እንዳላቸው በድጋሚ ያረጋግጡላቸው።

ሰንጠረዥ 2. 1 ይፋ የማድረግ ሂደት

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለሰጡት መረጃ ምላሽ መስጠት

አንዲት የተጎዳች ሰው የሆነችውን ነገር ካካፈለች በኋላ በርህራሄ ማናገር፣ ማረጋገጫ እና ማረጋገጫ መስጠት አስፈላጊ ነው። በጣም አስቸጋሪ የሆነ ነገር ስላካፈለች ከማመስገን በተጨማሪ በጣም ጠንካራ እና ተረጅዋ እንዲትሰማ የሚረዱ ጥቂት ቀላል መግለጫዎች አሉ። እነዚህ የፈውስ መግለጫዎች ተብለው የሚጠሩት መግለጫዎች ተጎጂዋን ፈውስ አስፈላጊ አካል ሊሆኑ ይችላሉ።

- “ይህን ክፍል ጋር በማካፈልሽ በጣም ደፋር ነበርሽ” በማለት የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያረጋግጡ እንዲሁም ያበረታቱት።
- “አምንሻለሁ” በማለት እምነት ማዳበርን ማስቀጠል።

- “ይህ ስለደረሰብሽ ይቅርታ” ወይም “ይህ ሁኔታ ስላጋጠመሽ በጣም አዝኛለሁ” በማለት ርኅራኄን ግለጽ።
- “አንች ጥፋተኛ አይደለሽም” ወይም “የሆነው ነገር የአንች ጥፋት አይደለም” በማለት የእነርሱ ጥፋት እንዳልሆነ አረጋግጥ።

2.5 ጥራት ያለው የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር አገልግሎቶችን ማዋቀር

ሀ. የመገልገያ ፋሲሊቲ ዝግጁነት

- ግለሰቡ/ቧ ከቦታ ወደ ቦታ እንዳይዘዋወር ሁሉም የጤና እንክብካቤ በጤና ተቋም ውስጥ በአንድ ቦታ መሰጠት አለበት።
- ይህ የማይቻል ከሆነ፣ ግልጽ የታካሚ ፍሰት ገበታ ተዘጋጅቶ ጥሩ የሆነ ሪፈራል መደረግ አለበት።
- በቀን ለ24 ሰዓት በሳምንት ለሰባት ቀናት አገልግሎት የሚሰጥ የጤና አጠባበቅ ተቋም ሊቋቋም ይገባል።

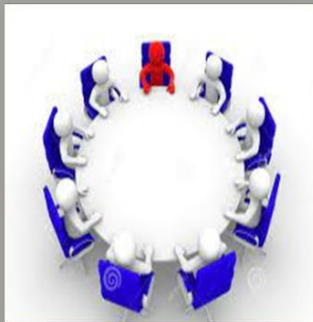
ለ. የሰራተኞች መዋቅር

የተሻለ ቅንጅት እንዲኖር የሰራተኞች መዋቅር በጣም አስፈላጊ ነው። በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር ውስጥ ለጥሩ ልምምድ ተስማሚ ናቸው ተብለው የሚታሰቡ አንዳንድ መመዘኛዎች ከዚህ በታች ሰፍረዋል።

- በቂ የተጎጂ-ኬዝ አስተዳደር ሰራተኛ ጥምርታ እንዲኖር 1:15 ቢበዛ 1:20 በቂ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች ሊኖሩ ይገባል።
- የተቆጣጣሪ እና የኬዝ ሰራተኛ ጥምርታ 1:5 እና ከ1:8 የማይበልጥ ቢሆን።
- ለጉዳይ ሰራተኞች ዋና ዋና ባህሪያትን እና ክህሎቶችን የበለጠ እንዲያዳብሩ እና ተቆጣጣሪዎች የቴክኒክ እና የአስተዳደር ችሎታቸውን እንዲያሳድጉ ቀጣይነት ያለው ስልጠና፣ መማር፣ ድጋፍ እና ሌሎች የአቅም ግንባታ እድሎች ማመቻቸት።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው እንዲነጋገሩና ተመሳሳይ ቋንቋ የሚናገሩ ኬዝ ሰራተኞች እንዲኖሩ።

- የኬዝ አስተዳደር ሰራተኞች ጾታም ሊታሰብበት ይገባል። ለምሳሌ፣ በሴቶች እና ሴት ልጆች ላይ የሚደርሱ ጥቃቶችን ለመቅረፍ ለተቋቋሙ ፕሮግራሞች እና የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎት መግቢያ የሴቶች ማዕከል በሆነበት የሴቶች ማዕከላት እንዲቆዩ "ሴቶች-ብቻ" የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስሜታዊ እና አካላዊ ደህንነት ለመጠበቅ ሴት ኬዝ ሰራተኞች መቅጠር አለባቸው።
- በሌሎች ሁኔታዎች የሴት እና ወንድ ጉዳይ ሰራተኞች ድብልቅ መኖሩ ጠቃሚ ሊሆን ይችላል። እነዚህ ውሳኔዎች እንደሁኔታው፣ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓይነቶች እና በድርጅቶቻቸው ወይም በፕሮግራሞቻቸው ላይ ያተኮሩ መሆን አለባቸው።
- የኬዝ አስተዳደር ሰራተኞች በብሄረሰብ፣ ሀይማኖታዊና ባህላዊ ዳራ ሊታሰብበት ይገባል፣ እና እነዚህን ሰራተኞች መቅጠር ከሚሰጠው የህዝብ ብዛት ጋር የሚመጣጠን የሰራተኛ ቅይጥ መፍጠር አለበት።
- ሴት የጤና ባለሙያዎች ቅድሚያ ሊሰጣቸው ይገባል ነገርን የሰለጠኑ ሴት የጤና ባለሙያዎች እጥረት ካለ የጤና አገልግሎቱ ለተጠቂዎች እንክብካቤ ከመስጠት መከልከል የለበትም። አንድ ወንድ የጤና ባለሙያ ምርመራውን ሲያደርግ ሴት ረዳት መገኘት አለባት።
- የሰለጠኑ (የአካባቢ) የጤና አጠባበቅ ባለሙያዎች (ከተቻለ በቀን 24 ሰዓት በሳምንት ሰዓት ቀን የጥሪ ስርዓት መኖሩ ጥሩ ነው)
- እንደ ጽዳት ሠራተኞችና አስተዳዳሪዎች ያሉ ሌሎች የጤና ተቋማት ሠራተኞች ሁሉ ሚስጥራዊነትን ማክበርና በርኅራኄ መግባባትን ጨምሮ የግንዛቤ ማስጨበጫ ሥልጠና ማግኘት አለባቸው።
- እያንዳንዱ አውድ የተለየ ነው፤ ሊታሰብባቸው የሚገቡ የየራሳቸው ሁኔታዎች ይኖራቸዋል።

ሐ. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳዳሪ ኃላፊዎች

ተግባር 2.5. የቡድን ስራ

- የታ መሰረት ላደረገ ጥቃት የተመደበ የኬዝ አስተዳዳሪ ኃላፊዎች ለዩ?

የሚወስደው ጊዜ: 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይት እና 5 ደቂቃ ለጋራ የቡድን ነጸብራቅ)

- ስለጾታን መሰረት ስላደረገ ጥቃት ያላቸውን ዕውቀት በሚሰሩት ስራ ላይ መተግበር እና ለማገገም እንዲረዳቸው ስላጋጠሟቸው ጥቃት ለተጎጂዎች ሰዎች መረጃ መስጠት ነው።
- ከጥቃቱ ተጎጂዎች ጋር የሚገናኙበት መንገድ ግንኙነትን እና መተማመንን የሚገነባ እንዲሁም ከጉዳታቸው መፈወስን እና ማገገምን ማበረታታት።
- የጉዳይ አያያዝ እርምጃዎችን እና ሂደቶችን ከተጎጂዎች/ተረጅዎች ጋር ያካሂዱ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች የገጠማቸው ነገር የሚያስከትለውን መዘዝ ለመቋቋም ያስችላቸው ዘንድ ያላቸውን ጥንካሬዎችና ፀጋዎች/ሀብቶች እንዲለዩ እና በተግባር አውለውም እንዲጠቀሙበት ይደግፉ።
- በጉዳይ አስተዳደር ሂደት ውስጥ የጥቃቱ ተጎጂዎችን መንከባከብ፣ ማጽናናትና ስሜታዊ ድጋፍ መስጠት።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች የሚያስፈልጋቸውን አገልግሎት እንዲያገኙ እና የአገልግሎቶችን አቅርቦት እንዲቆጣጠሩ ይደግፋሉ።

መ. ክሊኒካዊና ክሊኒካዊ ያልሆኑ መሳሪያዎችን ማግኘትና መኖራቸውን ማረጋገጥ

በሠንጠረዥ 2.2. የተዘረዘሩት ሁሉም አቅርቦቶች፣ መድሃኒቶችና መሳሪያዎች ተዘጋጅተው ተደራሽ እንዲሁም በልዩ ሣጥን/ኮንቴይነር ወይም ቦታ መቀመጥ አለባቸው።

1. ፕሮቶኮል
በአገልግሎት ሰጪው ቋንቋ የተጻፈ የሕክምና ፕሮቶኮል፣ ደረጃዎችና መደበኛ የአሰራር አካሁድ “SOPS”
2. የቤት እቃዎች አቀማመጥ
ንፁህ፣ ፀጥ ያለ፣ ለህፃናት ተስማሚ/ለሴቶች ተስማሚ፣ ተደራሽ የሆነ የምክክር ክፍል፣ ሽንት ቤት ወይም መጻዳጃ ቤት ያለው፣ እና በር ወይም መጋረጃ ለምስላዊ ግላዊነት የምርመራ ጠረጴዛ
ብርሃን፣ የተስተካከረ ተመራጭ (የምርመራ መብራት ለልጆች አስጊ ሊሆን ይችላል)
አጉሊ መነጽር/ኮልፖስኮፕ

መሣሪያዎችን ለማፅዳት አውቶክላቭ
የላብራቶሪ መገልገያዎች/ማይክሮስኮፕ
የክብደት መለኪያ ሚዛኖች እና የልጆች ቁመት ሰንጠረዥ
3. አቅርቦቶች
ስፔክሉም /Speculum/ (በአዋቂዎች መጠን ብቻ)
የቁስሎችን፣ የቁስሎችን፣ ወዘተ መጠን ለመለካት የቴፕ ልኬት።
ስሪንጅ/መርፌዎች (የቢራቢሮ ዓይነት ለልጆች) እና ደም ለመሰብሰብ ቲዩብ
ለአለም አቀፍ ቅድመ ጥንቃቄዎች አቅርቦቶች (ጓንቶች፣ የተበከሉ እና ስለታም ቁሶች በአስተማማኝ ሁኔታ የሚወገዱበት ሳጥን፣ ሳሙና)
የማስታገሻ መሣሪያዎች
የጸዳ የሕክምና መሣሪያዎች (ኪት)
የምላስ መመርመሪያ (የአፍ frenulum እና ጉዳትን ለመመርመር)
በምርመራው ወቅት የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለመሸፈን (ጋውን ጨርቅ፣ አንሶላ) ይሸፍኑ
የተቀደዱ ወይም ለማስረጃ የተወሰዱትን ለመተካት መለዋወጫ ልብስ
የንፅህና መጠበቂያ ዕቃዎች (የሚጣሉ ወይም የጨርቅ ማስቀመጫዎች)
የእርግዝና ምርመራዎች
የእርግዝና ጊዜን ለመወሰን የእርግዝና ማስያ ዲስክ
ለፎረንሲክ ማስረጃ ማሰባሰብ/ሰነድ የሚያስፈልጉ ተጨማሪ አቅርቦቶች
በጉርምስና ፀጉር ውስጥ የውጭ ቁሳቁሶችን ለመሰብሰብ ማበጠሪያ (Combo)
ናሙናዎችን ለመሰብሰብ ከጥጥ የተሰሩ እጥፎች /አፕሊኬተሮች/Guaze መጭመቂያዎች

እርጥብ እና/ወይም ደረቅ ፍሬም ለማዘጋጀት (ለወንድ የዘር ፍሬ) የመስታወት ስላይዶች ስዋብስ (swabs) ለማጓጓዝ የላቦራቶሪ እቃዎች
የተረፈው ሰው ሲትለብስ ቆሻሻን ለመሰብሰብ የወረቀት ሽት
ማስረጃ ለመሰብሰብ የወረቀት ቦርሳዎች
መያዣዎችን/ቦርሳዎችን ለመዝጋት እና ለመለየም የወረቀት ማጣበቂያ
4. መድሃኒቶች (ከእድሜ ጋር ተመጣጣኝ መጠን)
እንደሀገር የጤና ሚኒስቴር የግብረ ስጋ አማካኝነት ተላላፊ በሽታዎች የህክምና ፕሮቶኮል /MOH Protocols for STIs/
የድህረ ተጋላጭነት መከላከያ (PEP) የኤችአይቪ ስርጭትን ለመከላከል
የድንገተኛ የእርግዝና መከላከያ (EC) ክረኖች እና/ወይም መዳብ የሚሸከም የማህፀን ውስጥ መሳሪያ Intra-Uterine Device (IUD)
ቴታኒስ ኢሚውኖግሎቡሊን (TIG) ቴታኒስ ቶክሳይድ (Tetanus immuno globulin,TIG)
የሄፓታይተስ ቢ ክትባት
የህመም ማስታገሻ (ለምሳሌ፣ ፓራሲታሞል)
Anxiolytic (ለምሳሌ፣ diazepam)
ለልጆች ማስታገሻ (ለምሳሌ diazepam)
በሚሰፋበት ጊዜ የአካባቢ ማደንዘዣ ጥቅም ላይ ይውላል
ለቁስሎች እንክብካቤ አንቲባዮቲክስ
5. የአስተዳደር እቃዎች
የሕክምና ታሪክ እና የምርመራ ቅጽ ከሥዕላዊ መግለጫዎች ጋር ስንጠረዥን ጨምሮ
የሕክምና የምስክር ወረቀት/የሜዲክ-ህጋዊ ቅጾች
ሪፈራል ማውጫ
የስራ እርዳታዎች በአቅራቢው ቋንቋ (ለምሳሌ እንክብካቤ/ህክምና ስልተ ቀመር፣ ሪፈራል ፍሰት ቻርት)
የስምምነት ቅጾች
ከአስገዳዶ መድፈር በኋላ ለመንከባከብ የመረጃ በራሪ ወረቀቶች (ለተጎጂዎች)
መዝገቦችን በሚስጥር ወይም በይለፍ ቃል የተጠበቀ ኮምፒውተር ለኤሌክትሮኒካዊ ፋይሎች ለመጠበቅ ደህንነቱ የተጠበቀ እና የተቆለፈ የመዝገብ ቦታ
ስንጠረዥ 2.2፣ አቅርቦቶች፣ መድሃኒቶችና መሳሪያዎች

ተግባር 2.6. የቡድን ተግባር
 የምትሠሩባቸውን ድርጅቶች አስቡ እና ከላይ በተገለጹት የሚጠበቁ መስፈርቶች ላይ በመመሥረት የድርጅታችሁን ጥንካሬን እና ድክመቱን (ያጎደለውን) ይተንትኑ?

የሚወስደው ጊዜ፡ 20 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን

ሠ. የርቀት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ

የርቀት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ የሚካሄደው ፊት ለፊት መገናኘት በጣም አስቸጋሪ፣ ውስብስብ እና የጥቃቱ ተጎጂዎች እና የጉዳይ ሰራተኞችን ደህንነት አደጋ ላይ በሚሆንበት ጊዜ ነው። በችግር ጊዜ አዲስ የወሲብ እና ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተቶች ሊከሰቱ እና ብሎም ሊባባሱ ይችላሉ።

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር ጤናን እና የአእምሮ ጤናን ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ሰዎችን ለመርዳት አንዱ መግቢያ ነጥብ ሆኖ ይቆያል። የጉዳይ ሰራተኞችን ደህንነት በማረጋገጥ የርቀት የጂቢቪ ኬዝ አስተዳደር ስፔሻሊስቶች በሥርዓተ-ፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ተጎጂዎች የመሻሻል እና የማገገሚያ ጊዜያቸው እንዲከታተሉ ያስችላቸዋል።

- የጉዳይ አያያዙ በደረጃ እና በይዘት ፊት ለፊት ካሚደረገው የጉዳይ አያያዝ ጋር ተመሳሳይ መሆን አለበት፣ ነገር ግን ማሻሻያዎቹ በዋናነት ከአገልግሎት መስጪያ መሳሪያዎች እና አሰራር ጋር የተያያዙ ናቸው።
- የርቀት ፆታን መሰረት ያደረገ ኬዝ አስተዳደር ተጎጂ ያማከለ አካሄድ መሆን አለበት።
- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መመሪያ መርሆዎች መከተል አለባቸው (የደህንነት መብት፣ ሚስጥራዊነት፣ ክብር እና ራስን በራስ የመወሰን፣ እና መድልዎ አለማድረግ የመሳሰሉት)።

የርቀት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አስተዳደር ጥቅም

- ተደራሽነት
- ስም-አልባነት
- ጊዜ እና ወጪ ቆጣቢነት
- ምቹት

የርቀት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አስተዳደር ጉዳዮች

- ቃልዊ (ምልክታዊ) እና የቃል/የንግግር/ ምልክቶች መረጃ አለማግኘት

- ጽሑፍን መሰረት ያደረጉ አለመግባባቶች፤ የቃል እና የቃል ያልሆኑ መረጃዎች በሌሉበት ምክንያት በፅሁፍ ላይ የተመሰረተ የምክር አገልግሎት ተጠቃሚም ሆኑ አማካሪዎች የፅሁፍ ቃሉን በመገመት እና በመተርጎም ላይ ብቻ ይተማመናሉ።
- የተደራሽነት ውስንነት

ቤት ላይ መሰረት ያደረገ በርቀት ጉዳይ አስተዳደር ወቅት የጉዳይ አስተዳዳሪ ሀላፊነቶች፤

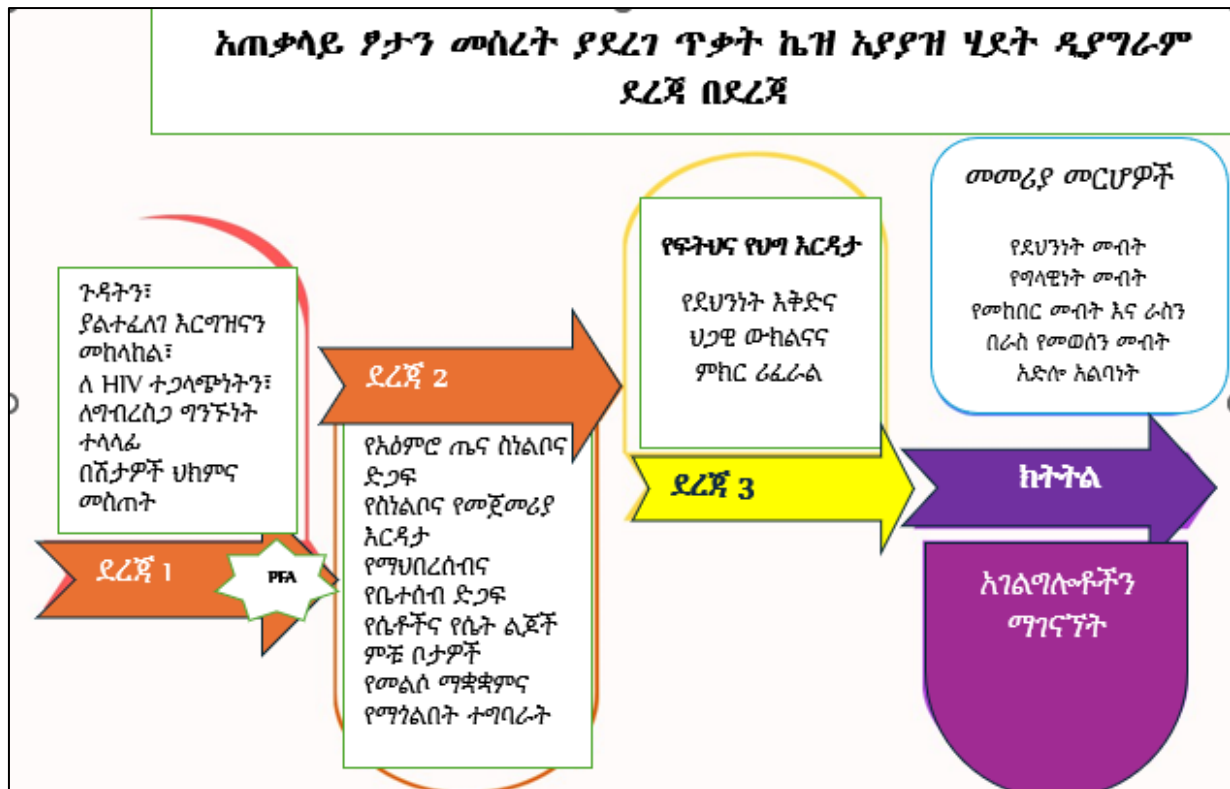
- የስልክ መስመሮች ሁልጊዜ መኖራቸውን ያረጋግጡ እና በክሬዲት እና በይለፍ ቃል ተጠብቀው ሙሉ በሙሉ ኃይል እንዲሞሉ (ቻርጅ) ያድርጉ
- የጉዳይ ሰራተኞች ከቤት እየሰሩ ከሆነ ምክሩን ለመስራት ደህንነቱ የተጠበቀ ሚስጥራዊ ክፍል/ቦታ መጠበቅ አለባቸው
- የጉዳይ ሰራተኞች በማንኛውም ሁኔታ ክፍለ ጊዜዎችን እንዳያቋርጡ ሁሉም የቤተሰብ አባላት ማሳወቅ አለባቸው
- ሚስጥራዊነት ያለው መረጃ ከያዙ ወይም በአደጋው የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎች በጠየቁት መሰረት መልእክቶች መሰረዝ አለባቸው
- ኬዝ ሰራተኞች ስልኮቹን ማግኘት የሚችሉት ብቸኛ መሆን አለባቸው። ይህ ደግሞ ስልኮቹን በመቆለፍ እና ለኬዝ ሰራተኞች የይለፍ ኮድ በማቅረብ ማግኘት ይቻላል

የርቀት ጉዳይ አስተዳደር አጠቃላይ መመሪያዎች

ለርቀት ጉዳይ አስተዳደር የተጠቃሚውን ተስማሚነት መገምገም ግምት ውስጥ መግባት ያለባቸው ወሳኝ ውሳኔዎች ናቸው። ተስማሚነት በብዙ ሁኔታዎች ላይ የተመሰረተ ነው፡-

- የደንበኛ ምርጫዎች
- ግለሰቧ አዳዲስ የመግባቢያ አካባቢዎችን ለመሞከር መነሳሳት እና መቻል አለባት እና በርቀት ክፍለ ጊዜዎች እራሷን ለመግለጽ እና ለመናገር ምቹት ሊሰማት ይገባል።
- ክፍለ ጊዜዎች የሚካሄዱት በጽሑፍ መልእክት ወይም በኢሜል ከሆኑ ጥሩ የማንበብ እና የመጻፍ ችሎታ፤ ደንበኛው በብቃት ለመግባባት በቂ የማንበብ እና የመጻፍ ችሎታ ሊኖራት ይገባል።

- በተወሰነ ልዩ የግንኙነት ዘዴ የመረዳት እና የማዋሃድ ችሎታ እና ተያያዥ ክህሎቶች ክርቀት ጉዳይ አስተዳደር ጋር የተያያዙ ሊሆኑ የሚችሉ ስጋቶች ሊኖሩ ይችላል።
በዚህ ሁኔታ ፊት ለፊት የጉዳይ አስተዳደር ክፍለ ጊዜ በጥብቅ ሊታሰብበት ይገባል።

ምስል 2. 1፣ የጸታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ሂደት

2.6. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ደረጃዎች

ደረጃ 1፤ መግቢያና ተሳትፎ

የጉዳይ አስተዳደር ሂደት የመጀመሪያ እርምጃ የሚጀምረው ተጎዲዋን ለመጀመሪያ ጊዜ ሲያገኙ ነው። ይህ እርምጃ ከተጎዲዋ/ው ጋር ግንኙነት መፍጠርን ያካትታል እና ለጥሩ የእርዳታ ግንኙነት መሰረት ይገነባል እና ከእርሷ/አሱ ጋር ለመስራት ከተረጋገጠ ፈቃድ ማግኘትን ያካትታል።

ሀ. የጥቃቱ ተጎዲዎችን ሰላምታ መስጠት፣ ማፅናናት፣ መቀራረብን መፍጠር

- በተቻለ መጠን ያለህሽበት አካላዊ ቦታ ግላዊ መሆኑን አረጋግጭ/ጥ።
- የጥቃቱ ተጎዲዎች በመረጡት ቦታ ከእርስዎ ጋር ለመነጋገር ደህንነት እንደሚሰማቸው እርግጠኛ ይሁኑ።
- በባህልህ ውስጥ ለማታወቀው ሰው ሰላምታ እንደምትሰጠው አድርገህ/ሽ ተጎዲዋንም ሰላም ስጥ/ጭ።
- ግለሰቧ እንዲትቀመጥ ጋብዣት። በቢሮ ውስጥ ከሆኑ በመካከላችሁ ጠረጴዛ እንዳይኖር አድርገ።
- ግለሰቧ ተመችቷት እንደሆነ ጠይቁት።
- ሞቅ ያለ፣ የተረጋጋ እና ቀና መሆን። ሰዎች ታሪካቸውን እንዲናገሩ እየጋበዙት እንደሆነ እና ለማዳመጥ ዝግጁ መሆንዎን እንዲገነዘቡ የሰውነትዎ አቀማመጥዎን መዘጋጀቱን እና ክፍት ሆኖ መቆየቱን ያረጋግጡ።
- እራስዎን ያስተዋውቁ እና ማን እንደሆኑ በቀላሉ ይገለፁ። ግለሰቧ ስም መናገር ከተመቻቅ ይጠይቁ።

ለምንድነው "የልየታ" ደረጃ የሌለው?

በፆታ መሰረት የደረገ ጥቃት ኬዝ አያያዝ ውስጥ፣ ሕጻናት ተጎድ ሰዎችን በሚያካትቱ የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳዮች ላይም ቢሆን በልጆች ጥበቃ ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ እንዳለ ሁሉ “ልየታ” ደረጃ የለም። ምክንያቱም ሰራተኞች በማህበረሰቡ ውስጥ በንቃት የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳዮችን የሚለዩ ከሆነ ለተጎድም ሆነ ለጉዳይ ሰራተኞችም አደገኛ ስለሆነ ነው። የፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደርን የሚያካሂዱ ድርጅቶች በተጎድዋ/ው ፈቃድ ወደ እነርሱ በተላኩ/ሪፈር በተደረጉ/ ጉዳዮች ላይ ወይም ተጎድቻቸውን በቀጥታ ራሳቸው ይፋ ያደረጓቸውን/የገለፁባቸውን ጉዳዮች ብቻ መሥራት አለባቸው። አንዳንድ ድርጅቶች ሴቶች፣ ሴት ልጆች /ልጃገረዶች/ እና ሌሎች ተጋላጭ ሰዎች የሚያጋጥሟቸውን ጉዳዮች የሚረዱ የቅብብሎሽ ቡድኖች ሊኖራቸው ይችላል።

ፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት አደጋ ላይ ይጥላቸዋል። እነዚህ ቡድኖች ስለ አገልግሎቶች መረጃ በመስጠት፣ ይፋዊ መግለጫዎችን በመቀበል እና ተገቢውን ሪፈራል በማድረግ ረገድ ወሳኝ ሚና ሊጫወቱ ይችላሉ። ይፋዊ መግለጫዎችን እንዴት መያዝ እንዳለባቸው የሰለጠኑ እና በተግባራቸው መመዘኛዎች ላይ ግልጽ መሆን አለባቸው (ማለትም፣ የጉዳይ አስተዳደር በተግባር እየሰሩ መሆን የለባቸውም)።

ለ. የጥቃቱ ተጎዲዎችን በአገልግሎት ማሳተፍ

የጥቃቱ ተጎዲዎችን ስላምታ ካቀረቡ በኋላ፣ የተጎዲዋን የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን ማግኘት ትፈልግ እንደሆነ ይወቁ። ይህን ማድረግ ከተጎዲዎች በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት ማግኘትን ያካትታል።

በመረጃ የተደገፈ ስምምነት ማለት የአንድ ግለሰብ የፈቃደኝነት ስምምነት ሲሆን የጥቃቱ ተጎዲዎችን መብቶች ለመጠበቅ እና አገልግሎቶችን የማግኘት ውስንነቶችን፣ አደጋዎችን (እና ጥቅሞችን) ሙሉ በሙሉ እንዲያውቁ ለማድረግ የታሰበ ነው። በመረጃ የተደገፈ ስምምነትን ማግኘት ሥነ-ምግባራዊ ግዴታ ነው፣ እና ጥበቃ ሊደረግለት የሚገባው የተጎዲዋ/ው መብት ነው።

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት ለምን ያስፈልገናል?

በመረጃ የተደገፈ ስምምነት አክብሮትን ለማሳየት፣ መተማመንን ለማዳበር፣ የጥቃቱ ተጎዲዎችን መተባበር እና ማበረታት እንደላብን እንዲሁም አገልግሎት አቅራቢዎች ለተገኙ ተጠያቂ መሆንን ስለሚያስገነዝብ የጥቃቱ ተጎዲዎችን ያማከለ አቀራረብ መመሪያ መርሆችን ለማሳካት አስፈላጊ ነው።

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት ማን ሊሰጥ ይችላል?

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት ለመስጠት፣ ተረጅዋ/ው በማዕከሉ እየተሰጡ ያሉትን አገልግሎቶች ለመረዳት፣ ለመቀበል እና ለማሳወቅ እና ፈቃዱን ለመስጠት የሚያስችል አቅም እና ብስለት ሊኖራት/ው ይገባል።

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት የማግኘት 5 ደረጃዎች

- 1) የጉዳይ አስተዳደር ሂደትን ማብራራት
- 2) ሚስጥራዊነትን ማብራራት
- 3) የተጎዲን መረጃ በአስተማማኝ እና ደህንነቱ በተጠበቀ ሁኔታ እንዴት እንደሚቀመጥ ማብራራት
- 4) የጥቃቱ ተጎዲዎችን መብቶች ማብራራት
- 5) ለመቀጠል ፈቃድ ማግኘት

የጉዳይ አስተዳደር ሂደትን ማብራራት

ጉዳዩን በማስተዳደር ሂደት ውስጥ ምን እንደሚከሰት ማብራራት እና ተጎዲ የጉዳይ ሰራተኛውን ሚና ምን እንደሆነ እንድታወቅ ማድረግ ይህም ይህም የተጎዲዋን ታሪክ ለማዳመጥ እና የምትፈልገውን ነገር ለመወያየት፣ እንዲሁም የጥቃቱ ተጎዲዎችን ፍላጎቶችን ለማሟላት እቅድ ለማውታት፣ ተገቢ ሪፈራሎች ለማድረግ፣ አገልግሎቶችን ለማግኘት

እንዲረዷቸው እና የጥቃቱ ተጎዲዎች ማገገም እንዲችሉ ለመርዳት በጠቅላላው የጉዳይ አስተዳደር/አያያዝ ሂደት ውስጥ ይገኛል።

ሚስጥራዊነትና ገደቡ ምን እንደሆነ ማብራራት

ሚስጥራዊነት ሰዎች ታሪካቸውን ለማን እንደሚናገሩ ወይም እንደማይነግሩ የመምረጥ መብት እንዳላቸው ያላቸውን እምነት የሚያፀባርቅ ነው። ሁላችንም እንደ ጤንነታችን ያሉ የግል መረጃዎቻችንን በተመለከተ የግላዊነት መብት እንዳለን ሁሉ፤ ጥቃት የደረሰባቸው ሰዎችም ስለራሳቸው ያላቸውን መረጃ በግል የማቆት መብት አላቸው። ሚስጥራዊነትን መጠበቅ ማለት የሚመለከተው አካል በመረጃ የተደገፈ ፈቃድ ከሌለ በስተቀር ማንኛውንም መረጃ በማንኛውም ጊዜ ለማንም ወገን አለማሳወቅ ማለት ነው። ሚስጥራዊነት ደህንነትን፣ እምነትን እና ማኅልበት ያበረታታል።

የጉዳይ አስተዳዳሪዎች የሚከተሉትን ማብራራት አለባቸው፡-

- ስለ ተጎዲ ሰዎች ጉዳይ መረጃ ማጋራትን በተያያዘ ምስጢራዊነት ምን ማለት ነው?
- ማንኛውም አስገዳጅ የሪፖርት ማቅረቢያ ህጎችን ጨምሮ (በእርስዎ አካባቢ ካለ) ለዚህ ገደቦች ምንድን ናቸው?
- ሚስጥራዊነትን ማጥፋት ካለብሽ ምን ታደርጊያለሽ?

ሚስጥራዊነት ላይ ገደቦች- የግለሰቡን ሚስጥራዊነት የመጠበቅ መብትን የሚጥሱ ህጋዊ ወይም ሌሎች ግዴታዎች ሊኖሩ የሚችሉባቸውን ሁኔታዎች ያመለክታል። “የተገደበ ሚስጥራዊነት” በሚከተሉት ሁኔታዎች ውስጥ ተፈጻሚ ይሆናል፡-

- የጥቃቱ ተጎዲዎች ወይም አብረው የተጎዱ ሰዎች በአስቸኳይ አካላዊ ደኅንነት ላይ ስጋት ሲኖር፤ ለምሳሌ የልጆች አካላዊ ደኅንነት ወይም ተጎዲዋ ሊትጎዳቸው ትችላለች የሚል ስጋት ካለዎት፤
- አገልግሎት ሰጪዎች ለፖሊስ ወይም ለሌሎች የመንግሥት ባለሥልጣናት ሪፖርት እንዲያደርጉ የሚያስገድዱ የግዴታ ሪፖርት የማድረግ ህጎች ሲኖሩ፤

- በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታዎች ውስጥ፣ ህጋዊ መስፈርቶች የጥቃቱ ተጎጂዎችን የፈቃድ ስምምነት ጥያቄ ይሻራል። የጥቃቱ ተጎጂዎች (እና ተንከባካቢዎች) ስለእነዚህ የህግ መስፈርቶች መረጃ ሰጭነት ሂደት አካል ሆነው እንዲያውቁ መደረግ አለባቸው።
- የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አካላትን በሚያካትቱ የወሲብ ብዝበዛ እና በደል ጉዳዮች ላይ የግዴታ ሪፖርት የማድረግ ፖሊሲዎች አሉ።

በነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ ድርጅቶች የብሔራዊ ህግ፣ የብሄራዊ ፖሊሲ እና የስርዓተ-ፆታ ጥቃት መከላከል፣ ስጋት ቅነሳ እና የመደበኛ አሰራር አካሄድ ምላሽ (SOP) ምን እንደሆኑ እና ጉዳዩ ለማን እንደሚገለፅ፣ ምን ዓይነት መረጃ እንደሚገለፅ እንዲሁም የጥቃቱ ተጎጂዎች ተሳትፎ በተመለከተ የሚጠበቀው ነገር ምን ሊሆን እንደሚችል ማሳወቅ አለባቸው።

የግለሰብ/ቡ መረጃ ደህንነቱ በተጠበቀ ሁኔታ እንዴት እንደሚመቀመጥ ያብራሩ

ከጉዳይ አስተዳደር ሂደት ውስጥ የተወሰኑትን የጥቃቱ ተጎጂዎች ከእርስዎ ጋር የሚጋሩትን ሰነድ መመዝገብ እና ማከማቸት (በወረቀት ላይ የተመሰረተ ወይም ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት IMS) እንደሚያካትት ያብራሩ። የሰነዶችን ዓላማ በማብራራት እና በዚሁ መሠረት ስምምነት ያግኙ። እንዲሁም የጉዳይ አስተዳዳሪው ይህንን መረጃ ሲጽፍ የተጎጂን ሰው ደህንነት ማረጋገጥ አስፈላጊ ነው።

የግለሰብን መብቶች ያብራሩ

ጉዳይ አስተዳዳሪ የሚጠበቃቸው የሚከተሉት መብቶች ተጎጂዎች እንዳላት ያስረዱ።

- ታሪካቸው ወይም የትኛውም የታሪካቸው ክፍል እንዳይመዘገብ የመጠየቅ መብት
- ማንኛውንም ጥያቄ ያለመመለስ መብት
- በማንኛውም ጊዜ የማቆም መብት
- በማንኛውም ጊዜ ጥያቄዎችን የመጠየቅ መብት
- ከሌላ ጉዳይ ሰራተኛ ጋር ለመስራት የመጠየቅ መብት
- ከግለሰቡ ጋር አብሮ ለመስራት ያለዎትን ፍላጎት ሳይካው ሪፈራል/ቅብብሎሽ የመስጠት መብት
- የጉዳያቸውን መዝገብ ወይም ሌላ መረጃ ለማየት የመጠየቅ እና በመረጃቸው ላይ ለውጦች እንዲደረጉ የመጠየቅ መብት።

ለመቀጠል ፈቃድ ያግኙ

በመረጃ ላይ የተደገፈ የስምምነት ሂደት የመጨረሻው እርምጃ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ጥያቄዎች ካሏቸው እና የጉዳይ አስተዳዳሪዎች በአገልግሎቶቹ ለመቀጠል ፍቃድ ካላቸው መጠየቅ ነው። የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ጥያቄዎቻቸውን በጥሞና ማዳመጥ፣ የግለሰቧን ስጋቶች ለመረዳት እና ለማረጋገጥ መሞከር እና ከዚያም አማራጮችን መስጠት አለባቸው።

በመረጃ የተደገፈ ስምምነት መቼ ይገኛል

በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነትን በተመለከተ የጥቃቱ ተጎጂዎች ጋር የሚካሄዱ ንግግሮች በጉዳዩ አስተዳደር ሂደት ውስጥ በመካሄድ ላይ ናቸው።

- ግምገማ ከማካሄድዎ በፊት፣ ማለትም፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ታሪክ ከማዳመጥዎ በፊት ስለ ተጎጂዋ ጉዳይ ማንኛውንም መረጃ መሰብሰብ ወይም መመዝገብ።
- ጉዳዩን ከማስተላለፍዎ /ከሪፈራል/በፊት- በማንኛውም ጊዜ ጉዳይ አስተዳዳሪዎች የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላት ከሚረዱ ሌሎች አገልግሎት ሰጪዎች ጋር መረጃን ሲያጋሩ
- የጉዳይ አስተዳዳሪዎች የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወክለው ሌላ ማንኛውንም እርምጃ ከመውሰዳቸው በፊት፣ ለምሳሌ የጥብቅና ወይም የጉዳይ ማስተባበርን ማከናወን።

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች እንክብካቤ አለመፈለግ/አለመቀበል እና ለጉዳይ አስተዳዳሪዎች ግምት ውስጥ መግባት ያለባቸው ነገሮች

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ የተጎጂ እንክብካቤን አለመቀበል ርህራሄን፣ መረዳትን እና ራስን በራስ መግዛትን ማክበርን የሚጠይቅ ውስብስብ ሁኔታ ነው።

አንድ የተረፈ ሰው አገልግሎቶችን የማይቀበልበት የተለያዩ ምክንያቶች አሉ። የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ድጋፋቸው ውድቅ የተደረገበትን ምክንያቶች ለመረዳት መሞከር አለባቸው። ምክንያቶቹ ምናልባት የሚከተሉት ሊሆኑ ይችላሉ፡-

- ፍርሃትና የአሰቃቂ ጉዳት ስሜት ቀውስ
- የደህንነት ስጋቶች፤ ተጎጂዋ ጥቃት ፈፃሚው ሊደርስብኝ ወይም ሊያገን ይችላል ብላ ልትፈራ ወይም ሚስጥራዊነቱ ሊያሳስናት ይችላል።

- እምነት ማጣት፤ ከዚህ ቀደም በጤና አጠባበቅ ሥርዓት ወይም በድጋፍ አገልግሎቶች ላይ ያጋጠሙ አሉታዊ ተሞክሮዎች ወደ አለመተማመን ሊመሩ ይችላሉ።
- ባሕላዊ ወይም ሃይማኖታዊ እምነቶች፤ ባህላዊ ደንቦች ወይም ሃይማኖታዊ እምነቶች በጥቃቱ ተጎዷል ተብሎ እንክብካቤን ለመጠየቅ በሚያደርገው ውሳኔ ላይ ተጽዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ።
- የአገልግሎቶች አለመግባባት፤ የጥቃቱ ተጎዷል ያሉትን አገልግሎቶች ወይም እንዴት እንደሚጠቅሙ ሙሉ በሙሉ ላይረዱ ይችላሉ።

በእነዚህ ጊዜያት የጉዳይ አስተዳዳሪዎች የሚከተሉትን ማድረግ አለባቸው፡-

- ውሳኔውን ያክብሩ እና ዝግጁ ካልሆኑ አገልግሎቶችን እንዲቀበሉ ጫና ከማድረግ ይቆጠቡ።
- ስሜታቸውን ያረጋግጡ፡ የሁኔታቸውን አስቸጋሪነት ይወቁ እና ስሜታዊ ድጋፍን ይስጡ።
- ስላሉት አገልግሎቶች፤ ጥቅማጥቅሞች እና ሚስጥራዊ ፕሮቶኮሎች በግልጽ እና ፍርድ በሌለው መልኩ ያቅርቡ።
- ለጥቃቱ የበለጠ ምቹ ሊሆኑ የሚችሉ አማራጭ አገልግሎቶችን ወይም የድጋፍ ሞዴሎችን ያስሱ።
- ምንም እንኳን የጥቃቱ ተጎዷል ሁሉንም አገልግሎቶች ባይቀበሉም፤ ሊወስዷቸው ስለሚችላቸው መሰረታዊ የደህንነት እቅድ እርምጃዎች ተወያዩ
- እነርሱን ለመደገፍ ፈቃደኛ መሆንናችሁን መግለጽ እና ሃሳባቸውን ከቀየሩ ወደፊት እንዴት ማግኘት እንደሚችሉ አማራጮችን ማቅረብ።

የህፃናት ጥቃት ተተርጣሪ (Child abuse) የግዴታ ሪፖርትን በተመለከተ ህጋዊ እና ስነ-ምግባራዊ ግዴታዎችን ከግምት ውስጥ ያስገቡ፤ የአገልግሎት ያለመቀበል ምክንያት እና ማንኛውንም ድጋፍን ጨምሮ ከተረጋገጠ ጋር የሚያደርጉት ሁሉንም ግንኙነቶች መመዝገብና እና ተገቢ ከሆነም፤ ከአገልግሎት ሰጪዎች ወይም ከማህበረሰብ መሪዎች ጋር በመተባበር የጥቃቱ ተጎዷል ተብሎ ለመደገፍ አማራጭ መንገዶችን ማሰስ።

ተግባር 2.7. የሚና ጨዋታ

በመረጃ ላይ የተመሰረተ የስምምነት ፎርም ላይ በመመስረት በመረጃ ላይ የተመሰረተ ስምምነት እንዴት እንደሚገኝ የሚያሳይ የሁለት-ዮሽና/ጥንድ እና የሚና-ጨዋታን ተጫውቱ።

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይት)

ደረጃ 2፤ ምርመራ

ምርመራ ማለት ስለደንበኛ መረጃ የመሰብሰብ እና ከደንበኛ ጋር ስለደንበኛ እንክብካቤ በተመለከተ ውሳኔ የማድረግ ተግባርን ይገለጻል። ጥሩ የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን መስጠት ጥሩ ምርመራ በማካሄድ እና ከተጎጂዎች ጋር ጥሩ ግንኙነት በመመሥረት ላይ የተወሰነ ነው።

ይህ እርምጃ በፊት ምን ተፈጥሮ እንደነበረ እና አሁን ላይ ያለው ወቅታዊ ሁኔታ ምን እንደሆነ ለማወቅ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ማዳመጥ እና ፍላጎቶቻቸውን እና ችግሮቻቸውን በመለየት መረጃ መስጠት እና መደገፍን ያካትታል። በምርመራ ወቅት፣ የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ለመግባባት፣ ሩህሩህ ለመሆን፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስሜቶች ለማረጋገጥ እና ለማረጋገጥ የፈውስ መግለጫዎችን/Healing Statements/ መጠቀም አለባቸው።

ሀ. ቅድመ ምርመራ

ምርመራዎችን ከመጀመርዎ በፊት ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ጌታን ነጥቦችን ማጤን አስፈላጊ ነው።

1. የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስለ ደህንነታቸው መጠየቅ።
2. ማንኛውንም የአስቸኳይ ጊዜ የሕክምና እርዳታ መስጠት

3. ሌሎች የአገልግሎት አቅራቢዎች ቀድሞውኑ ተሳታፊ መሆን አለመሆናቸውን ያረጋግጡ።

ለ. የጀርባ /ዳራዊ መረጃ መሰብሰብ

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ጉዳይ ከመመርመርዎ በፊት፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን የበለጠ ምቹትና ደህንነት እንዲሰማቸው ለማድረግ ስለ አለፈ ህይወታቸው መሰረታዊ መረጃ ይሰብስቡ ይህም ከእነሱ ጋር ግንኙነት ለመፍጠር ተጨማሪ ጊዜ ይሰጥዎታል። የጥያቄዎችን ዝርዝር ከመጠየቅ ይልቅ ግለሰቦች ስለራሳቸው እንዲነግሯቸው በሚጋብዝ ማብራሪያ ሰጭ /ክፍት/ ጥያቄ ጀምሩ። ከዚያ አስፈላጊ ከሆነ ተከታይ ጥያቄዎችን መጠየቅ ይችላሉ። ጠቃሚ መረጃ ለማወቅ የሚከተሉትን ያጠቃልላል፦

- የተጎጂዎ/ው ሰው ዕድሜ (ካላወቀች ግምታዊ ሊሆን ይችላል)
- አሁን ያለው የኑሮ ሁኔታ
- የቤተሰብ ሁኔታ
- በማኅበረሰቡ ውስጥ ያላት ሥራ ወይም ሚና

ሐ. የሆነውን ተረዱ

- የጥቃት ወይም የጉዳት ሁኔታ፦ የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ስለተከሰተው ነገር ብዙ ዝርዝር ጉዳዮችን መጠየቅ ባያስፈልጋቸውም ግን የሕክምና እርዳታ እንደሚያስፈልግ ሊጠቁሙ ስለሚችሉ ማወቅ አስፈላጊ የሆኑ አንዳንድ ነገሮች ሊያመላክቱ ይችላሉ።
- ወንጀለኛው ማን እንደሆነ እና ከጥቃቱ ተጎጂዎችን ለማግኘት ምን አይነት መዳረሻ አላቸው።

ተግባር 2.8. የቡድን ተግባር

- ስለ ወንጀለኛው ማወቅ ለምን ያስፈልገናል እና ምን አይነት ወንጀለኛ ተዛማጅ ጥያቄዎች ለዚህ ምርመራ ጠቃሚ ናቸው?

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይት እና 5 ደቂቃ ለትልቅ የቡድን ነጻብራቅ)

ስለ ጥቃት ፈፃሚ መረጃ መስብሰብ የጥቃቱ ተጎጂዎች ወደፊት በወንጀለኛው እና/ወይም በአጥቂው ጓደኞች እና ዘመዶች ለሚደርስባቸው ከሚችል ጉዳት ለመርመር ይረዳል።

ግለሰቡ በቅርብ ጎረቤት ወይም የጥቃቱ ተጎጂዎች በቤተሰብ አባል ከተደፈሩ ወይም ከተጠቁ ወደ ቤት መመለስ አይችሉም። ግለሰቧ የቅርብ አጋር ጥቃት አጋጥሟት ከሆነ፤ የደህንነት አማራጮችን በጥንቃቄ ማሰብ አለባቸው።

ለምርመራ ቁልፍ ቦታዎች የሚከተሉትን ያካትታሉ፡

- የጥቃት አድራጊ ከተጎጂዋ እና ከቤተቦቿ ጋር ያለው ግንኙነት። የዚህ ግንኙነት ቅርበት ለአስቸኳይ የደህንነት ወይም ለረጅም ጊዜ የስነ-ልቦና ተፅእኖዎች አንድምታ አለው?
- ጥቃት ፈፃሚው አሁን ያለበት ቦታ (ተጎጂዋ የምታውቅ ከሆነ)፤
- ጥቃት ፈፃሚው የጥቃቱ ተጎጂን በቀላሉ ማግኘት ይችል እንደሆነ፤
- የአጥቂው በማህበረሰቡ ውስጥ ያለው ሥራ ወይም ሚና፤ የአጥቂው አቀማመጥ እና የስልጣን ደረጃ ተጨማሪ የደህንነት ስጋቶችን ያሳድጋል?
- የአጥቂዎች ብዛት
- የመጨረሻው ክስተት የተከሰተበት ጊዜ፤ - ይህ የሕክምና ሪፈራልን አስቸኳይነት ለመተንተን እና ስለ ሕክምና አማራጮች በትክክል ለማሳወቅ ይህ አስፈላጊ ነው።
- ድግግሞሽ፤- ተደጋጋሚ የጥቃት ታሪክ፤ ወቅታዊ የተጎጂ ፍላጎቶችን ለመረዳት በጣም በቅርብ ጊዜ ክስተቶች ላይ ያተኩሩ። ይህ ማለት ግን በጣም የቅርብ ጊዜ ክስተት እና

የጥቃቱ ተጎጂዎች በመጀመሪያ ቃለ መጠይቅ ወቅት እያንዳንዱን ጥቃት መግለጽ አያስፈልጋቸውም ማለት አይደለም።

መ. የፍላጎቶች ምርመራ

አንድ ክስተት ከተከሰተ በኋላ ወዲያውኑ በምርመራ ውስጥ ለአስቸኳይ ፍላጎቶች ቅድሚያ ይሰጣል። የኬዝ አስተዳዳሪዎች ከተጎጂ ሰው ጋር ለመጀመሪያ ጊዜ ሲገናኙ የተሟላ ምርመራ ማካሄድ ወይም ሁሉንም የስነ ሕዝብ አወቃቀር መረጃዎችን መሰብሰብ አያስፈልጋቸውም።

1. የደህንነት ፍላጎቶችና ስትራቴጂዎች (Safety needs and Strategies)

ይህ ምርመራ የተጎጂዎችን ወቅታዊ የደህንነት ሁኔታ መረዳትና አደጋዎችን ለመቀነስና ጥበቃቸውን ለማሻሻል ስልቶችን ማዘጋጀትን ያካትታል። ከተጎጂ ሰው ጋር የምትወያይባቸው ስልቶች ጠቃሚ የሚሆኑት እሷ/እሱ በተግባር ላይ ማዋል ከቻሉ ብቻ ነው።

የተጎጂዎችን የደህንነት ስሜት ይመርምሩ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን በቤታቸውና በማህበረሰቡ ውስጥ ምን ያህል ደህንነት እንደሚሰማቸው ይጠይቁ። የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስለደህንነታቸው ያላቸው ግንዛቤ መረዳታቸው አስቸኳይ አደጋዎችን እና ጣልቃገብነትን የሚሹ ሁኔታዎችም ለመለየት ይረዳል።

- **የአሁኑን የደህንነት እና የድጋፍ ሥርዓቶችን ይመርምሩ፤** የጥቃቱ ተጎጂዎች ምን ዓይነት የደህንነት እርምጃዎች እና የድጋፍ ሥርዓቶች እንዳሏቸው ለይተው ይወቁ። ያሉቸውን ሀብቶች መመርመር ክፍተቶችን ለመለየትና ተጨማሪ የደህንነት ስልቶችን ለማዘጋጀት ያስችላል።
- **አደጋዎችን ለመቅረፍ ስልቶችን ተወያዩ፡-** አደጋን ለመቀነስ እና ደህንነታቸውን ለማሻሻል ስልቶችን ለመንደፍ እና ለመተግበር ከተጎጂዎች ጋር ይተባበሩ። የጥቃቱ ተጎጂዎችን በደህንነት እቅድ ውስጥ እንዲሳተፉ ማበረታታት በደህንነታቸው ላይ ያላቸውን የመቆጣጠር እና የባለቤትነት ስሜት ይጨምራል።
- **ያሉትን ምንጮች መመርመር፡** የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደኅንነት ለመደገፍ እንደ መጠለያ፣ የሕግ ጥበቃ ወይም የማህበረሰብ ድጋፍ ያሉ ሌሎች ምንጮችን ይለዩ።

- የድንገተኛ ጊዜ መገኛዎች እና ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታዎች፡- የጥቃቱ ተጎጂዎች በአደጋ ጊዜ ሊያገኟቸው የሚችሏቸውን የታመኑ ግለሰቦችን እንዲያገኝ እና አደጋ ላይ እንደሆኑ ከተሰማቸው መሄድ የሚችሉባቸው አስተማማኝ ቦታዎች እንዲለዩ ይርዷቸው። ለድንገተኛ ሁኔታዎች ግልጽ የሆነ እቅድ መኖሩ ፈጣን ጥበቃን እና ጭንቀትን ይቀንሳል።

2.9. የግለሰብ ነጻብራቅ

በአከባቢዎ ውስጥ ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የተጎዱ ሰዎችን ድጋፍ እንዲያገኙ ሊጠቁሙት እና ተስማሚ ቦታ ሊያገኙ የሚችሉትን ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታ ካለ ያስቡ?

የሚፈጀው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ ማሰብ እና 5 ማንፀባረቅ)

II. የጤና ፍላጎቶች እና አገልግሎቶች (Health needs and services)

የተረጋገጠ የጤና ፍላጎት መረዳትና መፍታት የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ወሳኝ አካል ነው። አጠቃላይ እንክብካቤ እና ድጋፍን ለማረጋገጥ ምርመራው በአፋጣኝ፣ አስቸኳይ ባልሆኑ እና ቀጣይነት ባላቸው የጤና ፍላጎቶች ላይ ማተኮር አለበት።

- አፋጣኝ የጤና ፍላጎቶች፡- አፋጣኝ እርዳታ የሚያስፈልጋቸው አስቸኳይ የሕክምና ፍላጎቶች መኖራቸውን ማረጋገጥ።
- የአደጋው ተፈጥሮ፡ የአደጋውን ሁኔታ ይረዱ፤ በተለይም የአስገድዶ መድፈር ወይም የወሲብ ጥቃት ከሆነ፤ ብዙ ጊዜ አፋጣኝ ህክምና ያስፈልገዋል።
- ክስተቱ የተከሰተበት የመጨረሻው ቀን/ጊዜ፤ የክስተቱ የመጨረሻ ቀን እና ሰዓት ያረጋግጥ ያስፈልጋል።

- የህመም ወይም የአካል ጉዳት መኖር፡- በአደጋው የጥቃቱ ተጎጂዎች ስላጋጠማቸው ማንኛውም ህመም ወይም ጉዳት ይጠይቁ።

የአስገድዶ መድፈር ክሊኒካዊ አስተዳደር አጭር መግለጫ (CMR)

የመጨረሻው ክስተት የተከሰተው ከ72 (3 ቀናት) እስከ 120 ሰአታት (5 ቀናት) ውስጥ ከሆነ እና/ወይም የተጠቁዎች ጉዳት ከደረሰባቸው ወይም የአካል ህመም ካጋጠማቸው የሚከተሉትን ህክምናዎች ሊያገኙ ይችላሉ።

- **ኤችአይቪን መከላከል፤** በ3 ቀናት ውስጥ (72 ሰአታት) ውስጥ ተጎጂዎች ለህክምና አገልግሎት ከተላኩ የኤችአይቪ ስጋት መቀነስ ይቻላል።
- **እርግዝናን መከላከል፤** በ5 ቀናት ውስጥ (120 ሰአታት) ግለሰቧ ድንገተኛ የወሊድ መከላከያ እንድትወስድ ወደ ህክምና ከተላኩ ያልተፈለገ እርግዝና አደጋ ሊቀንስ ይችላል።
- **ለከፍተኛ ስቃይ ወይም ህመም የህክምና ማረጋገጫ/ማከም፤** እንደ ጉዳቱ ክብደት እና ተፈጥሮ (ማለትም የተሰበረ አጥንት፣ ቁስሎች ወይም የውስጥ ጉዳቶች) አፋጣኝ የህክምና ክትትል ሊያስፈልግ ይችላል።
- **የፎረንሲክ ማስረጃ ማሰባሰብ፤** ይህ አስተማማኝ አማራጭ ከሆነና የጥቃቱ ተጎጂዎች ለህጋዊ ዓላማ በጠየቁበት ሁኔታ፣ የህክምና ምርመራው በተቻለ ፍጥነት (በ48 ሰአታት ውስጥ) ብቃት ካለው ባለሙያ ጋር ተዘጋጅቶ መመዝገብ አለበት።

ስለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የጤና መዘዝ፣ በተለይም በወሲብ ጥቃት ምክንያት የጥቃቱ ተጎጂዎች የህክምና ሪፈራል የተደረገበትን ምክንያት እንዲረዱ እና የሚያስፈልጋቸውን ነገር መሆኑን እንዲያውቁ ለመርዳት ስለ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የጤና መዘዝ መረጃን ከተጎጂዎች ጋር መጋራትዎን ያረጋግጡ።

አስቸኳይ ያልሆኑ የጤና ፍላጎቶች

- ክላሚዲያን፣ ጨብጥና ቂጥኝን ጨምሮ በግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚተላለፉ ኢንፌክሽኖች በአንቲባዮቲክ መታከም አለባቸው። ሕክምና ካልተደረገላቸው ሥር የሰደደ ሕመም ወይም መሃንነት ሊያስከትሉ ይችላሉ።
- የሽንት ወይም ሰገራ ማስወገድ አለመቻል የመሳሰሉ ከባድ ችግሮችን ሊያመለክት ይችላል፤ ለምሳሌ የፊስቱላ ወይም የፊስቱላ-ስፊንክተር ጉዳት፣ የቀዶ ጥገና ክትትል የሚያስፈልገው።
- በወሲብ ጥቃት ምክንያት የሚመጣ እርግዝና እስከ 22 ሳምንታት ድረስ በአስተማማኝ ሁኔታ ሊቋረጥ ይችላል።

በነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ፤ አንድ ተጎጂ የሚከተሉትን የሕክምና ዘዴዎች ማግኘት ይችላል፡-

- የአካልና የብልት ምርመራ፤ ጉዳቶችን ለመገምገም የአካል እና/ወይም ውጫዊ የብልት ምርመራ አስፈላጊ ሊሆን ይችላል። የአካል ምርመራም የጥቃቱ ተጎጂዎች በአካል ደህና መሆናቸውን፣ ከውስጥ የተጎዱ እንዳልሆኑ እና ከበሽታ ነፃ መሆናቸውን ሊያረጋግጥላቸው ይችላል።
- የላቦራቶሪ ምርመራዎች፤ በግብረ ሥጋ ግንኙነት ለሚተላለፉ ኢንፌክሽኖች እና ከጾታዊ ጥቃት በኋላ እርግዝና ላይ ምርመራዎች ሊደረጉ ይችላሉ። የኤችአይቪ ምርመራ ከጥቃቱ በኋላ ባሉት 6 ሳምንታት ውስጥ ሊደረግ ይችላል እና ክስተቱ ከ 3-6 ወራት በኋላ ሊደገም ይገባል። ጥቃቱ ከተፈጸመ ከአንድ ሳምንት በኋላ የእርግዝና ምርመራ ሊደረግ ይችላል።

III. የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ እና ፍላጎቶች (Psychosocial Support and Needs)

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ ያለው የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ምርመራ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወቅታዊ ስሜቶች፣ ባህሪያት እና የመቋቋሚያ ዘዴዎች ለመረዳት እና እንዲሁም ከክስተቱ በኋላ በአእምሮ ጤንነታቸው ላይ የተደረጉ ለውጦችን ለመለየት የሚያስችል አጠቃላይ ምርመራ ነው። በተጨማሪም የጥቃቱ ተጎጂዎችን የድጋፍ ሥርዓቶች፣ የትምህርት እና የመተዳደሪያ እድሎች እና የግል ጥንካሬዎችን ይዳስሳል። እነዚህን ገጽታዎች

በመመልከት፣ ግምገማው የተዘጋጀ ስሜታዊ ድጋፍ ለመስጠት፣ ተገቢ የስነ-ልቦና አገልግሎቶችን ማግኘትን ለማመቻቸት እና የተረጋጋዎችን የመቋቋም እና የማገገሚያ አቅምን ለማሳደግ ያለመ ነው።

ግለሰብ የሚሰማትን መሰረታዊ ስሜት ይወቁ፤ የተጎጂዋን ወቅታዊ ስሜታዊ ሁኔታ እና የአዕምሮ ደህንነት ለመረዳት ነፃ በሆነ ውይይት ውስጥ ይሳተፉ።

የግለሰብን አካላዊ ገጽታ እና ባህሪ ይከታተሉ፤ በግንኙነቶች ጊዜ ለአካላዊ ገጽታ እና ባህሪ ትኩረት ይስጡ። ምልክታዎች የጭንቀት፣ የጭንቀት፣ የመንፈስ ጭንቀት፣ ወይም ሌሎች በቃላት ሊገለጡ የማይችሉ የአእምሮ ጤና ጉዳዮችን ሊያሳዩ ይችላሉ።

በሰዎች ስሜት ወይም ባህሪ ላይ ያሉ ለውጦችን ይገምግሙ፤ በስሜታቸው፣ በባህሪያቸው ወይም በእለት ተእለት ተግባራቸው ላይ ስላደረጉት የቅርብ ለውጦች ይጠይቁ።

ተግባር 2.10. አስብ - ጥንድ - አጋራ

የጥቃት ተጎድዎች ሊያጋጥማቸው የሚችለውን የስነ ልቦና እና የማህበራዊ ለውጦች ዘርዝሩ?

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የማሰብ እና የ5 ደቂቃ ነጻብራቅ)

በስሜት ወይም ባህሪ ላይ የሚከሰቱ ለውጦች የሚከተሉት ሊሆኑ ይችላሉ፦

- የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴያቸውን ማከናወን ማቆም
- ከቤት መውጣት አቁመዋል
- ከቤተሰብ እና ከጓደኞች ጋር መገናኘት አቁመዋል ወይም አይገናኙም
- የእንቅልፍ ማጣት ወይም ከመጠን በላይ መተኛት
- አካላዊ ሥቃይ (የሆድ ሕመም፣ የሰውነት ሕመም፣ ራስ ምታት) ያሰማል
- የአመጋገብ ልማዶቻቸውን ቀይረዋል (በጣም ብዙ ወይም ትንሽ መብላት)

- አብዛኛውን ጊዜ ሀዘን ይሰማቸዋል።
- ስለ ሁኔታቸው ወይም ስለ ሕይወታቸው የተስፋ መቁረጥ ስሜትን ይሰማቸዋል።

ስሜታዊ ድጋፍ ይስጡ፡ ለተጠቁ ሰዎች ስሜታቸውን እና ስጋታቸውን እንዲገልጹ ደህንነቱ የተጠበቀ፣ ፍርጃ የሌለው ቦታ ይስጡ።

የትምህርትና የመተዳደሪያ ዕድሎችን መገምገም

ለበርካታ ተጠቂዎች የገቢ ምንጭ እና ትርጉም ያለው ተግባር ስሜታዊ እና ተግባራዊ ድጋፍ የሚሰጥ ምንጭ ሊሆን ይችላል፤ ይህም በራስ ዋጋ የመስጠት ስሜትን እና ኢኮኖሚያዊ ነፃነት እንዲገነቡ ይረዳቸዋል። ትምህርት ለተጎዲዎች፣ ለአዋቂዎችም ሆነ ለህፃናት ጠቃሚ ሊሆን ይችላል፤ ይህም ጠቃሚ እውቀት እና ክህሎቶችን ብቻ ሳይሆን የእለት ተእለት ተግባራትን እና ደጋፊ ማህበራዊ ቡድንን ይሰጣቸዋል። የትምህርት እና የመተዳደሪያ እድሎችን በሚገመገሙበት ጊዜ የሚከተሉትን አስፈላጊ ነገሮች ግምት ውስጥ ያስገቡ፡-

- የትምህርት/የመተዳደሪያ እድልን እንቅስቃሴዎች በደረሰባቸው ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ውስጥ ሚና እንደነበረው ለመረዳት ይጣሩ፤
- የትምህርት/የመተዳደሪያ ተግባራት በተጎዲዎች የሕይወት ግቦች ውስጥ ሚና ይጫወቱ እንደሆነ ይረዱ- ይህ ፍላጎት ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል ወይም አይገባም የሚለውን ለመለየት ሊረዳ ይችላል።
- የትምህርት/የመተዳደሪያ ተግባር ከማግኘት ጋር የተያያዙ የተጎዲዎችን እድሎች፣ እንቅፋቶች እና ድጋፎችን ይለዩ። ከአደጋው በፊት የጥቃቱ ተጎዲዎች የትምህርት/የመተዳደሪያ እንቅስቃሴዎች ምን ነበሩ? ወደ እነርሱ ይመለሱ ወይም እነዚያን ችሎታዎች ወደ አዲስ ጥረቶች ማስተላለፍ ይችላሉ? ለማመልከት የሚፈልጓቸው ሌሎች መያዎች ወይም አማራጭ የቢዝነስ ሀሳቦች አሉ? የጥቃቱ ተጎዲዎች በሚፈልጉት አካባቢ የሥልጠና ፕሮግራሞች አሉ? ትምህርት በሚማሩበት ጊዜ ልጆቻቸውን ሊረዳቸው የሚችል የሕፃናት ማቆያ ማእከል ወይም ደጋፊ ጓደኛ ወይም ዘመድ አለ?

- ይህንን ግምገማ ከማድረግ በፊት በትምህርት/በመተዳደሪያ ውስጥ ስላሉት ድጋፎች እና አገልግሎቶች በደንብ ማወቅዎን ያረጋግጡ።
- ለጥቃቱ ተጎጂዎች በትምህርት/መተዳደሪያ ውስጥ የተለያዩ አማራጮችን ይፈልጉላቸው። አንድ እድል ለሁሉም ይስማማል ብለው አያስቡ። ለወጣት የጥቃቱ ተጎጂዎች ወደ መደበኛ ትምህርት እንዲቀጥሉ ወይም እንዲመለሱ መደገፍ አስፈላጊ ነው፤ እንዲሁም ወደ የተፋጠነ የትምህርት መርሃ ግብሮች (ALP) ሪፈራልን ወይም የመማሪያ ክፍሎችን ሊያካትት ይችላል። መደበኛ ትምህርት ተገቢ አማራጭ በማይሆንበት ጊዜ የሕይወት ክህሎቶች፣ የንባብና የሂሳብ ትምህርቶች፣ የሙያ ስልጠና፣ የአነስተኛ ንግድ ትምህርት እና ጅምር ለሁሉም ታዳጊዎች እና ለአዋቂዎች አስፈላጊ እውቀትን፣ ክህሎቶችን እና ትርጉም ያለው እንቅስቃሴን ለማቅረብ ጥሩ መንገድ ሊሆን ይችላል። በተገቢው ደረጃ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ምን እንደደረሰባቸው ሳያውቁ ወይም ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ልዩ እንክብካቤ እንደሚያገኙ ግንዛቤ ሳይፈጥሩ ነባር ፕሮግራሞችን ማካተት የሚችሉ አስተማማኝ፣ ሚስጥራዊ መንገዶች ሊኖሩ ይችላሉ።
- በትምህርት/መተዳደሪያ ተግባራት ውስጥ እንደ የልጅ እንክብካቤ መፍትሄዎች፣ ተጨማሪ የገንዘብ ወይም የስነ-ልቦና ድጋፍ እና ስልጠና ላይ ለሚሳተፉ የጥቃቱ ተጎጂዎች ተጨማሪ ድጋፍ ይስጡ።

ተግባር 2.11. የቡድን ተግባር

- የኑሮ ሁኔታን እና የትምህርት ድጋፍን ከአካባቢዎ ሁኔታ ከፆታ ተኮር ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ጋር መገምገም?

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይት እና 5 ደቂቃ ለጋራ የቡድን ነጻብራቅ

የመከላከያ ምክንያቶችንና ጥንካሬዎችን ይለዩ

- የቤተሰብ እና የኑሮ ሁኔታ
- ማህበራዊ ድጋፍ
- መንፈሳዊ/ሃይማኖታዊ
- አዎንታዊ የመቋቋሚያ ዘዴዎች

የዳሰሳ ጥናት ጥያቄዎች

- ስትፈሪ ምን ታደርጊያለሽ? ይህ ግለሰቧ በአደጋ ጊዜ ስለምትጠራቸው ሰዎች፣ ቦታዎች ወይም ድርጊቶች እንዲታስብ ይረዳታል።
- ሃዘን ሲሰማሽ ምን ታደርጋለሽ? ይህ ግለሰቧ በምታዝንበት ጊዜ ስለምትጠራቸው ሰዎች፣ ቦታዎች ወይም ድርጊቶች እንዲታስብ ይረዳታል። ተስፋ እና ጥንካሬ የሚሰጡሽ ሰዎች እነማን ናቸው? ይህ ግለሰቧ እንደ ቤተሰብ አባላት፣ ጓደኞች እና ጎረቤቶች የመልሶ ማገገሚያ እና የፈውስ አካል ሊሆኑ የሚችሉ ደጋፊ ሰዎችን እንድትለይ ይረዳታል።
- ፍላጎትሽ ምንድን ነው?

IV. ህጋዊ ፍላጎቶች (Legal Needs)

መሰረታዊ የሕግ መረጃዎችን መሰብሰብ፦ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ህጋዊ መብቶቻቸውን እና ሊጠቀሟቸው ስለሚችሉ ህጋዊ አማራጮች የሚያውቁ መሆኑን ያረጋግጤ።

የተሟላ የሕግ መረጃ ማቅረብ፦ የጥቃቱ ተጎጂዎች ስለ ህጋዊ መብቶቻቸው እና ስለ ህጋዊ ሂደቱ ሙሉ መረጃ ማግኘት አለባቸው። ይህ ፍትህን በመከተል በመረጃ ላይ የተመሰረተ ውሳኔ እንዲያደርጉ አቅም በመስጠት እና እምቅ ውጤቶችን እና የምርጫቸውን አንድምታ እንዲገነዘቡ ይረዳቸዋል።

የሕግ ማዕቀፉን መረዳት፦ የጉዳዩ አስተዳዳሪዎች የተፈጸመው ድርጊት ወንጀል እንደሆነና ምን ዓይነት የሕግ ጥበቃ ሊደረግ እንደሚችል ለተጎጂዎች በትክክል ማሳወቅ እንዲችሉ የአካባቢውን የሕግ ማዕቀፍ ማወቅ ያስፈልጋቸዋል።

የተጠቂዎችን እውቀት እና ፍላጎቶች መገምገም፤- የጥቃቱ ተጎጂዎች ስለ ህጋዊ ሂደቱ ምን እንደሚያውቁ እና ምን የተለየ መረጃ ወይም ድጋፍ እንደሚያስፈልጋቸው ይጠይቁ። ይህ በእውቀት ላይ ክፍተቶችንና የጥቃቱ ተጎጂዎች ተጨማሪ መረጃ ወይም እርዳታ የሚያስፈልጋቸው ቦታዎችን ለመለየት ይረዳል።

- ሊከሰቱ የሚችሉ የህግ ውጤቶችን ያብራሩ፤ ጉዳዩ ወደ ፍርድ ቤት የመሄድ እድል እና የጥፋተኝነት ውሳኔ እድሎችን ጨምሮ ህጋዊ እርምጃ መውሰድ ሊያስከትል ስለሚችለው ውጤት መረጃ ይስጡ።
- ለህጋዊ እርምጃ እንቅፋት የሆኑ ነገሮችን መለየት፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ህጋዊ እርምጃዎችን ለመከታተል ሊያጋጥሟቸው ስለሚችሉ ማናቸውንም እንቅፋቶች በተመለከተ መወያየት፤ ለምሳሌ የአጥፊዎች የበቀል ፍርሃት፣ የገንዘብ ችግር ወይም የሎጂስቲክስ ተግዳሮቶች ወዘተ።
- ስለ ሚስጥራዊነት እና የግላዊነት ስጋቶች ተወያዩ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎችን መረጃ በህግ ሂደት ውስጥ እንዴት ጥቅም ላይ እንደሚውል እና እንደሚጠበቅ ያብራሩ።
- አፋጣኝ የህግ ፍላጎቶችን ይወስኑ፤ እንደ የእግድ ትዕዛዞች ወይም ሌሎች የመከላከያ እርምጃዎችን የመሳሰሉ መወሰድ ያለባቸውን ማንኛውንም አፋጣኝ ህጋዊ እርምጃዎችን ይለዩ።
- የሕግ ምክር ፍላጎቶችን ይገምግሙ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ልዩ የሕግ ምክር የሚሰጡ የሕግ አማካሪዎችን ማግኘት እንደሚያስፈልጋቸው ይወስኑ።

V. ሌሎች ተግባራዊ እና ቁሳዊ ፍላጎቶች (Other practical and material needs)

የጥቃቱ ተጎጂዎች ተግባራዊ እና ቁሳዊ ድጋፍም ሊያስፈልጋቸው ይችላል። ለምሳሌ ገንዘብ፣ ልብስ፣ ምግብ፣ የስልክ ክሬዲት፣ መጓጓዣ፣ ወዘተ ሊያስፈልጋቸው ይችላል። እነዚህ ፍላጎቶች ለህልውና ወሳኝ ስለሆኑ ለተጎጂው ቅድሚያ የሚሰጣቸው ፍላጎቶች ሊሆኑ ይችላሉ። ድርጅታዊ እንደዚህ አይነት እርዳታ ካልሰጠ፣ በቤተሰባቸው እና በማህበረሰባቸው ውስጥ ያሉ የድጋፍ ምንጮችን (ለምሳሌ የቤተሰብ አባላት፣ ጓደኞች፣ የሃይማኖት ቡድኖች እና መሪዎች፣ የማህበረሰብ ማህበራት እና መሪዎች) እንዲለዩ ከሚያደርግ ድርጅት ጋር ማገናኘት ወይም መርዳት አስፈላጊ ነው።

VI. ራስን የማጥፋት አደጋ ምርመራ እና ድጋፍ (Suicide risk assessment and support)

የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ከሚያስከትላቸው አስከፊ መዘዞች መካከል አንዱ የተጎጂው ሰው ራስን የማጥፋት አደጋ ነው። አንድ የተጎዳ ሰው እንደዚህ አይነት ስሜቶችን እየገለፀ ከሆነ የበለጠ ጥልቅ ግምገማ መከናወን አለበት።

ከመጀመርዎ በፊት ግለሰቧ/ቡ የሃዘን ወይም መሞት ፍላጎት ቢሰማው ምንም ችግር እንደሌለውና የሚሰማው ማንኛውም ነገር አደጋውን ተከትሎ የሚሰማ መሆኑን ማረጋገጥ አለብዎት። የሚከተሉትን እርምጃዎች ያካተተ የራስን ህይወት የማጥፋት አደጋ ግምገማ መመሪያን መከተል አለብዎት።

ሀ. የአሁኑን ወይም ያለፈውን የራስን ሕይወት የማጥፋት ሃሳብ ይመርምሩ

ግለሰቧ "አይሆንም" የሚል መልስ ከሰጠችና ራሷን የመጉዳት ወይም የመግደል ፍላጎት እንዳላት የሚያሳይ ምልክት ከሌለ ራስን የመጉዳት ወይም ራስን የመጉዳት አደጋው ዝቅተኛ ሊሆን ይችላል። በዚህ ጊዜ ምርመራውን ማቋረጥ ትችላለህ። እንደገናም ይህ እንደየሁኔታው ይወሰናል እና ግለሰቧ ራሷን ሊታጠፋ እንደሚችል የሚያሳዩ ሌሎች ምልክቶች ካሉ ይወሰናል።

ግለሰቧ ለአንዱ ጥያቄዎች “አዎ” የሚል መልስ ከሰጠች፣ ተጠቂዋን “እባክዎ ስለእነዚህ ሃሳቦች የበለጠ ንገሩኝ” ብለው በመጠየቅ ወደሚቀጥለው ደረጃ ይቀጥሉ።

የአሁኑን ወይም ያለፈውን ራስን የማጥፋት ሀሳቦችን ለመገምገም የሚከተሉትን ማለት ይችላሉ-

- ይህ ለአንድ ሰው ከምትችሉበት በላይ ይመስላል። ከተከሰተብኸ ነገር ለመማለጥ ራስን ስለማጥፋት እያሰብኸ ነው? ራስን በማጥፋት ለማምለጥ ማሰብ?
- ስለ መሞት አስበኸ ታውቂያለኸ? ወይስ መሞት ትፈልጋለኸ?
- ራስሽን ስለመጉዳት ወይም ስለመግደል አስበህ ታውቂያለኸ?
- እየደረሰብኸ ያለው ህመም ሁሉ ራስሽን ለመጉዳት እንድታስቢ አድርጎኛል?
- ተኝተኸ ዝም ብለኸ ሳትነቁ መቅረትን ትመኝ ነበር? በየስንት ጊዜው? ከመቼ ጀምሮ ነው?

ለ. አደጋን፣ ሞት እና የደኅንነት ፍላጎቶችን መገምገም

ግለሰቡ/ቧ እቅድ እንዳላት ለመገምገም እንዲህ ማለት ይችላሉ፡-

- የራስዎን ሕይወት ለማጥፋት እንዴት እንደሰሸ ንገራች፣ ምን ልታደርግ ነበር? መቼ አደርገዋለሁ ብለሽ ታስቢያለሽ? የት አደርገዋለሁ ብለሽ አሰብሽ?(በመሳሪያ/ክኒኖች/ሌሎች ዘዴዎች)(በቤት ውስጥ/ በቀላሉ የሚገኝ ናቸው)?

ያለፉ ራስን የማጥፋት ሙከራዎችን ለመገምገም የሚከተለውን ማለት ይችላሉ፡-

- ሕይወትህን ለማጥፋት አንድ ነገር ማድረግ ከጀመርሽ በኋላ ሀሳብሽን ቀይረሽ ታውቂያለሽ? ወይም ደግሞ ህይወትሽን ለማጥፋት አንድ ነገር ማድረግ ከጀመርሽ በኋላ አንድ ሰው አስቁሞሽ ወይም አቋርጦሽ ያውቃል? ምን ተከሰተ? ይህ መቼ ነበር? ይህ ስንት ጊዜ እንደተከሰተ ንገራች፡፡

እንደማንኛውም የግምገማው ክፍል፣ ሌላ ጥያቄ ከመጠየቅዎ በፊት የጥቃቱ ተጎጂዎችን መልስ እንዲሰጡ እና ቆም እንዲል ጊዜ መስጠትዎን ያረጋግጡ። ቀስ ብለው መሄድ ወይም እረፍት መውሰድ እንዳለባቸው ሁልጊዜ ከግለሰቧ ፍንጭ ይውሰዱ።

ሐ. ስሜቶችን መፍታትና ድጋፍ መስጠት

ግለሰቡ/ቧ ራስን የማጥፋት ሃሳቦችን እና እቅድን ከገለጸ መረጋጋት በጣም አስፈላጊ ነው። ምናልባት ይህ ስሜት ተቃራኒ ሊሆን ይችላል፣ ይሁን እንጂ ግለሰቡ/ቧ ይህን እንዳያደርግ ለማግባባት ወይም ምን ማድረግ እንዳለበት ምክር ለመስጠት አትሞክር። የሚሰማቸው ስሜት አላማ አለው - አንድን ነገር መቁጣጠር እንደሚችሉ ለመገንዘብ የሚያደርጉት የመጨረሻ ሙከራ ነው። ከዚህ ይልቅ ለስሜታቸው አድናቆት ማሳየትና እንዲህ ያለውን መረጃ ለእርስዎ ለማካፈል የወሰዱትን ድፍረት አምኖ መቀበል እንዲሁም ለደኅንነታቸውና ደህንነታቸው ያለዎትን አሳቢነት መግለጽ ይኖርባችኋል።

ስሜቶችን ለመፍታት እና አፋጣኝ ስሜታዊ ድጋፍ ለመስጠት፣ እንዲህ ማለት ይችላሉ፡-

- “እንዲህ እየተሰማሽ እንደሆነ ተረድቻለሁ እና አዝናለሁ። ያንን ማጋራት ለእርስዎ ከባድ እንደነበር አውቃለሁ። ስለነገርሽኝ በጣም ደፋር ነሽ። ራስሽን አለመጉዳትሽ ለእኔ በጣም

አስፈላጊ ነው። እናም ይህን እንዳታደርገልህ ልንረዳሽ የምንችልበትን እቅድ አብረን ብናዘጋጅ ደስ ይለኛል። ይህ ላንቺ ጥሩ ነውን?

መ. የደህንነት ስምምነት ማዘጋጀት

ከተጎጂዎች ጋር የደህንነት ስምምነት ማዳበር የተጎጂዎችን አደጋ የመቀነስ እና የመከላከል ስልቶቻቸውን ለመለየት የሚረዳው መንገድ ነው። በዚህ ደረጃ፣ የስምምነቱን ዓላማ ያብራራሉ። ከዚያ ተጎጂን የሚከተሉትን እንድትለይ ይረዳታል፡-

- የማስጠንቀቂያ ምልክቶችን መለየት
- የተሻለ ስሜት እንዲሰማት ስልቶችን መለየት
- አስተማማኝ ሰው መለየት

የማስጠንቀቂያ ምልክቶችን መለየት

ተጎጂዎች ልምዳቸውን እንዲገልፁ ይጠይቁ።

- "ራስሽን መግደል ስለመፈለግ ወይም መጉዳት ስለመፈለግ ማሰብ ስትጀምሩ ምን ሊሆን እንደሚችል ንገረኝ? ምን ይሰማሻል? ስለዚህ ጉዳይ ምን ታስባለሽ? እነዚህን ዘዴዎች መጠቀም የሚያስፈልግሽ መቼ እንደሆነ እንዴት ታውቃለሽ?"
- የተጎጂዋን በራሷ አንደበት የተናገረችውን ቃል በመጠቀም የማስጠንቀቂያ ምልክቶችን (ሀሳቦችን፣ ምስሎችን፣ የአስተሳሰብ ሂደቶችን፣ ስሜትን እና/ወይም ባህሪያትን) መለየት።

የተሻለ ስሜት እንዲሰማሽ ስልቶችን ለይ

ተጎጂዋ የተሻለ ስሜት እንዲሰማት ማድረግ የሚችሏቸውን ሌሎች ነገሮች ይፈልጉ እንደው ለተጎጂዋ ያብራሩ።

- ከዚህ በፊት እራስሽን ለማጥፋት ስታስቢ ምንድን ነው የከለከለሽ?
- እራስሽን ለመጉዳት ማሰብ ስትጀምር ወይም ህይወትህን ለማጥፋት ስትፈልግ ጥሩ ስሜት እንዲሰማሽ ለመርዳት ልታደርጋቸው የምትችላቸውን አንዳንድ ነገሮች ንገረኝ።

ከዚህ በፊት ጥሩ ስሜት እንዲሰማሽ የረዳሽ ምንድን ነው? ልታነጋግሪ የምትችይው ሰው አለ ወይ?

- ተጎጂዎ በተናገረቸው መሰረት፤ እራሷን ከመጉዳት ይልቅ እነዚህን ስልቶች እንደምትጠቀም /እነዚህን ጠቃሚ ነገሮችን እንደምታደርግ ይስማሙ።
- ተጎጂዎ እነዚህን ስልቶች በመጠቀም የተሻለ ስሜት እንዲሰማት ምን ሊታደርግ እንደሚችል ይጠይቋት። በሌላ አገላለጽ ተግባራዊ ልታደርጋቸው እና ተግባራዊ ሊሆኑ የሚችሉ ስልቶችን ለመለየት ይፈልጋሉ።

ተጎጂዎ የትኛውንም ስልቶች መለየት ካልቻለች፤ ከጉዳይ ተቆጣጣሪ ጋር መማከር እና ወደ የአእምሮ ጤና አገልግሎት፤ ወይም ከሌለ ወደ ድንገተኛ ህክምና እንክብካቤ ሊትተላለፍ ስለሚቻለው ነገር መወያየት አለብዎት።

አስተማማኝ ሰው ይለዩ

ለግለሰቧ ካስረዷት ስልቶች በተጨማሪ፤ ባደኛ ወይም ሌላ የቤተሰብ አባል ለተረጋገጠ እንደ “አስተማማኝ ሰው” ሆነው እንዲሆኑ ማሳወቅ አለባቸው። ይህ ቢያንስ ለሚቀጥሉት 24 ሰዓታት ከተጎጂዎ ጋር ሁልጊዜ አብሮ መሆን የሚችል ሰው መሆን አለባት። ከዚህ ሰው ጋር ለመገናኘት መሞከር፤ እየሆነ ያለውን ነገር ማስረዳት እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንዲያገኟቸው ወይም ተጎጂን ወደነሱ እንዲያመጡ ማመቻቸት ያስፈልግዎታል።

ተጎጂን አስተማማኝ የደህንነት ሰው እንዲትለይ ለማገዝ፤ እንዲህ ማለት ይችላሉ፡-

- ደህና እንድትሆኑ ልረዳሽ እፈልጋለሁ። ከቤተሰብዎ ውስጥ ወይም ከጎንዎ አብሮ ሊቆይ የሚችል ባደኛዎን ማሰብ ትችላለሽ? የአንችን ደህንነት ለመጠበቅ ይህ ሰው ከጎንዎ እንዲቆይ እንዲስማማ ለማድረግ አብረን ልንሰራ እንችላለን?

ተጎጂዎ ማንንም መለየት ካልቻለች፤ ከጉዳይ ተቆጣጣሪዎ/ው ጋር መማከር እና ወደ አእምሯዊ ጤና አገልግሎቶች አፋጣኝ ሪፈራል ወይም ከሌለ ወደ ድንገተኛ የህክምና እንክብካቤ ለመውሰድ ሊደረግ ስለሚችለው ሁኔታ መወያየት አለብዎት። የጉዳይ አስተዳዳሪዎ ወይም አንድ ተቆጣጣሪ ተጎጂዎን ብቻዎን መተው ጥሩ ስለማይሆን አብረው መሄድ ያስፈልግዎታል።

ተጎጂዎ በችግር ውስጥ እንዳለች እና ብቻዋን መተው እንደሌለባት ለሪፈራል ኤጀንሲ ማስረዳት ያስፈልጋታል። ግለሰቧ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ መሆኗን መግለፅ አያስፈልግም።

የደህንነት ስምምነቱን ይመዝግቡ

ከተጎጂ ሰው ጋር ያደረጉትን የደህንነት ስምምነት መመዝገብ ይችላሉ፤ ይህም በችግር ጊዜ ግለሰቧ ከእርሷ ጋር እንዲቆይ ለማድረግ ሊጠቅም ይችላል። እንደማንኛውም ሰነድ፣ ጠቃሚ ሆኖ ከተገኘ እና ይህን ለማድረግ አስተማማኝ ከሆነ ብቻ ለግለሰቧ ያቅርቡ።

የአደጋ ተጋላጭነት መወሰን

የተጋላጭነት ውሳኔ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ ወሳኝ አካል ነው። በተለያዩ ምክንያቶች አንድ ግለሰብ ምን ያህል ጉዳት ሊደርስበት እንደሚችል መገምገምን ያካትታል። ይህ ሁሉን አቀፍ አቀራረብ ሁሉም የተረጁ ጉዳዮች ግምት ውስጥ መግባታቸውን ያረጋግጣል፤ ይህም በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ የበለጠ አጠቃላይ እና ውጤታማ ድጋፍን ያመጣል።

እነዚህን ዘርፎች በሦስት የስርዓት ደረጃዎች ይመለከታል። እነሱም፤

1. **የግለሰብ ደረጃ፤** በማህበረሰባዊ ደንቦች እና ግላዊ ባህሪያት ምክንያት በተወሰኑ ምክንያቶች የአንድን ሰው ጥገኝነት እና በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የመጋለጥ አደጋን ሊጨምሩ ይችላሉ። እነዚህ ምክንያቶች እድሜ፣ የአእምሮ እና የአካል ብቃት፣ ጎሳ እና የጾታ መሰረት ያደረገ ጥቃት የቀደመ ልምድ ያካትታሉ።
2. **የቤተሰብና የማህበረሰብ ደረጃ፤** ይህ ደረጃ የጥቃቱ ተጎጂዎችን የቅርብ አካባቢ፣ ቤተሰብ፣ ትምህርት ቤት እና የማህበረሰብ ቅንብሮችን ጨምሮ ሰፊውን አውድ ይዳስሳል። በተጋላጭነት ላይ ተጽዕኖ ከሚያሳድሩ ነገሮች መካከል የገቢ ደረጃ፣ የትምህርት ደረጃ፣ በቤተሰብ እና በማህበረሰብ ውስጥ ያሉ ግንኙነቶች ተፈጥሮ እና በማህበረሰቡ ውስጥ ያሉ ማህበራዊ ደንቦች እና ባህሪያት ያካትታሉ።
3. **የማህበራዊ፣ የፖለቲካዊ አካባቢያዊ ደረጃ፤** ይህ ደረጃ ተጋላጭነትን የሚካውን ሰፊ ያለ ማህበራዊ-ኢኮኖሚያዊ እና አካባቢያዊ ሁኔታን ከግምት ውስጥ ያስገባል። ምክንያቶች

ደግሞ የኢኮኖሚ ሁኔታዎች፣ የፖለቲካ መረጋጋት፣ የተፈጥሮ አደጋዎች እና ነባር ፖሊሲዎችና ህጎች ያካተታሉ።

የአደጋ ደረጃ

የአደጋ ደረጃ በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ውስጥ ጣልቃ የመግባት አጣጣሪነት ይወስናል።

1. ከፍተኛ ተጋላጭነት ያላቸው ጉዳዮች በአስቸኳይ አደጋ፣ ከባድ በደል፣ ከባድ የአካል እና የአዕምሮ ጤና ሁኔታ ወይም የድጋፍ እጦትን የሚገጥማቸውን የጥቃቱ ተጠቂዎችን ያካትታሉ። እነዚህ ወዲያውኑ ጣልቃ ገብነት ያስፈልጋቸዋል።
2. መካከለኛ-አደጋ ጉዳዮች የጥቃቱ ተጎጂዎች ሊከሰቱ የሚችሉ ጉዳዮችን ሊያስተናግዱ ቢችሉም ግን አንዳንድ የድጋፍ ሥርዓቶች ስላሏቸው እና አካላዊና የአእምሮ ጤና ሁኔታቸው ሊታከም የሚችል ነው። ምላሻቸው በ3-5 ቀናት ውስጥ ፈጣን መሆን አለበት።
3. ዝቅተኛ ስጋት ያላቸው ጉዳዮች አነስተኛ አደጋ ያላቸው እና ጠንካራ የድጋፍ አውታረ መረቦችን ያካተቱ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ያካትታል። ለእነዚህ ጉዳዮች ጣልቃ ገብነት አስፈላጊ የሆኑ ሀብቶችን ማግኘታቸውን ለማረጋገጥ በ1-2 ሳምንታት ውስጥ መፍትሄ ሊሰጥ ይችላል።

ከምርመራው መረጃን ማስመዝገብ

ለመመዝገብ በጣም አስፈላጊው መረጃ ተጎጂን ስለተከሰተው ነገር፣ የሚያሳስባት ነገር ምን እንደሆነ እና የጉዳይ አስተዳዳሪ ከተጎጂ ጋር አብረው የለያዮቸውን ፍላጎቶች ነው። የክስተቱ ሰነድ ከግል አስተያየቶች ይልቅ በእውነታ እና በባለሙያ ውሳኔ ላይ የተመሰረተ መሆን አለበት። ከተቻለ በመጀመሪያ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ታሪክ ማዳመጥ እና ከስብሰባዎ በኋላ ቅጹን መሙላት በጣም ጥሩ ነው። ይህም ተጎጂ ሰው በሚናገርበት ጊዜ በቅጹ እንዳይረበሽ ነው። አዲስ የጉዳይ ሰራተኛ ከሆንሽ እና በክፍለ ጊዜው አጭር ማስታወሻ መያዝ እንዳለብሽ ከተሰማሽ ይህን ከማድረግህ በፊት የጥቃቱ ተጎጂን ፍቃድ መጠየቅህን እርግጠኛ ሁኒ፣ ማስታወሻዎቹ ደህንነቱ በተጠበቀ ሁኔታ በተጎጂ የመዝገብ ፋይል ውስጥ እንደሚቀመጡ ይግለፁላቸው።

ደረጃ 3- የጉዳይ የድርጊት እቅድ

በዚህ ደረጃ፣ እርስዎ እና የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰው ፍላጎቷን እንዴት እንደምታሟላ፣ ችግሮችን እንዴት እንደሚፈቱ እና ቀጣሎ ስለሚሆነው ነገር ውሳኔዎችን ያደርጋሉ።

የጉዳይ የድርጊት መርሃ ግብር ለማዘጋጀት፡-

ምርመራውን ማጠቃለልና ከጥቃት ከተጎጂ ጋር ያረጋግጡ፡-

የጉዳይ ድርጊት መርሃ ግብር ከግምገማዎ ይገነባል። ከነሱ ጋር ባደረጉት ውይይት መሰረት ለተጎጂ ሰው ቁልፍ ፍላጎታቸው እንደሆነ የተረዱትን በማጠቃለል ወደዚህ ደረጃ መሸጋገር ይችላሉ። በማጠቃለያዎ መስማማታቸውን እና ያመለጡዎት ነገር ካለ ወይም መጨመር የሚፈልጉት ካለ ያረጋግጡ።

እያንዳንዱን ፍላጎት ከተጎጂ ጋር ተወያዩ፡-

እርስዎ እና የጥቃቱ ተጎጂዎች ስለፍላጎታቸው ተመሳሳይ ግንዛቤ እንዲኖራችሁ ካተረጎጠ በኋላ፣ ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላት የሚረዱ በማህበረሰብ ውስጥ ያሉትን ጣልቃገብነቶች እና/ወይም አገልግሎቶች በማብራራት እያንዳንዱን ፍላጎት በበለጠ በዝርዝር ይነጋገሩ። ከተጎጂዎች ጋር ተወያዩ እና ግላዊ ግቦችን ያውጡ። በተቻለ መጠን የተረጁ ሰው ግቦች በራሱ እንዲያወጣ ይፍቀዱላቸው፤ በምርመራው ወቅት ግለሰቧን ወደ ተወያዩበት መረጃ በመመለስ ድጋፍዎን መስጠት ይችላሉ።

የደህንነት እቅድ ማውጣት

የጥቃቱ ተጎጂዎች በሕይወታቸው ላይ ጉዳት የሚያስከትሉትን አደጋዎች እንዲተነትኑ እና እነዚያን አደጋዎች እንዴት መቀነስ እንደሚችሉ እንዲያስቡ ለመርዳት ጣልቃ ይግቡ። የደህንነት እቅዶች የመጎዳት እድላቸውን ሊቀንስ ይችላል፤ እና እያንዳንዱ እቅድ የግለሰብ ተኮር አቀራረብን ይፈልጋል።

በደህንነት እቅድ ወቅት የሚከናወኑ ተግባራት፡-

- የጥቃቱ ተጎጂዎች ከጥቃቱ በኋላ ደህንነታቸውን ለመጠበቅ ምን እንዳደረጉ እና ያደረጓቸው ነገሮች /ስልቶች/ እንዴት እየሰሩ ለይተው ይወቁ።

- ለሰዎች አደገኛ የሆኑ ልዩ ሁኔታዎች ካሉ በእነዚያ ሁኔታዎች ውስጥ አደጋን ለማስወገድ ወይም ለመቀነስ ስልቶችን ይለዩ።
- ደህንነታቸው የተጠበቀ ሰዎችን እና የጥቃቱ ተጎዲዎች በአስቸኳይ ጊዜ ወይም በጥበቃ መሄድ የሚችሉባቸውን ቦታዎች ይለዩ

ሪፈራል ለመስጠት ስምምነት ያግኙ /በመረጃ ላይ የተደገፈ ፈቃድ ያግኙ፡-

የደህንነት እቅዱን ከጨረሱ በኋላ፣ ሪፈራል የሚጠይቁ ሌሎች ጣልቃ-ገብነቶች ላይ መወያየት፣ ስለአገልግሎቶቹ በቂ መረጃ መስጠት እና ከተጎዲ ሰዎች ጋር ለማገናኘት በመረጃ የተደገፈ ስምምነት ማግኘት ይፈልጋሉ። ምን አይነት አገልግሎቶች እና ድጋፎች እንዳሉ እና ከነሱ ምን እንደሚጠበቅ መረጃን ለአደጋው ያቅርቡ።

ተጓዳኝ እቅዶችን ያዘጋጁ፡

ለሪፈራል ተጓዳኝነት ይወያዩ፡ ተጎዲዋ እርዳታ ለማግኘት ወደምትሄድባቸው ሌሎች ኤጀንሲዎች ወይም አካላት አንድ ሰው አብሯት እንዲሄድ የምትፈልግ ይሆናል። ስለ ደህንነት ስጋቶች ሁልጊዜ በማሰብ ከተጠቂዎች ጋር በጥንቃቄ መወያየት አለብዎት። በአንዳንድ ሁኔታዎች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች በማህበረሰቡ ውስጥ ይታወቃሉ፣ ስለዚህ የጥቃቱ ተጎዲዎች ወደ ህክምና ተቋም ወይም ፖሊስ ጣቢያ ይዘው ሲሄዱ በሰው ዘንድ የማወቅ ጉጉትን ሊፈጥር ይችላል እና ይህም በተረጅዋ ላይ አደጋ ሊጥል ይችላል። አብረሃቸው የማትሄድ ከሆነ፣ ተጎዲዎች ሊያምኑት የሚችል ሌላ አብሮ የሚሄድ ሰው እንዳለ ለይ።

እቅዱን ሰነድ ያድርጉ፡

የጉዳይ ሰነድ ማሰባሰቢያ ስርዓት ካለዎት እርስዎ እና ተጎዲዋ የተወያዩችሁበትን እቅድ በቀላል መንገድ ሰነድ ማድረግ ይችላሉ። እርስዎ እና ተጎዲዋ ሁለታችሁም መፈረም ትችላላችሁ፣ ስለዚህ ፈቃዳቸውን መስጠታቸው ግልጽ ነው።

ለክትትል/ቀጣይ ስብሰባ ጊዜ እና ቦታ መወሰን፡

በአካባቢያችሁ ውስጥ የጥቃቱ ተጎዲዎችን ለመከታተል ከተቻለ ለክትትል ጉብኝት አማራጮችን መወያየት እና የት እንደሚካሄድ (የጉዳይ አስተዳደር ማዕከል፣ የጤና ክሊኒክ፣ በስልክ፣ በቤት

ጉብኝት) እና መቼ እንደሚከናወን ክትትሉ በግልጽ መናገር አለበዎት። ለተጎጂዎች ምን ዓይነት ክትትል ቢደረግላቸው የተሻለ እንደሚሆን አብራችሁ ተወያዩ። የሚከተሉት አማራጮች ሊኖሩ ይችላሉ፡

ከፍተኛ ስጋት ስላላቸው ጉዳዮች ከተቆጣጣሪዎ ሃላፊነት ጋር ይወያዩ፡

በግምገማዎ እና በድርጊት እቅድዎ ወቅት የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደህንነት ወይም ጤና በተመለከተ አስቸኳይ ስጋቶች ከተከሰቱ (ለምሳሌ ራስን ማጥፋት፣ የነፍስ አድን የጤና አገልግሎቶችን ውድቅ ማድረግ ወይም ከግዴታ ሪፖርት ማድረግ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች ካሉ) እና ተጨማሪ ድጋፍ የሚፈልጉ ከሆነ እርግጠኛ ይሁኑ። ከአደጋው ጋር ክፍለ ጊዜውን ከማጠናቀቅ በፊት ይህንን ከተቆጣጣሪዎ ጋር ይወያዩ። ተቆጣጣሪ ከሌለ ደግሞ ለድጋፍ ከባልደረባዎ ጋር ይነጋገሩ።

ደረጃ 4- የጉዳይ ድርጊት ትግበራ

የጉዳይ የድርጊት መርሃ ግብሩን መተግበር የጥቃቱ ተጎጂዎች እቅዱን እንዲተገብሩ መርዳት እና የሚያስፈልጋቸውን እንክብካቤ፣ ድጋፍ እና እርዳታ በቀጥታ አገልግሎት ወይም ሪፈራል ማግኘታቸውን ማረጋገጥን ያካትታል።

በዚህ ደረጃ ውስጥ የሚከናወኑ ተግባራት የሚከተሉትን ሊያካትቱ ይችላሉ-

- በፍላጎት እና በሚገኙ አገልግሎቶች ላይ ተመስርተው ሪፈራል ማድረግ
- የጥቃቱ ተጎጂዎች አገልግሎቶችን እንዲያገኙ መደገፍ፣ ለምሳሌ፣ ግለሰቧን ወደ አገልግሎቶች፣ ቀጠሮዎች፣ መምራት ወዘተ
- ጥራት ያለው እንክብካቤን ለማግኘት ይህንን እርዳታ ከፈለጉ የጥቃቱ ተጎጂ ሰዎችን ወክሎ ማበረታታት
- የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን መምራት እና ማስተባበር፡- የጉዳይ ሰራተኛው በአደጋው እና በአገልግሎት ሰጪዎች መካከል እንደ አገናኝ በመሆን የጉዳይ ማስተባበርን የመምራት ሃላፊነት አለበት።

- ከአገልግሎት አቅራቢዎች ጋር በመገናኘት ስለ ጥቃቱ መረጃ በመስጠት የጥቃቱ ተጎጂዎች ታሪካቸውን ደግመው እንዳይናገሩ መርዳት።

- እንደ ስነ-ልቦና/ስሜት ድጋፍ፣ ለህክምና ወጪ ለመሸፈን ድንገተኛ የገንዘብ ድጋፍ፣ የመንጓዣ እና የመጠለያ ክፍያን በፍላጎት ላይ በመመስረት፣ በፍላጎት ላይ የተመሰረተ ድንገተኛ የቁሳቁስ ድጋፍ መስጠት፣ ስለ መንስኤዎች እና ተለዋዋጭ ሁኔታዎች እና ተፅዕኖዎች ትክክለኛ መረጃ መስጠት።

- አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ የጉዳይ ኮንፈረንሶችን ከቲማቲክ ምላሽ አገልግሎት ሰጪዎች ጋር ያማስተባበር - የጉዳይ ኮንፈረንስ ከሌሎች አገልግሎት ሰጪዎች ጋር ስለ አንድ ጉዳይ ለመወያየት በጉዳይ ሰራተኛው የተጠራው/የተያዘለት የታቀደ እና የተዋቀረ ስብሰባ ነው። የጉዳይ ኮንፈረንስ ስብሰባ ሲያቅዱ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎች እና የቅርብ ደጋፊዎቿ መጋበዝ አለባቸው፣ ነገር ግን መገኘት አይጠበቅባቸውም (እርግጥ ለጉባኤው መስማማት ያለባቸው ቢሆንም)። እነዚህ ስብሰባዎች ብዙውን ጊዜ የታቀዱት የተጎጂዎች ፍላጎቶች ካልተሟሉ፣ ቀጣይ ጉዳዮችን ለመለየት ወይም ለማብራራት፣ እና ለጥቃቱ ተጎጂዎችን የበለጠ አጠቃላይ፣ የተቀናጀ እና የተቀናጀ አገልግሎት ለመስጠት ነው። የውጤታማ ጉዳይ ኮንፈረንስ ደረጃዎች የሚከተሉትን ያካትታሉ፡

- የጉዳይ የድርጊት መርሃ ግብሩን እና ተፈጻሚነት ያላቸውን ተግባራት መገምገም እና ግስጋሴዎችን ጨምሮ
- የስራ ሚናዎች እና ኃላፊነቶች
- ግጭቶችን መፍታት ወይም የመፍትሄ ሃሳቦችን ማቀድ
- የአሁኑን የአገልግሎት እቅዶች ያስተካክሉ

ደረጃ 5 - ክትትል እና ግምገማ

ጉዳዮችን መከታተል የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶቻቸውን የመርዳት አስፈላጊ አካል ነው። የጉዳይ ክትትል በሚደረግበት ጊዜ፡-

- ጉዳዩን ይከታተሉ - የጥቃቱ ተጎጂዎች በቂ አገልግሎት እያገኙ መሆናቸውን እና የሚሰጠው ድጋፍ ተለይተው የሚታወቁትን ፍላጎቶች የሚያሟላ መሆኑን ያረጋግጡ።

በተጨማሪም ሁኔታቸው በአዎንታዊ መልኩ እየተሻሻለ መሆኑን፣ የተረጋጋ ወይም እየተባባሰ መሆኑን ያረጋግጡ።

- ተጎጂዎ ደህና መሆኖን እና የሚትፈልገው እርዳታ ማግኘቷን ያረጋግጡ እና እንቅፋቶችን ወይም ችግሮችን ካሉ ለይተው ማውጣት።
- አዳዲስ ችግሮችን እና መፍትሄዎችን መለየት።

ክትትል እንዴት ማድረግ እንደሚቻል

- በስምምነታችሁ መሰረት ከተጎጂን ማግኘት እና ማነጋገር
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ሁኔታ ከደህንነታቸው፣ ከጤናቸው፣ ከሥነልቦናዊ ሁኔታቸው እና ከተግባራቸው፣ ከቤተሰብ እና ከማህበራዊ ህይወት (ጓደኛዎች፣ ትምህርት ቤት፣ ስራ) እና ስሜታቸው አንፃር እንደገና መገምገም፤
- የጉዳይ የድርጊት መርሃ ግብሩን ከጥቃቱ ጋር ይገምግሙ
- የተሻሻለውን የጉዳይ ድርጊት እቅድ ተግባራዊ ማድረግ
- የክትትል ውጤቱን መመዝገብ
- ለሌላ ክትትል ቀጠሮ መያዝ

ደረጃ 6- ጉዳይን መዘጋት እና ግምገማ

አንድ ጉዳይ ክፍት ሊሆን የሚችለው የጊዜ ርዝማኔ እንደ የጥቃቱ ተጎጂዎች ፍላጎቶች እና እርስዎ እየሰሩበት ባለው አካባቢ ላይ በመመስረት ይለያያል። በእነዚህ ተለዋዋጮች ምክንያት ጉዳዩን የሚዘጋበት ጊዜ መቼ እንደሆነ ለማወቅ ለጉዳይ መዝጊያ መስፈርት መኖሩ አስፈላጊ ነው።

የመዝጊያውን ደረጃ ጥራት ለማረጋገጥ፣ የጉዳይ ሰራተኛ ጉዳዩን ለመዘጋት ከሃላፊ ተቆጣጣሪው ጋር መወያየት አለበት። የመዝጊያው ጊዜ የሚወሰነው የጥቃቱ ተጎጂዎች ፍላጎቶች መቼ እንደተሟሉ እና በፈውስ ሂደቱ ውጤት ሲረሩ ነው።

የጉዳይ መዝጊያ መስፈርቶች፡-

- የተረጅ ፍላጎት ሲሟላ።
- የተረጅ ሰው ጉዳዩን ለመዝጋት ሲፈልግ፤ አንዳንድ ጊዜ የጥቃቱ ተጎጂዎች ሁሉንም ፍላጎቶቻቸውን ባይሟላላቸውም ከእርስዎ ጋር መቀጠል እንደማይፈልጉ ሊሰማቸው ይችላል። ግባችን የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶች ማክበር ነው፤ ስለዚህ ጉዳዩ በጥያቄያቸው ይዘጋል።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች ለማግኘት ተሞክሮ ባለፉት 3 ወራት ውስጥ ማግኘት አለመቻሉ።
- ተጎጂ ሰው ወደ ሌላ የጉዳይ አስተዳደር አቅራቢ (የጉዳይ ማስተላለፍ) ወደሚገኝበት ወደ ሌላ ቦታ ሲዛወር። በመመሪያው የጉዳይ መዝጊያ መርሆች መሰረት ፋይሉ ከአጋር ጋር መለዋወጡን ለማረጋገጥ እድሎች መመርመር አለባቸው።
- የጥቃቱ ተጎጂ ለሞት ተዳርገዋል።

ጉዳይ እንዴት እንደሚዘጋ፡ -

- ጉዳዩ ለመዝጋት መስፈርቶችን የሚያሟላ መሆኑን መወሰን። የጉዳይ ሠራተኞች ከላይ እንደተጠቀሰው ጉዳዩን መዝጋት ይችላሉ።
- የጥቃቱ ተጎጂን ይከታተሉ እና ሁኔታውን ይወያዩ።
- የጥቃቱ ተጎጂ ጋር ያደረጋችሁትን የመጨረሻ የድርጊት መርሃ ግብር እና የእያንዳንዱን ግብ ሁኔታ በጋራ ይገምግሙ።
- ጉዳዩን ለመዝጋት ጊዜው አሁን እንደሆነ ግለሹላቸው ነገር ግን የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎች ወቅታዊ ጉዳዮች ሲያጋጥሟት ወይም እንደገና በደል ቢያጋጥማት ሁልጊዜ መመለስ እንደምሟችሉ አረጋግጡላቸው።
- የደንበኛ ግብረመልስ/ የእርካታ ዳሰሳ ያካሂዱ
- አንድ ጉዳይ ሲዘጋ እና ይህንንም ለማድረግ የተወሰኑ ምክንያቶችን ሰነድ ያደርጉ
- የተዘጋውን የጉዳይ ፋይል በአስተማማኝ ሁኔታ ያስቀምጡ ፋይሉን ወደ" የተዘጋ ጉዳይ" ካቢኔት ያዛውሩ

ተግባር 2.12. ፕሮጀክት-ከፊል-ማስመሰል

- የጉዳይ አስተዳደር እቅድን ከመጀመሪያው ተሳትፎ እስከ የድርጊት መርሃ ግብር ለማዘጋጀት የጉዳይ አስተዳደር (CM) እርምጃዎችን ይተግብሩ፤ በአባሪ XI ላይ የተሰጠውን የጉዳይ ሁኔታ እንደ መመሪያ በመጠቀም
- ቆይታ፡ አንድ ቀን

ምስል 2.2. ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር ደረጃዎች

2..7. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ባለሙያ ብቃቶች

ቁልፍ ቃላቶች

የጉዳይ ቁጥጥር፡- አንድ የጉዳይ ሠራተኛ የጉዳይ ሥራ ውሳኔዎችን፣ ተግዳሮቶችን እና ልምዶችን ከሌላ ባለሙያ(በአጠቃላይ ቀጥተኛ ሥራ አስኪያጅ) ጋር የሚጋራበት ሂደት መመሪያ፣ እውቀት እና ድጋፍ ይሰጣል። ቁጥጥር የጉዳይ ሠራተኞችን የጉዳይ አያያዝ ክህሎታቸውን እንዲያሳድጉ ይረዳቸዋል እንዲሁም የጉዳይ ሠራተኞችን የችግሩ ተጎዲዎችን ችግሮች እና ከጥቃት ጋር የተያያዙ ልምዶችን የማዳመጥ እና ምላሽ የመስጠት ጫና እንዲጋሩ ያስችላቸዋል፤ እንዲሁም ስለሚሰጠው እንክብካቤ አጠቃላይ ግንዛቤን ይፈጥርላቸዋል።

የጉዳይ ሠራተኛ፡ ይህ ቃል በአገልግሎት ሰጪ ኤጀንሲ ውስጥ የሚሰሩን ለደንበኞች የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን የማቅረብ ኃላፊነት የተሰጠውን ግለሰብ ይገልጻል። ይህ ማለት የጉዳይ ሰራተኞች ደንበኛን ማዕከል ባደረገ የጉዳይ አስተዳደር ላይ በደንብ የሰለጠኑ ናቸው ማለት ነው። በከፍተኛ የፕሮግራም ሰራተኞች ቁጥጥር ስር ናቸው እና ለደንበኞቻቸው ጤናን፣ ተስፋን እና ፈውስ ለማራመድ የተነደፉ ልዩ ስርዓቶችን እና የመመሪያ መርሆችን ያከብራሉ።

የጉዳይ ሰራተኞችም በተለምዶ የጤና ባለሙያዎች፣ የህግ ባለሙያዎች፣ የፖሊስ መኮንኖች፣ ማህበራዊ ሰራተኞች፣ የጉዳይ አስተዳዳሪዎች፣ እና ሌሎችም ይባላሉ።

የጉዳይ አስተዳዳሪዎች፤ ከጉዳይ ሰራተኞች አንዱ የሆኑት የጉዳይ አስተዳደር ሂደቱን ከተሳትፎ እስከ ማቋረጥ እና ጉዳዩን የመከታተል ሂደት ያመቻቻሉ።

የጉዳይ አያያዝ ውጤታማ እንዲሆን አዎንታዊ ግንኙነት አስፈላጊ ነው። ጥናቶች እንደሚያሳዩት አገልግሎቶችን ከሚፈልጉ ተጎዲዎች ጋር መተማመንን እና ደኅንነትን ለማዳበር ሞቅ ያለ፣ አክብሮት፣ እውነተኛነት፣ ርኅራኄ እና የመሳሰሉ ተቀባይነት ያላቸው ባህሪዎች በጣም አስፈላጊ ናቸው።

ልባዊ (Warmth) ደግ የሆነ፣ የሚቀበሉ እና የማይፈርዱ ረዳቶች እንደ ልባዊ ይቆጠራሉ። ልባዊ የጥቃቱ ተጎዲዎች ነፃ እንዲሆኑ የሚያበረታቱ የደህንነት እና የመተማመን ሁኔታን ይፈጥራሉ። ልባዊነት በተገቢው የፊት ገጽታ፣ የጥቃቱ ተጎዲዎችን ሙሉ ትኩረት በመስጠት እና የተረጋጋና ደግ የሆነ የድምፅ ቃና በመጠቀም ሊገለጽ ይችላል።

ርኅራኄ (Empathy)፤ ሩህሩህ መሆን በተሻለ ሁኔታ የሚገለጸው በሌላ ሰው ሁኔታ ውስጥ እራስን አስገብቶ ያላቸውን እይታ/አመለካከቶች፣ ግምቶች እና እምነቶች በመቻል፣ ማሰብ ጨምሮ ማሰብን ነው። የጥቃቱ ተጎጂዎች የሚነግሯቸውን በጥሞና በማዳመጥ፣ ልምዶቻቸውን ከነሱ እይታ ለመረዳት የተቻለውን ሁሉ ጥረት በማድረግ እና ስሜታቸውን በማረጋገጥ ሩህሩህ መሆን ትችላላችሁ።

አክብሮት (Respect)፤ መከባበር “ያለ ቅድመ ሁኔታ አዎንታዊ ግምት” ሊባል ይችላል። ከመቀበል ጋር በቅርበት የተሳሰረ ነው፤ እና እንደዚሁ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን መቀበል እና አለመፍረድ እና የእርሷን/የእሱን ጥንካሬ ማጉላትን ያካትታል። መውቀስ፣ መጨቃጨቅ፣ የመከላከያ ምላሽ መስጠት እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ላይ ጫና ለማድረግ መሞከር ሁሉም አክብሮት አለመኖርን ያመለክታሉ።

ቅንነት/እውነተኛነት (Genuineness) እውነተኛነት በቅንነት እና በእውነተኛነት ሊገለጽ ይችላል። የእውነተኛነት ክፍል ስህተት መሆንን እና ስህተትን መቀበል ወይም ስህተት መሥራት መቀበል ነው። ረዳቶች ሰዎች ናቸው፤ ስለዚህ ሁሉንም ነገሮች አያውቁም እና በየጊዜው ስህተት ይሠራሉ።

እራስን ማወቅ (Self-awareness) ረዳቶች እምነታቸውን እና እሴቶቻቸው በባህል፣ በጎሳ፣ በሃይማኖት፣ በፆታ (ወይም በፆታ ማንነት)፣ በፆታዊ ዝንባሌ፣ በማህበራዊ-ኢኮኖሚያዊ ደረጃ፣ እና በቤተሰብ እና በግላዊ ታሪክ የተነኩ ግለሰቦች ናቸው። የጉዳይ ሰራተኛ እሷ/እምነቷ እና እሴቷ እንዴት እሷን/እሷን በአሉታዊ ህይወት ላለ ሰው እንደሚያዳላ ማወቅ አለባት። በብዙ የሰብአዊነት አውድ ውስጥ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን መውቀስ፣ ማሸማቀቅ እና መገለል የሚያደርሱ ማህበራዊ ደንቦች በዝተዋል። ረዳቶች እንደ ድርጅቶች እና ግለሰቦች የራሳቸውን ጎጂ ሊሆኑ በሚችሉ እምነቶች እና ደንቦች ላይ ማሰላሰላቸው፣ ይህ ለተጎጂ የሚሰጡትን ምላሽ እንዴት እንደሚነካ መመርመሩ እና ይህ ተጎጂዎችን ለእርዳታ ወደ ፊት እንዳይመጡ እንዴት እንደሚያደርጋቸው መገንዘባቸው አስፈላጊ ነው። ባህሪያት ብዙውን ጊዜ እንደተፈጥሮ (አብረን የተወለድንባቸው ነገሮች) ተደርገው ሲወሰዱ፣ በጊዜ ሂደት በተግባር እና በማማከር ሊዳብሩ ይችላሉ።

የጉዳይ ሰራተኛ እውቀት (Caseworker Knowledge)

ጥሩ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ አስተዳደር የጉዳይ ሰራተኞች ኃላፊነታቸውን ለመወጣት የሚያስችል እውቀት እንዲኖራቸው ይጠይቃል። እውቀት በጉዳይ ሰራተኞች ሊማሩት እና ሊገኝ ይችላል፤ እናም ከጊዜ ወደ ጊዜም የጠለቀ ይሆናል። ቢያንስ፣ የጉዳይ ሰራተኞች የሚከተለው እውቀት እንዲኖራቸው ያስፈልጋል።

- ስለየጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና መንስኤዎቹ እና ውጤቶቹ እውቀት
- ስለማህበራዊ ደንቦች እና የጥቃቱ ተጎዲዎችን እንዴት እንደሚነኩ ያለን እውቀት እና ግንዛቤ
- ምን አይነት አገልግሎቶች እና ድጋፎች እንዳሉ እና የጥቃቱ ተጎዲዎች ምን እንደሚጠብቁ ማወቅ በተለይም የጤና እና የፍትህ ስርዓቶች
- የጥቃቱ ተጎዲዎችን ያማከለ አካሄድ እና ይህን አካሄድ የሚመሩ መመሪያዎችን ማወቅ።
- በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ የተካተቱትን እርምጃዎች እና ተግባራት ማወቅ።

የጉዳይ ሰራተኛ ክህሎቶች Caseworker Skills/

ክህሎቶች እውቀትን መተግበር እና የብቃት መግለጫዎችን ይወክላሉ። የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች የሚከተሉትን መሰረታዊ ክህሎቶች ሊኖሯቸው ይገባል። እነዚህን ክህሎቶች ቀጣይነት ባለው ስልጠና እና ክትትል የማጎልበት እድሎች ሊሰጣቸው ይገባል።

- ንቁ የማዳመጥ ችሎታዎችን የመጠቀም ችሎታ
- ያለፍርድ/ፍረጃ/ የመግባባት ችሎታ
- ርኅራኄን የማሳየት ችሎታ
- ስለ የእንክብካቤ አማራጮች አስፈላጊ መረጃን ለጥቃቱ ተጎዲ የማሳወቅ ችሎታ
- የጥቃቱ ተጎዲዎች ስለሚበጀው ነገር የራሳቸውን ውሳኔ እንዲወስኑ የማበረታታት ክህሎት

- ከተጎጂ ሰው እንክብካቤ ጋር የተያያዙ ቁልፍ ጉዳዮችን እና ፍላጎቶችን የመለየት ችሎታ
- ከተጎጂ እንክብካቤ ጋር የተያያዙ ችግሮችን የመፍታት ችሎታ።

ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኛ ተቆጣጣሪዎች ጠቃሚ ምክሮች

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የርቀት መቆጣጠሪያ ውስጥ የጉዳይ ሰራተኛው ክትትል ለሚያደርጉ ባለሙያዎች አንዳንድ መሰረታዊ ምክሮች የሚከተሉት ናቸው፡-

- ተቆጣጣሪዎች አማካሪዎችን ደንበኛውን በትክክል እንዲገመግሙ እና እንዴት የመንከባከቢያ አካባቢን እንደሚሰጡ እና የስራ ጥምረት እንዲመሰርቱ ማስተማር አለባቸው።
- በጽሑፍ-ተኮር ግንኙነት ውስጥ እንደ የቃል አነስተኛ ማበረታቻዎች እና ድጋፍ እና ግንዛቤን የሚያሳዩ የቃል ያልሆኑ ምልክቶች ያሉ ጣልቃ-ገብነቶች የሉም፤ ስለሆነም በአንላይን አማካሪዎች እነዚህን ግንኙነቶች በጽሑፍ-ተኮር ሁኔታ ውስጥ እንዴት ማባዛት እንደሚችሉ ስልጠና ሊሰጣቸው ይገባል።
- ተቆጣጣሪዎች አማካሪዎችን በተለያዩ የአንላይን ግንኙነቶች ልምድ እንዲቀስሙ ማበረታታት አለባቸው፤ እነሱም ያልተመሳሰሉ ኢ-ሜይል፣ የተመሳሰለ ውይይት እና የቪዲዮ ኮንፈረንስ ይገኙበታል።
- ተቆጣጣሪዎች አዳዲስ ቴክኖሎጂዎችን በክትትል ውስጥ በመጠቀም ሞዴል ማድረግ ይችላሉ። ስለዚህ አማካሪዎቹ ማንኛውንም ጥያቄዎች ወይም ጥርጣሬዎች ወዲያውኑ የመግለጽ እድል ይኖራቸዋል።
- ተቆጣጣሪዎች የደንበኛን ተግባር ለመከታተል ግምገማ እና ቀጥተኛ አማካሪዎችን በተመለከተ ንቁ መሆን አለባቸው።
- ተቆጣጣሪው አማካሪዎችን በአንላይን ላይ እና በ ፊትለፊት ክፍለ ጊዜዎች እንዲገናኙ ማበረታታት አለበት፤ ሁለቱም ወገኖች ምቹት ከተሰማቸው፤ አንላይን ቁጥጥር አማካሪው የመስመር ላይ ግንኙነቶችን እንዲያጠና ይረዳል።

የ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ሰራተኞች ከስራ ድካም ቀነስ

- ተጨማሪ ሰራተኞችን የመቅጠር እድልን ጨምሮ የስራ ጫናን፣ የስራ ሰዓታትን እና የሰራተኞችን ደህንነት ለማስጠበቅ የሚጠበቁትን ነገሮች በአስደናቂ ሁኔታ ለመቀየር መዋቅራዊ ለውጦችን ሊታሰብበት ይገባል።
- በጥሪ የሚገኙ ሙያዊ የስነ-ልቦና ድጋፍ አገልግሎት ባለሙያዎችን ለሠራተኞች ያቅርቡ።
- ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና ላልሆኑ አገልግሎቶች አንላይን /ቀጥታ መስመር አስተዳደርን በተመለከተ ክሌሎች አካላት ጋር ግንኙነት ያድርጉ
- በተለይም ለቀጥታ መስመር እና የጽሑፍ መልዕክት ድጋፍ ፕሮቶኮሎችን ይከልሱ፤
- በድርጅቱ የጉዳይ አስተዳደር ውስጥ የዲጂታል ደህንነትን ለመገምገም እና ፕሮቶኮሎችን ለማዘጋጀት/ለማላመድ አማካሪ ይቅጠሩ
- የራስ እና የጋራ እንክብካቤ ልምዶችን ይቀጥሉ እና ያጠናክሩ

ማጠቃለያ

ምዕራፉ በፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት(ጂ.ቢ.ቪ) የጉዳይ አያያዝን ይገልጻል፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎችን በተቀናጀ መንገድ ለመደገፍ የሚያስችል ዘዴ ነው። የጉዳይ አያያዝ ሂደቱ በሕይወት የተረፉትን ደህንነታቸው፣ ደህንነታቸው፣ ፍላጎቶቻቸው እና ምኞቶቻቸው ቅድሚያ በመስጠት በሕይወት የተረፉትን ለማግለልበት የሚፈልግ ተጠቂዎችን ማዕከል ያደረገ አቀራረብን ይከተላል። ይህ አቀራረብ በተመቋቋሙ ጽንሰ-ሀሳቦች፣ ምርምር፣ ተዛማጅ እንቅስቃሴዎች እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ተሞክሮዎችን ላይ በመመርኮዝ በጥቃቱ የተጎዱ ሰዎችን ለመንከባከብ በማስረጃ ላይ የተመሰረተ ዘዴ ያደርገዋል።

ምእራፉ ከፍተኛ ጥራት ያለው የፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አገልግሎትን እንዴት መመስረት እንደሚቻል በተጨማሪ ይፋ የማድረግ ሂደቶችን ይዳስሳል። ይህ የሰራተኞች ግምት፣ የፋሲሊቲ ዝግጁነት እና የጉዳይ አስተዳዳሪዎች ልዩ ሚናን ይጨምራል። እነዚህ ዋነኛ ነገሮች አገልግሎቱ ተገቢ ደረጃዎችን የሚያሟላ በማድረግ የጉዳይ አስተዳደር ሂደቱን ያመቻቻል።

ምእራፉ በፆታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ውስጥ ያሉትን እርምጃዎች በዝርዝር ይዘረዝራል። እነዚህ እርምጃዎች መግቢያ እና ተሳትፎ፣ ምርመራ፣ የጉዳይ ተግባር እቅድ ማውጣት፣ የጉዳይ ትግበራ፣ የጉዳይ ክትትል እና ግምገማ እና የጉዳይ መዝጊያ እና ግምገማን ያካትታሉ። እያንዳንዱ እርምጃ በጥልቀት ተብራርቷል፤ በአተገባበር ላይ ዝርዝር መመሪያ ተሰጥቶበታል።

ምዕራፍ 3፤ ቦታ መሰረት ያደረገ

ጥቃት ለተጎዱ ሰዎች የአዕምሮ ጤና፤

የስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ

ምዕራፍ ሶስት፤ የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተጎዱ ሰዎች የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ

የምዕራፉ መግለጫ፤ ይህ ምእራፍ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ሰዎች የአእምሮ ጤናን እና የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍን (MHPSS) ለማቅረብ መሰረታዊ እውቀትን ይሰጣቸዋል። የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ስነ ልቦናዊ እና ማህበራዊ ተፅዕኖዎች፣ ዋና የአእምሮ ጤና ስነልቦናዊ ማህበራዊ ድጋፍ መርሆችን እና ከተለያዩ ዳራዎች የመጡ የጥቃቱ ተጎች ሰዎች ጋር ለመስራት፣ አካል ጉዳተኞችን እና ወንዶችን ጨምሮ ልዩ ጉዳዮችን በዚህ ምዕራፍ ተካተዋል። በተጨማሪም በዚህ የስልጠና ምዕራፍ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በኋላ ለአዋቂዎችም ሆነ ለልጆች የሚሰጥን የስነልቦና የመጀመሪያ እርዳታ (PFA) ውስጥ ክህሎቶችን አቅርቧል።

የምዕራፍ ዓላማ፤ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ተግባራት ያከናውናሉ፤

- ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎችን ለመደገፍ የአዕምሮ ጤና ስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍ ፅንሰ ሀሳቦችንና ጣልቃ ገብነቶችን/እርምጃዎችን ይተገብራሉ።

ዝርዝር ዓላማዎች፤ በዚህ ምእራፍ መጨረሻ ተሳታፊዎች የሚከተሉትን ተግባራት ያከናውናሉ፤

- የአዕምሮ ጤናና ስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) ቁልፍ ቃላትንና ጽንሰሐሳቦችን ይገልፃሉ፤
- የታን መሰረት ባደረገ ጥቃት የተጠቁ ሰዎች ላይ የሚደርስባቸው ስነልቦናዊና ማህበራዊ ተፅዕኖዎችን ያብራራሉ፤
- የአዕምሮ ጤና ስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍ ለየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተጎዱ ሰዎች ለመቅረብ የሚያስችሉ መመሪያ መርሆችን ይለያሉ፤
- ልዩ ፍላጎት ካላቸው የጥቃቱ ተጎጂዎች ጋር አብሮ ለመስራት መስጠት ያለበትን ልዩ ትኩረት ይወያያሉ፤
- ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ወንዶች የአዕምሮ ጤና ስነልቦና ማህበራዊ ድጋፍ ለማቅረብ ልዩ ተግዳሮቶችን እና አቀራረቦችን ይዳስሳሉ፤
- ከየታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ ሰዎች የአዕምሮ ጤና ስነ ልቦናዊና ማህበራዊ ድጋፍ እንዴት እንደሚሰጡ የሚያስገነዝብ አጠቃላይ መመሪያ ይረዳሉ፤

- ከፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በኋላ ስልጣኞች የስነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ (PFA) ለአዋቂዎችና ለልጆች ለማቅረብ የሚያፈልጉ ችሎታዎችን ይገነባሉ፤
- ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ ሰራተኞች ጭንቀትን ለመለየት እና ለመቆጣጠር፣ አጠቃላይ ደህንነትን እና ጥንካሬን ለማጎልበት በተግባራዊ መሳሪያዎች እና ስልቶችን ይገነባሉ፡፡

የምዕራፍ ይዘቶች ዝርዝር

- 3.1. መሠረታዊ ቃላቶች እና ጽንሰ ሐሳቦች
- 3.2. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስነልቦናዊ እና ማህበራዊ ተፅእኖን መረዳት
- 3.3. የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ የመመሪያ መርሆዎች
- 3.4. ከአካል ጉዳተኛ (PWD) ጋር በሚሰሩበት ጊዜ የሚሰጥ ልዩ ትኩረት
- 3.5. ከጥቃት ከተረፉ ወንዶች ጋር መስራት
- 3.6. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎድ አጠቃላይ የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ መመሪያ
- 3.7. የስነልቦና የመጀመሪያ ደረጃ እርዳታ (PFA)
- 3.8. ለልጆች የስነልቦና የመጀመሪያ ደረጃ እርዳታ

3.1. መሠረታዊ ቃላትና ጽንሰሐሳቦች

በሥርዓተፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ጥልቅ የስነልቦናና ማህበራዊ ችግሮችን ስለሚያስከትል ከአካላዊ አያያዝ ባሻገር አጠቃላይ የፈውስ አቀራረብን ይጠይቃል። የአእምሮ ጤና እና የስነልቦና ድጋፍ (MHPSS) እንደገለልተኛ የመፍትሄ እርምጃ ብቻ ሳይሆን ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ለተጎጂ ሰዎች በማገገም ሂደት፤ አጠቃላይ አያያዝ በጣም አስፈላጊ ነው። የአእምሮ ጤናና የስነልቦና ማህበረዊ ድጋፍ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ስነልቦናዊ እና ማህበራዊ ተፅእኖን ለመዳሰስ፤ የመቋቋም አቅምን ለማግኘት፤ የስነልቦና ጭንቀትን ለማሻሻል እና በመጨረሻም ወደ ተስፋ እና ደኅንነት ሕይወት እንዲመለሱ ያደርጋቸዋል። ይህ ክፍል ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት በአእምሮ ጤና፣ ስነልቦና ማህበረዊ ህይወት ላይ ያለውን ከፍተኛ ተጽእኖ ይዳስሳል፤ ይህም የተወሰኑ የየአእምሮ ጤና፣ ስነልቦና ማህበረዊ ድጋፍ መመሪያዎችን እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለመደገፍ የተዘጋጁ ስትራቴጂዎችን ያቀርባል።

ተግባር 3.1. የግለሰብ ነጸብራቅ

የአእምሮ ጤና እና የስነልቦና ድጋፍ መሰረታዊ ቃላትን እና ፅንሰ ሀሳቦችን ለመገምገም ትንሽ ጊዜ ይውሰዱ።

ስለ እያንዳንዱ ቃል እና ፅንሰ-ሀሳብ ያለዎትን ግንዛቤ ያንፀባርቁ።

እነዚህን ፅንሰ ሀሳቦች በግላችሁ ወይም በሙያዊ ህይወታችሁ ያጋጠሙችሁ ምሳሌዎች ወይም አጋጣሚዎች ይመልከቱ።

ግለሰቦችን ወይም ማህበረሰቡን እንዴት እንደነኩ ያንፀባርቁ።

የሚፈጀው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ ለማሰብ እና 5 ደቂቃ

የአፅምሮ ጤንነት አንድ ግለሰብ ችሎታውን የሚገነዘብበት፤ የተለመዱ የሕይወት ውጥረቶችን መቋቋም የሚችልበት፤ ውጤታማ እና ፍሬያማ ሆኖ መሥራት የሚችልበት እና ለማህበረሰቡ አስተዋጽኦ የሚያደርግበት የሥነ-ልቦና ደኅንነት ሁኔታ ነው (WHO፣ 2002)። ስለዚህ የአእምሮ ጤና ጽንሰ-ሐሳብ ከአእምሮ ሕመሞች ካለመኖር የበለጠ ነው።

የአእምሮ ሕመም የአዕምሮ ህመምን የሚያመለክት አጠቃላይ ቃል ነው፤ ልክ የልብ ሕመም በልብ ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ በሽታዎችን እና በሽታዎችን እንደሚያመለክተው ሁሉ ነው። የአእምሮ ሕመም አንድ ሰው በሚሰማው ስሜት፣ ባለው አስተሳሰብ፣ ባህሪ እንዲሁም ክሌሎች ሰዎች ጋር ያለውን ግንኙነት በእጅጉ የሚነካ የጤና ችግር ነው። ደረጃውን በጠበቀ መስፈርት መሰረት ይመረምራል። አብዛኛዎቹ የአእምሮ ሕመሞች ውጤታማ በሆነ መንገድ ሊታከሙ ይችላሉ። የአእምሮ ሕመም የመጀመሪያ ምልክቶችን እና ምልክቶችን ማወቅ እና ውጤታማ ህክምናን በጊዜ ማግኘት አስፈላጊ ነው። ቀደም ብሎ ሕክምናው መጀመር ውጤቱም የተሻለ ያደርገዋል።

በሌላ በኩል፣ የአእምሮ ጤና ችግሮች በአንድ ሰው በሚያስብበት፣ በሚሰማው እና በባህሪው ላይ ጣልቃ ይገባሉና ከአእምሮ ህመም ዝቅ ያሉ ናቸው። የአእምሮ ጤና ችግሮች በብዛት የሚከሰቱ እና ለህይወት ውጥረቶች ምላሽ ሆኖ ለጊዜው ሊያጋጥም የሚችለውን የአእምሮ ህመም ጤናን ያጠቃልላል። የአእምሮ ጤና ችግሮች ከአእምሮ ሕመሞች ያነሱ ናቸው ነገር ግን በብቃት ካልተያዙ ወደ አእምሮ ሕመም ሊዳብሩ ይችላሉ።

የአእምሮ መታወክ ማለት የአእምሮ ህመም ሁኔታ ወይም አይነት በሰለጠነ የአእምሮ ጤና እና/ወይም የጤና ባለሙያዎች ከመደበኛ የአእምሮ ህክምና ምርመራ በኋላ የታወቀ (ድባቴ /Depression፣ አስቃቂ ደጋን ተከትሎ የመጣ የውጥረት ህመም /PTSD/፣ ስኬዞፕራኒያ /SCheizophrenia፣ የስሜት መዛባት /Mood Disorder) ህመም ነው።

በአጠቃላይ “የአእምሮ ጤና እና የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ” (MHPSS) የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ደህንነትን ለመጠበቅ ወይም ለማራመድ ወይም የአእምሮ ህመሞችን ለመከላከል ወይም ለማከም ያለመ ማንኛውንም የአካባቢ ወይም የውጭ ድጋፍን ያመለክታል። የግለሰቦችን፣ ቤተሰቦችን እና ማህበረሰቦችን ስነ-ልቦናዊ እና ማህበራዊ ፍላጎቶችን የሚያሟሉ ድርጊቶችን ያካትታል።

3.2. ጾታንና ያታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ስነልቦናዊና ማህበራዊ ተፅእኖዎችን መረዳት
የጥቃቱ ተጎጂዎች ለመርዳት የመጀመሪያው እርምጃ ሥነልቦናዊ፣ ማህበራዊ እና አእምሯዊ ጤና ነክ ችግሮችን ማወቅ ነው።

ተግባር 3.2. የቡድን ውይይት

ለእያንዳንዱ ውጤት ትክክለኛዎቹን ጥምር ምድቦችን በጥልቀት ተንትነው ይለዩ። ምድቡ ትክክል ከሆነ T (ትክክል) ያስገቡ እና ስህተት ከሆነ F (ትክክል ያልሆነ) በቅንፋ ውስጥ ያስቀምጡ።

ድብርት--ባህሪ () | ጭንቀት--ማህበራዊ () | ዝቅተኛ በራስ መተማመን-አእምሮዊ ግንዛቤ () | አሳፋሪ - ባህሪ () | ጥፋተኝነት - ስሜታዊ () | ፍርሃት-ማህበራዊ () | ቁጣ-አእምሮዊ ግንዛቤ () | ማግለል- ባህሪ () | የትኩረት ችግር-ማህበራዊ () | አሉታዊ ግለ ንግግር-ስሜታዊ () | ጣልቃ-ገብ ሀሳቦች- ባህሪ () | የማስታወስ ችግሮች - ማህበራዊ () የተዛቡ ግንዛቤዎች - ስሜታዊ () | የተማረ አቅመ ቢስነት (ኮግኒቲቭ) | ከፍተኛ ጥንቃቄ - ስሜታዊ () | የዕዕ ተጠቃሚነት-ማህበራዊ ()

| ራስን መጉዳት-አእምሯዊ ግንዛቤ () | የራስን የመነጠል ባህሪያት (ስሜት-አል) | ከማህበራዊ እንቅስቃሴዎች መነጠል - ባህሪ () | ጠበኝነት-አእምሯዊ ግንዛቤ () | ለአደጋ የሚያጋልጡ ባህሪያት- ስሜታዊ () | የአመጋገብ ችግር-ማህበራዊ () | ማህበራዊ ማቋረጥ- አእምሮዊ ግንዛቤ () | ግንኙነትን መፍጠር እና ማቆየት መቸገር - ባህሪ () | ማነቃቂያ-ስሜታዊ () | ጎዳና ተዳዳሪነት - አእምሮዊ ግንዛቤ () | ድህነት-ስሜታዊ () | ማህበራዊ መገለል - ባህሪ () | በትውልድ መካከል የጥቃት- ስሜታዊ ()

የሚፈጀው ጊዜ: 15 ደቂቃ (10 ደቂቃ ለውይይት እና 5 ደቂቃ ለቡድን ነጸብራቅ)

ስነልቦናዊ ተፅእኖ

ከላይ ያሉት የስነልቦና ችግሮች ወደ ድብርት፣ ራስን ማጥፋት፣ ከአስቃቂ አደጋ በኋላ የተከሰተ ጭንቀት (PTSD)፣ የጭንቀት መታወክ፣ የአመጋገብ ችግር፣ የአደንዛዥ እጽ/የአልኮል አላግባብ መጠቀም እና የሰውነት ምስል ጉዳዮች የመሳሰሉት ከባድ የአእምሮ መታወክ ሊያመሩ ይችላሉ።

ማህበራዊ ተጽእኖ

መገለል፣ መለያየት፣ የገንዘብ ችግር፣ ከቤተሰብ ጋር እንደገና መቀላቀል አለመቻል፣ ማህበረሰብ፣ የእርስ በእርስ ግንኙነት ችግር፣ ጤናማ ያልሆኑ ባህላዊ ድርጊቶች እና ተጨማሪ ጥቃት የመጋለጥ ዕድሎች ዋናዎቹ ማህበራዊ ችግሮች ናቸው። ወንድ የጥቃቱ ተጎዲዎች

በራሳቸው ገጽታ፣ በማህበራዊ ማንነታቸው፣ በግብረ ሰዶማዊነት ወይም በሁለት ያታ መፈረጅ በመፍራት እና መገለል ላይ ተጨማሪ ችግሮች ያጋጥሟቸዋል።

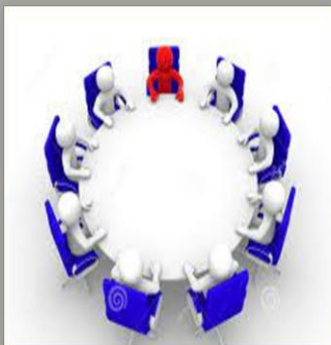
3.3. የአእምሮ ጤና ስነልቦናዊና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) የመመሪያ መርሆዎች

የኤጀንሲዎች ቋሚ ኩሚቴ (IASC) መመሪያ መሰረት ስድስት ዋና የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ መርሆዎች አሉ፤ እነዚህም እዚህ በታች ተብራርተዋል።

መርሆዎች	መግለጫ
የሰብአዊ መብት እና እኩልነት	የሰብአዊ መብት ተሟጋች ሰራተኞች/አካላት የሁሉም ተጎጂዎችን ሰብአዊ መብቶችን ማጎልበት አለባቸው። ለሰብአዊ መብት ጥሰት ተጋላጭ የሆኑ ግለሰቦች እና ቡድኖች ጥበቃ ሊደረግላቸው ይገባል። የሰብአዊነት ሰራተኞች መድልዎ አልባነት እና ፍትሃዊነትን ማራመድ አለባቸው።
ተሳትፎ	የሰብአዊ ርምጃዎች በእርዳታ እና በመልሶ ግንባታው ውስጥ በሚደረጉ ሰብአዊ ርምጃዎች ውስጥ የአካባቢያዊ ተጎጂዎችን ተሳትፎ ከፍ ማድረግ አለባቸው።
ምንም ጉዳት አታድርጉ	በአእምሮ ጤና እና በስነ-ልቦና ድጋፍ ላይ መስራት በጣም ስሜታዊ ጉዳዮችን ስለሚመለከት ጉዳት የማድረስ አቅም አለው። የሰብአዊ ድጋፍ ሰጭ አካላት የጉዳት ስጋትን በሚከተሉት መንገዶች ሊቀንሱ ይችላሉ፤ ይህም (IASC) የአእምሮ ጤና እና የስነ-አእምሮ ማህበራዊ ድጋፍ መመሪያ በአስቸኳይ ሁኔታ ውስጥ የተወሰደ ነው። እነዚህ መንገዶች፡- ■ በበቂ መረጃ ላይ ተመስርቶ ጣልቃ መግባት ■ ለግምገማ ቁርጠኝነት፣ ለምርመራ ግልጽነት እና ውጫዊ ግምገማ፤ ■ ጣልቃ በሚገቡበት/በሚሰሩባቸው አካባቢዎች የባህል ስሜቶችን እና ብቃትን ማዳበር፤ እና ■ ስለ ሁለንተናዊ ሰብአዊ መብቶች፣ በውጭ ሰዎች እና በድንገተኛ አደጋ በተጎዱ ሰዎች መካከል ያለውን የሃይል ግንኙነት እና የአሳታፊ አቀራረቦችን ዋጋ ግንዛቤን ማዳበር እና በቋሚነት ማንፀባረቅ።
በሚገኙ ሀብቶች እና አቅም ላይ	ሁሉም የተጎዱ ቡድኖች የአእምሮ ጤናን እና የስነልቦና-ማህበራዊ ደህንነትን የሚደግፉ ንብረቶች ወይም ሀብቶች አሏቸው። ቁልፍ

መገንባት	መርህ፣ በድንገተኛ አደጋ የመጀመሪያ ደረጃዎች ውስጥ እንኳን፣ የአካባቢ አቅምን መገንባት፣ እራስን መርዳትን መደገፍ እና አሁን ያሉትን ሀብቶች ማጠናከር ነው። በተቻለ መጠን የመንግስት እና የሲቪል ማህበረሰቡን አቅም መገንባት አስፈላጊ ነው።
የተዋሃዱ የድጋፍ ስርዓቶች	ተግባራት እና ፕሮግራሞች በተቻለ መጠን የተቀናጁ መሆን አለባቸው። ከአንድ የተወሰነ ምርመራ ጋር ብቻ ማስተናገድ ወደ ከፍተኛ የተበታተነ የእንክብካቤ ስርዓት ሊመራ ይችላል።
ባለ ብዙ ሽፋን ድጋፎች	በድንገተኛ ሁኔታዎች ሰዎች በተለያዩ መንገድ ይጎዳሉ እና የተለያዩ አይነት ድጋፍ ይፈልጋሉ። የአእምሮ ጤና እና የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍን ለማደራጀት በጣም ጥሩው መንገድ የተለያዩ ቡድኖችን ፍላጎት የሚያሟላ የተደራቢ ድጋፍ ሰጪ ስርዓት ማዘጋጀት ነው።

ሰንጠረዥ 3. 1 የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ የመመሪያ መርሆዎች

ተግባር 3.3. የቡድን መልመጃ - የድጋፍ ሽፋኖችን መግለጽ

- በቡድን ከ5-8 ተሳታፊዎች ጋር በትንሽ ቡድን ውስጥ ይሁኑ።
- ትላልቅ ካርዶችን ወይም ፖስተሮችን በማዘጋጀት የተለያዩ የአእምሮ ጤናና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ /MHPSS/ ስርዓት ገለጻዎችን (ለምሳሌ የማህበረሰብ ድጋፍ ቡድኖች፣ ሙያዊ የምክር አገልግሎት፣ የመከላከል እና የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕሮግራሞች ወዘተ)።
- እያንዳንዱ ቡድን ከአእምሮ ጤና እና ከሥነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ ጋር በተያያዙ ፍንጭ ካርዶች ወይም እንቅስቃሴዎች በተሰየመ ጣቢያ ይጀምራል።
- ቡድኖች በMHPSS ስርዓት ውስጥ የአንድ የተወሰነ ንብርብር ስም ለማሳየት ፍንጮችን ወይም እንቅስቃሴዎችን መፍታት አለባቸው።
- አንድ ቡድን ንብርብሩን በትክክል ካወቀ በኋላ፣ አስተባባሪው ስለዚያ ንብርብር ተጨማሪ መረጃ ወደሚሰጥበት ተጓዳኝ ጣቢያ ይሄዳሉ።
- ቡድኖች በትክክል ለይተው ለሚያውቁት ለእያንዳንዱ ንብርብር ነጥቦችን ወይም ምልክቶችን ይሰበስባሉ።
- ሁሉም ሽፋኖች እስኪገለጡ እና ቡድኖች እያንዳንዱን ጣቢያ እስኪጎበኙ ድረስ ጨዋታው ይቀጥላል።
- በጨዋታው ማብቂያ ላይ ቡድኖች ስለ MHPSS የተለያዩ እርከኖች የተማሩትን እና በማህበረሰባቸው ውስጥ የአእምሮ ጤናን እንዴት መደገፍ እንደሚችሉ የሚወያዩበት የመግለጫ ክፍለ ጊዜ ይሰበስባሉ።
የሚወስደው ጊዜ፡ 30 ደቂቃ (20 ደቂቃ ለውይይት እና 10 ነጽብራቅ)

3.4. ከአካል ጉዳተኛ (PWD) ጋር በሚሰሩበት ጊዜ ልዩ ትኩረት

ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂ አካል ጉዳተኞች ጉዳዮችን በሚያስተዳድሩበት ጊዜ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ምን እንደተፈጠረ እና ከአገልግሎት እና ከድጋፍ አንፃር ምን ማግኘት እንደሚፈልጉ በግልጽ እንዳያብራሩ የሚከለክላቸው የግንኙነት እና የአካል መሰናክሎች ሊኖሩት እንደሚችል ግምት ውስጥ ማስገባት አስፈላጊ ነው። በተንከባካቢያቸው ላይ ያላቸው ጥገኝነት ሊገልጹት በሚችሉት እና በሚያገኙት የአገልግሎት ዓይነት ላይ ተጽእኖ ሊያሳድር ይችላል። በተለይ ተንከባካቢው የጥቃቱ ተጎጂዎችን ምን ማድረግ እንደሚችሉ የሚቆጣጠር ከሆነ ማድረግ የሚችሏቸውን ምርጫዎች ጨምሮ።

ስለዚህ ከአካል ጉዳተኛ ጾታን መሰረት ባደረገ ጥቃት ተጎጂዎችን ለማነጋገር ጊዜ መውሰዱን ለማየት እና ለማዳመጥ፣ ሁልጊዜም በቀጥታ ከተጎጂዎች ጋር መነጋገርን፣ ተጎጂዎችን እንዴት መገናኘት እንደሚፈልግ ትኩረት መስጠትን ጨምሮ ከአካል ጉዳተኛ ጋር ሲነጋገሩ ተጎጂዎች ቴክኒኮችን ማጥፋት አስፈላጊ ነው። ማንኛውንም ነገር እንዲገልጽ ወይም እንዲስማማ በተጎጂዋ ላይ ጫና አለማድረግ።

የአካል ጉዳተኛ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይን ስናስተዳድር የሚከተሉት ነጥቦች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው፦

- አዋቂ አካል ጉዳተኛ የጥቃት ተጎጂ በተናጥል በመረጃ ላይ የተመሰረተ ፈቃደኝነት ስምምነት የመስጠት አቅም አለው ብለው ያስቡ።
- ሁል ጊዜ የጥቃቱ ተጎጂዎችን በመረጃ ላይ የተመሰረተ ውሳኔ ለማድረግ ድጋፍ ከፈለጉ መጠየቅ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች ጥሩ መግባባት እና መረዳት እንዲችሉ የተለያዩ የመገናኛ ዘዴዎችን መጠቀም።
- ከአገልግሎቶች ማግኘት ጋር የተያያዙ መረጃዎችን እና ውጤቶችን የመረዳቱን ለመፈተሽ ጥያቄዎችን መጠቀም።
- የተጎጂዋ ውሳኔዎችን እንዲትወስን እየተገደደች እንዳልሆነ ለማረጋገጥ በተጎጂ እና በተንከባካቢው መካከል ያለውን የሃይል ተለዋዋጭነት ማወቅ።

የጥቃቱ ተጎጂ ወንዶች ጋር መስራት

ብዙ ወንድ የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎች እንክብካቤን የማግኘት እንቅፋት ይገጥማቸዋል ምክንያቱም ባሕላዊ የወንድነት አስተሳሰብ ራስን መንከባከብ እና እንደ የወንዶች ልምምድ ፈውስ አያበረታታም። በምትኩ፣ ወንዶች የጥቃቱ ተጎጂዎች ወደ አሉታዊ የመቋቋሚያ ዘዴዎች (ለምሳሌ፣ አደንዛዥ ዕፅ እና አልኮል አላግባብ መጠቀምን) ሊዞሩ ይችላሉ።

ጉዳዩን ለወንዶች ተገቢ የሆነ የአገልግሎት መግቢያ ነጥብ ወዳለው አገልግሎት አቅራቢ ለማመልከት ፕሮቶኮሎች ሊኖሩት ይገባል (ለምሳሌ፡ በወንዶች የጥቃት ተጎጂዎች ክሊኒካዊ እንክብካቤ የሰለጠነው የጤና ባለሙያ ወይም ሌላ ጥበቃ ወይም የአእምሮ ጤና ባለሙያ)።

ከጥቃት ተጎጂ ወንድ ጉዳይ ሲያስተዳድር የሚከተሉት ነጥቦች ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው፡-

- ወንዶችና ወንድ ልጆች የጾታ ጥቃትን እንዴት እና መቼ እንደሚገልጹ፣ እንዴት እርዳታ እንደሚፈልጉ እና የአገልግሎት አሰጣጥ ምርጫቸው ምን እንደሆነ መረዳት አስፈላጊ ነው።
- ወደፊት በተለመደው በተቃራኒ ፆታ የመደሰት ችሎታቸው ያሳስባቸው ይሆናል።
- ስለተከሰተው ነገር ባለመማን ውስጥ ሊሆኑ እንደሚችሉ ይወቁ፣ እና የልምድ ታሪካቸው ወጥነት ያለው ወይም ትክክለኛ ላይሆን ይችላል።
- እነሱ የወሰዷቸው አሉታዊ የመቋቋሚያ ዘዴዎችን በተመለከተ ምንም ዓይነት ውሳኔ አታድርጉ።
- ጥንካሬያቸውን አረጋግጡላቸው። ለእነሱ ጉዳዩን መንገራቸው የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተትን በመግለፃቸው ጠንካራ እና ደፋር መሆናቸውን ይንገሯቸው። ይህ የወንድነት ስሜታቸውን ለማደስ እና የፈውሳቸው አካል ለመሆን ይረዳል።

3.5. አጠቃላይ የአእምሮ ጤና፣ የስነልቦናዊና የማህበራዊ ድጋፍ መመሪያ ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች

በዋናነት፣ የአዕምሮ ጤና ስነልቦናዊና ማህበራዊ ድጋፍ አገልግሎቶች ለከባድ ጉዳዮች፣ ለመለስተኛና መካከለኛ ጉዳዮች የምክር አገልግሎት፣ የሪፈራል አገልግሎቶች፣ ማህበራዊነት፣ የህይወት ክህሎት ስልጠና እና የገቢ ማስገኛ ፕሮግራሞችን፣ የሳይካትሪ አገልግሎቶችን አካቷል።

ሀ. የአገልግሎቶቹ መሰረታዊ ነገሮች

- እንግዳ ተቀባይ አካባቢ ፍጠር እና አስቸኳይ ፍላጎታቸውን እንዲያብራሩ አድርገን
- ከሌሎች (የክሊኒካል አስተዳደር ቡድን) ብዙ ጥያቄዎችን ያስወግዱ ወይም ተጎጂዎች ታሪካቸውን ለእርስዎ እንዲነግሩ ግፊት ያድርጉ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ጥያቄዎችን እንዲጠይቁ እና ጭንቀታቸው እንዲናገሩ እድል ስጡ።
 - በጥንካሬያቸው ላይ ማተኮር
 - ብቸኛ ከሆኑ የማህበራዊ ድጋፍ መገኘትን መፈለግ
- የጥቃቱ ተጎጂዎችን የሚሄዱበት አስተማማኝ ቦታ እንዳላቸው ይጠይቁ እና የሚያምኑት ሰው ካላቸው ከህክም በሆላ ከጤና ተቋሙ ሲወጣ አብረው ይሄዳሉ። ተጠቂዋ ወዲያውኑ የምትሄድበት ምንም አይነት ደህና ቦታ ከሌላት፣ ቦታ ለማግኘት ጥረት መደረግ አለበት።
 - ጭንቀታቸውን እንዲቆጣጠሩ እርዷቸው
 - በፍላጎታቸው መሰረት ዋና ዋና የድጋፍ ቦታዎችን (የሥነልቦና ጣልቃገብነት እና ማህበራዊ ድጋፍ) መለየት
 - ለበለጠ ግምገማ እና ጣልቃ ገብነት/ድጋፍ
 - በክትትል ገብኝቶች ወቅት መረጃን መድገም አስፈላጊ ነው። እንዲሁም መደበኛ ምክሮችን እና መረጃዎችን በጽሁፍ ማዘጋጀት እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከጤና ተቋሙ ከመውጣታቸው በፊት ቅጂውን መስጠት ጠቃሚ ነው (የተጎጂ ሰው ማንበብና መጻፍ የማይችል ቢሆንም፣ የሚያምነውን ሰው በኋላ እንዲያነብላቸው መጠየቅ ይችላሉ)።

- ከአስገዳዶ መድፈር በኋላ ጠንከር ያሉ አሉታዊ ስሜቶች ወይም የመደንዘዝ ስሜት ማየት የተለመደ መሆኑን አስረዳ።
- የጥቃቱ ተጎዲዎችን ስሜታዊ ድጋፍ እንደሚያስፈልጋቸው ምክር ስጡ። አበረታቷቸው - ነገር ግን አያስገድዷቸው - ለሚያምኑት ሰው እንዲናገሩ እና ይህን ስሜታዊ ድጋፍ ለመጠየቅ ምናልባትም ተማኝ ከሆነ የቤተሰብ አባል ወይም ጓደኛ ይፈልጉ። በቤተሰብ እና በማህበረሰብ እንቅስቃሴዎች ንቁ ተሳትፎን ማበረታታት።

ለ. የተመከሩ የስነልቦናና ማህበራዊ ጣልቃገብነቶች

የግለሰብና የቡድን የምክር አገልግሎት ከማህበራዊ ድጋፎች (የቤተሰብ ፍለጋ፣ የቤተሰብ/የማህበረሰብ መልሶ ውህደት፣ ኢኮኖሚያዊ እና ሌሎች መሰረታዊ ፍላጎቶች ድጋፍ) ጋር የሚጣጣሙ ዋና ዋናዎቹ ናቸው። በጣም ተግባራዊ የሆኑት ጣልቃገብነቶች፤ በጥንካሬ ላይ ያተኮረ ድጋፍ፣ የስነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ (PFA)፣ በአስቃቂ ሁኔታ ላይ የተመሰረተ አቀራረብ፣ የግንዛቤ ባህሪ ህክምና፣ የስነጥበብ ቴራፒ/የጨዋታ ህክምና፣ የቤተሰብ ህክምና እና የመልሶ ማቋቋም ምክር።

ማሳሰቢያ: "ተጨማሪ ልዩ ድጋፍ ለሚሹ ግለሰቦች ብቁ ከሆኑ የአእምሮ ጤና ባለሙያዎች ጋር እናገናኛቸዋለን። የእኛ ሚና ከላይ የተጠቀሰውን መመሪያ (ክፍል 1.4) እና የስነልቦና የመጀመሪያ እርዳታ (PFA) በመጠቀም ግለሰቦችን ወደ ተገቢ ቦታዎች መምራት ነው።"

ሐ. ሪፈራል አገልግሎቶች

ከባድ የአእምሮ ሕመም ያለባቸው ሰዎች ወደ ልዩ የአእምሮ/ሥነ-ልቦና ሕክምና መቅረብ አለባቸው። በተጨማሪም፣ በማህበራዊ ፍላጎቶቻቸው መሰረት፣ የጥቃቱ ተጎዲዎች በማህበራዊ ድጋፍ ላይ ከሚሰሩ ድርጅቶች ጋር ይላካሉ ወይም ይገናኛሉ።

- የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለማህበራዊ ድጋፍ እና ለአእምሮ ህክምና አገልግሎቶች ለማግኘት ማዕከሉ በአካባቢው አቅራቢያ ሊገኙ የሚችሉ የሪፈራል መዳረሻዎችን ካርታ ማውጣት ይኖርበታል - ለአካባቢያዊ ሪፈራል ስርዓት።

ተግባር 3.4. የሚና-ጨዋታ

በሦስት ትናንሽ ቡድኖች ይሁኑ።

ሁለት ቡድኖች ሁኔታ 1 እና የቀረው ቡድን ደግሞ ሁኔታ 2 ይጠቀማል።

ስለ ሁኔታዎች የሞጁሉን አባሪ XVIII ተመልከቱ

የሚፈጀው ጊዜ፡ 25 ደቂቃ (ለመለማመድ 10 ደቂቃ

3.6. የመጀመሪያ ደረጃ ስነልቦናዊ እርዳታ (Psychological First Aid)

ይህ ክፍል ለአገልግሎት ሰጪዎች በፆታ ተኮር ሰለባዎችን ለመርመር እና የስነ-ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ለመስጠት ግልፅ እርምጃዎችን ይሰጣል። በአጠቃላይ፣ የስነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ደህንነትን ከፍ ለማድረግ፣ የጥቃቱ ተጎዲዎች ለማረጋገጥ እና ግለሰቦችን ከእርዳታ እና ከሀብቶች ጋር ለማገናኘት ግብ ያለው የመጀመሪያ አደጋ ወይም የአደጋ ጊዜ ምላሽ ነው። የስነ-ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ብዙውን ጊዜ የአደጋ ክስተት ከተከሰተ በኋላ ወዲያውኑ ለህፃናት፣ ለቤተሰቦች፣ ለአደጋ የተጋለጡ ሰዎች፣ ወጣቶች እና የአደጋ እርዳታ ሰጪ ሰራተኞች ሊሰጥ ይችላል። በተለያዩ አውዶች ውስጥ ሊቀርብ ይችላል።

የሥነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ የሚሰጠው ማነው?

- የጤና አጠባበቅ ሰራተኞች እና አስተማሪዎች
- የአደጋ ጊዜ ምላሽ ሰጪዎች
- የማህበረሰብ ድንገተኛ አደጋ ምላሽ ቡድኖች እና
- በሥነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ የሰለጠነ ማንኛውም ሰው

የስነ-ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ምን ማለት ነው	የስነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ምን ማለት አይደለም
▪ ፍላጎቶችን እና ስጋቶችን መገምገም	▪ ባለሙያዎች ብቻ ሊያደርጉት የሚችሉት ነገር አይደለም።
▪ ሰዎች መሠረታዊ ፍላጎቶችን (ምግብ፣ ውሃ) እንዲያሟሉ መርዳት።	▪ የባለሙያ ምክር አገልግሎት አይደለም።
▪ ማዳመጥ፣ ነገር ግን ሰዎች እንዲናገሩ ግፊት አለማድረግ	ክሊኒካዊ ወይም የአዕምሮ ጣልቃገብነት አይደለም (ምንም እንኳን ጥሩ ክሊኒካዊ እንክብካቤ አካል ሊሆን ይችላል)
▪ ሰዎችን ማጽናናት እና መረጋገጥ እንዲሰማቸው መርዳት	▪ ሰዎች የተከሰተውን ነገር እንዲመረምሩ ወይም ጊዜንና ክስተቶችን እንዲያስተካክሉ

	አለመጠየቅ
ሰዎች ከመረጃ፣ አገልግሎቶች እና ማህበራዊ ድጋፎች ጋር እንዲገናኙ መርዳት	ሰዎች ታሪካቸውን እንዲነግሩህ ግፊት አለማድረግ፣ ወይም ስሜታቸውን ወይም ምን እንደተፈጠረ በዝርዝር አለመጠየቅ
ሰዎችን ከተጨማሪ ጉዳት መጠበቅ	

ሰንጠረዥ 3. 2. የመጀመሪያ ደረጃ የስነልቦናዊ እርዳታ ምንድን ነው?

የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናዊና-ማህበራዊ ድጋፍ ምርመራ

የአዕምሮ ጤና፣ የስነልቦናና የማህበራዊ ድጋፍ ከመስጠት በፊት ስለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ ለማወቅ እራስዎን ያዘጋጁ፤ ስላሉት አገልግሎቶች እና ድጋፎች ይወቁ እና ስለ ደህንነት እና የደህንነት ስጋቶች ማወቅ ይገባል። ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ብዙ ጊዜ በተረጋገጠ የአዕምሮ ጤና፣ ግንኙነት እና ተግባር ላይ ዘላቂ ተጽእኖ ይኖረዋል። ስለዚህ ምርመራ የድጋፍ አገልግሎቶችን ለግለሰብ ፍላጎቶች ለማስማማት እና ፈውስ እና ማገገምን ያበረታታል።

ምርመራ ያካሂዱ-

- ርህራሄ
- ስሜታዊነት
- የግለሰቡን ራስን በራስ የማስተዳደር እና ሚስጥራዊነት ማክበር

የምርመራው ቁልፍ ገጽታዎች

በጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ምርመራ በተለምዶ የግለሰቡን አእምሯዊ፣ ስሜታዊ እና ማህበራዊ ደህንነት መመርመርን ያካትታል።

1. የደህንነት እና ስጋት ምርመራ

- በአፋጣኝ እና በረጅም ጊዜ የሚደርሰውን የደህንነት ስጋቶች መለየት ወሳኝ ነው።
 - በአስቸኳይ የደህንነት ጉዳዮች ላይ መወያየትና አስፈላጊ ከሆነ የደህንነት እቅድ ማዘጋጀት።

2. የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጽእኖ

- የተከሰተውን ስሜታዊ፣ ስነ-ልቦናዊ እና ማህበራዊ ውጤቶች ማሰስ።
 - በዝርዝሮች ላይ በማተኮር የግለሰቧን ከፆታ ጥቃት ጋር ያላትን ልምድ ይመርምሩ (ዝርዝሮችን መግለጽ የሚፈልጉ ከሆነ)፤ ድግግሞሽ፣ እና ተዕዕኖ (በዚህ ሞጁል ክፍል 1.2 ይመልከቱ)።
 - ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጋር የተያያዙ የጭንቀት፣ የመንፈስ ጭንቀት፣ የድህረ አደጋ የጭንቀት ህመም (PTSD) ወይም ሌሎች የአእምሮ ጤና ጉዳዮች ምልክቶችን መመርመር።

3. ጥንካሬዎች እና የመቋቋሚያ ዘዴዎች

- የጥቃት ተጎጂዎችን የመቋቋም አቅም እና ያሏቸውን የመቋቋሚያ ስልቶችን ማወቅ።
 - የግለሰቧን ውጥረትን እና ጉዳዮችን እንዴት እንደምትቋቋም ይለዩ እና የእነዚህን ስልቶች ውጤታማነት መገምገም።
 - የግለሰቧን በራስ የመተማመን ስሜት ይለኩ እና የማበረታቻ እና ራስን የመደገፍ እድሎችን መገምገም።

4. የድጋፍ ፍላጎቶች

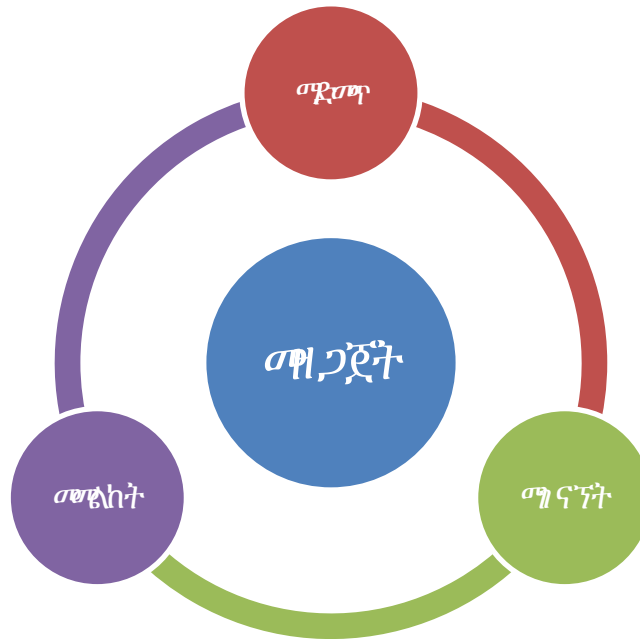
- ለማገገም የሚያስፈልጋትን የድጋፍ አይነት እና መጠን መወሰን።
 - የግለሰቧን የድጋፍ ስርዓት፣ ጓደኞቿን፣ ቤተሰብን እና የማህበረሰብ ሀብቶችን ጨምሮ መፈተሽ
 - ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሁኔታ ጋር የተያያዙ ማንኛቸውም ተግባራዊ ጉዳዮችን እንደ የጥበቃ ትዕዛዞች፣ የመኖሪያ ቤት ወይም የገንዘብ ጉዳዮችን መፍታት

ማሳሰቢያ፦ የግለሰቧን ልምድ እና የመቋቋሚያ ዘዴዎችን ሊነኩ የሚችሉ ባህላዊ ሁኔታዎችን ታሳቢ አድርጉ።

የስነልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ዝግጅት ክፍሎች

- ስለሁኔታው ማወቅ
- ስላሉት አገልግሎቶች እና ድጋፎች ማወቅ

- ስለ ደህንነት እና ደህንነት ስጋቶች ማወቅ

መመልከት

ሁኔታውን በመመልከት እና በጭንቀት ውስጥ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶች መገምገም

- ድጋፍ ከሚያስፈልጋቸው ከጥቃት የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎችን ያነጋግሩ
- አካላዊ ጉዳቶችን፣ ድካምን ወይም ሌሎች አስፈላጊ ፍላጎቶችን ማረጋገጥ
- ስሜታቸውን ለመረዳት የሰውነት ቋንቋን፣ የፊት ገጽታዎችን እና የድምፅ ምልክቶችን መመልከት

ማደመጥ

የተጎጂን ልምድ እና ስሜት ለመረዳት በንቃት ማደመጥን ያሳላል

- ለማጋራት ምቹት የሚሰማቸው አስተማማኝ እና ፍርደኛ ያልሆነ ቦታ መፍጠር
- በአሁኑ ጊዜ ጭንቀታቸውን እንዴት እየተቆጣጠሩ እንዳሉ መረዳት

ማገናኘት

የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላት ከተገቢው ድጋፍ እና ግብአት ጋር ማገናኘት።

- **የጥቃቱ ተጎጂዎችን መሰረታዊ ፍላጎቶችን እንዲሟላ እና አገልግሎቶችን እንዲያገኙ መርዳት**
- **ስላሊት አገልግሎቶች እና ግብዓቶች ተጨባጭ መረጃ መስጠት**
- **ስለራሳቸው ማገገሚያ በመረጃ ላይ የተመሰረተ ውሳኔ እንዲያደርጉ መደገፍ**
- **ከጥቃት የጥቃቱ ሰለባ ከምትወደው ሰው ቤተሰብ፣ ጓደኞች ወይም የማህበረሰብ ድጋፍ መረቦች እና ማህበራዊ ድጋፍ ጋር ማገናኘት።**
- **ካስፈለገ ወደ የአእምሮ ጤና ባለሙያዎች ወይም ሌሎች ስፔሻሊስቶች መላክ**

ተግባር 3.5. የቡድን ውይይት - የርህራሄነት የትብብር ምልክታ

በሦስት ትናንሽ ቡድኖች ይሁኑ።

በቡድኑ አንዱን አባል እንደ "ተመልካች/ታዛቢ" ይምረጡ።

ተመልካቹ ሳታይ፣ የቀሩት የቡድን አባላት በፀጥታ አጭር "ትዕይንት" ይፈጥራሉ። ይህ ትዕይንት ቀላል እንቅስቃሴን፣ መፍታት ያለብዎትን ችግር ወይም ማስተላለፍ የሚፈልጉትን ስሜት ሊወክል ይችላል።

ከ 30 ሰከንድ በኋላ ተመልካቹ ዓይኖቿን ትክፍታለች።

ተመልካቹ ጥያቄ ሳይጠይቁ ወይም ምንም አይነት ለውጥ ሳያደርጉ ትዕይንቱን በፀጥታ ለመመልከት 2 ደቂቃ አለዎት።

በሰውነት ቋንቋ፣ የቃል-አልባ ምልክቶች እና አጠቃላይ ሁኔታው ላይ አተኩሩ።

ከ2 ደቂቃ በኋላ ታዛቢዋ ባየችው ነገር ላይ በማተኮር አስተያየቷን ለቡድኑ ታካፍላለች። ትርጓሜዎችን ወይም ፍረጃዎችን ያስወግዱ።

የቡድኑ አባላት ምርጫዎን እና ስሜትዎን በማብራራት ትዕይንቱን የመፍጠር ሃሳብዎን እና ልምድዎን ያካፍሉ።

በዝምታ መመልከት ስለሚያስከትላቸው ተግዳሮቶችና ጥቅሞች ተወያዩ።

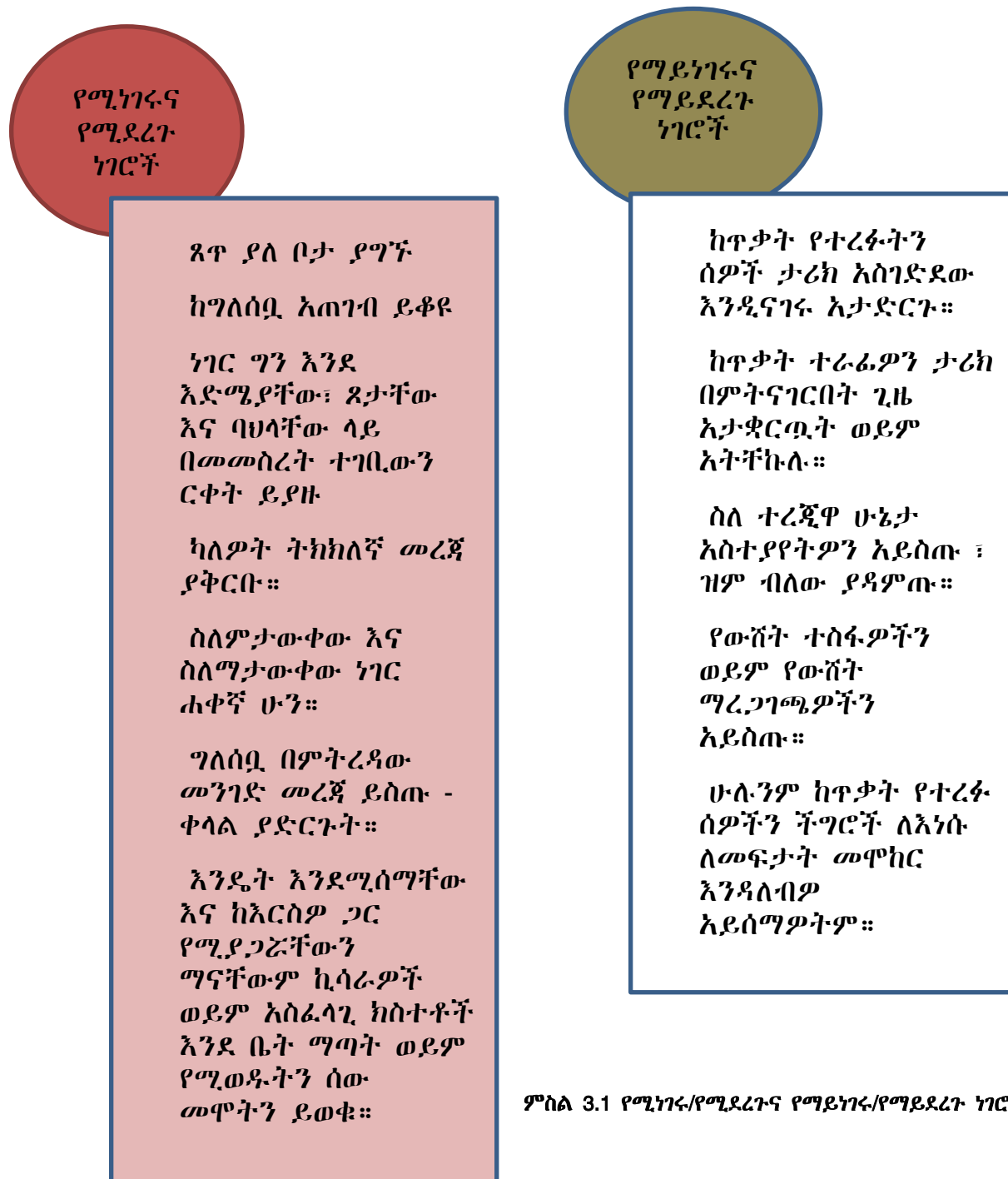
ያለፍርድ ማዳመጥ መተሳሰብን እና መረዳትን እንዴት እንደሚያጠናክር ያስሱ።

እነዚህን ክህሎቶች ከእውነተኛ ህይወት ሁኔታዎች ጋር ያገናኙ የስነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ ሊያስፈልግ ይችላል።

የሚወስደው ጊዜ፡ 30 ደቂቃ (20 ደቂቃ ለውይይት እና 10 ደቂቃ ለትልቅ ቡድን ነጸብራቅ)

ለሥነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ የተግባቦት ክህሎት

የመግባቢያ ክህሎቶች ለሥነ ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ እና በአጠቃላይ ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት አገልግሎት ዉጤታማ አስፈላጊ ነገሮች ናቸው። ሁለቱም የአእምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) እና ሌሎች በጾታ ላይ ጥቃት (ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት) የጉዳይ አያያዝ ቡድን አባላት የሚከተሉትን ክህሎቶች ሊመለከቱ ይችላሉ፦

ምስል 3.1 የሚነገሩ/የሚደረጉና የማይነገሩ/የማይደረጉ ነገሮች

3.7. የስነልቦና የመጀመሪያ ድጋፍ ለልጆች

ከአዋቂዎች በተለየ፤ ልጆች ለጭንቀት በተለያዩ መንገድ የሚጋለጡና እና ምላሽ ይሰጣሉ። በእነርሱ ዓለም ውስጥ፤ "መልክ" በጨዋታ፤ በእንቅልፍ ወይም ከሌሎች ጋር ባለው ግንኙነት ለውጥ ወደ ስውር ምልክቶች ይስተካከላል። "ማዳመጥ" ትዕግስትን፤ ከእድሜ ጋር የሚስማማ ቋንቋ እና በጨዋታ ህክምና ወይም ተረት ተረት አማካኝነት ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታ መፍጠርን ያካትታል። "ሊንክ" የሚያተኩረው ከታወቁ ጎልማሶች ጋር በማገናኘት፤ የደህንነት ስሜትን በማሳደግ እና አካላዊ እና ስሜታዊ ደህንነታቸውን በተገቢው ማጣቀሻዎች ማረጋገጥ ላይ ነው።

ተግባር 3.6. የግለሰብ ነጸብራቅ

ልጆች ለጸታዊ ጥቃት የተለያዩ ስነልቦናዊ እና ማህበራዊ ምላሽ የሚያሳዩ ይመስላችኋል?

አዎ ከሆነ፤ ከአዋቂዎች የሚለየው ምንድን ነው?

የቆይታ ጊዜ፡ 10 ደቂቃዎች (5 ደቂቃዎች ለማሰብ እና

የልጆች ምላሽ

የሕፃናት የፆታ ጥቃት (CSA)፡-በተለይ ልጆች ከአዋቂዎች ጋር ተመሳሳይ የሆኑ ምልክቶችን ያሳያሉ፤ ነገር ግን፤ ከ8 ወይም ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት፤ የPTSD ምልክቶች ወደ ኋላ የመመለስ ባህሪ ናቸው። አዲስ ፍራቻዎች፤ ግልፍተኛነት/ አጥፊነት፤ ስለ አሰቃቂ ክስተት ተደጋጋሚ ጨዋታ፤ ከሰዎች ጋር ብቻዎን ከመሆን፤ ለምሳሌ የቤተሰብ አባላት እና ጓደኞች፤ ሰዎችን ከመፍራት ወይም ከእነሱ ጋር ለመግባባት አለመፈለግ፤ የሆነው የነሱ ጥፋት እንዳልሆነ አለመረዳት፤ እና ከዚህ በፊት የሚወዷቸውን ነገሮች ላይ ፍላጎት ማጣት ክስተት።

ልጆች እንዴት ምላሽ እንደሚሰጡ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ ምክንያቶች

አካባቢያዊ	ማህበራዊ
- ያጋጠማቸው - ሁኔታው ምን ያህል አስጊ ነበር። - ያዩት ነገር	- ማህበራዊ-ኢኮኖሚያዊ ምክንያቶች - ማህበራዊ ድጋፍ
ስነ-ህይወታዊ	አሳዳጊና ቤተሰብ
- አካላዊ - እድገትና እና ጥንካሬ - አካላዊ ጉዳቶች	- የተንከባካቢዎች ምላሽ - የተንከባካቢ እና የቤተሰብ የጭንቀት ደረጃ - ከቤተሰብ መለየት

ሰንጠረዥ 3.3. ልጆች እንዴት ምላሽ እንደሚሰጡ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ ምክንያቶች

በሳይኮሎጂካል የመጀመሪያ እርዳታ አካላት ውስጥ ግምት ውስጥ መግባት

ከላይ ከተጠቀሱት ዋና ዋና የድርጊት ነጥቦች በተጨማሪ፣ በመመልከት፣ በማዳመጥ እና በማገናኘት ሂደት ውስጥ ለህጻናት አንዳንድ ልዩ ትኩረትዎች አሉ።

		
- ልጁ ከማን ጋር ነው ወይም ልጁ ብቻውን ነው? - ስሜታዊ ምላሾች	- ልጁን (እና ወላጅን) ማረጋገጥ - የልጁን ምላሽ እና ስሜት መቀበልና ማረጋገጥ - ስለ ፍላጎቶች እና ስጋቶች ከእድሜ ጋር ተዛማጅነት ባላቸው ጥያቄዎች መጠየቅ - ህፃኑ ለቅጽበታዊ ፍላጎቶቻቸው እና ለችግሮቻቸው መፍትሄ እንዲያገኝ ያግዛል	- ከተቻለ የልጁን ፍላጎቶች ከልጁ ጋር ይገምግሙ - ህፃኑን ለመሠረታዊ ፍላጎቶች ጥበቃ እና አገልግሎቶችን እንዲያገኝ ያግዙት። - ከእድሜ ጋር የሚስማማ መረጃ ይስጡ - ልጁን ከሚወዷቸው ሰዎች እና አስፈላጊ ከሆነ፣ ከማህበራዊ አገልግሎቶችን

ምስል 3.2 ለህጻናት ግምት ውስጥ መግባት - የስነ-ልቦና የመጀመሪያ እርዳታ

ልጆችን በሚያናግሩበት ጊዜ ግምት ውስጥ ማስገባት ያለባቸው ነገሮች

መደበኛ ማድረግ/Normalization/

- ልጆች ጭንቀት ሲያጋጥማቸው፤ እየሆነ ያለውን ነገር ለመግለጽ የቃላት ወይም የስሜት ግንዛቤ ይጎድላቸዋል። ለዚህ ደግሞ "መደበኛነት" ወሳኝ ያደርገዋል። ልምዳቸውን መቀነስ ሳይሆን ስሜታቸው ትክክለኛ እና የተለመደ መሆኑን ማረጋገጥ ነው።
- እንደ "ከሆነ ነገር በኋላ መፍራት/ማዘን/ ብናደድ ምንም አይደለም፤ - ወይም ብዙ ልጆች አንዳንዴ እንደዚህ ይሰማቸዋል" ያሉ ንግግሮች በመናገር ስሜታቸውን ታረጋግጣላችሁ እና ከልምዳቸው ጋር ጤናማ በሆነ መንገድ እንዲገናኙ ማግኘት ነው።
- አስታውሱ፤ መደበኛ ማድረግ ምንም እንዳልተፈጠረ ማስመሰል ሳይሆን፤ ለመረዳትና ለመፈወስ አስተማማኝ ቦታ መፍጠር ነው።

አጠቃላይነት

- የመደበኛነት ሃሳብን መሰረት በማድረግ አጠቃላይ አስተያየት ልጆቻችሁ ብቻቸውን እንዳልሆኑ በመስጠት ወደ አንድ እርምጃ ወደፊት ይወስዳል።
- ሌሎች ብዙ ልጆች ተመሳሳይ ስሜትና ምላሽ እንደሚሰማቸው ልጆችን ማስታወስ ና ማስገንዘብ ነው።
- እንደ "የዚህ አይነት ነገር ከተፈጠረ በኋላ እንደ አንተ/አንች የፈሩ/ያዘኑ/ የተናደዱ ብዙ ልጆችን አውቃለሁ" ወይም "አንዳንዶቹ የአንተ/አንች የዕድሜ እኩዮች ናቸው፤ ሌሎች ደግሞ በእድሜ ከአንተ/ካንች ትንሽ ከፍ ያሉ ናቸው፤ ገምች እስኪ አብዛኛዎቹ አሁን በጣም ጥሩ ስሜት እየተሰማቸው ነው" የሚሉ ሐረጎች የመሳሰሉ በመጠቀም የገጠማቸውን ሁኔታና ልምዳቸውን መደበኛ ማድረግና እና እውነታውን ማስታመም፤ ስሜቶች ይመጣሉ ይሄዳሉ፤ እና የተሻሉ ቀናት ወደፊት ናቸው።
- አስታውስ ዋናው ቁልፉ ነገር ተዛማጅነት ያለው እና ከእድሜ ጋር የሚስማማ እንዲሆን ማድረግ ነው።

ትራይጎጉሌሽን

- የተጨነቁ ልጆች በተለይም በጣም ትንንሽ ልጆች ለእንግዳ ሰው ያላቸው ፍርሃት ሃሳባቸውን ለመለዋወጥ እንቅፋት ይሆንባቸዋል። ትሪያንግሊንግ ያንን ክፍተት ለማስተካከል የተሻለ ቀጥተኛ ያልሆነ አቀራረብ ያቀርባል።
- አንተ፣ ልጅህ እና ሶስተኛው አካል ጎኖቹን የሚፈጥሩበት ትሪያንግሊንግ በዓይነ ሕሊናህ አስብ። ይህ ሦስተኛው አካል፣ ልክ እንደ ታማኝ አዋቂ፣ ተወዳጅ መጫወቻ፣ ወይም በመፅሃፍ ውስጥ ያለ ገፀ ባህሪ፣ እንደ አስታራቂ ሆኖ ይሰራል፣ ህፃኑ ሊሰማው የሚችለውን ጫና እና ማስፈራራት ያቃልላል።

ያስታውሱ- ይህ ዘዴ ልጁን በመቆጣጠር ላይ የተመሰረተ ሳይሆን ቀስ በቀስ የተደበቀውን የልጁን ሁኔታ የሚከፍቱበት ደህንነቱ የተጠበቀ እና አስጊ ያልሆነ ሁኔታ መፍጠር ነው። ለዚህም ታጋሽ፣ ርኅሩኖች እና ፍቃድ ትሪያንግሊንግ ለእውነተኛ ግንኙነት እና ድጋፍ መንገድ ይከፍታል።

ጠቃሚ ምክሮች

ዝምታቸውን አክብር፡ ህፃኑ በቀጥታ ማውራት የማይፈልግ ከሆነ ምቹታቸውን ይቀበሉ እና መስተጋብርን ከማስገደድ ያስወግዱ።

"ምስተኛውን ጎን" ያስተዋውቁ፡ እንደ ወላጅ፣ የታወቀ ነገር ወይም ተዛማጅ ገጸ ባህሪ ያሉ ተስማሚ መካከለኛ ይምረጡ።

በአስታራቂው በኩል ይናገሩ፡ ጥያቄዎችን ይጠይቁ ወይም በተመረጠው አካል በኩል ማጽናኛ እና ድጋፍ ይስጡ።

ይመልከቱ እና ምላሽ ይስጡ፡ ለልጁ የቃል-አልባ ምልክቶችን በትኩረት ይከታተሉ እና በዚህ መሰረት የእርስዎን አቀራረብ ያስተካክሉ። ፈገግታቸው፣ ብስጭታቸው ወይም ትኩረታቸው መቀየር ውይይቱን ሊመራው ይችላል።

እባክዎ አባሪ X|Xን ይመልከቱ

የሚወስደው ጊዜ፡ 25 ደቂቃ (ለመለማመድ 10 ደቂቃ እና ለእያንዳንዱ የቡድን አቀራረብ 5 ደቂቃ)

ማጠቃለያ

ከፆታ ተከር የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎች እንደ ድብርት እና ድህረ አስቃቂ አደጋ ጭንቀት ህመም (PTSD) ያሉ የአእምሮ ጤና ጉዳዮችን እንዲሁም እንደ መገለል እና ከማህበረሰቡ ጋር የመቀላቀል ችግርን ጨምሮ ዘላቂ የስነ-ልቦና እና ማህበራዊ ችግሮች ያጋጥማቸዋል። የፈውስ ሂደቱን ለማጠናከር የአእምሮ ጤና እና የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ የምክር፣ የሪፈራል አገልግሎቶች እና የህይወት ክህሎት ስልጠናዎችን ይሰጣል።

ለተጎጂ የሚያስፈልጉትን እንደ የደህንነት እና ስጋት፣ ተፅዕኖ፣ ጥንካሬ እና የመቋቋሚያ ዘዴን እና ድጋፍን ለመረዳት በርህራሄ፣ ክልብ፣ በራስ መቻላቸውን እና በሚስጥራዊነት ምርመራ በማክበር መካሄድ አለበት።

የአእምሮ ጤና ስነ-ልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS) እንክብካቤ እንደ ሰብአዊ መብቶች እና ፍትሃዊነት፣ ተሳትፎ፣ ምንም ጉዳት አታድርጉ፣ በሚገኙ መልካም ነገሮች ላይ በመገንባት፣ በተቀናጁ የድጋፍ ስርዓቶች እና ባለ ብዙ ሽፋን መርሆች መመራት አለበት።

የስነልቦና መጀመሪያ ደረጃ እርዳታ የጥቃቱ ተጎጂዎችት እከፊ ችግሮችን እንዲቋቋሙ እና ከጥሩ ነገሮች ጋር እንዲገናኙ ለመርዳት የመጀመሪያ ደረጃ ጣልቃ ገብነት ነው። እርምጃዎችን መመልከት (ሁኔታውን መከታተል እና በጭንቀት ውስጥ ያለን ሰው ፍላጎቶች መገምገም)፣ ማዳመጥ (የተራፊውን ልምድ እና ስሜት ለመረዳት በንቃት ማዳመጥን ያሳያል)፣ ማገናኘት (የተረጋገውን ከተገቢው ድጋፍ እና ፍላጎታቸውን ለማሟላት ግብዓቶችን ማገናኘት)

ልጆች በጨዋታ፣ በእንቅልፍ ወቅት ወይም በባህሪ ለውጥ የተነሳ የጭንቀት ምልክቶች ሊያሳዩ ይችላሉ። የጥቃቱ ተጎጂዎችን ልጆች ለመመርመር እና ለመደገፍ ደህንነታቸውን ማረጋገጥ፣ ከእድሜ ጋር የሚስማሙ ቋንቋዎችን እና የመገናኛ ዘዴዎችን መጠቀም እና ደህንነቱ የተጠበቀ ሁኔታ መፍጠር ያስፈልጋል።

ምዕራፍ 4፤ ያታን መሰረት
ባደረገ ጥቃት ለተጎዱ
ሰዎች የህግና የፍትህ
እርዳታ

ምዕራፍ አራት፤ ጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት ተጎጂዎች የህግና የፍትህ እርዳታ

የምዕራፍ መግለጫ፤ ይህ ምዕራፍ በሕግ እና የፍትህ ድጋፍ መሰረታዊ ፅንሰ-ሀሳቦችን፣ የጥቃቱ ተጎጂዎች የህግ እና የፍትህ ድጋፍ ፍላጎቶች፣ የህግ እና የፍትህ ድጋፍ ዓይነቶች፣ ብሔራዊ የህግ ማዕቀፎች፣ ህጎች እና አወቃቀሮች ስለ ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት፣ ኃላፊነት የሚሰማቸው አካላት/የህግ እና የፍትህ አካላትን ይመለከታል። እርዳታ፣ የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች ሚና፣ የሜዲካል-ህጋዊ ጉዳዮች እና እንደ የፊት መስመር አገልግሎት ሰጪዎች እና በህግ እና የፍትህ ዕርዳታ ውስጥ ሊደረጉ የሚገባቸው የደህንነት አማራጮች ጉዳዮች ላይ ያተኮራል።

የምዕራፉ ዓላማ፡ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ሰልጣኞች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፦

- ለጥቃቱ ተጎጂ ሰዎች ያለውን የህግ እና የፍትህ እርዳታ ይገለጻሉ።

ዝርዝር አላማዎችን፦ በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ላይ ሰልጣኞች የሚከተሉትን ማድረግ ይችላሉ፦

- የህግ እና የፍትህ እርዳታ መሰረታዊ ፅንሰ ሀሳቦችን ይገልጻሉ፤
- ለጾታን መሰረት ላደረገ ጥቃት ተጎጂዎች የህግ እና የፍትህ እርዳታ እንደሚያስፈልግ ተወያዩ
- የሕግ እና የፍትህ እርዳታ ዓይነቶችን ይገልጻሉ
- ዓለም አቀፍ እና አገር አቀፍ የህግ ማዕቀፎችን ይለያሉ
- በህግ እና በፍትህ እርዳታ ውስጥ ኃላፊነት ያለባቸውን አካላት/ተዋንያን እውቅና ይሰጣሉ፤
- ከፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች የሚጠበቀውን ይለያሉ
- በህግ እና በፍትህ እርዳታ ወቅት የደህንነት እና የደህንነት አማራጮችን ያውቃሉ

የምዕራፍ ዝርዝር ይዘቶች

- 4.1 የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ መሰረታዊ ፅንሰ ሀሳቦች
- 4.2 የታ መሰረት ላደረገ ጥቃት ተጎጂ ሰዎች የህግ እና የፍትህ ድጋፍ አስፈላጊነት
- 4.3 የህግ እና የፍትህ ድጋፍ ዓይነቶች
- 4.4 የታ መሰረት ላደረገ ጥቃት የሚመለከት ብሔራዊ የህግ ማዕቀፎች፣ ህጎች እና መዋቅሮች
- 4.5 በህግ እና በፍትህ ድጋፍ ኃላፊነት ያለቸው አካላት
- 4.6 ከፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች ምን ይጠበቃል
- 4.7 የህክምና-ህጋዊ ጉዳዮች እና እንደ ፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢ ሊደረጉ የሚገባቸው ጉዳዮች
- 4.8 የደህንነት እና የደህንነት አማራጭ

4.1 የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ መስረታዊ ፅንሰ ሀሳቦች

ተግባር 4.1. የግለሰብ ነጸብራቅ

የሕግ ድጋፍ ምንድን ነው?

የፍትህ ድጋፍ ምንድን ነው?

የሚወስደው ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የማሰብ እና የ5 ደቂቃ ነጸብራቅ)

ህጋዊ፤ - ከህግ ጋር የሚስማማ ወይም በህግ የተቋቋሙ ነገሮችን ያመለክታል። አንድ ማህበረሰብ የሚያስፈጽማቸውን ህጎች፣ ደንቦችና እና ደንቦች ስርዓትን ያጠቃልላል።

ፍትህ፤ ፍትሃዊነትን፣ አድልዎ አለማድረግን ገለልተኛነትን እና መብቶችን ማስከበርን የሚያመለክት ሰፊ ጽንሰ-ሀሳብ ነው። ሁሉም ሰው የሚገባውን እንደሚቀበል በተወሰኑ የሞራል እና የሥነምግባር መርሆዎች መሠረት ያጠቃልላል።

የሕግ ድጋፍ የተለያዩ አገልግሎቶችን ያካተተ ሲሆን ይህም የሕግ ምክርን፣ በፍርድ ቤት ውክልናን እና የሕግ ሰነዶችን በተመለከተ የሚሰጠውን እርዳታ ይጨምራል።

ግለሰቦች ህጋዊ መብቶቻቸውን እና አማራጮቻቸውን እንዲረዱ፣ ውስብስብ የህግ ሂደቶችን እንዲመሩ እና ጉዳያቸውን በዳኛ ወይም በሌላ የህግ ባለስልጣን ፊት ፊት በብቃት እንዲያቀርቡ ያስችላቸዋል።

የፍትህ ድጋፍ በሌላ በኩል የፍትህ ተደራሽነትን በሚነኩ ሰፋ ያሉ ጉዳዮች ላይ ያተኮረ ነው። ይህም አቅም ለሌላቸው የህግ ድጋፍ መስጠትን፣ በህግ ስርዓቱ ውስጥ የስርዓት ማሻሻያዎችን መደገፍ እና ማህበረሰቦችን ለማጎልበት የህዝብ የህግ ትምህርት ማስተዋወቅን ያካትታል።

4.2 ከፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች የህግና የፍትህ ድጋፍ ፍላጎት

ተግባር 4.2. አስብ - ጥንድ ሁኑ - አጋሩ

ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሰለባዎች የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ ለምን ይፈልጋሉ?

የሚወስደው ጊዜ: 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የማሰብ እና የ5 ደቂቃ ነጸብራቅ)

የሕግ እና የፍትህ ዕርዳታን ማግኘት እንደ ዓለም አቀፋዊ የሰብአዊ መብቶች ድንጋጌ ባሉ የተለያዩ ዓለም አቀፍ ሰነዶች ውስጥ የተደነገገ መሠረታዊ የሰብአዊ መብት ነው። ማንኛውም ሰው፣ ምንም አይነት የኋላ ታሪክ እና ሁኔታውን ሳይለይ፣ የህግ ስርዓቱን ማሰስ እና መብቶቻቸውን እንዲጠብቁ ያረጋግጣል። የህግ እና የፍትህ ድጋፍ የህግ የበላይነትን ለማስከበር እና ፍትሃዊ እና ፍትሃዊ ማህበረሰብ እንዲኖር ወሳኝ ሚና ይጫወታል። በፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ተጎጂዎች ከፍተኛ የሆነ አካላዊ፣ ስሜታዊ እና ስነ-ልቦናዊ ጉዳት ይደርስባቸዋል። የህግ እና የፍትህ ድጋፍ የተጎጂዎችን የፈውስ ሂደት በመደገፍ እና ለወንጀለኞች ተጠያቂነት በማረጋገጥ ረገድ ወሳኝ ሚና ይጫወታል።

ፆታን መሰረት ላደረገ ጥቃት ተጎጂዎች የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ ወሳኝ የሆነባቸው ዋና ዋና ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው።

- በወንጀለኛው ላይ ክስ መመስረት ለሚፈልጉ ወይም ከግል ሁኔታ ጋር በተያያዙ ጉዳዮች ላይ (ለምሳሌ የጥበቃ ህግ ጉዳዮች፣ ፍቺ፣ ቀለብ እና የእገዳ ትእዛዝ ለማግኘት) የህግ ምክር፣ እርዳታ እና ውክልና ማግኘት፤
- ወንጀለኞች ተጠያቂ እንዲሆኑና ለተጎጂዎች ተገቢውን ካሳ እንዲከፈላቸው ማስደረግ፤
- የጥቃት ቀጣይ ዑደትን መስበር፣ አጥፊዎች በድርጊታቸው የተነሳ መጥፎ መዘዝ ሲያጋጥማቸው ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተቀባይነት እንደሌለው እና የጥቃት

አዙሪት እንዲሰበር እና የተጨማሪ ጥቃቶችን ድግግሞሽ እንደሚቀንስ መልእክት ያስተላልፋል።

- የጥቃቱ ተጎዲዎችን ህይወታቸው እንዲቆጣጠሩ እና ፍትህን በመፈለግ ሂደት ውስጥ እንዲሳተፉ በማድረግ ማበረታቻ እና ፈውስን ማምጣት
- ከፍተኛ ጥራት ያለው የፍትህ ምላሽ አግባብነት ያላቸው ጥቃቶችን የሚቃወሙ ሕጎች ዓለም አቀፍ መስፈርቶችን ማሟላታቸውን ለማረጋገጥ ወሳኝ ነው።

4.3. ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች የህግና የፍትህ ድጋፍ ዓይነቶች

1. ሕግዊ ውክልና፤

- የወንጀል ፍትህ ሂደት፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች በጥቃት ፈፃሚዎች ላይ ክስ ለመመስረት በፍርድ ቤት የህግ ውክልና ሊያስፈልጋቸው ይችላል። ይህም የህግ ስርዓቱን ማሰስ፣ ማስረጃ ማቅረብ እና ለመብታቸው መሟገትን ያካትታል።
- የሲቪል ጥበቃ ትዕዛዞች፤ የህግ ድጋፍ የጥቃቱ ተጎጂዎች ወደፊት ከሚደርስባቸው ጥቃት እና ትንኮሳ የሚከላከሉበትን የፍርድ ትዕዛዝ እንዲያገኙ ሊረዳቸው ይችላል።
- የቤተሰብ ህግ ጉዳዮች፤ በአንዳንድ ሁኔታዎች ፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እንደ የልጅ አሳዳጊነት ወይም ፍቺ የመሳሰሉ የቤተሰብ ሕግ ጉዳዮች ሊያመራ ይችላል። ሕጋዊ ውክልና ከጥቃቱ ተጎጂዎች እነዚህን ውስብስብ ችግሮች ለመቋቋም ሊረዳቸው ይችላል።

2. የሕግ ምክር እና መረጃ፤

- መብቶችን መረዳት፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ስለ ሕጋዊ መብቶቻቸው እና አማራጮቻቸው ብዙ ጊዜ ጥያቄዎች አሏቸው። የህግ ድጋፍ ፕሮግራሞች አግባብነት ያላቸው ሕጎች፣ ስለሚገኙ መፍትሄዎች እና የህግ ሂደት በተመለከተ መረጃ ሊሰጡ ይችላሉ።
- የደህንነት እቅድ ማውጣት፤ የህግ ባለሙያዎች የጥቃቱ ተጎጂዎችን ራሳቸውን እና ቤተሰባቸውን ከተጨማሪ ጉዳት ለመጠበቅ የደህንነት እቅዶችን እንዲያዘጋጁ ሊረዱቸው ይችላሉ።

3. የህግ እርዳታ፤

- የገንዘብ ድጋፍ፤ የሕግ ድጋፍ ሰጪ ድርጅቶች ለግል ጠበቃ ገንዘብ መክፈል ለማይችሉ የጥቃቱ ተጎጂዎች ነፃ ወይም አነስተኛ ዋጋ ያለው የሕግ አገልግሎት ይሰጣሉ።

4. ማህበራዊና ስሜታዊ ድጋፍ፡-

- የተጎጂዎች ጠበቃ፤ የተጎጂ ተሟጋቾች የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወደ ፍርድ ቤት ሂደቶች አጅበው ስሜታዊ ድጋፍ ሊሰጡ እና በሕግ ሥርዓቱ ውስጥ እንዲጓዙ ሊረዱዋቸው ይችላሉ።

- **ሪፈራል አገልግሎቶች፤ የሕግ ድጋፍ ፕሮግራሞች ብዙውን ጊዜ የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንደ ምክር፣ የሕክምና እንክብካቤ እና የመጠለያ አገልግሎቶች ካሉ ተጨማሪ ሀብቶች ጋር ያገናኛሉ።**

4.4. የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓለም አቀፍ እና አካባቢያዊ የህግ ማዕቀፎች

ዓለምአቀፍ ማዕቀፎች

ዓለምአቀፍ ስምምነቶች ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃትን ለመከላከል ዓለም አቀፍ ደንቦችን እና ደረጃዎችን ያዘጋጃሉ፤ በሴቶች (VAW) እና በልጆች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶች ላይ ያተኩራሉ። እነዚህ ማዕቀፎች፣ አንዳንዶቹ በህጋዊ መንገድ የተያዙ፣ ዓላማቸው የሴቶችን እና የህፃናትን መብቶች ማስጠበቅ ነው።

ጥቂት ቁልፍ ምሳሌዎች ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል-

ርዕስ	ዓመት	መግለጫ
በሴቶች ላይ የሚደርሱ ሁሉንም አይነት አድሎዎች የማስወገድ ስምምነት/ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)	1979	- ዓለም አቀፍ የሴቶች መብት ህግ ተቋቋመ - በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃትን በግልጽ አልተጠቀሰም፤ ነገር ግን አጠቃላይ ምክሮች 12 እና 19 ክልሎች ስለ በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃት ሪፖርት ማድረግ እንዳለባቸው አብራርተዋል። - በህጋዊ አስገዳጅ።
የቪየና አዋጅና እና የድርጊት መድረክ /Vienna Declaration and Platform for Action	1993	- በአለም የሰብአዊ መብቶች ኮንፈረንስ ላይ ስምምነት ላይ ተደረሰ - በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃት በህዝብ እና በግል ህይወት ውስጥ መወገድ እንደ ሰብአዊ መብት ግዴታ እውቅና ተሰጥቶታል።
በሴቶች ላይ የሚደርስ ጥቃትን ለማስወገድ የተሰጠ መግለጫ/ Declaration on the Elimination of Violence Against Women	1993	- በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃት /VAW/ የሴቶችን መብት እና መሰረታዊ ነጻነቶች እንደሚጥስ እውቅና ሰጥቷል። - በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃትን ለማጥፋት ለመንግስታት እና አለም አቀፉ ማህበረሰብ ጥሪ አቅርበዋል።

የቤጂንግ መድረክ እና የድርጊት መግለጫ/Beijing Platform and Declaration for Action	1995	• 4ኛው የተባበሩት መንግስታት ድርጅት ዓለም አቀፍ ኮንፈረንስ በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃት አሳሳቢ ቦታ ሰጥቶ ዘርዘሯል።
አጀንዳ 2030 እና የዘላቂ ልማት ግቦች/Agenda 2030 and Sustainable Development Goals (SDGs)	2015	• በሴቶች እና በሴት ልጆች ላይ የሚፈፀም ጥቃት /VAWG በዘላቂነት ልማት ግቦች (SDG5) በጾታ እኩልነት ላይ ተካትቷል። • ጥቃትን እና ኅጂ ድርጊቶችን ለማስቆም 2 ዓላማዎች

ሠንጠረዥ 4. 1 ዓለም አቀፍ ማዕቀፎች

የአህጉር ማዕቀፎች

ርዕስ	አመት	መግለጫ
ፕሮቶኮል ለአፍሪካ የሰብአዊ እና ህዝቦች መብቶች በአፍሪካ የሴቶች መብት ቻርተር (የማፑቶ ፕሮቶኮል)	2003	• በአፍሪካ ህብረት ተቀባይነት አግኝቷል • የተወሰነ ጽሑፍ በሴቶች ላይ የሚፈፀም ጥቃት /VAW/ ላይ እና እንዲሁም በጠቅላላው ማጣቀሻዎች • በሴቶች መብት ላይ በህጋዊ መንገድ የሚታሰር ስምምነት • 13 አገሮች እስካሁን ያልፀደቁ፣ 3ቱን ጨምሮ ያልፈረሙት
የአፍሪካ ወጣቶች ቻርተር/	2006	• በአፍሪካ ህብረት ተቀባይነት ያገኘ • ስለ ልጃገረዶች እና ወጣት ሴቶች የተሰጠ ጽሑፍ • ልጃገረዶችን እና ወጣት ሴቶችን ከማንኛውም አይነት ጥቃት የሚጠብቅ እና የጥቃቱ ተጎዲዎችን የሚደግፍ ህግ እንዲያወጡ እና እንዲያስፈጽሙ ለአገራት

		ጥሪ ያቀርባል።
አጀንዳ 2063፡ የምንፈልጋት አፍሪካ	2015	• በአፍሪካ ህብረት የተወሰደ • በ 2063 በሴቶች እና ልጃገረዶች ላይ ሁሉንም ዓይነት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እና ጎጂ ማህበራዊ ድርጊቶችን ለማጥፋት አልሟል • የአሥር ዓመት ትግበራ ዕቅዶች

ስንጠረዥ 4.2 የአህጉት ማዕቀፎች

የሀገር ውስጥ - (የኢትዮጵያ) አውድ

ኢትዮጵያ ዜጎችን ከወሲዊ ጥቃት ለመከላከል ቃል የገቡ በርካታ አለም አቀፍ ስምምነቶችን ተፈራርማለች። እነዚህ ስምምነቶች የሚከተሉትን ያካትታሉ፡

- ሁለንተናዊ የሰብአዊ መብቶች ድንጋጌ (UDHR)
- ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ፣ ማህበራዊ እና የባህል መብቶች ቃል ኪዳን (ICESCR)
- ዓለም አቀፍ የሲቪል እና የፖለቲካ መብቶች ቃል ኪዳን (ICCPR)
- የህፃናት መብት ኮንቬንሽን (CRC)
- በሴቶች ላይ የሚደርሱ ሁሉንም አይነት አድልዎ የማስወገድ ኮንቬንሽን (CEDAW)
- የቤጂንግ የድርጊት መድረክ (BPA)

ኢትዮጵያም የሰብአዊ መብትን የሚጠብቁ በርካታ የአፍሪካ ስምምነቶችን ለመከተልም መርጣለች። ከእነዚህም መካከል በተለይ በአፍሪካ የሴቶችን መብት በማስጠበቅ ላይ የሚያተኩረው የባንጁል ቻርተር (Banjul Charter) እና (the Maputo Protocol) የማጥፋት ፕሮቶኮል ይገኙበታል።

የኢትዮጵያ ሕገ መንግሥትና ተከታዩ የሕግ ደንቦች ለሴቶች በማህበራዊ፣ በሕግ፣ በኢኮኖሚያዊ እና በፖለቲካዊ መስኮች እኩል መብቶችን አረጋግጠዋል። በጾታ ላይ የተመሰረተ መድልዎ ይከለክላል እና ለሴቶች የተለየ የንብረት ባለቤትነት መብት፣ የስራ መብቶች እና ከጎጂ ድርጊቶች ጥበቃን ይሰጣል።

የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ ዝቅተኛውን የጋብቻ እድሜ ወደ 18 ያሳደገው እና የልጅ ጋብቻን ወንጀል አድርጎታል።

ኢትዮጵያ ቤቶችን እና ህጻናትን ለመጠበቅ የተለያዩ ፖሊሲዎች አሏት።

- የብሄራዊ የህጻናት ፖሊሲ ጥቃት ለደረሰባቸው ህጻናት የህግ ጥበቃ እና የማገገሚያ አገልግሎቶች ላይ ያተኩራል።
- የወንጀል ፍትህ ፖሊሲ በቤቶች እና ህጻናት ላይ ጨምሮ በተጋላጭ ቡድኖች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎችን ለመመርመር እና ለፍርድ ለማቅረብ ልዩ ስርዓት ለመዘርጋት ያለመ ነው።
- ረቂቁ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ፖሊሲ በቤቶች እና ልጃገረዶች ላይ የሚደርሱ ጥቃቶችን ለመከላከል፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ደህንነት እና ሚስጥራዊነት በማረጋገጥ እና አጠቃላይ አገልግሎቶችን በመስጠት ላይ ያተኩራል።

በኢትዮጵያ ውስጥ ጾታን መሰረት ያደረጉ ጥቃቶችን ለመከላከል እና ምላሽ ለመስጠት ብሔራዊ ደረጃውን የጠበቀ የአሰራር ሂደት የጥቃቱ ተጎጂዎችን በተሻለ ለመደገፍ ሌላው ቁልፍ ማእቀፍ ነው።

ቦታ መሰረት ላደረገ ጥቃት ጉዳይ አያያዝ ድርጅታዊ ፖሊሲዎች እና ፕሮቶኮሎች ድርጅቶች የኬዝ አያያዝ/አስተዳደር ሂደትን የሚገልጹ የተፃፉ ፖሊሲዎች ወይም ፕሮቶኮሎች ሰራተኞቻቸው በዕለት ተዕለት የኬዝ/ጉዳይ አስተዳደር ስራ ምን እንደሚጠበቅባቸው እንዲገነዘቡ ይረዷቸዋል። የቦታ ተኮር ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር ፕሮቶኮል የሚከተሉትን ሊያካትት ይችላል፡-

ከፍተኛው የጉዳይ ብዛት

ጉዳዮች እንዴት እንደሚመደቡ

ከፍተኛ ስጋት ያለባቸው ጉዳዮች እንዴት እንደሚስተናገዱ

አስገዳጅ የሪፖርት ማቅረቢያ መስፈርቶች

የተለያዩ የቦታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ዓይነቶች እንዴት እንደሚያዙ

የቅጾች ዝርዝር

ለጉዳይ ማቅረቢያ እና ደህንነቱ የተጠበቀ የመረጃ ማከማቻ መመሪያዎች ሪፈራል ኔትወርኮች

የሰራተኞች ደህንነት ፕሮቶኮሎች

(ዝርዝሩን ከኢንተር ኤጀንሲ-ቦታ ተኮር ጥቃት የጉዳይ አስተዳደር መመሪያ፣ 2017 ይመልከቱ/ interagency-ቦታ ተኮር ጥቃት case management guideline, 2017)

በአጠቃላይ በሴቶችና ሕፃናት ላይ የሚፈጸሙ የአስገድዶ መድፈር እና የቦታ ወንጀሎችን ከሚደነግገው አንድ ልዩ ድንጋጌ በቀር በከባድ የአካል ጉዳት ወይም ሞት በእድሜ ልክ እስራት ወይም በኢትዮጵያዊው ሞት የሚያስቀጣ ጉዳይ ካልሆነ በስተቀር በብሔራዊ የሕግ ማዕቀፎች ውስጥ ምንም ዓይነት የግዴታ ሪፖርት የለም።

- የኢትዮጵያ የወንጀል ህግ አንቀጽ 443 - ማንም ሰው በሞት ወይም በፅኑ እስራት የሚያስቀጣ ወንጀል የፈፀመውን ወይም የተፈፀመውን ማንነት ያለ በቂ ምክንያት ሳያውቅ ጉዳዩን ለሚመለከተው አካል ማሳወቅ ወይም በህግ ወይም በሙያው ህግ መሰረት ለህዝብ ደህንነት ወይም ለህዝብ ደህንነት ሲባል አንዳንድ ወንጀሎችን ወይም አንዳንድ ከባድ እውነታዎችን ለሚመለከታቸው ባለስልጣናት የማሳወቅ

ግዴታ አለበት እና ይህን ካላደረገ 1000 ብር ወይም ከ6 ወር የማይበልጥ ቀላል እስራት መቀጮ ይቀጣል።

- በአንቀፅ 620(2)(3)፣ 627(5) እና 631(5) የተመለከቱት ወንጀሎች በአስገድዶ መድፈር፣ በጨቅላ ህጻናት እና በግብረ ሰዶማውያን ላይ የሚፈጸሙ የፆታ ቁጣዎች እና ሌሎች ለአካለ መጠን ያልደረሱ ልጆች ላይ የሚፈፀሙ ኢ-ፍትሃዊ ድርጊቶች በእድሜ ልክ እስራት ወይም በሞት ይቀጣሉ። በተጨማሪም በአንቀጽ 443(2) ማንኛውም ሰው በሕግ ወይም በሙያው ደንብ ሥልጣን ላለው አካል የማሳወቅ ግዴታ እንዳለበት ይደነግጋል።

የወንጀል ህግ አንቀጽ 835 - የግዴታ ማስታወቂያ አለመስጠት.

- ሐኪሞች፣ የጥርስ ሐኪሞች፣ ኬሚስቶች፣ አዋላጆች፣ የእንስሳት ሕክምና ሐኪሞች፣ እና ሁሉም ሰዎች በይፋ ለታካሚዎች እንዲገኙ የተፈቀደላቸው፣ ባለሥልጣኑ ለሚመለከታቸው ባለሥልጣኖች ማሳወቅ ካልቻሉ፣ በሕጉ መሠረት በተለይም በእይታ ማሳወቅ አለባቸው። ተላላፊ በሽታ፣ የአደንዛዥ ዕፅ ሱሰኛ ወይም ኤፒዞዲክስ ወይም የወንጀል ተፈጥሮ ወይም በአጠቃላይ ለማህበረሰቡ አደገኛ የሆኑ ተግባራትን ለመከላከል ከ500 ብር በማይበልጥ መቀጮ ወይም ከባድ በሆኑ ጉዳዮች በሚከሰት ጊዜ በቁጥጥር ስር ይውላል።

4.5. በህግና በፍትህ ድጋፍ ውስጥ ኃላፊነት ያለባቸው አካላት/ተዋንያን

ተግባር 4.3. የቡድን ተግባር

በኢትዮጵያ የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ ውስጥ ኃላፊነት የሚሰማቸው አካላት/ተዋንያን ይለዩ?

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ 10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ውይይት እና 5 ደቂቃ ትልቅ የቡድን ነጸብራቅ)

ህግ ማስከበር

የሕግ አስከባሪ ተቋማት በብሔራዊ ሕጎች መሠረት ጥፋት የሆኑትን የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳዮችን የመመርመር እና የመክሰስ ኃላፊነት አለባቸው። ፖሊስ ብዙውን ጊዜ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የጥቃቱ ተጎጂዎች ሁኔታቸውን የሚገልጹበት የመጀመሪያው የህግ አስከባሪ ተቋም ነው። እነዚህ የደህንነት እና የህግ አስከባሪ መኮንኖች ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ሁኔታዎች ምላሽ የሚሰጡበት እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ፍላጎቶች የሚያስተናግዱበት መንገድ በተጎጂዎች በሚደረጉ ተጨማሪ እርምጃዎች ላይ ከፍተኛ ተጽእኖ ይኖረዋል። የፖሊስን ሥራ የሚያመቻቹ ሌሎች የሕግ አስከባሪ አካላት የአካባቢ ሚሊሻዎችን እና በአንዳንድ ሁኔታዎች ወታደርን ያካትታሉ።

ፖሊስ እና ሌሎች የህግ አስከባሪ መኮንኖች ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ጋር የሚደረግ ግንኙነት በግል ቦታ መከናወኑን እና ተመሳሳይ ጾታ ባለው መኮንን ወይም በአደጋው እንደተመረጠ መከናወኑን አለባቸው። አስፈላጊ ሲሆን የፖሊስ መኮንኑ የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ክስተቱ የተከሰተበትን ቦታ መጎብኘት እና ማስረጃዎችን መሰብሰብ አለበት። የተሰበሰቡት ማስረጃዎች ለወንጀል ክስ ለፍርድ ተቋማት በሚቀርቡት የክስ ፋይል ውስጥ ይመሰረታሉ፤ በአንዳንድ ሁኔታዎች ይህ ሊከናወን የሚችለው የጥቃቱ ተጎጂዎችን ኦፊሴላዊ ቅሬታ በማቅረብ ብቻ ነው።

ሂደቶች (Procedures)

ሪፈራል ለፖሊስ እና ለNAPTIP መቅረብ ያለበት ልጅ አሳዳጊው ወይም አዋቂ ጥቃት ተጎጂዎች በመረጃ የተደገፈ ስምምነት ከሰጧት ብቻ ነው።

- ከጥቃት ተጎጂ ሰው ጉዳዩን ለፖሊስ/ህግ አስከባሪ መኮንን ሪፖርት ለማድረግ ከመረጠች፣ በስራ ላይ ያለው የፖሊስ መኮንን የጥቃቱ ተጎጂዎችን/ልጅን እና አሳዳጊውን ወደ ግል የቃለ መጠይቅ ክፍል ይመራል።
- በልዩ ሁኔታ የሰለጠነ ፖሊስ/ህግ አስከባሪ መኮንን የጥቃት ተጎጂዎች ታሪክ/መግለጫ ወስዶ ስለተከሰሰው ወንጀል ምርመራ ጠቃሚ መረጃ ያገኛል። ሴት ፖሊስ/ህግ አስከባሪ መኮንኖች ካሉ፣ ቃለ-መጠይቁን ማካሄድ ያለባቸው እነሱ ናቸው።
- ምርመራው ከመጀመሩ በፊት የጥቃቱ ተጎጂዎች የሕክምና ቅጽ ማቅረብ አያስፈልጋቸውም።
- ፖሊስ/ህግ አስከባሪ አካላት በአስቸኳይ ምርመራ ማድረግ መጀመር አለባቸው።
- ዋስትና ሲሰጥ ፖሊስ አጥቂውን ይይዛል እና አቃቤ ህግ ክስ ለፍርድ ቤት ያቀርባል።
- ፖሊስ/ህግ አስከባሪው የጥቃቱ ተጎጂዎች ለህክምና እና ለመንከባከብ የሚያስፈልገው ከሆነ የተጠቂዎን ክብር ሊከበርላት ይገባል እንጂ ከወንጀለኛው ጋር አብሮ መወሰድ የለበትም።
- ሁሉም የህግ አስከባሪ መኮንኖች የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት መሪያ መርሆዎችን እና የተረጂዎች የሪፈራል መንገዶችን መመሪያ ጨምሮ ነባር አገልግሎቶችን ማወቅ አለባቸው። እንዲሁም የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወደ ተገቢ አገልግሎቶች እንዲተላለፉ ማመቻቸት አለባቸው።

የፍትህ ተቋማት

መዝገቡ በአቃቤ ህግ ለፍትህ ተቋማት ከቀረበ በኋላ የወንጀል ክስ ይጀምራል። የፍትህ አገልግሎት አቅራቢዎች ስለ ሁሉም የህግ ሂደቶች እና የፍርድ ቤት ውክልናዎች ከክፍያ

ነጻ ወይም ርካሽ የጥብቅና አገልግሎት መስጠት አለባቸው። ከጥቃት የተረፈው ሰው ተጨማሪ ተጎጂዎችን በሚያስቀር መልኩ ሊታከም እና ከተጠቂው ጋር መጋጨትን ማስወገድ አለበት።

የጥቃቱ ተጎጂዎች በተለያዩ ምክንያቶች የፍትሐ ብሔር ክስ ለመጀመር የመወሰን መብት አላቸው። ፍቺ፣ ንብረት መለያየት፣ የልጆች ጥበቃ እና ለደረሰ ጉዳት ማካካሻ (ለምሳሌ የጥቃቱ ተጎጂዎችን በማይሰማ ወይም በሚጎዳ መንገድ በማከም በባለሙያዎች ሰለባ መሆን) ሊደርግ ይገባል።

ደረጃዎች	አገልግሎቶች
መከላከል	ስለ አገልግሎቶች፣ ህጎች፣ ፖሊሲዎች እና ሂደቶች ግንዛቤን መስጠት
የመጀመሪያ ግንኙነት	የጥቃቱ ተጎጂዎች ሰዎች ከፍትህ ሥርዓቱ ጋር አዎንታዊ የሆነ የመጀመሪያ ግንኙነት ልምድ ወሳኝ ነው።
ምርመራ	ምዘናና ምርመራ በጊዜው መጀመር፣ ሙያዊ በሆነ መንገድ መካሄድ፣ የማስረጃና የምርመራ መስፈርቶችን በማሟላት ተጠርጣሪውን ለመለየት እና ለመያዝ ያለው ዘዴ ሁሉ ተሟጧል። በአጠቃላይ፣ የተጎጂን ደህንነት፣ ደህንነት እና ክብር በጥንቃቄ ከግምት ውስጥ በማስገባት ይጠበቃሉ።
ቅድመ-ፍርድ ቤት	ሂደቶች የወንጀል፣ የፍትሐ ብሔር፣ የቤተሰብ እና የአስተዳደር ቅድመ-ችሎት/የችሎት ሂደቶች አድጊዊ ያልሆኑ እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ልዩ ፍላጎቶች የሚመለከቱ የፍትህ መብታቸውን ለማረጋገጥ አስፈላጊ ናቸው።
የፍርድ ሂደቶች	በችሎቱ ላይ በመገኘት ተጨማሪ ችግርን እና ጉዳዮችን ለመከላከል እርምጃዎች መደረግ አለባቸው። የፍርድ ሂደቶች የጥቃቱ ተጎጂዎችን ትብብር እንደሚያሳድጉ ያረጋግጡ፣ በሙከራ ደረጃ የኤጀንሲውን ስራ ለመስራት አቅሟን ያሳድጉ እና በወንጀል ጉዳዮች ፍትህ የመፈለግ ሽክም በመንግስት ላይ መሆኑን በማረጋገጥ።
የወንጀል ተጠያቂነት	ወንጀለኞችን ለድርጊታቸው ተጠያቂ ለማድረግ እና የጥቃቱ ተጎጂዎችን ለደረሰባቸው ጉዳት ወይም ኪሳራ ትክክለኛ እና

ዝግጅቶች	ውጤታማ መፍትሄዎችን ለማቅረብ ተገቢው ካላ
የድህረ-ፍርድ ቤት ሂደት	ፈውስ እና ማገገሚያን ለመደገፍ እርምጃዎች

ስንጠረዥ 4. 3 የፍርድ ሂደቶች

የሕግ ድጋፍ እና ምክር

ህጋዊ/የፍትህ አካላት ተደራሽነት ሁሉንም የህግ አማራጮች ሂደቶችን፣ ውስንነቶችን፣ ጥቅሞችን እና ጉዳዮችን በግልፅ እና በታማኝነት ለተጎጂዎች ማሳወቅ አለባቸው። ይህ የሚከተሉትን ያካትታል፡- ለልጆች ተስማሚ የህግ ድጋፍ፣ የሕፃናት ስሜታዊ ሂደቶችን ማረጋገጥ፣ በተጠረጠረው ወንጀል ተጨማሪ ጉዳት እንዳይደርስ ለመከላከል ስላሉት የደህንነት እርምጃዎች መረጃ መስጠት፣ በብሔራዊ/ክልላዊ ወይም ባህላዊ የፍትህ መፍትሄዎች (ማለትም ዓለም አቀፍ የህግ ደረጃዎችን የማያሟሉ የፍትህ ዘዴዎች) ስለ አሠራሮች፣ የጊዜ ሰሌዳዎች እና ማናቸውንም ጉድለቶች ወይም ችግሮች መረጃ መስጠት፣ እና መደበኛ የህግ ሂደቶች ወይም መፍትሄዎች በአማራጭ የፍትህ ስርዓቶች ከተጀመሩ ስለሚገኝ ድጋፍ ማሳወቅ።

4.6. ከፊት መስመር አገልግሎት ሰጪዎች ምን ይጠበቃል?

ተግባር 4.4. አስብ - በቡድን ሁን - አጋራ

ዎታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎችን ለመደገፍ በህግ እና በፍትህ ርዳታ መስክ የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች ምን ልዩ እርምጃዎችን መውሰድ ይችላሉ?

የሚወስደው ጊዜ፡ 15 ደቂቃ 10 ደቂቃ ትንሽ የቡድን ወይይት እና 5 ደቂቃ ትልቅ የቡድን ነጸብራቅ)

የተደነገጉ አካሄዶች ከሌላ፣ ህጋዊ አካላት አዳዲስ አሰራሮችን ማስተዋወቅ እና መደገፍ አለባቸው፤ ለምሳሌ የማህበራዊ ሰራተኛ/የጉዳይ ሰራተኞችን ጨምሮ ህፃናት ይፋዊ መግለጫዎችን ለፖሊስ/ፍርድ ቤት እንዲያቀርቡ በሚጠበቅባቸው ክፍለ ጊዜዎች ወይም ህጻናት የጥቃቱ ተጎጂዎች ችሎቶች እንዲዳኙ ይመከራሉ የማህበራዊ ጉዳይ ሰራተኞች ባለብት በዳኛ ክፍል ውስጥ ይከናወናል።

በተለይ በሥራ ላይ ያሉት ሥርዓቶች ድንገተኛ ለውጥ ስለሚያስከትሉ የትኞቹን ተቋማት ማግኘት እንዳለባቸው በመረጃ ላይ የተመሠረተ ውሳኔ እንዲወስኑ አገልግሎት አቅራቢዎች የጥቃቱ ተጎጂዎች ሙሉ እና ወቅታዊ መረጃዎችን እንዲያቀርቡ ማድረግ አስፈላጊ ነው። የህግ እና የፍትህ ዕርዳታ በባህል ብቁ እና ከተለያዩ አስተዳደግ የጥቃቱ ተጎጂዎች ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ሰዎች ልዩ ፍላጎቶች እና ልምዶች ስሜታዊ መሆን እንዳለበት ልብ ሊባል የሚገባው ጉዳይ ነው።

የፍትህ ድጋፍን በተመለከተ የሚመለከታቸው አካላት የሚከተሉትን ማድረግ አለባቸው፡

- በሀገሪቱ ያለውን የህግ እና የፍትህ ስርዓት ይወቁ።
- ጥራት ያለው የጤና እና የስነ-ልቦና አገልግሎቶችን በማስቀመጥ እና ጥራት ያለው የጉዳይ አስተዳደር እና ሪፈራል ስርዓቶችን በማቋቋም ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ለተሻሻለ ፍትህ ተደራሽነት መሰረት መጣሉ።

- ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች ሊሟሉ የማይችሉትን ቃል ሳይገቡ በቅርቡ መደበኛ ፍትህን እንዴት እንደሚፈልጉ (የፎረንሲክ ማስረጃ፣ የህክምና ምስክር ወረቀት፣ ወዘተ) ስለ ሂደቶች፣ ስለሚያስከትሉት መዘዞች እና ጥቅሞች ያሳውቁ።
- የጥቃቱ ተጎጂዎች ሊያገኙባቸው የሚፈልጓቸው ሌሎች ባህላዊ እና መደበኛ ያልሆኑ የፍትህ ሥርዓቶች መኖራቸውን ይጠይቁ እና ይገምግሙ። እንደ ሽምግልና ያሉ ባህላዊ መደበኛ ያልሆኑ የፍትህ አካሄዶችን ባያበረታታም፣ አንድ የተጎዳች ሰው እንደዚህ አይነት ሂደቶችን ለማግኘት ከወሰነች፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንደዚህ አይነት ሂደቶች እንዴት እንደሚሰሩ እና ስለሚያስከትላቸው አደጋዎች የማሳወቅ ግዴታ አለበት።
- የተጎጂን ግለሰብ በተለይ ፍትህን ከፈለገች በስተቀር ከህብረተሰቡ የፍትህ ፍላጎት ይልቅ የግለሰቧ ጥበቃ የማግኘት መብት ቅድሚያ ሊሰጠው ይገባል።

4.7. የደህንነት እና የደህንነት አማራጮች

ተግባር 4.5. የግለሰብ ነጸብራቅ

አካባቢ ውስጥ በጾታ ላይ የተመሰረተ ጥቃቶችን ጎንነት እና ደህንነት ለማረጋገጥ ምን ተጨማሪ ርምጃዎችን ትወስዳላችሁ?

የቆይታ ጊዜ፡ 10 ደቂቃ (5 ደቂቃ የማሰብ እና የ5 ደቂቃ ነጸብራቅ)

አብዛኛው የታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች በወንጀለኞች እና/ወይም የቤተሰብ አባላት የሚደርስባቸውን አጻፋ በመፍራት፣ በማህበረሰባቸው ውስጥ የሚደርስ መገለል፣ በወንጀል ፍትህ ሂደት ላይ እምነት ማጣት እና የፍትህ ምርመራዎች ከህግ አስከባሪ አካላት ጋር መገናኘት አይፈልጉም።

የጾታዊ ጥቃት ቅርጾችን ስሜታዊነት ከግምት ውስጥ በማስገባት የሕግ እና የፍትህ ምላሾች ከሌሎች የጥቃት ዓይነቶች የተለዩ መሆን አለባቸው። በህግ እና በፍትህ ሂደቱ ላይ ደህንነቱ በተጠበቀ ሁኔታ እንዲቆይ በማስቻል ሂደት በምርመራው ወቅት ፖሊስ የጥቃቱ ተጎጂዎችን ከለላ መስጠት አለበት፣ ችሎቱ በግል ቦታዎች እና በልዩ ልዩ ክፍለ ጊዜዎች የተጎጂን ደህንነት ለመጠበቅ ተጨማሪ ጥበቃ እና የደህንነት እርምጃዎችን በመያዝ እና የጥበቃ እርምጃ ከማንም የፀዳ መሆን አለበት።

ተግባር 4.6. ፕሮጀክት - ክፍል-ማስመሰል

በአባሪ XXI ላይ የተሰጠውን የጉዳይ ሁኔታ በመጠቀም የዳኝነት ሂደቱን እንደ መመሪያ ተግብር።

ቆይታ፡ ሁለት ሰዓታት

ማጠቃለያ

ይህ ምእራፍ የህግ እና የፍትህ ድጋፍ በስርዓተ-ዎታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ተጎጂዎች ላይ የሚጫወተውን ወሳኝ ሚና ይመለከታል። የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ መሰረታዊ ፅንሰ-ሀሳቦች፣ የጥቃቱ ተጎጂዎች ለምን እንደሚያስፈልጋቸው እና ያሉትን የተለያዩ የህግ ድጋፍ ዓይነቶች ያብራራል። ምእራፉ የኢትዮጵያን ብሄራዊ የህግ ማዕቀፎች እና ይህንን ድጋፍ ለመስጠት የተሳተፉትን አካላት ይዘረዝራል።

የሕግ እና የፍትህ ድጋፍ አስፈላጊነት ከመጠን በላይ ሊገለጽ አይችልም። የጥቃቱ ተጎጂዎችን የመብቶቻቸውን እውቀት እንዲኖራቸው እንዲኖራቸው በማድረግ እና በሕግ ስርዓት ውስጥ እንዲመሩ በማድረግ ሃይል ይሰጣቸዋል። የፍትህ ድጋፍ የፍትህ ተደራሽነትን የሚነኩ ሰፊ ያሉ ጉዳዮችን ለምሳሌ የህግ ድጋፍ መስጠት እና የህግ ማሻሻያዎችን መደገፍን ይመለከታል። ከዎታ መሰረት ያደረገ ጥቃት ተጎጂዎች በተለይ ወንጀለኞችን ተጠያቂ ለማድረግ፣ ከአስቃቂ ሁኔታ ለመፈወስ እና የጥቃት ዑደትን (የወደፊት ጥቃትን) ለመስበር ይህን ድጋፍ ይፈልጋሉ። የህግ ድጋፍ የህግ ውክልና፣ የህግ ምክር እና የህግ ድጋፍ ፕሮግራሞችን ጨምሮ በተለያዩ መንገዶች ይመጣል። የህግ አስከባሪ አካላት፣ የፍትህ ተቋማት እና የህግ ድጋፍ ሰጭዎች በህግ እና በፍትህ ድጋፍ ስርዓት ውስጥ ወሳኝ አካላት ናቸው። የፊት መስመር አገልግሎት አቅራቢዎች ስለህጋዊው ገጽታ በማወቅ፣ የጥቃቱ ተጎጂዎችን አጠቃላይ መረጃ በመስጠት እና ለደህንነታቸው ቅድሚያ በመስጠት ረደግ ወሳኝ ሚና ይጫወታሉ።

References

- Causes and Effects of Gender-Based Violence - University of Minnesota Human Rights Library
Comprehensive National Case Management Guideline for PSNP Clients and Other Vulnerable Groups, MoLSA, 2019
- Guidance for the provision of legal support to victims of gender-based violence, UNICEF-UNFPA-UNHCR-UNA050-Jordan-2019-
<https://www.unocha.org/sites/dms/Documents/OOM-humanitarianprinciples>
- ASC ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት case management guideline: providing care and case management services to ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት survivors in humanitarian setting, 2017, First edition
- IASC Guidelines on Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: <https://ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት guidelines.org/en/>
- IASC guidelines on mental health and psychosocial support in emergency settings, 2007 IASC Reference Group of Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings
- Inter-Agency Field Manual on Reproductive Health in Humanitarian Settings: 2010 Revision for Field Review. Geneva: Inter-agency Working Group on Reproductive Health in Crises; 2010.
- IRC caring for child survivors of sexual abuse <https://ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት responders.org/wp-content/uploads/2014/07/CCS-Guidelines-lowres.pdf>
- J Beqiraj and L McNamara, International Access to Justice: Legal Aid for the Accused and Redress for Victims of Violence (A Report by the Bingham Centre for the Rule of Law 2015/05), International Bar Association, October 2015.
- Joyful Heart Foundation: The Impact of Legal Advocacy for Survivors of Sexual Violence and Trafficking <https://www.joyfulheartfoundation.org/>
- MHPSS guideline prepared by GIZ-Ethiopia in 2024
- National Network to End Domestic Violence: <https://nnedv.org/>
- Peace Over Violence: Legal Services <https://www.peaceoverviolence.org/>
- Proclamation of the Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia
- Relief Web, ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት AOR Ethiopia: Situation of ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት in Ethiopia (September 2022) <https://reliefweb.int/report/ethiopia/ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -aor-ethiopia-situation-ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት -ethiopia-september-2022-0>
- Remote Gender Based Violence (ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት) Case Management during Emergencies Guidelines for ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት Case Workers, UNFPA, 2021
- SPHERE –The Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response.

Standard Operating Procedures for risk mitigation, prevention and response to Gender Based Violence in Ethiopia, MoWSA-ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት AoR, 2024

Training on ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት prevention and response for health providers, Ministry of Health, 2023

Training Tool on Legal Aid for Women in Criminal Justice Systems in Liberia, Senegal, and Sierra Leone UNODC, UN Women

UN Women - What is Gender Equality?
https://www.google.com/search?q=UN+Women++What+is+Gender+Equality&oeq=UN+Women++What+is+Gender+Equality&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOdIBCDQxNjlkMGo5qAIAA&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Universal Declaration of Human Rights, Article 10: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

World Health Organization - Gender

Zero Draft National Gender Based Violence Case Management Guideline: MoWSA, 2024

አባሪ

አባሪ 1፡ በመረጃ የተደገፈ ፈቃድ/የድጋፍ ቅጽ

የዚህ ቅፅ አላማ ስለድርጅትዎ የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶች፣ ሚስጥራዊነት እና የሚስጥራዊነት ልዩ ሁኔታዎች እና ከጥቃቱ ስለተራፈው መብቶች በቅድመ-ስብሰባ ወቅት በጉዳይ ሰራተኛው/በኬዝ አያያዝ ባለሙያው እና በጥቃት ተራፊዎ መካከል የተደረገውን ውይይት መመዝገብ ነው። ይህ ቅጽ ከጉዳዩ/ከኬዙ በተለየ ፋይል ውስጥ መቀመጥ አለበት።

እኔ _____ በሚከተሉት መሰረት የጉዳይ አስተዳደር አገልግሎቶችን ለመቀበል ፍቃድ ሰጥቻለሁ። የጉዳይ ሰራተኛዬ ዋና አላማ ደህንነቴን፣ ክብራን እና ደህንነቴን እንደፍላጎቴ ማሳደግ ነው። እሷ/እሱ የራሴን ሁኔታ ሙሉ በሙሉ የማውቀው እኔ ብቻ እንደሆነ ይገባታል። ስለዚህ፣ ፍላጎቶቼን፣ ግቦቼን እና እርዳታ የምፈልገውን የመለየት ሂደቴን እመራለሁ።

ከጉዳይ ሰራተኛዬ ጋር ምን ዓይነት መረጃ ማካፈል እንደምፈልግ የመወሰን መብት አለኝ። ማጋራት የማልፈልገውን ማንኛውንም መረጃ እንዳካፍል እሷ/እሱ በጭራሽ አይጫኑኝም። እያገኘሁ ባለው አገልግሎት ደስተኛ ካልሆንኩኝ ማንኛውንም ስጋቶች ከጉዳይ ሰራተኛዬ ወይም ከሱ ተቆጣጣሪው ጋር የመወያየት ወይም በማንኛውም ጊዜ አገልግሎቴን የማቋረጥ መብት አለኝ።

የጉዳይ ሰራተኛዬ የሪፈራሉን ዓላማ፣ የሚፈፀምበትን መንገድ፣ እና የሚጠበቀውን ውጤት ሳይገልጽ እና የእኔን ፈቃድ ሳላገኝ ወደ ሌላ አገልግሎት አይመራኝም። በጥያቄዬ መሰረት የጉዳይ ሰራተኛዬ ከተጠቀሰው ድርጅት ጋር ለመገናኘት አብሮኝ ሊሄድ ይችላል።

ስሜ እና ስለ ጉዳዬ ያለው መረጃ በሚስጥር ይጠበቃል። የጉዳይ ሰራተኛዬ ይህንን መረጃ ለማንም አያጋራም፤ ከሚከተሉት በስተቀር፡-

1. የጉዳይ ሰራተኛዬ ከጉዳዬ ጋር በተያያዘ ከተቆጣጣሪ መመሪያ ሊፈልግ ይችላል። የጉዳይ ሰራተኛዬ እኔን ለመደገፍ እንደ አስፈላጊነቴ መረጃን ብቻ ነው የሚያጋራው፤ እና እኔን የሚለይ መረጃን አያካትትም።

2. በራሴ ወይም በሌሎች ላይ አካላዊ ጉዳት የማድረስ ሀሳቦችን ወይም እቅዶችን ከገለጽኩ፣ የእኔ ጉዳይ ሰራተኛ የእኔን ደህንነት እና በዙሪያዬ ያሉትን ሰዎች ደህንነት ለመጠበቅ እርምጃ ይወስዳል። ይህ እርምጃ በእኔ ማህበረሰብ ውስጥ ካሉ ሌሎች ጋር ስለሁኔታዬ ማውራትን ሊያካትት ይችላል። የወዲያውኑ አደጋ ስጋት ካለ፣ የጉዳይ ሰራተኛዬ በእንደዚህ አይነት ጉዳዮች ላይ የእኔን ፈቃድ መጠየቅ አያስፈልገውም፣ ነገር ግን የተወሰዱትን እርምጃዎች ለማሳወቅ የቻለችውን ሁሉ ያደርጋል።

የደንበኛ ፊርማ/አውራ ጣት፡ (ወይም ደንበኛ ከ18 ዓመት በታች ከሆነ ወላጅ/አሳዳጊ)

የጉዳይ ሰራተኛ ኮድ፡- _____ ቀን፡ _____ ፊርማ፡ _____

አባሪ II፡ የምስጢራዊነት ቅጽ፡ መረጃን ይፋ ማድረጊያ ስምምነት

ይህ ቅጽ ለደንበኛው ወይም ለአሳዳጊው በመጀመሪያ ቋንቋቸው መነበብ አለበት። ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ማንኛውንም ወይም የትኛውንም መምረጥ እንደሚችሉ ለደንበኛው በግልፅ መገለጽ አለበት።

እኔ፡ _____ ከዚህ በታች እንደተገለጸው ሪፖርት ያደረግኩላቸውን ክስተት መረጃ ለመጋራት (የድርጅት ስም) ፈቃዴን ሰጠሁ።

1. ከዚህ በታች ያለኝን ፍቃድ ስለጥ፣ ጉዳዩን ከጠቀስኳቸው አገልግሎት ሰጪ(ዎች) ጋር ለማካፈል ፍቃድ እየሰጠሁ እንደሆነ ተረድቻለሁ። ይህም ደህንነት፣ ጤና፣ ስነ-ልቦና-ማህበራዊ እና/ወይም ህጋዊ ፍላጎቶች ጋር እገዛን ለመቀበል ነው። የተጋራ መረጃ በሚስጥራዊነት እና በአክብሮት እንደሚሰተናገድ እና የምጠይቀውን እርዳታ ለመስጠት እንደ አስፈላጊነቱ ብቻ እንደሚጋራ ተረድቻለሁ።

ይህንን መረጃ መልቀቅ ማለት ከኤጀንሲው ወይም ከዚህ በታች ምልክት የተደረገበት አገልግሎት ሰው ሊያናግረኝ እንደሚችል ተረድቻለሁ። በማንኛውም ጊዜ፣ ከዚህ በታች ከተዘረዘረው ኤጀንሲ/ የትኩረት ነጥብ ጋር መረጃን ስለማካፈል ሀሳቤን የመቀየር መብት አለኝ።

ለሚከተለው መረጃ እንዲደርስ እፈልጋለሁ፡-

(የሚመለከተውን ሁሉ ላይ ምልክት ያድርጉ እና ስም፣ ፋሲሊቲ እና ኤጀንሲ/ድርጅት እንደአስፈላጊነቱ ይግለጹ።)

አዎ አይ

አስተማማኝ መጠለያ/ቤት (ይግለጹ)

አዎ አይደለም

የስነ-ልቦና-ማህበራዊ ድጋፍ አገልግሎቶች (ይግለጹ)

አዎ አይደለም

የጤና/የሕክምና አገልግሎት (ይግለጹ)

አዎ አይደለም

የሕግ አስከባሪ/የደህንነት አገልግሎቶች (ይግለጹ)

አዎ አይደለም

የህግ ድጋፍ አገልግሎቶች (ይግለጹ)

አዎ አይደለም

የኑሮ አገልግሎቶች (ይግለጹ)

አዎ የለም ሌላ (የአገልግሎት ዓይነት፣ ስም እና ኤጀንሲ ይግለጹ)

በደንበኛ (ወይንም ወላጅ/አሳዳጊ ደንበኛ ከ18 ዓመት በታች ከሆነ) ምልክት እንዲደረግበት ፈቃድ፡ አዎ አይሆንም

2. ተነግሮኛል እና አንዳንድ የማይታወቁ መረጃዎች ለሪፖርትም ሊጋሩ እንደሚችሉ ተረድቻለሁ። የተጋራው ማንኛውም መረጃ ለእኔም ሆነ ለክስተቱ የተለየ አይሆንም። በተጋራው መረጃ ላይ አንድ ሰው እኔን የሚለይበት ምንም መንገድ አይኖርም። የጋራ መረጃ በሚስጥራዊነት እና በአክብሮት እንደሚስተናገድ ተረድቻለሁ። በደንበኛ (ወይም ወላጅ/አሳዳጊ ደንበኛ ከ18 ዓመት በታች ከሆነ) ምልክት እንዲደረግበት ፈቃድ፡ አዎ አይሆንም

የደንበኛ ፊርማ/አውራ ጣት፡_____

(ወይም ደንበኛ ከ18 ዓመት በታች ከሆነ ወላጅ/አሳዳጊ)

የጉዳይ አስተዳደር መረጃ (አማራጭ-አስፈላጊ ካልሆነ ሰርዝ)

የደንበኛ ስም፡_____

የእንክብካቤ ሰጪ ስም (ደንበኛው ለአካለ መጠን ያልደረሰ ከሆነ)፡_____

የመገኛ አድራሻ ቁጥር፡-_____

አድራሻ፡-_____

አባሪ III: የመግቢያ እና የመጀመሪያ ምርመራ ቅጽ

1-የአስተዳደር መረጃ			
የክስተት መታወቂያ:-	የተረፈው መለያ ኮድ:	የጉዳይ ሰራተኛ ኮድ:	
የቃለ መጠይቁ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት)	የተከሰተበት ቀን (ቀን/ወር/ዓመት)		
- በአደጋው የተዘገበ ወይም በአደጋው አጃቢ እና የጥቃት ተገዲ ሰው ሪፖርት ሲደረግ* (እነዚህ ክስተቶች በአደጋ መቅጃ ውስጥ ይገባሉ) - ከአደጋው እና ከአደጋው በቀር በሌላ ሰው የተዘገበው ሪፖርት የሚደረግበት ጊዜ የለም (እነዚህ ክስተቶች ወደ ክስተት መቅረጫ አይገቡም)			
2 - ከጥቃት የጥቃቱ ተገዲዎች መረጃ			
የትውልድ ቀን (አስፈላጊ ከሆነ ግምታዊ)*:	ፆታ	ብሔር:	
ዜግነት (ከትውልድ አገር ውጭ የተለየ ከሆነ): _____ ሃይማኖት: _____ ክልል: _____ ቀበሌ: _____ ዞን: _____ ወረዳ: _____			
አሁን ያለው የጋብቻ ሁኔታ*: ☐ ያላገባ ☐ የተፋታች/የተለያየች ☐ ያገባ/ሳይጋቡ አብረው የሚኖሩ ☐ ሚስት/ባል በሞት የተለዩበት			
የልጆች ብዛት እና ዕድሜ እና ሌሎች ጥገኞች:			
ስራ:			
በሪፖርት በሚደረግበት ጊዜ የመፈናቀል ሁኔታ:- ☐ ነዋሪ ☐ የውጭ አገር ዜጎች ☐ ከስደት ተመላሽ አገር አልባ ሰው ☐ ከስደት ተመላሽ የአገር ውስጥ ተፈናቃዮች ☐ ጥገኝነት ፈላጊ			

ደንበኛው አካል ጉዳተኛ ነው?		
☐ አይደለም	☐ አእምሯዊ ውስንነት	☐ የአካል ጉዳተኝነት
ደንበኛው አብሮ የማይገኝ ትንሽ፣ የተነጠለ ወይም ሌላ የተጋለጠ ልጅ ነው? *		
☐ አይደለም	☐ አብሮ የማይገኝ ትንሽ፣	☐ የተነጠለ ☐ ሌላ የተጋለጠ ልጅ
የጥቃቱ ተገዲዎች ህጻናት ከሆኑ (ከ18 ዓመት በታች ለሆኑ) ንዑስ ክፍል		
ከጥቃት የተረፈው ልጅ ከሆነ (ከ18 ዓመት በታች) ብቻውን ነው የሚኖረው?		
☐ አዎ	☐ አይደለም (ካልሆነ ቀጣይ ሶስት ጥያቄዎችን ይመልሱ)	
ከጥቃት ተገዲ ሰው ከአንድ ሰው ጋር የሚኖር ከሆነ በእሷ/በእሱ እና በአሳዳጊው መካከል ያለው ግንኙነት ምንድን ነው?		
ወላጅ/አሳዳጊ ሌላ _____	ዘመድ _____	የትዳር አጋር/አብሮኗሪ _____
የአሳዳጊው/ዋ ወቅታዊ የጋብቻ ሁኔታ ምንድነው?		
☐ ላ ☐ ያገባ/ሳይ ☐ አብረው የሚኖሩ	☐	ሚስት/ባል በሞት የተለዩበት
አይታወቅም/አይመለከተውም		
የአሳዳጊው/ዋ ዋና ሥራ ምንድነው? _____		
3- የክስተቱ ዝርዝሮች		
የክስተቱ መግለጫ (የክስተቱን ዝርዝር በደንበኛዋ ቃላት ማጠቃለል)		
የመፈናቀሉ ደረጃ ክስተቱ ሰዓት		
የቤት ማህበረሰብ ቅድመ መፈናቀል	በበረራ ወቅት በስደት ወቅት	በመመለስ ወቅት/በሽግግር ድህረ መፈናቀል ሌላ ከሆነ ይገለፅ _____
ክስተቱ የተከሰተበት ሰዓት	ክስተቱ የተከሰተበት ቦታ	
☐ ጥዋት (ፀሐይ ስትወጣ) ☐ ከሰዓት በሆላ ☐ ወደ ማታ (ፀሐይ ስትጠልቅ) ☐ አይታወቅም	☐ በደንበኤካ ☐ በአትክልት ቦታ ☐ በትምህርት ቤት ☐ በመንገድ ላይ	

		☐ በደንበኛዋ/ው ቤት ☐ በወንጀለኛው ቤት ☐ ሌላ ካለ (ይገለፅ) _____
ክስተቱ የተከሰተበት ቦታ ስም _____ _____	ክስተቱ የተከሰተበት ቦታ ንዑስ ስም _____ _____	ወረዳ/ቀበሌ/ከተማ/ሳይት/ የጣቢያ ስም _____ _____
3- የክስተቱ ዝርዝሮች (የቀጠለ)		
የጥቃቱ ዓይነት (የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት IMS ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት Classification Tool በመመልከት እና አንዱን መምረጥ) ☐ አስገድዶ መደፈር ☐ የፆታ ጥቃት (የመደፈር ሙከራን ጨምሮ ሁሉንም ዓይነት ያለፔኔትሬሽን የፆታ ጥቃቶች እንዲሁም የሴት ልጅ ግርዛት) ☐ አካላዊ ጥቃት (መምታት፣ በጥፊ መምታት፣ መማታት፣ መጋፋት የመሳሰሉትን በተፈጥሮቸው ወሲባዊ ያልሆኑት) ☐ አስገድዶ ማግባት (የልጅ ጋብቻ ጨምሮ) ☐ አገልግሎቶችን፣ እድሎችን፣ ሀብቶችን መንፈግ ☐ ስነልቦናዊና ስሜታዊ ጥቃት		የተመዘገበው ጥቃት ከወሲብ ጋር ግንኙነት አለው? ☐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “መደፈር” መድብ ☐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል የተዘገበው ክስተት “ያልተፈለገ የወሲብ ንክኪ” ነበረው ☐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “ወሲባዊ ጥቃት” መድብ ☐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል የተዘገበው ክስተት “አካላዊ ጥቃት” ነበረው ☐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “አካላዊ ጥቃት” መድብ ☐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል የተዘገበው ክስተት “አስገዳጅ ጋብቻ ” ነበር ☐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “አስገዳጅ ጋብቻ ” መድብ

ዐ ምታ ተኮር ያልሆኑ ጥቃቶች አሰታውሱ፡ እነዚህ ክስተቶች ወደ ክስተት ምዝገባ ያልገቡ ናቸው።	ዐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል የተዘገበው ክስተት “አገልግሎቶችን፣ እድሎችን፣ ሀብቶችን መንፈግ” ነበር ዐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “አገልግሎቶችን፣ እድሎችን፣ ሀብቶችን መንፈግ” በሚል መድብ ዐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል የተዘገበው ክስተት “ስነልቦናዊና ስሜታዊ ጥቃት” ነበር ዐ አዎ ከሆነ ክስተቱን አንድ አስገድዶ “ስነልቦናዊና ስሜታዊ ጥቃት” በሚል መድብ ዐ አይ ከሆነ ወደ ቀጣይ የጥቃት አይነቶች ቀጥል ክስተቱ “የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ” ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ኬዝ ነበር አዎ ዐ ከሆነ ቁጥር 1 ላይ ጀምሮ እና ክስተቱን እንደገና ለመመደብ ሞክሪ (በርካታ ጊዜ ለመመደብ ከሞክርሽ የቅርብ ሃላፊሽን ለመመደብ ክስተቱን ለመመደብ እንድታግዝሽ ጠይቂ) አይ ከሆነ ክስተቱን ምታ ተኮር ያልሆነ በሚል ይመደብ
ክስተቱ ጎጅ ልማዳዊ ድርጊት ነበር? አይደለም የድርጊቱ አይነት	ከክስተቱ ጋር ተያይዞ ገንዘብ፣ ጥቅማጥቅም እና ወይም የአገልግሎት ልውውጥ ነበር? አዎ አልነበረም
በክስተቱ ሰዓት የነበረው የጠለፋው አይነት ጠለፋ አልነበረም ደንበኛዎ ይህን ክስተት ሌላ ቦታ ሪፖርት አድርጋለች? አዎ ከሆነ መልሱ ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት የአገልግሎት ሰጭዎች በየትኛው እንደሆነ በመምረጥ የአገልግሎት ሰጪውን ስም ይፃፉ (የሚመለከተውን ሁሉን መመርጠት ይቻላል) አልተደረገም የጤና/የህክምና አገልግሎቶች	

ስነልቦናና ማህበራዊ/ የምክር አገልግሎት ፖሊስ/ሌላ የፀጥታ አካል የመተዳደሪያ ፕሮግራም ምቹ ቤት/መጠለያ ሌላ ከሆነ (ይገለፅ) _____						
ደንበኛ ከዚህ በፊት ማንኛውም ዓይነት የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ተፈፅሞባት ያውቃል? አዎ _____ የለም _____ አዎ ከሆነ አጭር መግለጫያ ስለ ክስተቱ						
4. የተጠርጣሪው መረጃ						
የተጠርጣሪው ብዛት						
1	2	3	ከ3 በላይ			
አይታወቅም						
የጥቃት ፈፃሚው ፆታ						
ሴት _____ ወንድ _____						
የእድሜ ክልል (የሚታወቅ ከሆነ አልያም በግምት)						
ከ11 ዓመት በታች	12-17	18-25	26-40	41-60	60+	አይታወቅም
የተጠረጠረው ወንጀለኛ ከጥቃት ተገጂ ጋር ያለው ግንኙነት (የመጀመሪያውን የሚመለከተውን ይምረጡ።) የቅርብ አጋር/የቀድሞ አጋር የመጀመሪያ ደረጃ ተንከባካቢ ከትዳር ጓደኛ ወይም ተንከባካቢ ሌላ ቤተሰብ ተቆጣጣሪ/ቀጣሪ የትምህርት ቤት ጓደኛ ኮተንታንት/የቤት ጓደኛ የቤተሰብ ጓደኛ / ጎረቤት ሌላ ስደተኛ/ተፈናቃይ (የውስጥ ተፈናቃይ) ተመላሽ) ሌላ ነዋሪ የማህበረሰብ አባል ሌላ ዝምድና የለም የማይታወቅ						
የወንጀሉ ተጠርጣሪ ዋና ሥራ (የሚታወቅ ከሆነ)						

(ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት ስራዎች ውጭ ከሆነ አዲስ በመጨመር ወይም እንደየአካባቢዎ ምልክት ሳጥኖችን በማስወገድ የስራ አማራጮችን ይስሩ)

☐ ገበሬ	☐ ነጋዴ/የግል ቢዝነስ ባለቤት	☐ የሀይማኖት መሪ	☐ መምህር
☐ ተማሪ	☐ መንግስታዊ ያልሆነ ታጣቂ/ሚሊሻ/አማኒ	☐ የተባበሩት መንግስታት ድርጅት ሰራተኛ (UN)	
☐ የመንግስት ሰራተኛ	☐ የፀጥታ አካል	☐ መንግስታዊ ያልሆነ ድርጅት ሰራተኛ (NGO)	
☐ ፖሊስ	☐ የጣቢያ ወይም የማህበረሰብ መሪ	☐ የማህበረሰብ በጎ ፍቃደኛ	
☐ የሀገር መከላከያ ሰራዊት	☐ ማህበረሰብ ተኮር ድርጅት (CBO) ሰራተኛ	☐ አይታወቅም	
☐ የጤና ሰራተኛ	☐ ሌላ		

5-የታቀደ እርምጃ/የተወሰደ እርምጃ:-

ይህን ሪፖርት በተመለከተ ማንኛውም ድርጊት/እንቅስቃሴ

ደንበኛው ወደ እርስዎ የላከው ማን ነው?

☐ የጤናና የህክምና አገልግሎት	☐ የሴቶች ልማት ማህበር
☐ የወረዳ ሴቶች ጉዳይ	☐ መምህር/የትምህርት ቤት ኃላፊ
☐ ስነልቦናና ማህበራዊ /የምክር አገልግሎት ሰጪዎች	☐ የማህበረሰብ/የቀበሌ እና የሀይማኖት መሪ
☐ ፖሊስ/ሌላ የፀጥታ አካል	☐ ምቹ ቤት/ጣቢያ
☐ የህግ ድጋፍ ሰጪ	☐ ሌላ መንግስታዊ ተቋም
☐ ሌላ የሰብዓዊ ወይም የልማት አካል	☐ ሌላ (ይገለፅ) _____
☐ የመተዳደሪያ ፕሮግራም	
☐ በራስ የመጣ/የመጀመሪያ የግንኙነት ነጥብ	

ደንበኛው ወደ ደህንነቱ የተጠበቀ ቤት/አስተማማኝ መጠለያ አመለካከተሃል?

☐ አዎ ☐ የለም

የለም ከሆነ ለምን

በድርጅትዎ የሚሰጡ አገልግሎት

ቀድሞውንም ከሌላ ድርጅት የተቀበሏቸው

አገልግሎቶች

አገልግሎቶች አይተገበሩም

ሪፈራል በተረፈ ሰው ተቀባይነት አላገኘም

አገልግሎት አይገኝም

ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት የቀጠሮ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት) እና ሰዓት:-

ስም እና ቦታ:-

ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ) _____

ደንበኛውን ወደ ጤና/የህክምና አገልግሎት ልካችኋል?

አዎ አይደለም

ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት ቀጠሮ ቀን እና ሰዓት:-

"አይ" ከሆነ ለምን አይሆንም? በድርጅትዎ የቀረበ አገልግሎት ከሌላ ድርጅት የተቀበሉ አገልግሎቶች አገልግሎት አይተገበርም። ሪፈራል በተረፈ ሰው ተቀባይነት አላገኘም። አገልግሎት አይገኝም	_____ ስም እና ቦታ:- _____ የክትትል ቀጠሮ ቀን እና ሰዓት:- _____ ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ):- _____
5-የታቀደ እርምጃ/የተወሰደ እርምጃ(የቀጠለ)	
ደንበኛዎን ወደ ስነልቦናና ማህበራዊ አገልግሎቶች ጠቁመዋል? * አዎ አይደለም "አይ" ከሆነ ለምን አይሆንም? በድርጅትዎ የቀረበ አገልግሎት ከሌላ ድርጅት የተቀበሉ አገልግሎቶች አገልግሎት አይተገበርም። ሪፈራል በተረፈ ሰው ተቀባይነት አላገኘም። አገልግሎት አይገኝም	ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት የቀጠሮ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት) እና ሰዓት:- _____ ስም እና ቦታ:- _____ ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ) _____
ደንበኛዎትን ወደ የህጋዊ ድጋፍ አገልግሎቶች ጠቁመዋል? አዎ አይደለም "አይ" ከሆነ ለምን አይሆንም? በድርጅትዎ የቀረበ አገልግሎት ከሌላ ድርጅት የተቀበሉ አገልግሎቶች አገልግሎት አይተገበርም። ሪፈራል በተጎጂ ሰው ተቀባይነት አላገኘም። አገልግሎት አይገኝም	ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት የቀጠሮ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት) እና ሰዓት:- _____ ስም እና ቦታ:- _____ ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ) _____
ደንበኛዎትን ወደ ፖሊስ ወይም ሌላ የፀጥታ አካል አስተላልፏል? * አዎ አይደለም "አይ" ከሆነ ለምን አይሆንም? በድርጅትዎ የቀረበ አገልግሎት	ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት የቀጠሮ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት) እና ሰዓት:- _____ ስም እና ቦታ:- _____

ከሌላ ድርጅት የተቀበሉ አገልግሎቶች አገልግሎት አይተገበርም። ሪፈራል በተረፈ ሰው ተቀባይነት አላገኘም። አገልግሎት አይገኝም	ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ)_____
ደንበኛውን ወደ መተዳደሪያ ፕሮግራም ጠቁመዋል? * አዎ አይደለም "አይ" ከሆነ ለምን አይሆንም? በድርጅት የቀረበ አገልግሎት ከሌላ ድርጅት የተቀበሉ አገልግሎቶች አገልግሎት አይተገበርም። ሪፈራል በተረፈ ሰው ተቀባይነት አላገኘም። አገልግሎት አይገኝም	ሪፖርት የተደረገበት ቀን ወይም የወደፊት የቀጠሮ ቀን (ቀን/ወር/ዓመት) እና ሰዓት:- _____ ስም እና ቦታ:- _____ ማስታወሻዎች (የተወሰደው እርምጃ ወይም እንዲወሰድ የሚመከር እርምጃን ጨምሮ)_____
6.የምርመራ ነጥብ	
በቃለ መጠይቁ መጀመሪያ ላይ የደንበኛውን ስሜታዊ ሁኔታ ይግለጹ:- _____	በቃለ መጠይቁ መጨረሻ ላይ የደንበኛውን ስሜታዊ ሁኔታ ይግለጹ:- _____
እሷ ወይም እሱ ሲሄዱ ደንበኛው ደህና ይሆናል? አዎ አይደለም "አይ" ከሆነ ምክንያት ይስጡ	ለደንበኛው ስሜታዊ ድጋፍ የሚሰጠው ማነው?
የደንበኛዎን ደህንነት ለማረጋገጥ ምን እርምጃዎች ተወስደዋል?	ሌሎች ተዛማጅ መረጃዎች:-
ከተደፈሩ፣ አስገድዶ መድፈር ሊያስከትል የሚችለውን መዘዝ ለደንበኛው (ከ18 ዓመት በላይ ከሆነ) አብራርተዋል? አዎ አይ	
ከተደፈሩ፣ አስገድዶ መድፈር ሊያስከትል የሚችለውን መዘዝ ለደንበኛው ተንከባካቢ (ከ18 ዓመት በላይ ከሆነ) አስረድተዋል? አዎ አይደለም	
ደንበኛው በሪፖርቶች ውስጥ የማይታወቁትን ለማጋራት ፈቃዳቸውን ሰጥተው ነበር? አዎ አይደለም	

አባሪ IV፤ የጉዳይ ጣልቃገብነት እቅድ

ፍላጎቶች	የድርጊት ግቦች	በማን	መቼ
ደህንነት			
ሕክምና			
የአዕምሮጤና፣ የስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ			
የሕግ ድጋፍ			
መጠለያ			
መተዳደሪያ/ኢኮኖሚ			
ማጠናከር			
ድንገተኛ ድጋፍ (የክብር ኪት፣ የገንዘብ ድጋፍና ሌላ			
ከጥቃት ተራፊዎች ኮድ፤			
የጉዳይ ሰራተኛ ኮድ፤			
ቀጣይ ስብሰባ ተይዞለታል (ቀን/ሰዓት/ቦታ)			
የጉዳይ ሰራተኛ ፊርማና ቀን፤			
የደንበኛ/አሳዳጊ ፊርማና ቀን፤			

አባሪ V፤ የሪፈረ ፎርም (Referral Form)

ድንገተኛ (በ24 ሰዓታት ውስጥ)	አስቸኳይ (በ72 ሰዓታት ውስጥ)	መደበኛ (በ2 ሳምንታት ውስጥ)
ስም (ወይም የክስ ኮድ ሚስጥራዊ ከሆነ)፤		
የትውልድ ቀን፤		
ፆታ፤		
የአካል ጉዳት (የሚመለከተው ከሆነ)፤		
አድራሻ፤		
ስልክ ቁጥር፤		
የመጀመሪያ ደረጃ ተንከባካቢ ስም፤		
የተንከባካቢው የመገኛ መረጃ፤		
ከልጁ ጋር ያለው ግንኙነት (ትንሽ ከሆነ)፤		
ሕፃኑ ተለያይቷል ወይስ አብሮ አልተገኘም (ትንሽ ከሆነ)? አዎ አይደለም		
ተንከባካቢ ስለ ሪፈራ መረጃ ተሰጥቶታል? አዎ አይደለም (አይደለም ከሆነ፤ ያብራሩ)		
ልዩ ማስታወሻ/የተለየ ፍላጎት፡-		
በሪፈረ የተፃፈለት ድርጅት የሚሰጣቸው አገልግሎቶች፤		
የሪፈረ ምክንያቶች (ጉዳዩን ለማመልከት ምክንያቶች ካሉ በማንኛውም ደጋፊ ማስታወሻዎች ያብራሩ። አስፈላጊ ከሆነ ተጨማሪ ገጾችን ይጠቀሙ)		
ከሪፈራ ድርጅት የተጠየቁ አገልግሎቶች		
መረጃን ለመልቀቅ ፍቃደኝነት (ከደንበኛ/ተንከባካቢ ጋር ያንብቡና ከታች ከመፈረሙ በፊት ማንኛውንም ጥያቄ ይመልሱ)		
እኔ፤ _____ (የሚመለከተው ግለሰብ መነሻ ስም)፤ የሪፈራሉና ይህንን መረጃ (ለሪፈራ ድርጅት) የማሳወቅ አላማ የጥቃቱ ተገጂዎችን ለማገልገል በሚፈልጉ አገልግሎት አቅራቢዎች መካከል ያለውን የእንክብካቤ ደህንነትና ቀጣይነት ለማረጋገጥ መሆኑን ተረድቻለሁ። አገልግሎት ሰጪው _____ (ሪፈራ ድርጅት) የሪፈሩን ሂደት በግልፅ አስረድቶኛልና ሊገለጽ የሚገባውን ትክክለኛ መረጃ ዘርዝሯል። ይህን ቅጽ በመፈረም ይህንን የመረጃ ልውውጥ ፈቅጃለሁ።		
ፊርማ (ወይም ተንከባካቢ ለአካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ከሆነ)		

ቀን፤			
ሪፈ.ር የሰጠው ስም፤		ሪፈ.ር የተፃፈለት፤	
ስም፤		ስም፤	
ሃላፊነት/ድርጅት		ሃላፊነት/ድርጅት	
መገኛ መረጃ		መገኛ መረጃ	
ሪፈ.ር የተሰጠበት ቀን			
ሪፈ.ር የተላከበት በስልክ (በአደጋ ጊዜ ብቻ) ኢ-ሜል (ምስጥራዊነቱ በተጠበቀ) በአካል በሰው (በታሸገ ፖስታ)			
ማንኛውም ግንኙነት ወይም ሪፈ.ራል ገደቦች?	አይ አዎ (ማንኛውንም ይግለጹ ወይም ሁሉም)		
ፊርማ			

አባሪ VI፤ የጉዳይ ማጠቃለያ

የክስተት ቁጥር	የተጠቂዎ ክድ	የሰራተኞች ክድ	የክስተት አይነት	የተከሰተበት ቀን	ሪፖርት የተደረገበት ቀን
ቀን	የተጠናቀቀ ድርጊት		የታቀደ ድርጊት ወይም ምክረ ሃሳብ	ትክክለኛው የጉዳይ ሁኔታ (ክፍት ወይም የተዘጋ)	የተጠናቀቀው ድርጊትና አስተያየቶች

አባሪ VII፤ የጉዳይ ክትትል ቅጽ

የጥቃቱ ተጎጂዎች ኮድ፡ _____ የጉዳይ ሰራተኛ ኮድ፡ _____ ቀን፡ _____

ወደ ግቦች እድገት				
በኬዝ የድርጊት መርሃግብር ቅፅ ላይ የተስማሙበትን ተግባር/ዓላማዎች ላይ የተደረገውን ሂደት መገምገም	አልተሟላም	ተሟልቶል	አብራራ	
ደህንነት				
ሕክምና				
የአዕምሮ ጤና ስነልቦናና ማህበራዊ ድጋፍ (MHPSS)				
የሕግ ድጋፍ				
መጠለያ				
መተዳደሪያ/ኢኮኖሚ ማጠናከር				
የክስተት ድጋፍ (የክብር ኪት፣ የገንዘብ ድጋፍና ሌላ				
ሌላ ምልክታ ወይም የጉዳይ አስተዳደር ማስታወሻ				
ደህንነት እንደገና መመርመር				
	አዎ	የለም	አብራራ	ተጨማሪ የታቀደ እርምጃ
በቤት ውስጥ አዲስ ወይም ቀጣይ የአደጋ ስጋቶች አሉ?				
የጥቃቱ ተጎጂዎች በማህበረሰቡ ውስጥ የሚያጋጥማቸው አዲስ ወይም ቀጣይ የደህንነት ጉዳዮች አሉ?				
የመጨረሻ ምርመራ				
ሀ. የደህንነት ሁኔታ የተረጋጋ ነው። የጥቃቱ ተጎጂዎች በአካል ደህንነታቸው የተጠበቀ እና/ወይም የአካል ደህንነትን ለመጠበቅ እቅድ አላቸው።				
ለ. የጤና ሁኔታ የተረጋጋ ነው። የተረፈው ህክምና የሚያስፈልገው የህክምና ችግር የለበትም				
ሐ. ስነ ልቦናዊ ማህበራዊ ደህንነት ተሻሽሏል። የጥቃቱ ተጎጂዎች በመደበኛ የእለት ተዕለት ህይወት ውስጥ እየተሳተፉ ነው፤ የሚያናግረው ደህንነቱ የተጠበቀ ሰው አለው።				
መ. የፍትህ ተደራሽነት የተጠበቀ (የሚመለከተው ከሆነ)				
ሠ. ሌላ ጣልቃ ገብነት/እርምጃ ያስፈልጋል				
የክትትል ስብሰባ ለ (ቀን/ሰዓት/ቦታ) ተይዟል፡-				

አባሪ VIII፤ የጉዳይ መዝጊያ ቅጽ

የተጠቂው ኮድ፡
የጉዳይ ሰራተኛ ኮድ፡
የጉዳይ መክፈቻ ቀን፡
የጉዳይ መዝጊያ ቀን፡
ጉዳዩ የሚዘጋበትን ምክንያቶች ጠቅለል አድርገህ ግለጽ/ጭ። በድርጊት መርግግብሩ ውስጥ ወደግቦች ስለተደረገው እድገት አስተያየት ይስጡ። አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ለቀጣይ አገልግሎቶች፣ ለዝርዝር ኤጀንሲዎችና ለተገናኙ ሰዎች አቅርቦቶችን ያካትቱ።
የጉዳይ መዝጊያ ቼክሊስት
የደህንነት እቅድ ተገምግሟልና በስራ ላይ ነው። አዎ _____ አይ (አብራራ/ሪ) _____
ግለሰቧ/ቡ በማንኛውም ጊዜ አገልግሎቱን መቀጠል እንደምትችል ተነግሯታል። አዎ _____ አይ (አብራራ/ሪ) _____
የጉዳይ ተቆጣጣሪ የጉዳይ መዘጋት/የመውጣት እቅድን ገምግሟል። አዎ _____ አይ (አብራራ/ሪ) _____
የጉዳይ ሰራተኛ ፊርማ/ቀን፡ _____
የጉዳይ ሰራተኛ ተቆጣጣሪ፡ _____

አባሪ IX፤ የደንበኛ ግብረመልስ ዳሰሳ

ቀን፤ _____

መጠይቁን የሚሞላው ስም፤ _____

ለሰራተኞች መመሪያ፤

- በቡድንዎ ውስጥ ማን የግብረመልስ ቅጹን እንደሚያስተዳድር ይለዩ። በጽሑፍ እንደሚደረግ (ሰውዬው እራሱን እንዲሞላ መጠይቁን መስጠት) ወይም ሰራተኛው ጥያቄዎችን ጠይቆ የግለሰቡን መልሶች መዝግቦ እንደሆነ ይለዩ።
- ግለሰቡን አንዳንድ ጥያቄዎችን እንደምትጠይቁባቸው ነገር ግን ስማቸውን በቅጹ ላይ እንደማይጽፉና ቃለመጠይቁ የማይታወቅ እንደሆነ አሳውቁ።
- ዓላማውን ያብራሩ፤ የሚከተለውን ተናገር፡- “ይህ መጠይቅ በፈቃደኝነትና ሚስጥራዊ ነው። አላማው ስለተሰጠልዎት አገልግሎቶች መረጃ ለመስጠት እና በዚህ ማህበረሰብ ውስጥ ከጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት የጥቃቱ ተገጂዎች ሰዎች የሚያገኙትን የእንክብካቤ ጥራት ለማሻሻል ለመርዳት ነው”።
- ግለሰቡን ስለጉዳያቸው ምንም አይነት ጥያቄ እንደማትጠይቁባቸው ነገር ግን በጉዳዩ አስተዳደር ሂደት ውስጥ ባገኙት አገልግሎት ላይ ብቻ ፍላጎት እንዳለህ አስታውስ።
- ለመቀጠል ፈቃድ ያግኙ፤ ወይም ግለሰቡ ካልተቀበለው፤ ለግለሰቡ ምንም ችግር እንደሌለው ይንገሩ፤ እና ሀሳባቸውን ከቀየሩ፤ እርስዎን ማግኘት ይችላሉ።

ስለአንተ/ች፤

አገልግሎቱን የሚቀበሉት እርስዎ ከሆኑ፤

- ዕድሜዬ 15-19 ነው።
- እኔ ከ20-24 ዓመቴ ነው።

- ዕድሜዬ 25-49 ነው።
- እኔ 50 ዓመትና ከዚያ በላይ ነኝ።

ለአካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ተንከባካቢ ወይም አሳዳጊ ከሆኑ፤

- ልጄ ከ0-5 አመት ነው።
- ልጄ ከ6-12 አመት ነው።
- ልጄ 13-18 ዓመት ነው።

ስለአገልግሎታችን እንዴት አወቁ? (የሚመለከተውን ሁሉ ላይ ምልክት ያድርጉ።)

- ንደኛ ወይም የቤተሰብ አባል ከሌላ ድርጅት ሪፈራል፤
- የጎረቤት ወይም የማህበረሰብ አባል የማህበረሰብ ውይይት፤
- ያዩት ወይም የተቀበሉት በራሪ ወረቀት ወይም በራሪ ወረቀት ሌላ (እባክዎ ይግለጹ)

አገልግሎቱን ለማግኘት ቀላል ነበር።

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

አገልግሎቱ ተመጣጣኝ ነበር።

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

አገልግሎቱ እንግዳ ተቀባይ ነበር።

- አዎ
- አይ

ምን ዓይነት አገልግሎቶች እንዳሉና ምን አማራጮች እንዳሉኝ መረጃ ደርሶኛል.

- አዎ
- አይ

6. የመክፈቻ ሰዓቶች መገኘት የምችልባቸው ጊዜያት ነበሩ (ማለትም ከትምህርት በፊት እና በኋላ፣ በማታ እና ቅዳሜና እሁድ)።

- አዎ
- አይ

ስለአማራጮቼ ይንገሩን...

7. ቃለመጠይቅ ለማድረግና ምቹት የሚሰማኝን የሚረዳኝ ሰራተኛ ነበር።

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

8. በእያንዳንዱ ተመላልሶ መጠየቅ ላይ ተመሳሳይ ሰው ማየት እችል ነበር።

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

9. ከእኔ ጋር ደጋፊ ሰው እንዲኖረኝ እመርጣለሁ።

- አዎ
- አይ

- አይተገበርም።

10. ስለ አማራጮቹ መሆኑ መረጃ ተሰጥቶኝ እና ቀጥሎ ምን መሆን እንደምፈልግ ለራሴ ወሰንኩኝ.

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

11. አገልግሎት መስጠት ካልተቻለ ወደ ሌላ ቦታ ተላክሁ።

- አዎ
- አይ
- አይተገበርም።

ስለሚስጥራዊነት ይንገሩን...

12. ወደራሴ ትኩረት ሳላደርግ እርዳታ ማግኘት እችል ነበር።

- አዎ
- አይ

13. ሰራተኞቹ ምስጢራዊነትን ያከብራሉ።

- አዎ
- አይ

14. ከጉዳይ ሰራተኛ ወይም ከሌሎች ሰራተኞች ጋር ተሰሚነት ሳይሰማኝ በግል ተገናኘሁ።

- አዎ
- አይ

ስለ ሰራተኛው ይገነዘብ...

15. ሰራተኞች ተግባቢ ነበሩ።

- አዎ
- አይ

16. ሰራተኞች ያለፍርድ ነፃነት አስተናግደውኛል።

- አዎ
- አይ

17. ሰራተኞች ጥያቄዎቹን በሙሉ እርካታ ሊሰጡኝ ችለዋል።

- አዎ
- አይ

18. ሰራተኞች የምረዳውን ቋንቋ ተጠቅመዋል።

- አዎ
- አይ

19. ሰራተኞች ችግሮቹን በራሴ ቃላት እንድንልጽ ጊዜ ፈቅደዋል።

- አዎ
- አይ

20. በችግርዎ ላይ እንደረዳንዎት ይሰማዎታል?

- አዎ
- አይ

21. በአጠቃላይ ከእኛ ጋር ከተገናኘን በኋላ ጥሩ ስሜት ተሰምቶዎታል?

- አዎ
- አይ፣ ያብራሩ

22. ጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ልምድ ያለው ጓደኛ ለእርዳታ ወደዚህ እንዲመጣ ይመክራሉ?

- አዎ
- አይ

23. ቢሻሻል የምትሉት ካለ ወይም ማንኛውም መስጠት የሚፈልጉት አስተያየት አለ?

አባሪ X፤ የጉዳይ ቃለ ጉባኤ ቅጽ

ቀን፡	
ቦታ፡	
የተጠቂው ኮድ	
የተሳታፊዎች ዝርዝር	
የተጠቂው ያልተሟሉ ፍላጎቶች	
የድርጊት መርሃግብሮች	
አስተያየት	

አባሪ XI፤ የፆታ /የወሲብ/ ጥቃት (SV) የህክምና የምስክር ወረቀት

የጤና ተቋሙ ስም፤ _____

የተጠቂዋ መረጃ

የተጠቂዋ ስም፤ _____ ፆታ፤ _____ ዕድሜ፤ _____

የካርድ ቁጥር፤ _____ ሙያ፤ _____

የጋብቻ ሁኔታ፤ _____ የምርመራ ቀን፤ _____

የጥቃቱ ተገጂዎችን ለአካለ መጠን ያልደረሱ ወይም የአካል ጉዳተኛ ከሆኑ የአሳዳጊ ስም፤

የክስተቱ መግለጫ (በተጠቂዋ አንደበት)

በክሊኒካዊ ምርመራ (በሽተኛው ካርድ ላይ እንደተገለጸው ማንኛውንም የአካል፣ የብልት ወይም የፊንጢጣ ጉዳት ይግለጹ) _____

የላብራቶሪ ውጤቶች (የተገኙ) _____

ማጠቃለያ _____

የጤና ባለሙያ ስም _____

ፊርማ _____

ይህ የምስክር ወረቀት በሶስት ቅጂዎች መቅረብ አለበት። ዋናው ቅጂ ለሙከራ ሂደት ወደፖሊስ ይሄዳል። ሁለተኛው ቅጂ ለደንበኛውና ሶስተኛው ቅጂ ከደንበኛው ካርድ ጋር መያያዝ አለበት። ይህ ሰርተፍኬት ሚስጥራዊ ሲሆን ለፖሊስ ሲደርስ ማህተምና ፊርማ መኖር አለበት።

አባሪ XII፤ የፕሮጀክት ጉዳይ/ኬዝ/ ሁኔታ

ዳራ
ስም፡ - A.Z ያታ፡ - ሴት አይሻ፡ የ16 ዓመቷ ብሩህና የማወቅ ጉጉት ያላት ታዳጊ ነች። በቅርቡ በምትኖርበት አካባቢዋ ላይ በነበረው ግጭት የተነሳ አባቷን በሞት አጥታለች። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ፤ ከአቅም በላይ የተቸገረች እናቷ እና ታናናሽ ወንድሞቿ ጋር ትኖራለች። በቅርብ ጊዜ የያታ ጥቃት ተፈጽሞባታል ይህም አካላዊና ስሜታዊ ህመም እንዲሰማት አድርጓል። ስለሁኔታው ለቅርብ ጎረቤቷ ነገረቻትና ጎረቤቷ በአቅራቢያው የሚገኘውን የጤና ጣቢያ እንድትጎበኝ ነገረቻት። እርስዎ በምትሠሩበት ጤና ጣቢያ ጉዳቱ ከተከሰተ ከአንድ ቀን በኋላ አይሻን አግኝተዋታል።
ጥቃት አድራሾች፡ ከጦርነቱ ጋር የተቆራኙ ያልታወቁ የወጣቶች ቡድን ናቸው። አሁንም በከተማው ውስጥ በነፃነት እየተንቀሳቀሱ ናቸው።
የቤተሰብ ታሪክ
የዓይሻ አባት ከወራት በፊት በተነሳ ግጭት የተገደለ የተከበሩ መምህር ነበሩ። የአይሻ እናት ባሏን በሞት ማጣት እና ቤተሰብን ብቻዋን በመንከባከብ የሚደርስባትን ጫና ለመቋቋም እየታገለች ነው። ብዙ ሰአታት ትሰራለች፤ አይሻን ትታ ብዙ ጊዜ ቤቱን እንድታስተዳድር ትተውላታለች።
አይሻ ሁለት ታናናሽ ወንድሞች አሏት፤ ወንድም (10) እና እህት (8)።
የሕክምና ታሪክ
ምንም አይነት የቀደመ የሕክምና ሁኔታዎች የሉም።
በጥቃቱ ወቅት አካላዊ ጉዳት ሊደርስበት ይችላል።
ትምህርታዊ ዳራ
ግጭቱ ከመባባሱ በፊት አይሻ በክፍሏ ከፍተኛ ውጤት ያላት ተማሪ ነበረች።
ግጭቱ ከመባባሱ በፊት አይሻ በክፍሏ ከፍተኛ ተማሪ ነበረች።
በትምህርቷ ወደ ኋላ መቅረት ትጨነቃለች።
የስነልቦና ሁኔታ
አይሻ ፍርሃት፣ ጭንቀትና ድብርት ጨምሮ ከፍተኛ የስሜት ጭንቀት እያጋጠማት ነው።
ተገለለች፣ ለመተኛት ተቸግራለች፣ ትኩረቷን ለመሰብሰብ ትቸገራለች።
ከጥቃቱ ጋር የተያያዙ ብልጭታዎችና ቅዠቶችም አሉ።
ማህበራዊ ሁኔታ

አይሻ የቅርብ ወዳጆች ነበሯት ነገር ግን ብዙ ቤተሰቦች ጥቃቱን በመሸሽ ማህበራዊ ግንኙነቷ ተቋርጠዋል።
መገለል እና ግንኙነት እንደተቋረጠ ይሰማታል።
ይህን ክስተት አሁን ለማንም ለማጋራት አልተመቻችም።
ሌላ ታሪክ
አይሻ ማንበብና መጻፍ ትወዳለች።
አንድ ቀን ዶክተር የመሆን ህልም አላት።

**አባሪ XIII፤ የደህንነት ማረጋገጫ ዝርዝርና የደህንነት እቅድ
የደህንነት ማረጋገጫ ዝርዝር**

ጥቃት ሰለባዎች ለደህንነቷ አስጊ እንደሆነ የለየችባቸው እያንዳንዱን ነገሮች ያረጋግጡ።

1. ከባድ የአካል ጉዳት የማድረስ ታሪክ፤ አጥቂው ከተገለፀው የጥቃት በተጨማሪ በጥቃት ሰለባዎች ላይ አንድ ወይም ከዚያ በላይ ህይወትን አስጊ የሆኑ ጉዳቶችን አድርሶ ከሆነ ይመልከቱ።
2. ተደጋጋሚ ብጥብጥ፤ በወር ከአንድ ጊዜ በላይ የሚከሰት ሁከት በተደጋጋሚ የሚከሰት ከሆነ እዚህ ይመልከቱ።
3. የጥቃቱ ተጎጂዎችን ወይም አጥፊው እራስን የመግደል ዛቻ፤ ወንጀለኛው የተረፈውን ወይም እራሱን ጨምሮ ማንንም ሰው ለመግደል ዝቶ ከሆነ እዚህ ይመልከቱ።
4. የጥቃት ታሪክ፤ አጥፊው የሌሎች የጥቃት አይነቶች ታሪክ ካለው እዚህ ይመልከቱ።
5. የጦር መሳሪያዎች፤ አጥፊው የጦር መሳሪያ ባለቤት ወይም ማግኘት የሚችል መሆኑን እና እነሱን ተጠቅሞበታል ወይም ቀደም ሲል በነበሩ ጥቃቶች ሊጠቀምባቸው እንደዛቱ ያረጋግጡ።
6. የወንጀለኛው መገኘት/ቦታ፤ ወንጀለኛው ከተረፉት ጋር በአንድ ቦታ የሚኖር ከሆነ እዚህ ይመልከቱ። የጥቃቱ ተጎጂዎችን በየጊዜው ያግኙ እና/ወይም የጥቃቱ ተጎጂዎችን እንቅስቃሴዎች በቅርበት ይከታተሉ።
7. አደንዛዥ ዕፅ ወይም አልኮል አላግባብ መጠቀም፤- አጥፊው አደንዛዥ ዕፅ ከጠጣ ወይም ከተጠቀመ እዚህ ያረጋግጡ።
8. እንቅስቃሴዎች መኖራቸው፤ ሁከትን የሚቀሰቅስ ወይም ወደ ብጥብጥ የሚያመራ ወቅታዊ ወይም መጨረሻ ክስተት ካለ ይመልከቱ (ለምሳሌ፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች ውሃ መቅዳት አለበት፤ የጥቃቱ ተጎጂዎች በተቋሙ ውስጥ እርዳታ ይፈልጋል)።

ከ 1 እስከ 5 (5 = ፍጹም ደህና ፣ 1 = በጭራሽ ደህንነቱ የተጠበቀ አይደለም)

ምን ያህል ደህንነት ይሰማዎታል?

1

2

3

4

5

የደህንነት እቅድ

የደንበኛ ኮድ፡-	የክስተቱ ኮድ	የጉዳይ አስተዳደር	የስብሰባ ቀን

የደህንነት ስጋቶች

የጥያቄ ማስታወሻዎች	ማስታወሻዎች
ፍርሃተኛ ምን ምን ናቸው? እና ለምን?	
በተለይ ማንንም ይፈራሉ?	
ለልጆችዎ እና/ወይም ለሌሎች የቤተሰብ አባላት ደህንነት ይፈራሉ?	
የትና መቼ ነው የደህንነት ስሜት የሚሰማዎት? እና ለምን?	
ወንጀለኞችን ያውቋቸዋል?	
ጥቃቱ እየቀጠለ ነው?	

የድጋፍ ስርዓቶች

ከጥቃቱ በኋላ ራስሽን ከጥቃቱ ፈፃሚዎችና ከሌሎች ለመጠበቅ ምን ስታደርግ ነበር?	
ይህን እያደረሽ ነው የምትቀጥይው?	

እነዚህን ስልቶች እየተጠቀምሽ ለመቀጠል ምን ዓይነት ድጋፍና እገዛ ትፈልጊያለሽ?	
ደህንነት የማይሰማሽ ቦታዎች ውስጥ እነዚህን ቦታዎች ለማስወገድ ወይም በነዚህ ቦታዎች ጥቃትን ለመቀነስ የሚሆኑ ስልቶች አሉሽ?	
የምታምኛቸው የቤተሰብ፣ የማህበረሰብ አባላትና የማህበረሰብ መሪዎች አሉ?	
ምን እንደተከሰተብሽ ያውቃለህ?	
ጥቃት እንደደረሰብሽ ቢያውቁ ድጋፍ ያደርጉልሽ ነበር?	
በአደጋ ጊዜ የምታገኝው ጊዜያዊ ምቹ ቦታ አለ?	
የሆነ ሰው ድጋፍ ሲያስፈልግሽ ደውለሽ ድጋፉን ለመጠየቅ ስልክ ታገኛለሽ?	

የደህንነት እቅድ

ሃሳቦች	ማስታወሻዎች
ምቹት በማይሰማኝ ጊዜና ደህንነት ስፈልግ የሚከተሉትን ነገሮች አደርጋለሁ፤ -----እሄዳለሁ። -----እናግራለሁ።	
ከቤቴ በፍጥነት መውጣት ካለብኝ ወደ -----እሄዳለሁ።	

አባሪ XIV፣ ደጋፊ ቁጥጥር

ደጋፊ ቁጥጥር ቸክሊሲት			
የተቆጣጣሪው ስም			
የተቋሙ ስም			
የጉብኝት ቀን			
ስልቶች፣ ፖሊሲዎች፣ መመሪያዎች፣ ቅንጅቶች			
በሀገርአቀፍ ደረጃ የተቀመጠ ፖሊሲና መመሪያ	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
ፖሊሲና መመሪያዎች በክልል ደረጃ ተሰራጭተው ተስተካክለዋል።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
በቦታ የማስተባበር ዘዴዎች	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
የሰው ሃይል፣ ስልጠናና እቃዎች			
ለአገልግሎት አሰጣጡና ለክትትል የሚሆን የሰው ሃይል ተቀጥሯል፣ በበቂ ሁኔታ ተነሳሽቷል፣ ስልጥኖም እና ተሰማርቶ ይገኛል።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
መድኃኒት ያለማቋረጥ ለተጠቃሚዎች በትክክለኛው ጊዜና ቦታ ይገኛል።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
መሰረታዊ ፍላጎቶች (ምግብ፣ አልባሳት፣ ወዘተ) ለችግር ተጋላጭ ለሆኑ ህዝቦች በትክክለኛው ጊዜ እና ቦታ በቋሚነት ይገኛሉ።	አዎ የለም ተግባራዊ	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ፤	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤

	አይደለም		
የአገልግሎት ሽፋን			
የመፍትሔ ርምጃዎች በብዙ ወይም በአብዛኛዎቹ ወረዳዎች ወይም ሌላ የአስተዳደር ክፍል ተደራሽ ነው።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
ተተካሪው ህዝብ ስለመፍትሔ ርምጃው /ጣልቃገብነቱ ጥቅም ያውቃል	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
ተተካሪው/የዲላማው ህዝብ ለፆታን መሰረት ያደረገ ጥቃት እውቀትንና አመለካከትን አሻሽሏል።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
አብዛኛው የታለመው ህዝብ በመፍትሔ ርምጃው የተሸፈነ ነው።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
የባህሪ ለውጥ እና የተሻሻለ ደህንነት			
ለጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ያላቸውን ተጋላጭነት የሚቀንሱ ባህሪያትን የሚወስዱ የኢላማው ህዝብ ቁጥር ወይም መጠን መጨመር።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤
በጣልቃ ገብነት ምክንያት አብዛኛው የታለመው ህዝብ በተሻለ ጤና እና ደህንነት ላይ ነው።	አዎ የለም ተግባራዊ አይደለም	አዎ ከሆነ ይዘርዝሩ	አይደለም ከሆነ ምክንያቱን ይግለጹ፤

አባሪ XV፤ የአዕምሮ ጤናና ስነልቦናዊ ማህበራዊ ግምገማዎች

የትኩረት ቦታ	ጥያቄዎች	አዎ	የለም	አስተያየት
የደህንነትና የአደጋ ግምገማ	ቀጣይነት ያለው ጥቃት ወይም ሌላ የደህንነት ስጋት አለ?			
	በተለይ ማንን ትፈራያለሽ?			
	ለልጆቻቸው/ወይም ለሌሎች የቤተሰብ አባላት ደህንነት ትስጋላችሁ?			
	የትና መቼ ደህንነት የማይሰማዎት ነው፤ እና ለምን?			
	ወንጀለኞችን ያውቋቸዋል?			
የታን መሰረት ያደረገ ጥቃት-ተዕዕኖ				
ግለሪፖርት ማድረጊያ መጠይቅ (SRQ) የሚከተሉት ጥያቄዎች ባለፉት 30 ቀናት ውስጥ ሊያስጨንቁዎት ከሚችሉ አንዳንድ ህመሞችና ችግሮች ጋር የተያያዙ ናቸው። የውጤት ክልል 0-20; ውጤቶች > 10 እንደየአዕምሮ ጭንቀት ተመድበዋል።	1. ብዙ ጊዜ ራስ ምታት አለብዎት?	አዎ(1)	አይ (0)	
	2. የምግብ ፍላጎትሽ ደካማ ነው?	አዎ(1)	አይ (0)	
	3. መጥፎ እንቅልፍ ትተኛለህ?	አዎ(1)	አይ (0)	
	4. በቀላሉ ትፈራያለሽ?	አዎ(1)	አይ (0)	
	5. እጆችሽ ይንቀጠቀጣሉ?	አዎ(1)	አይ (0)	
	6. መረበሽ፣ መወጠር ወይም መጨነቅ ይሰማሻል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	7. የምግብ መፈጨትሽ ደካማ ነው?	አዎ(1)	አይ (0)	
	8. በግልፅ ለማሰብ ትቸገራለሽ?	አዎ(1)	አይ (0)	
	9. ደስታ ማጣት ስሜት ይሰማዎታል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	10. ከወትሮው በበለጠ ታለቅሻለሽ?	አዎ(1)	አይ (0)	
	11. በዕለት ተዕለት እንቅስቃሴሽ ለመደሰት አስቸጋሪ ሆኖብሽ ያውቃል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	12. ውሳኔ ለመወሰን አስቸጋሪ ሆኖብሻል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	13. የዕለት ተዕለት ሥራሽ እተጎዳ ነው?	አዎ(1)	አይ (0)	
	14. በህይወት ውስጥ ጠቃሚ ሚና	አዎ(1)	አይ (0)	

	መጫወት አልቻልንም?			
	15. ለነገሮች ፍላጎት አጥተሻል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	16. ዋጋ ቢስ ሰው እንደሆንሽ ይሰማሻል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	17. ህይወታችሁን የማጥፋት ሀሳብ በአእምሮዎ ውስጥ ነበር?	አዎ(1)	አይ (0)	
	18. ሁልጊዜ የድካም ስሜት ይሰማዎታል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	19. በሆድዎ ውስጥ የማይመቹ ስሜቶች ይሰማዎታል?	አዎ(1)	አይ (0)	
	20. በቀላሉ ይደልመዎታል?	አዎ(1)	አይ (0)	
ጥንካሬዎችና የመቋቋሚያ ዘዴዎች	አንዳንዶቹ የመቋቋሚያ ስልቶች ምንድን ናቸው?			
	ደኅንነት በማይሰማሽ ቦታዎች ውስጥ፣ እነዚህን ቦታዎች ለመራቅ ወይም በእነዚያ ቦታዎች ሊደርስ የሚችልን የጥቃት አደጋዎችን ለመቀነስ ምን ዓይነት ስልቶች አሉሽ?			
	ከወንጀለኛው እና ከሌሎች እራስሽን ለመጠበቅ ከጥቃቱ ጀምሮ ምን ሲሰሩ ነበር?			
	ይህ እርስዎ ማድረግዎን መቀጠል የሚችሉት ነገር ነው?			
	እነዚህን ስልቶች መጠቀም ለመቀጠል ምን ድጋፍ ወይም እርዳታ ያስፈልግዎታል?			
የድጋፍ ፍላጎቶች	በአደጋ ጊዜ፣ እንደ ጊዜያዊ ደህንነቱ የተጠበቀ ቦታ ማግኘት የሚችሉበት ቦታ አለ?			
	ከፈለጉ እርዳታ ለማግኘት ሌላ ሰው			

	ለማግኘት ሊጠቀሙበት የሚችሉትን ስልክ ማግኘት ይችላሉ?			
	የሚያምኗቸው የቤተሰብ አባላት፣ የማህበረሰብ አባላት ወይም የማህበረሰብ መሪዎች አሉ?			
	ከቤተሰብ እና ከሌሎች ኤጀንሲዎች ምን አይነት ድጋፍ ወይም እርዳታ ይፈልጋሉ?			

አባሪ XVI፤ አጠቃላይ ግለጽንክብካቤ ምዘና

የሚከተለው እራስን መንከባከብን ለመገምገም የሚያጠናቅቅ አይደለም፤ የሚጠቁም ብቻ ነው። ለእርስዎ የሚጠቅሙ የራስን እንክብካቤ ቦታዎችን ለመጨመር ነፃነት ይሰጣል እና እራስዎን ምን ያህል ጊዜ እና ምን ያህል በጥሩ ሁኔታ እንደሚንከባከቡ እራስዎን ይመዝኑ።

ሲጨርሱ በምላሾችዎ ውስጥ ቅጦችን ይፈልጉ። በአንዳንድ ራስን መንከባከብ ላይ የበለጠ ንቁ ነዎት ነገር ግን ሌሎችን ችላ ይላሉ? በዝርዝሩ ውስጥ "እንደዚያ አላደርግም" ብለው እንዲያስቡ የሚያደርጉ ነገሮች አሉ? የእርስዎን ምላሾች ያዳምጡ፤ ስለራስዎ እንክብካቤ እና ስለራስዎ ቅድሚያ ስለመስጠት የእርስዎን የውስጥ ውይይት ያዳምጡ። በሕይወታችሁ ውስጥ የበለጠ ለማካተት የምትፈልጉትን ማንኛውንም ነገር ልብ ይበሉ።

ምን ያህል ጥሩ እየሰሩ ነው ብለው በሚያስቡት መሰረት ለሚከተሉት ቦታዎች ደረጃ ይስጡ፡

- 3 = ይህንን በደንብ አደርጋለሁ (ለምሳሌ፤ ደጋግሜ)
- 2=ይህን እሺ አደርጋለሁ (ለምሳሌ፤ አልፎ አልፎ)
- 1= ይህን የማደርገው በጭንቅ ወይም አልፎ አልፎ ነው።
- 0=ይህን በፍፁም አላደርግም።
- ? =ይህ በእኔ ላይ ፈጽሞ አልደረሰም።

አካላዊ ራስን መንከባከብ

_____ በመደበኛነት ይመገቡ (ለምሳሌ ቁርስ፤ ምሳ እና እራት)፤

_____ ጤናማ ምግብ ይብሉ፤

_____ የአካል ብቃት እንቅስቃሴ ያድርጉ፤

_____ ለመከላከል መደበኛ የሕክምና እርዳታ ያግኙ፤

_____ አስፈላጊ በሚሆንበት ጊዜ የሕክምና እንክብካቤ ያግኙ፤

_____ ሲታመሙ እረፍት ይውሰዱ፤

_____ መታሻዎችን (ማሳጅ) ያግኙ

_____ ዳንስ፣ ዋና፣ መራመድ፣ መሮጥ፣ ስፖርት መጫወት፣ መዘመር፣ ወይም ሌላ አስደሳች የሆነ አካላዊ እንቅስቃሴ ያድርጉ፤

_____ በቂ እንቅልፍ ይውሰዱ፤

_____ የምወደውን ልብስ ይልበሱ፤

_____ እረፍት ይውሰዱ፤

_____ ሌላ፥

ስነልቦናዊ ራስን መንከባከብ

_____ የቀን ጉዞዎችን ወይም ትንንሽ እረፍቶችን ይውሰዱ፤

_____ ከስልኮች፣ ኢመይል እና ከበይነ መረብ ርቀው ጊዜ ይውሰዱ፤

_____ እራስን ለማንፀባረቅ ጊዜ ይፍጠሩ፤

_____ ውስጣዊ ልምዴን አስተውል-ሀሳቦቼን፣ እምነቴን፣ አመለካከቴን ና ስሜቴን አድምጡ፤

_____ የራስዎ የግል ሳይኮቴራፒ ይኑረዎት፤

_____ ይጻፉ፤

_____ ከሥራ ጋር ያልተዛመዱ ጽሑፎችን ያንብቡ፤

_____ እኔ ኤክስፐርት ወይም ኃላፊነት የሌለኝ ነገር ያድርጉ፤

_____ በሕይወቴ ውስጥ ውጥረትን ለመቀነስ ተሳተፍ፤

_____ የማሰብ ችሎታዬን በማንኛውም አካባቢ ያሳትፉ፣ ለምሳሌ፣ ወደ የጥበብ ትርኢት፣ የስፖርት ዝግጅት፣ ቲያትር ይሂዱ

_____ ጉጉ ሁን፤

_____ አንዳንድ ጊዜ ለተጨማሪ ኃላፊነቶችን አይሆንም/አልችልም አትበል፤

_____ ሌላ

ስሜታዊ ራስን መንከባከብ

- _____ ከምወዳቸው ሰዎች ጋር ጊዜ አሳልፋለሁ፤
- _____ በህይወቴ ውስጥ ካሉ አስፈላጊ ሰዎች ጋር እንደተገናኙ እቆያለሁ፤
- _____ የራሴ ማረጋገጫዎችን መስጠት፣ ራሴን አወድሳለሁ፤
- _____ ራሴን እወዳለሁ፤
- _____ ተወዳጅ መጽሐፍትን እንደገና ያንብቡ፤ ተወዳጅ ፊልሞችን እንደገና መመልከት፤
- _____ አጽናኝ እንቅስቃሴዎችን፣ ዕቃዎችን፣ ሰዎችን፣ ቦታዎችን ለይቶ መፈለግ፤
- _____ ራሴን ለማልቀስ መፍቀድ፤
- _____ የሚያስቁኝን ነገሮች ማግኘት፤
- _____ ቁጣዬን በማህበራዊ ድርጊት፣ በደብዳቤ፣ በስጦታ፣ በሰልፎች እና በተቃውሞ ግለጽ፤
- _____ ሌላ፥

መንፈሳዊ ራስን መንከባከብ

- _____ ለማሰላሰል ጊዜ ስጥ፤
- _____ በተፈጥሮ ውስጥ ጊዜ ያሳልፉ፤
- _____ መንፈሳዊ ግንኙነት ወይም ማህበረሰብ ያግኙ፤
- _____ ለመነሳሳት ክፍት ይሁኑ፤
- _____ የእኔን ብሩህ ተስፋ እና ተስፋ ይንከባከቡ፤
- _____ ከቁሳዊ ያልሆኑ የህይወት ገፅታዎች ይጠንቀቁ፤
- _____ አንዳንድ ጊዜ ሀላፊ ወይም ባለሙያ ላለመሆን ይሞክሩ፤
- _____ ላለማወቅ ክፍት ሁን፤

_____ ለእኔ ትርጉም ያለውን ለይተህ አውጣ እና በህይወቴ ውስጥ ያለውን ቦታ አስተውል፤

_____ አሰላስል፤

_____ ጸልይ

_____ ዘምሩ

_____ ወደ መንፈሳዊ ቦታዎች ይሂዱ

_____ እኔ ለምናምንባቸው ምክንያቶች አስተዋዕዖ አድርግ

_____ አነቃቂ ጽሑፎችን ያንብቡ ወይም አነቃቂ ንግግሮችን፣ ሙዚቃን ያዳምጡ

_____ ሌላ፥

ከሌሎች ጋር ባለን ግንኙነት ራስን መንከባከብ

_____ ከትዳር ጓደኛዬ ወይም ከትዳር እጮኛ ጋር መደበኛ የፍቅር ጊዜ ለማሰለፍ መርሐግብር አስይዝ

_____ ከልጆች ጋር መደበኛ እንቅስቃሴዎችን ለማድረግ መርሐግብር አውጣ

_____ ጓደኞችዎን ለማየት ጊዜ ይመድቡ

_____ ደውል፣ አረጋግጥ፣ ወይም ዘመዶቼን ተመልከት

_____ አብረውኝ ከሚኖሩ እንስሳት ጋር ጊዜ አሳልፉ

_____ ከሩቅ ጓደኞች ጋር ይገናኙ

_____ ለግል ኢሜይሎች እና ደብዳቤዎች መልስ ለመስጠት ጊዜ መድቡ፣ የበዓል ካርዶችን ላክ

_____ ሌሎች ነገሮችን እንዲያደርጉልኝ ፍቀድላቸው

_____ ማህበራዊ ክብብዬን አሳድግ

_____ በሚያስፈልገኝ ጊዜ እርዳታ ይጠይቁ

_____ ከማምነው ሰው ጋር ፍርሃትን፣ ተስፋን ወይም ምስጢርን አካፍሉ።

_____ ሌላ፥

የስራ ቦታ ወይም ሙያዊ ራስን መንከባከብ

- _____ በስራ ቀን እረፍት ይውሰዱ (ለምሳሌ፤ ምሳ ሰዓት)
- _____ ከስራ ባልደረሰች ጋር ለመወያየት ጊዜ ይውሰዱ፤
- _____ ተግባሮችን ለማጠናቀቅ ጸጥ ያለ ጊዜ ይውሰዱ፤
- _____ አስደሳችና ጠቃሚ የሆኑ ፕሮጀክቶችን ወይም ተግባራትን ይለዩ፤
- _____ ከደንበኞችና የስራ ባልደረሰች ጋር ገደብ ያዘጋጁ፤

የአንድ ቀን ወይም የቀኑ ክፍል "ከመጠን በላይ" እንዳይሆን የጉዳዩን ሽክም አስተካክል

- _____ ምቹና ምቹ እንዲሆን የስራ ቦታ ያዘጋጁ፤
- _____ መደበኛ ክትትል ወይም ምክክር ያግኙ፤
- _____ ለፍላጎቱ መደራደር (ጥቅማጥቅሞች፤ የደመወዝ ጭማሪ)፤
- _____ የአቻ ድጋፍ ቡድን ይኑርዎት፤
- _____ (አስፈላጊ ከሆነ) ሙያዊ ፍላጎት ያለው በአስቃቂ ሁኔታ ላይ ያለ አካባቢ ያዘጋጁ

አጠቃላይ-ሚዛን

- _____ በስራ-ህይወቴ እና በስራ ቀን ውስጥ ሚዛናዊ ለመሆን ጥረት አድርግ፤
- _____ በሥራ፤ በቤተሰብ፤ በግንኙነቶች፤ በጨዋታ እና በእረፍት መካከል ሚዛናዊ ለመሆን ጥረት አድርግ፤
- _____ ከእርስዎ ጋር ተዛማጅነት ያላቸው ሌሎች የራስ እንክብካቤ ቦታዎች፤

አባሪ XVII፤ ተራማጅ/ፕሮግራሲብ የጡንቻ መዝናናት (PMR)

ጭንቀትን የማስተዳደር ውጤታማነትን የመጨመር ጠቃሚ ምክሮች

- ታካሚው ከሰውነት የተጣበቁ ልብሶችን (ካሌታ፣ ቀበቶዎችን፣ ጫማዎችን ወዘተ) እንዲያወልቅ ማድረግ ወይም መነፅርን ማውጣት፤
- ታካሚው ምቹ በሆነ ሁኔታ እንዲቀመጥ ማድረግ (ለምሳሌ፣ ክንዶች እና እግሮች አለመሻገር፣ እግሮችን መፊት ላይ በማስቀመጥ)፤
- መብራቶችን ማደብዘዝ ወይም ደማቅ የፀሐይ ብርሃንን ከክፍሉ ማስወገድ፤
- ታካሚው ዓይኖችን እንጨፍን ማድረግ፤
- ታካሚውን ከመጀመርዎ በፊት የመታጠቢያ ቤት እረፍት እንደሚያስፈልገው መጠየቅ፤
- ታካሚው አእምሮን እንዲያጸዳ እና በድምጽዎ እና መመሪያዎ ላይ እንዲያተኩር መጠየቅ

ተራማጅ /ፕሮግራሲቭ የጡንቻ መዝናናት (PMR)

- ውጥረቱን ለመለየትና ከፍተኛ ደረጃ ላይ ከመድረሱ በፊት ተጽእኖውን ለመቀነስ፣ እንዴት እንደሚዝናኑና እንዴት እንደሚያውቁ፣ በሰውነት ውስጥ ያለውን ውጥረትና መዝናናትን ይወቁ።
- የጡንቻን ማስታገሻ ለመጠቀም ምክንያቱንና ታካሚው እንዴት እንደሚጠቅም ያብራሩ (ምክንያታዊ)።
- እንዴት እንደሚደረግ ሙሉ ማብራሪያና ማሳያ ይስጡ።

1

ደረጃ 1፤ PMR ቁጥጥርን ይጨምራል፤

ደረጃ 2፤ የጭንቀት እና የመዝናናት አለመመጣጠን አስተውል፤

ደረጃ 3፤ የውጥረት ሁኔታዎችን ይለዩ፤

2

ደረጃ 4፤ ውጥረት ያለባቸው የጡንቻ ክፍሎች

- የተለያዩ የጡንቻ ቡድኖችን በቅደም ተከተል ያስወጠርና ይለቀቅ፤ ከእጅ ወደፊት፤ አንገት፤ ደረትና ትከሻ፤ አካልና እግር፡፡
- በሽተኛው የሰውነት ስሜቶችን እንዲገልጽ መጠየቅ ለትምህርት ሂደት በጣም አስፈላጊ ነው፡፡
- (—አሁን ስለሰውነትህ ምን እያስተዋልክ ነው?)

ደረጃ 5፤ ከአካል ብቃት እንቅስቃሴ በኋላ ማብራሪያ መስጠት፤

ደረጃ 6፤ ከክፍለ-ጊዜ ውጭ መለማመዱን ይቀጥሉ፤

አባሪ XVIII፤ ሪፖርት ማድረግ

	የትኩረት ቦታዎችን ሪፖርት ያድርጉ	መግለጫ	አስተያየት
1.	የተቋማዊ የማስፈጸም አቅም፣ የሀብት አጠቃቀም እና የተሰጡ አገልግሎቶች ማጠቃለያ		
2.	በቁልፍ የአፈፃፀም አመልካቾች (KPIs) ላይ የተመሰረተ የአፈጻጸም ትንተና		
3.	የጾታን መሰረት ያደረገ ጥቃት ጉዳይ አስተዳደር		
4.	የአእምሮ ጤና እና የስነ-ልቦና ድጋፍ		
5.	የህግ እና የፍትህ እርዳታ		
6.	በአፈፃፀም ወቅት ያጋጠሙ ችግሮች		
7.	የማስተካከያ እርምጃዎች ተወስደዋል		
8.	የድርጊት መርሃ ግብር		

አባሪ XIX፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 3.4

ሁኔታ 1፡

አማካሪ፤ ርህሩህና ደጋፊ የጤና እንክብካቤ ባለሙያ።

ከጥቃት የተረፈ/ሰርቫይሽር፤ በፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ካጋጠመሽ በኋላ እርዳታን የምትፈልግ ግለሰብ።

መቼት፤ በጤና እንክብካቤ ተቋም ውስጥ ያለ የግል የምክር አገልግሎት መስጪያ ክፍል።

ትዕይንት፤

(አማካሪ ሰርቫይሽርን ሞቅ ባለ አቀባበል ተቀብሎ መቀመጫ ሰጣቸው)

አማካሪ፤ ሰላም፤ ስሜ _____ ነው። ያለምንም ፍረጃ እርስዎን ለመደገፍ እና ለመስማት እዚህ ነኝ። ዛሬ ስለ ምን ማውራት ይፈልጋሉ?

ከጥቃት የተረፈ/ሰርቫይሽር፤ (አመነታ) እኔ... በቅርቡ ተጎድቻለሁ።

አማካሪ፤ በዚህ ጉዳይ ላይ ለመወያየት ምቹት ሊሰማዎት እንደሚችል ተረድቻለሁ። እባክትን እዚህ ደህንነቱ በተጠበቀ ቦታ ላይ እንዳሉ ይወቁ፤ እና ያልተመቸዎትን ማንኛውንም ነገር ለማጋራት ምንም አይነት ጫና የለም።

(አማካሪ ሰርቫይሽር እንዲያስኬድ ዝምታን ይፈቅዳል።)

ከጥቃት የተረፈ/ሰርቫይሽር፤ (በጸጥታ) የሆነ ሰው በአካልና በስሜት ጎዳኝ።

አማካሪ፤ ይህን በመስማቴ በጣም አዝኛለሁ። ምን ሆነ፤ (ከጥቃት የተረፈ/ሰርቫይሽር ዝርዝሮችን ለማጋራት ዝግጁ ከሆኑ ብቻ።)

(አማካሪ አበረታች የጭንቅላት እንቅስቃሴ እና የሰውነት ቋንቋን በመጠቀም ሳያቋርጥ በንቃት ያዳምጣል።)

ከጥቃት የተረፈ/ሰርቫይሽር፤ (ሁኔታውን በራሳቸው አንደበት ይገልጻሉ።)

አማካሪ፤ በዚህ መረጃ ስላመንከኝ አመሰግናለሁ። እንደዚህ አይነት ነገር ለማካፈል ድፍረት ይጠይቃል።

(አማካሪ ከጥቃት ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- ጥንካሬ ላይ ያተኩራል)

አማካሪ፤ በአስቃቂ ሁኔታ ውስጥ እንዳለፍሽክ መቀበል አስፈላጊ ነው። እርስዎ ብቻሽን እንዳልሆንሽ እና እርዳታ ለመፈለግ በሚያስደንቅ ሁኔታ ጠንካራ እንደሆንሽ ማወቅ በጣም አስፈላጊ ነው።

(አማካሪ ማህበራዊ ድጋፍን ይመረምራል)

አማካሪ፤ ስለዚህ ጉዳይ ልታነጋግሪው የምትችይው ሰው አለሽ? የቤተሰብ አባል፣ ጓደኛ ወይም የማህበረሰብ መሪ?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፤ (ጭንቅላቷን መነቅነቅ) ብቻዬን ነኝ።

አማካሪ፤ አስተማማኝ የመኖሪያ አማራጮችን እና እርስዎን ለመርዳት የሚገኙ የድጋፍ መረቦችን ማሰስ እንችላለን። ከዚህ ከወጣሽ በኋላ መሄድ የሚችይበት አስተማማኝ ቦታ አለ?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፤ (እርግጠኛ ያልሆነ) እርግጠኛ አይደለሁ።

አማካሪ፡ ለአንች አስተማማኝ ቦታ ለማግኘት አብረን ልንሰራ እንችላለን። ስትወጭ አንድ ሰው አብሮሽ እንዲሄድ ትፈልጊያለሽ?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- (የእምቢታ ጭንቅላትን መነቅነቅ)

(አማካሪ ጭንቀትን ለመቆጣጠር ይረዳል)

አማካሪ፤ እንደ ፍርሃት፣ ቁጣ ወይም ሀዘን ያሉ የተለያዩ ስሜቶች እያጋጠመሽ ሊሆን ይችላል። እነዚህ ሁሉ ላጋጠመሽ ነገር የተለመዱ ምላሾች ናቸው። አስቸጋሪ ስሜቶችን ለመቋቋም ምን ይረዳሻል?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፤ (ተግባራቶችን ወይም የመቋቋሚያ ዘዴዎችን ትጠቅሳለች)

አማካሪ፡ እነሱ ጥሩ አጋዥ ስልቶች ናቸው። ጭንቀትን እና ውጥረትን ለመቆጣጠር ተጨማሪ መሳሪያዎችን ማሰስ እንችላለን።

(አማካሪ የድጋፍ ቦታዎችን ይለያል)

አማካሪ፤ በአንች ፍላጎት መሰረት፤ ለሥነ ልቦና ጣልቃገብነት እና ለማህበራዊ ድጋፍ አማራጮችን ማሰስ እንችላለን። ለግል ሕክምና ወይም ለድጋፍ ቡድኖች ፈቃደኛ ይሆናሉ?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፤ (አማራጮችን ትመለከታለች)

(የተጨማሪ ድጋፍ አማካሪ እቅድ)፡-

አማካሪ፤ ስለፍላጎትሽ እና እድገትሽ የበለጠ ለመወያየት ቀጣይ ቀጠሮ እናዘጋጃለን። ስለ አካባቢያዊ ሀብቶች መረጃን በጽሑፍ ትፈልጊያለሽ?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- አዎ፤ እባክህ/ሽ።

አማካሪ፡ (የጽሁፍ መረጃ ያቀርባል እና ዓላማውን ያብራራል) ያስታውሱ፤ ከእንደዚህ አይነት ልምድ በኋላ ጠንካራ ስሜቶችን ማስተናገድ የተለመደ ነው። በሚፈልጉበት ጊዜ ሁሉ ለድጋፍ ከመቅረብ ወደኋላ አይበሉ።

(አማካሪ የመገኛ አድራሻ መረጃ በመስጠት እና ድጋፉን በመድገም ሚና-ጨዋታውን ያጠናቅቃል።)

ሁኔታ 2፤ ውጤታማ ያልሆነ ግንኙነት

ነርስ፡ ስራ የበዛበት እና ከስራ የምትሰናበት የህክምና ባለሙያ።

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- በፆታ ላይ የተመሰረተ ጥቃት ካጋጠማት በኋላ እርዳታን የምትፈልግ ግለሰብ።

መቼት፡ የተጨናነቀ የድንገተኛ ክፍል መቆያ ቦታ።

ትዕይንት፡

(ነርስ የሰርቫይሽርን ስም በትግስት አልባነት ይጠራዋል።)

ነርስ፡ ችግርሽ ምንድን ነው?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- (አመነታ) እኔ... ተጠቃሁ።

ነርስ፡ እሺ፣ ደህና፣ ለዚህ ቦታው ይህ አይደለም። ለፖሊስ ሪፖርት አድርገሻል?

ተራፊዋ /ሰርቫይሽር፡- ገና አላደረሁም

ነርስ፡- ይህን ማድረግ ነበረብሽ። ለዚህ አሁን ጊዜ የለንም። ሁሉንም ወረቀቶች ስትይዙ ተመልሰሽ መምጣት ትችያለሽ።

(ነርስ ሰርቫይሽርን አሰናብታ ወደሚቀጥለው ታካሚ ትሽጋገራለች።)

አባሪ XX፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 3.7

ሁኔታ አንድ፤ መደበኛ ማድረግ (Normalization)

ጎልማሳ፤ ወላጅ፤ ተንከባካቢ ወይም ታማኝ አዋቂ።

ልጅ፤ የተናደደ ወይም የፈራ የሚመስለው ትንሽ ልጅ

በወላጆቻቸው መካከል ከፍተኛ ክርክር ካዩ በኋላ ህጻኑ እያለቀሰ እና ከአዋቂው ጋር ተጣብቋል.

ጎልማሳ፡ (በዝግታ ተንበርክኮ፤ ከልጁ ጋር ዓይንን በመያዝ) ሄይ፤ አሁን በጣም እየተበሳጨህ እንደሆነ አይቻልሁ። ከፍተኛ ጩኸት በሚሰማበት ጊዜ መፍራት ምንም አይደለም፤ ብዙ ልጆች አንዳንድ ጊዜ እንደዚህ ይሰማቸዋል። መተቃቀፍ ትፈልጋለህ ወይስ ምናልባት አብራችሁ መጽሐፍ ማንበብ ትፈልጋላችሁ?

ልጅ፤ (በፍርሃት ይንቀጠቀጣል፤ ወደ አዋቂው ይዞራል)

ጎልማሳ፤ (የልጁን ፀጉር መምታቱ) አሁን ነገሮች ከባድ እና አስፈሪ ሊመስሉ እንደሚችሉ አውቃለሁ፤ ነገር ግን አስታውሱ፤ እዚሁ ካንተ ጋር ነኝ። ጥሩ ስሜት ሲሰማህ ሁልጊዜ ስለ ነገሮች ማውራት እንችላለን።

ሁኔታ ሁለት፤ ማጠቃለል (Generalization)

መምህር፤ የመዋዕለ ሕፃናት መምህር

ልጅ፤ ወደ አዲስ ትምህርት ቤት ከሄደ በኋላ የተገለለ እና ጸጥ ያለ የሚመስለው ተማሪ።

በክበብ ጊዜ መምህሩ ህፃኑ የተገለለ እና ከሌሎች ጋር በጨዋታ የማይሳተፍ መሆኑን ያስተውላል።

መምህር፤ ዛሬ ስለ ስሜቶች እየተነጋገርን ነው! ሰሞኑን ደስታ እንዲሰማችሁ ያደረገ አንድ ነገር ማን ሊነግረኝ ይችላል?

ተማሪዎች፤ (ልምዳቸውን ያካፍላሉ)

አስተማሪ፡ (ዝምተኛ በሆነው ልጅ ላይ ፈገግ አለ) አዲስ ትምህርት ቤት መጀመር ሊያስፈራ ይችላል፤ ትክክል (የልጆች ስም)? ብዙዎቻችሁ ከዚህ ቀደም ወደዚህ ተንቀሳቅሳችኋል፤ አስታውሱ? ምን ያህሎቻችሁ መጀመሪያ ላይ ትንሽ ዓይናፋር

እንደተሰማችሁ የማታምኑ የነበር፤ ልክ አሁን እንደተሰማችሁ። ቢሆንም፤ ምን መገመት? አብዛኛዎቹ አዳዲስ ጓደኞችን አፍርታችሁል እና አሁን የበለጠ ምቹት ይሰችላል!

ትዕይንት ሶስት፤ ሶስት ማዕዘን (Triangulation)

አማካሪ፤ ቴራፒስት ጉዳት ካጋጠመው ልጅ ጋር በመስራት ላይ ነው።

ልጅ፤ ስለገጠመው ነገር ለማካፈል የሚያቅማማ ትንሽ ልጅ

(ህጻኑ በህክምና ክፍለ ጊዜዎች የተሞላውን የአሻንጉሊት እንስሶቻቸውን በቅርበት ይይዛል) ነገር ግን ቀጥተኛ የአይን ግንኙነትን እና ግንኙነትን ከቴራፒስቱ ጋር ያስወግዳል።

አማካሪ፤ (የተለየ የታሸገ እንስሳ በእርጋታ አነሳ) ሰላም፤ (የአሻንጉሊቱን እንስሳ ስም)! እኔ አቶ እንትና ነኝ (የአማካሪ ስም)። (የልጁን ስም) ገና አግኝተዋል? ዛሬ ትንሽ ዓይናፋር ይመስላሉ፤ ምን ያደረጋቸው ይመስላችኋል?

ልጅ፤ (የተሞላውን እንስሳ በሹክሹክታ) ፈራሁ...

አማካሪ፤ አህ፤ ያ ትርጉም አለው። አንዳንድ ጊዜ አስፈሪ ነገሮች ይከሰታሉ፤ እና ስለእነሱ ማውራት ከባድ ነው። ምናልባት (የተጨናነቀ እንስሳ ስም) በጣም የሚያስፈራዎትን ነገር ሊነግረኝ ይችላል?

ልጅ፤ (በተሞላው እንስሳ በለስላሳ ይናገራል) ጨለማውን አልወድም...

አባሪ XXI፤ የሚና ጨዋታ - ተግባር 4.6

ዳራ መረጃ፡-

- ተጎጂ፤ የ8 አመት ልጅ ከአባቷ ጋር የምትኖር።
- አጥፊ፤ ጎልማሳ ጎረቤት።
- ወንጀል፤ ግድያ የሚያስከትል አስገድዶ መድፈር።
- የፎረንሲክ ማስረጃ፤ ልጅቷ ከመሞቷ በፊት መደፈሩን የሚያመለክቱ መረጃዎች።
- የወንጀል አድራጊው መከላከያ፤ መደፈሩን መካድ እና ልጅቷ በመደፈሩ ምክንያት መሞቷን መካድ።

ሁኔታ፤

ተጎጂዋ ወጣት ልጅ ቤቷ ውስጥ ሞታ ተገኘች። የመጀመሪያዎቹ ምርመራዎች የጾታዊ ጥቃት ምልክቶችን ያሳያሉ። የፎረንሲክ ማስረጃ ልጅቷ ከመሞቷ በፊት መደፈሯን አረጋግጧል። ዋናው ተጠርጣሪ በአቅራቢያው ይኖር የነበረ ጎልማሳ ጎረቤት ነው። የወንጀለኛው ቤተሰብ የተጎጂውን ቤተሰብ ለማስታረቅ እየሞከረ ነው፤ የአስገድዶ መድፈር ውንጀላውን በመካድ እና የልጅቷ ሞት በአጋጣሚ ነው ተብሏል። ሴት ልጁን በማጣቷ የተበላጩ የተጎጂው አባት ፍትህ ለማግኘት ቆርጧል።

ለሰባት ቡድኖች የተግባር ዝርዝር መግለጫ፡-

ቡድን 1፤ መከላከል

- ተግባር፤ ስለጾታዊ ጥቃት፣ የህጻናት ጥቃትና መሰል ወንጀሎችን ሪፖርት የማድረግና ህጋዊ አሰራርን በተመለከተ ግንዛቤን ለማሳደግ አጠቃላይ እቅድ ማውጣት። ይህ የትምህርት ቁሳቁሶችን፣ የህዝብ አገልግሎት ማስታወቂያዎችን እና የማህበረሰብ ተደራሽነት ፕሮግራሞችን ማካተት አለበት።

ቡድን 2፤ የመጀመሪያ ግንኙነት

- ተግባር፤ ህጻናትን የሚያካትቱ የጾታዊ ጥቃት ጉዳዮችን በተመለከተ ለመጀመሪያ ምላሽ ሰጪዎች እና የህግ አስከባሪ ባለስልጣናት መመሪያዎችን መፍጠር።

ይህ ማስረጃ ለመሰብሰብ፣ የወንጀል ቦታን ለመጠበቅ እና ለተጎዷው እና ለቤተሰባቸው ድጋፍ ለመስጠት ፕሮቶኮሎችን ማካተት አለበት።

ቡድን 3፡ ምርመራ

- ተግባር፤ ለዚህ የተለየ ጉዳይ ዝርዝር የምርመራ እቅድ አዘጋጅ። ይህ የፎረንሲክ ማስረጃዎችን የመሰብሰብ እና የማቆየት፣ ምስክሮችን ቃለ መጠይቅ እና ተጠርጣሪዎችን የመለየት ስልቶችን ማካተት አለበት።

ቡድን 4፡ የቅድመ-ፍርድ ሂደቶች

- ተግባር፤ በቅድመ-ፍርድ/ችሎት ደረጃዎች ሊነሱ የሚችሉትን የህግ ሂደቶች እና ተግዳሮቶችን መተንተን። ይህ መገምገምን ማካተት አለበት። የማስረጃ ተቀባይነት፣ የዋስትና ጥያቄዎችን ማስተናገድ እና ከተጠቂው ደኅንነት እና ደህንነት ጋር የተያያዙ ማናቸውንም ጉዳዮች መፍታት።

ቡድን 5፤ የሙከራ ሂደቶች

- ተግባር፡- ማስረጃ ለማቅረብ እና ጉዳዩን በፍርድ ቤት ለመከራከር ስልቶችን ማዘጋጀት። ይህ ምስክሮችን ማዘጋጀት፣ መከላከያዎችን መፍታት እና የተጎዷው መብት በሙከራው ጊዜ ሁሉ መጠበቁን ማረጋገጥን ይጨምራል።

ቡድን 6፤ የወንጀል አድራጊ ተጠያቂነት

- ተግባር፡- ወንጀለኛው ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ ሊቀጣ የሚችለውን ቅጣት እና መዘዝ ያስሉ። ይህ የእስር፣ የመመለሻ እና ሌሎች የቅጣት ዓይነቶች አማራጮችን ማካተት አለበት።

ቡድን 7፤ የድህረ ችሎት ሂደቶች

- ተግባር፤ ለተጎዷው ቤተሰብ ምክር፣ የህግ ድጋፍና የገንዘብ ድጋፍን ጨምሮ ድጋፍና ግብዓት ለማቅረብ እቅድ ማውጣት። ይህ ደግሞ የረጅም ጊዜ ለሚከሰቱ ነገሮች ቀጣይነት ያለው ድጋፍን አስፈላጊነት መፍታት አለበት።

የጋራ ሪፖርት፤

ሰባቱም ቡድኖች የግል ተግባራቸውን ከጨረሱ በኋላ የሚከተሉትን ጥያቄዎች የሚመለከት የጋራ ሪፖርት ለማዘጋጀት መተባበር አለባቸው።

- ህጻናትን የሚያካትቱ የፆታዊ ጥቃት ጉዳዮችን ለህግ ለማቅረብ ቁልፍ ተግዳሮቶች እና መሰናክሎች ምንድን ናቸው?
- ተጎዲዎች ወቅታዊ እና ተገቢ ድጋፍ እንዲያገኙ ምን እርምጃዎች ሊወሰዱ ይችላሉ?
- ወደፊት የሚደርሱ ፆታዊ ጥቃቶችን ለመከላከል እና ወንጀለኞችን ለፈጸሙት ወንጀል ተጠያቂ ለማድረግ የፍትህ ስርዓቱን እንዴት ማሻሻል ይቻላል?

ሰባቱ ቡድኖች በጋራ በመስራት ስለ ጉዳዩ አጠቃላይ ትንታኔ መስጠት እና የፍትህ ስርዓቱን ለፆታዊ ጥቃት የሚሰጠውን ምላሽ ለማሻሻል ምክሮችን መስጠት ይችላሉ።

አባሪ XXII፤ የድርጊት መርሃግብር

የተግባራት ዋና ቦታ	አላማ	ስትራቴጅ	ተግባር	ኃላፊነት ያለቸው አካላት	የማለቂያ ቀን	እድገት
አገልግሎቱን ማሻሻል	ለምሳሌ የግንኙነት ግንባታ ሂደትን ለማሻሻል	ደጋፊ ሰነድን መክለስ	በስልጠናው መሰረት የስምምነት ቅጹን ይክልሱ	ጉዳይ አስተዳዳሪዎች	የካቲት 10	
አገልግሎትን ማጠናከር						
አዲስ ስርዓት መፍጠር						

ዓላማ፤ ምን ማግኘት እንደሚፈልጉ ይለዩ፤ ጠንካራ ዓላማ ለማዘጋጀት የSMART መስፈርቶችን ይጠቀሙ፡፡

ስትራቴጂ፤ አላማህን ለማሳካት የሚረዳህ መንገዶች/መሳሪያ

ተግባር/ተግባራት፤ አላማህን ለማሳካት የምትለይባቸው እና የምታደርጋቸው የተወሰኑ ተግባራት

ኃላፊነት ያለው ሰው፤ የታቀደውን ተግባር ማን እንደሚፈጽም መለየት፡፡ ለምሳሌ እርስዎ፣ ተመሳሳይ ዓላማ ያላችሁ ባልደረቦችዎ፡፡

የማለቂያ ቀን፤ ለይተህ ለገለጽከው ተግባር ትክክለኛ የጊዜ ገደብ አዘጋጅ፡፡ በቀናት፣ በሳምንታት ወይም በወራት፡፡ እነዚህ በመንገዱ ላይ እንዲቆዩ ይፈጽዎታል

እድገት እና ማዘመን፤ ሂደትዎን ለመገምገምና የድርጊት መርሃግብሩን በዚሁ መሰረት ለማዘመን የተወሰነ ጊዜ ይመድቡ፡፡